

HANNA FROSTERUS-SEGERSTRÅLE

HEM-
VÄRLD
OCH
SKOLA
LIF

Skildrade för de Ung

Frosterus-Segerstråle, Hemvärld & Skollif

U. B.

Pris: Kr

UNIV. BIBLIOTH.
* 1903 *
HELSINGFORS

HEMVÄRLD OCH SKOLLIF

HEMVÄRLD OCH SKOLLIF

SKILDRADE FÖR DE UNGA

AF

HANNA FROSTERUS-SEGERSTRÅLE

STOCKHOLM
LARS HÖKERBERGS FÖRLAG.

INNEHÅLL.

	Sid.
I. I staden den första september.....	7
II. Glada dagar. En ny kamrat.....	16
III. Upptåg i skolan	25
IV. Marknad. Skräddarfar på spaning. Flickornas förbund	31
V. Gossarnas utfärd. Till doms	41
VI. Oangenäma plikter. Profskrifning.....	49
VII. Emma omhuldad. Brita Roos. En bekännelse ...	59
VIII. Tvetydigt umgänge. Hittebarnet	67
IX. Läseafton	74
X. I fara	79
XI. Generalen och hans betjänt	86
XII. Hur skäll det gå med ögat?	88
XIII. En fritimme	93
XIV. Artistens bjudning. En hemlighetsfull gäst	97
XV. Emmas inre kamp.....	106
XVI. Basar. En glad öfverraskning	111
XVII. Terminen avslutas. En munter natt	117
XVIII. Julen stundar. Den förlorade sonen funnen	129
XIX. Julkväll. En tung färd	136
XX. På Gammelgård	140
XXI. Mycket nytt på en dag	146
XXII. Rättan i fällan. Bjudning och äfventyr	152
XXIII. Ondt samvete. Utfärd.....	165
XXIV. En svår stund. Hos den gamla lärarinnan.....	172
XXV. Mörka moln urladda sig öfver Emma	176
XXVI. Gossarnas öfverraskning	185
XXVII. Den skyldiga upptäckt.....	191

	Sid.
XXVIII. Det fejas till helgen. Bagarfruns påsgäst	196
XXIX. Madam Ström	203
XXX. Första maj	210
XXXI. Generalens bjudning... ..	216
XXXII. Anni finner sig för litet uppskattad	220
XXXIII. Vid evighetens port.....	228
XXXIV. Nya synpunkter. En dröm förverkligad	235

Hemvärld och skollif.

I.

I staden den första september.

Hvilket nojs och glam första september i fröken Bergenskölds privata, sjukklassiga flickskola! Det var ett sorl som i en bikupa. Hvilken massa nyheter att berätta, hvilka förvånade utrop öfver huru brun och lång man blifvit, hvilket mätande rygg emot rygg för att se, hvem som öfverflyglat den andra och hvem som nu skulle bli klassens första man i gymnastiken!

— Och Anni-barnet, — smålog långa Tullia Borg, hon, som satt andra året i femte klassen, var sjutton år gammal, bar pannlugg, armband och de längsta kjolarna, — Anni-barnet, hon ser då minsann ut som ett rödskinn. — Och så fattade hon om ett par brunstekta händer, tatuerade af rispor och skråmor i allehanda riktningar, vände dem emot kamraterna och nickade med en komisk, talande min.

Ägarinnan till händerna skrattade muntert.

— Ja, ja, — försvarade hon sig, — det är icke godt att bevara sig fin och hvithyllt, när man lefvat ute från morgon till kväll som jag. Och för resten bryr jag mig sannerligen inte om, hur jag ser ut heller.

Med dessa ord drog hon sina händer med ett ryck från Tullias.

— Märkvärdigt, att miss Anni inte fått rödsot efter sådana tittin i buskarna, — fortsatte Tullia och granskade i förbifarten med välbehag sina egna välskötta naglar, — men hon har just inte någon klen fysik, — och så öfverforo hennes blickar leende kamratens långa, kraftigt byggda gestalt.

Anni Ek var van vid sådana blickar — hur ofta kallade bror Verner henne icke för en vådligt långbent »backfisch». Så kom det sig, att hon antogs ha uppnått 15 år, då hon i själfva verket endast hade fyllt 13 och var den yngsta i femte klassen.

I detsamma hördes ifriga röster från andra ändan af klassrummet. Anni Ek skyndade som en pil öfver golfvet, medan Tullia långsamt makade sig efter.

— Hvad nu, flickor, . . . hvad står på?

— Åh, för komiskt, — gapskrattade Sigrid Vesterberg, klassens spefågel, som i hvardagslag kallades Igge, och slog ihop händerna, — här icke sett maken.

— Ja, verkligen! — fnittrade Inga Hök, Igges trogna eko.

— Asch, flickor, hvad är det om? — utbrast Anni, förtretad öfver att icke få svar på sin fråga.

— Nå, den nya femte klassisten, vet jag. Har du inte reda på att det skall stoppas ännu en stackare till i klassen. Vi äro inte tillräckligt många ännu i det lilla kvafva klassrummet, förstår du.

— Men hvad skrattade du åt, Vesterberg?

— Hvad jag skrattar åt? Din lilla enfald! Vänta bara, så skall du själf få samma nöje till lifs! Snäf, hemmagjord klädning — hatt från kung Orres tid — kängor, hå — hå!

En högljudd ringning förstummade pratet och skrattet, man valde paret för terminen åt sig, och så bar det af in i bönsalen, där föreståndarinnan genom sin allvarliga blick och hållning småningom gaf eleverna ett intryck af stundens vikt. Ty nu skulle höstterminens arbete begynna, och för att frukten icke skulle uteblifva, gällde det att rätt fatta sin ställning som en arbetsam, intreserad lärjunge. Detta lades i ett högstämmt tal eleverna på hjärtat, hvarefter den åldriga föreståndarinnan nedkallade den Högstes välsignelse öfver skolans begynnande verksamhet.

Femte klassen skulle just bereda sig att i tur och ordning marschera ut ur bönsalen till sitt klassrum, då den hejdades af fröken Bergensköld, föreståndarinnan, som trädde fram till en blek och tyst flicka i sista ledet.

— Se här, flickor, — sade hon, fattade vänligt den nykomnas hand och drog henne fram inför klassen, — här få ni en ny kamrat, Emma Ström. Emma besöker första gången skola i hufvudstaden, låt se att ni uppföra er som vänliga kamrater.

Tjugo par forskande flickögon riktades mot den blyga varelsen vid föreståndarinnans sida. Emma Ström hade velat sjunka under jorden. Hon erfor plötsligt, i ett enda förfärligt ögonblick, den gapande skillnaden mellan henne och de andra, en skillnad, som i hennes tycke väl aldrig skulle komma att utjämnas.

Igge Vesterberg kände sin hjärna fyllas med kvickheter, som hon vid tillfälle skulle servera kamraterna. Och Tullia Borg tänkte i sitt makliga sinne, att nykomlingen gärna kunde blifvit kvar i sin lilla stad — hvarför skulle hon bråka med högre kurser här i hufvudstaden?

Una Lagerlöf, matematikern i klassen, tycktes mera fördomsfritt forskande betrakta Emma Ström. — Kläderna göra icke människan. Få se, hvad det kan bli af den där? — var hennes lugna slutomdöme.

Men den bleka och magra Eva Lund med det sjukliga ansiktet, Annis sidokamrat, hvilken själf med uppoffring från fattiga föräldrars sida fick gå i fröken Bergenskölds ansedda privata flickskola, erfor en djup medkänsla, ett slags samhörighet med den blyga, tarfligt klädda kamraten, som i detta ögonblick undergick tortyr.

I Anni Eks lifliga sinne hade intrycken snabbt som alltid växlat. Vid första ögonkastet ryckte det äfven i hennes mungipor af skrattlust — den stackars nykomlingen tedde sig så egendomlig i sin långa gröna, något snäfvva halfylleklädning, som ingenting gemensamt hade med den moderna snitten på de andra flickornas kläder! Men i samma minut försvann Annis skrattlust, då hon mötte blicken från ett par stora, djupgrå, ångestfulla ögon. Och dessa ögon bådo så bevekande om skydd och hjälp.

— Hvar bor du, Emma? — frågade Anni efter lektionernas slut och gick fram till den främmande, där hon stod i tamburen framför klädhängaren och tog på hatt och regnkappa.

Emma ryckte till och blef blossande röd, medan hon lutade sig ned och knäppte den sista hornknappen i sin gråa regnkappa. Anni var den första af kamraterna, som tilltalat henne.

— Hos bagar Blom i hörnet af Alberts- och Nylandsgatorna.

— Så, då ha vi samma väg, — sade Anni uppmuntlande, — vi ska följas åt, om du vill.

Det hördes skratt och mummel från ett hörn af tamburen. Man kunde till och med uppfatta orden »fula ankungen» och »ridderlig» m. m. Anni vände sig hastigt om. Hon sade inte ett ord, men de vredgade ögonen sköto blixtar. Och ännu mera uppeggad till ädelmod genom kamraternas hänsynslöshet, tog hon Emmas skolväska, svängde den muntert och sade nog högt för att höras: — Kom, så gå vi. Jag skall nog göra dig litet bekant med gatorna, för du har väl inte en aning om dem än.

Emma Ström drog en djup lättnadens suck, då hon genom skolporten trädde ut på gatan i det härliga septembersolskenet. Och småningom kommo orden öfver hennes läppar, där hon gick vid Annis sida med en ny känsla af trygghet. Icke voro orden många, men de upplyste Anni likväl om hennes historia. Hennes mor var änka och lifnärde sig med väfnad i en liten småstad inne i landet. Emma hade där besökt folkskolan, men som hon haft så stor lust att fortsätta, hade hon fått resa hit. Hon bodde nu hos en bagarfamilj, icke långt från Annis hem.

— Se, där leker min lilla syster, — utbrast Anni, som med Emma just stannade vid egen port. — Kom hit, Lis-Maj, och hälsa!

En liten treårig flicka med det ostyrigaste vågiga bruna hår kring ett piggt, rundt ansikte satte i väg som en raket mot porten och räckte en smutsig liten hand åt Annis kamrat.

— Fy, sådana tassar, Lis-Maj, — skrattade Anni och kysste den lilla system. — Hvad håller du på med?

— Lis-Maj planterar ärter — sade hon med en putslustig, tvärsäker min, — vi ska ha ärter till middan

i morron. Jag håller mycket vatten på dem, så att di ska växa långa i natt, — och så satte hon i väg tillbaka till sin viktiga förrättning med samma fart som hon kommit.

— Hallå, mamma, goddag — ropade Anni, nickade farväl åt Emma och sprang in på gården, fram till köks-trappan, där hennes mor, rektorskan Ek, höll på att packa upp syltburkarna från packlådorna.

Hvad det var för en trefnad med en sådan här höstflyttning! Komma in till tomma, putsade rum med pick och pack, återse gamla saker och vänner, äta litet oregelbundet, dricka mera kaffe än vanligt, i synnerhet hos gamla farmor, se allt ordnas och packas upp och erfara denna behagliga känsla af att snart skulle allt detta kaos förbytas i ordning och trefnad, så att man till och med kunde bjuda kamrater hem till sig.

Gladast af allt var det att träffa farmor och faster, som bodde helt nära, och Rut Falkenberg, som bodde i samma gård. Men som Falkenbergs ännu icke kommit från landet, var det i dag endast att tänka på att göra visit hos farmor, och dit ämnade Anni kila i väg på minuten.

— Nej, vänta, — ropade hennes mor, där hon låg på knä och blåste hö och agnar från en hög burk med läcker körsbärssylt, hvilken hon ställde bredvid de öfriga burkarna på marken, — tag Lis-Maj med, så får jag i fred och ro stöka här hemma. Verner kommer nog äfven till farmor från skolan. Och bjuder farmor er till middagen, få ni hjärtligt gärna stanna.

Det tog visserligen en smula tid att snygga upp lilla grisen Lis-Maj, men sedan Anni tagit på henne det

nya hvita förklädet, som hon själf sytt i somras, och tvättat hennes händer, tyckte hon, att lilla syster blef så söt, att hon förtjänade flera kyssar. Lis-Maj strök belåten det släta, stärkta förklädet, klef beskäftigt på en tamburstol för att ta ner från knaggen sin eldröda klädes-tröja, hvarvid hon, mycket nöjd med sin lilla person, nickade åt bilden i spegeln, som återgaf det bruna ansiktet med sina tindrande ögon, gömdt i den yfviga hvita sommarhufvan, såsom en blomknopp, omgifven af foderblad.

— Åh, hvad det är roligt att vara hos farmor igen! — utbrast Anni med en suck af förtjusning och kastade sig med en duns mot soffkarmen. Så nickade hon öfver bordet bort till gamla frun, som just vände sig mot den stora antika spegeln för att jämka sin svarta spetsmössa. Farmor såg på henne och smålog. Hvad hon var för en vacker gammal fru! Ögon så blå, så blå, kinder i en blek ljusröd färg, näsan rak och fin och munnen, om än litet infallen, så leende och vänlig. Och det hvita håret som en krona på hennes gamla hufvud! Gestalten var liten och framåtböjd, ja, så liten, att Anni var halfva hufvudet högre, men dess bättre räckte man till att krama och omfamna henne. Själftva Verner, som just kom inklifvande med stora steg och slängde halmhatten på den gamla taffeln i salen, gaf henne en hederlig kyss, något som sällan kom i fråga.

— Nå, lilla farmor, ha vi vuxit? — frågade han och ställde sig rak, käck och solbränd framför henne.

— Åja, mina älsklingar, ni ha vuxit duktigt alla tre, men Anni tar som alltid öfverhanden. Man skulle tro, att hon är den äldre af er två.

Den gamla sanningen framkallade hos brodern en missnöjd min. Han vände sig om helt tvärt, tog fatt i tidningen och slog sig bekvämt ner i faster Lillis vackra skrifstol för att läsa.

— Nu ska ni bli här öfver middagen, — sade farmor och klippte skälmskt med ögonen, — jag tror vi få något, som kan smaka. — Och sedan kaffet kommit in och hon uppmanat Anni att knyta servetten kring Lis-Majs hals och traktera henne liksom dem själfva med alla sorters godt bröd, trippade hon med lutande, snabb gång till köket för att hålla råd med gamla Mari. Gamla Mari var några år äldre än hennes fru, hvilket gaf henne anledning att då och då ha sin egen mening, i synnerhet när gikten ansatte henne. Men i dag var hon idel solsken, ty rektorns barn hade så artigt kommit ut i köket för att hälsa och ta henne i hand, och hon fann sig hågad gå in på farmors förslag att öka middagen med en tredje rätt, blanc-manger med den raraste hallonsylt.

— Nej, hvad ser jag för främmande befolkning i mitt rum! — hördes en glad stämman utropa, och barnens faster, fröken Lilli, steg in, afdragande sina handskar. Hon var ett äldre, högrest fruntimmer med vänliga, svarta ögon och blåsvart hår, benadt i pannan. Hvilken innerligt hemtreflig stämning förmådde hon icke framkalla, när hon om kvällarna tände den gamla, med grön skärm försedda lampan, gick fram till bokskåpet för att välja en »riktigt rolig» lektyr och därefter försvann i matsalen för att till de förstulet väntande barnen hämta en liten bricka med nötter och karameller, äpplen eller annat godt. Det gafs dock tillfällen, när faster Lillis ögon kunde se litet allvarsamma, till och med ogillande ut, och då visste

Anni och Verner alltid, att det skulle komma en s. k. moralkaka. Nekas kunde inte, att de visste med sig själfva, det de burit sig en smula opassande åt, t. ex. när de kunde svara mamma litet näsvist eller slevvade maten i sig där hemma med en fart, som om de varit uthungrade vargar, eller visade fram händer, som med bästa vilja inte kunde kallas rena; men detta angick nu ingen annan, tyckte de. Men mamma tyckte annorlunda. Hon bannade Anni, förklarande att barnen borde vara tacksamma för fasters välvilja och intresse för deras uppfostran. Men det kunde hvarken Anni eller Verner gå in på — inte välvilja i den formen! — Annars var faster en hjärtans bra människa.

Bäst de sutto vid kaffebordet, där Lis-Maj i sin tvärsäkra lilla person oinskränkt förde herraväldet och gjorde mycken lycka, ringde det på tamburklockan. En manlig röst frågade gamla Mari, om herrskapet var hemma.

— Nej, det kunde väl aldrig vara? . . . Anni rusade upp. Hon hade gissat rätt. Det var verkligen artist Valle, deras fars lekbror från tidiga barndomen. Han hade en hel sommar vistats ute hos familjen Ek på Gammelgård och genom sin ovanliga förmåga att förstå sig på ungdom vunnit deras enhälliga sympati.

Nu hade han ett par år uppehållit sig både i Amerika och Frankrike och ämnade denna vinter slå sig ner på nytt i Finland för att fullborda en stor, af några rika personer beställd altartafla.

Verner skickades i väg att hämta mamma till midnatten, och under det gladaste samspråk förflöt tiden.

Ty huru kärkommet var det icke för dem alla att få muntliga underrättelser från rektor Ek, som vistades

utomlands på en studieresa i Schweiz och Tyskland, och hvilken artisten Valle råkat i Neuchâtel. De sutto alla med glada ögon och hörde intressanta beskrifningar om den vackra gamla staden med dess gamla riddarborg och härliga utsikt öfver alpkedjan på andra sidan sjön. Och det vattnades i Annis och Verners munnar vid den målande skildringen af vinskörden, som just pågick. Tänk om de varit med och utan kontroll fått sluka de sväljande drufvorna, som hängde i stora mogna klasar vid stocken på de af glödande sol upphettade, vidsträckta fälten!

Det icke minst glada var att få emottaga presenter från pappa i form af stora chokladkakor från den världsberömda chokladfabriken Suchard.

Men fru Ek, som satt där med sitt öppnade paket i famnen, suckade och tänkte på, huru lång hösten skulle bli för henne. Ty först till jul kunde rektorn vara hemma.

II.

Glada dagar. En ny kamrat.

— Nej då, Rut, att du äntligen är här igen, — utbrast Anni med ögon, som strålade af glädje, och stack på gammalt sätt sin arm under vännens, medan de af och an vandrade på den stora gårdsplanen, där en rödmålad brunn, beskuggad af ett par stora lönnar, afbröt den jämna ytan. Anni Ek och Rut Falkenberg hade varit leksystrar från det de kunde minnas. Som inga andra familjer än dessa två bodde i gården, hade de jämnåriga flickorna städse varit hänvisade till hvarandras sällskap och trufdes utmärkt tillsammans. Anni var känslans och

ögonblickets människa, Rut grannlagenheten och förståndet. Anni ledde alla företag, och Rut hjälpte till att hålla dem inom tillbörliga gränser. Rut beundrade Annis alla planer och idéer och visade den mest oegennyttiga vänskap och deltagande — Anni ansåg Rut helt enkelt outhärlig och gjorde henne till sin förtrogna uti minsta detalj. Höst, vinter och vår sprungo de öfver till hvarandra, än i bara klädningarna, än med en schal öfver axlarna. Mödrarna voro glada åt flickornas vänskap — det var blott tjänsteandarna, som med förtörnade blickar sågo spår af våta, trippande fötter på köksgolfvet. Ett förhållande, liknande flickornas, förefanns äfven mellan Verner och Ruts bror Halvor, som var något yngre än Verner. Man brukade kalla dem vagnsparen nr 1 och 2. Ibland kunde det falla de äldre gossarna Falkenberg samt den fullvuxna fröken Alice in att taga del i vagnsparens lekar och intressen, och då må man tro, att glädjen stod högt i tak. Den stora Falkenbergska vedkällaren med sina många mörka gömslen och små fönsterluckor åt gatan erbjöd utomordentliga tillfällen till hemska och tjuvande lekar, såsom sjöröfvare i sina hålor och människoätare m. m. Då kunde de två 8-klassisterna Falkenberg skrämma sina yngre syskon och deras lekkamrater med rysansvärda beskrifningar om alla slags hemska fynd, som blifvit gjorda i källarhålorna, och alla slags dåd, som där blifvit begångna, — ja, de kunde skrämma dem så, att flickorna hals öfver hufvud flydde uppför stentrapporna, som ledde från källaren till gården, och under vildt skrik rusade omkring eller upp i Ekska eller Falkenbergska köksfarstun.

Fröken Alice hade just varit inne hos rektorskan med ett helt fång förtjusande höstblommor, som familjen

Falkenberg vid sin inflyttning fört med sig, då generalens betjänt och köksa kommo genom stora porten, som annars brukade vara stängd, ledande tvenne välfödda, brunfläckiga kor vid rep. Den tiden, på 1800-talet, var det intet ovanligt att i hufvudstaden hålla sig med egen mjölk. De stackars kreaturen hade tagits från skönt doftande gräs i ängsbackar och klöfverfält för att höst, vinter och vår, tjuvdrade i sitt mörka fähus, vara sitt herrskap till nytta och trefnad. Dörren till Ekska fähuset stod äfven öppen, och rektorskans ståtliga Brunetta vände sina glänsande ögon utåt gården, hälsande de två kamraterna med ett bedröfligt råmande. Men Anni skyndade efter en kaka bröd för att därmed trösta vännen Brunetta. Lilla Lis-Maj följde med ända till fähuströskeln, där hon stannade med fingret i munnen. Brunetta hade så stora ögon, att hon var rädd för dem.

I detsamma skrek Lis-Maj till så gällt, att det hördes ända in till rektorskan, som satt och sydde vid fönstret. Hon skyndade ut och såg en af generalens kor rusa kring gården i de vildaste krumsprång, kastande upp sand och gräs med sparkande fram- och bakfötter. Stackars Prinsessa hade ryckt sig lös och protesterade nu på det ifrigaste mot sin fångenskap i det mörka fähuset. De hvita spanska hönsen, som helt fredligt brukade spatsera omkring på gården och picka upp ett och annat korn, flaxade kacklande åt alla håll. Anni och Rut hade dragit lillan in med sig i Brunettas fähus och klättrat uppför de få stegen till höskullen, där de alla tre lagt sig i det mjuka höet och, sålunda i säkerhet, med intresse följde scenen nere på gården.

Där sprang betjänten Karlsson, drypande varm och

röd, förargad och hojtande, efter sin uppslupna Prinsessa, medan köksan Erika, som annars nog brukade ha skinn på näsan och icke var att leka med, under det högljudaste skratt lutade sig mot fähusväggen, hållande sig med handen för magen. Och ifrån matsalsfönstret ljödo skallande applåder från de unga herrarna Falkenberg.

— Bravo, Prinsessa, bravo, håll dig bara tapper! — ropade de muntert, medan stackars Karlsson skändes öfver ögon och öron att göra en så ömklig figur. Ändtligen lyckades det honom med uppjudande af sina yttersta krafter att fånga det motspänstiga kreaturet, som skyndsamt fördes in i fähuset, sedan Karlsson tagit hämnd på kräket genom några duktiga rapp på dess rygg.

Men Rut och Anni kommo förtjusta öfverens om att välja höskullen till läsesalong. Det var verkligen icke dumt att halfligga här i höet med en trefflig bok framför sig.

Det var blott läxorna, läxorna, som en smula störde den sköna tillvaron de varma septemberdagarna, då man ville njuta af friluftslif så länge som möjligt. Ibland tog vagnsparet n:r 1 boll, äpplen och smörgås med sig och begåfvo sig ut till Kajsaniemi, Brunnsparken eller Djurgården för att på de sköna, rymliga planerna, obundna af plank och husväggar, springa och rasa. De kunde ibland af gunst och nåd tillåta vagnsparet n:r 2 eller det s. k. flickparet att deltaga i sina utfärder, men ofta hände det icke. Desto mer borde det uppskattas, menade gossarna. Anni tvekade, om hon alls skulle låtsas om gossarnas inbjudning — de voro så viktiga — men lusten till språng och lek tog öfverhand. Hon öfvertalade den stillsamma Rut att komma med, och så ströfvade de alla fyra omkring i skog och mark.

*

*

*

Under denna tid, då solen ännu baddade nästan som i högsommaren, träden utvecklade sin skönaste färgprakt och Ekska och Falkenbergiska ungdomarna, såsom ofvan berättats, i fulla drag njöto både hemma och ute, satt den nykomna skolflickan, Emma Ström, i sin lilla tilltänkta kammare hos bagarens och läste, virkade eller sysslade med de många skrikande barnen.

Som hennes mor med den yttersta svårighet kunde hålla henne i skolan och var nödsakad skaffa henne den allra billigaste inackordering, var hon glad öfver att hennes Emma för 25 mark i månaden fick husrum och mat, mot villkor att då och då hjälpa frun med barnen. Då och då — ja, så hade det hetat från början. Men som bagaren hade fyra barn från 7 till $\frac{1}{2}$ år, var det icke då och då de behöfde en handräckning, utan ständigt, och som bagarfrun hade fullt upp med andra sysslor och endast en tjänarinna, gällde det för Emma att ständigt vara till hands.

Just när hon med fingrarna i öronen och full af ifver kastade sig öfver sin geografi, sin franska grammatik eller sin historia, just när hon halfhögt med sin styfva, ovana tunga konjurerade sina franska verb, hvilka för närvarande utgjorde hennes största svårighet, kunde ett skrik af barnen eller ett högljudt rop från bagarfrun skrämma henne, så att hon sprang upp och förvirrad såg sig omkring.

— Hit med dig, Emma, Jöns har spillt ut vattkannen! Det flödar, det flödar — jag skall ut i butiken, fröken äter sin middag. Dörrklockan har ringt flere gånger, där är kunder rummet fullt! — Och andfädd störtar frun ut.

Emma torkar vattnet från golfvet, viker upp Jöns' våta ärmor, förmanar honom att vara stilla, sätter

en trasig taflebok i hans hand och skyndar till sina böcker.

— J'allais — tu vas — il va — pluggar hon om och om.

— Emma, Emma, Otto äter upp min karamell, — snyftar den 6-åriga Matte. Så gäller det åter att stifta fred.

Och den halfårsgamla Anna-Eulalia ger sig till att skrika från korgvagnen, som om knifven sutte i halsen. Med en djup suck och blossande kinder ser Emma sig om efter blöjor och ylle för att linda om den lilla. Där på ett snöre rundt om kakelugnen hänga plaggen. Anna-Eulalia lägges på fruns säng, och Emma begynner omklädningen.

Ändtligen kommer frun, rycker muntert barnet från den stackars skolflickan, ger henne en liten välment puff och säger: — Nå, till din läxa nu, mutter lilla!

Emma stänger dörren i lås och begynner på nytt med läxorna. Nu måste de bli lästa, annars går det icke i morgon. Och med all den energi och seghet, som är henne egen, fördjupar hon sig i sina ämnen, tills hon ändtligen vet sig kunna dem. Men stundom händer, att de otaliga små handräckningarna i bagarens hem hindra Emma till sena kvällen. Då tar hon natten till hjälp, ty *kunna* skall hon. Det är som fördubblades hennes vetgirighet och ifver till följd af svårigheterna.

En eftermiddag, när solen så vackert sken in på den urblekta mattan och de granna ljusblå vaserna med sina pappersblommor på den lilla, af barnfötter skrapade byrån i Emmas rum, tog Emma fram sin virkning, eftersom det var lof i morgon. Hon brukade sedan flere år på lediga stunder virka spets för betalning, och hon gjorde sin sak mycket väl,

Det var för ögonblicket ovanligt tyst i huset, ty frun var ute med de öfriga barnen, och Anna-Eulalia sof i sin korgvagn i rummet bredvid. Emma drog ett djupt andetag af lättnad, och tankarna begynte kretsa kring det fattiga hemmet och modern. Hon tyckte sig se det i förtid åldrade ansiktet, de kära, allvarliga ögonen, rynkorna och vecken i pannan, den lutande gestalten och det insjunkna bröstet. Hon såg henne vid väfstolen, hörde klamp, klamp, klamp, såg huru rutorna och mönstret småningom väfdes ut, timme efter timme, timme efter timme. Hon hörde hennes ord i afskedets stund:

— Emma, lita på Gud i allt, hvad som än möter dig. Jag är en olärd, enfaldig stackare, och du blir kanske ett lärdt fruntimmer, men jag säger dig: glöm icke din Frälsare, ty du känner honom!

— Mor, mor, om du ändå vore här! — Och längtans tårar stego Emma i ögonen. Hon kände sig så ensam. Med ens rann hennes älsklingsång i sinnet, den sång, som hon så ofta hemma brukade sjunga vid moderns väfstol. Och med en röst, som sånglärarinnan i skolan till sin förvåning funnit riktigt vacker, sjöng hon klart och fullt, af hela sitt hjärta, ty hon var ju ensam hemma:

Ett litet lamm hade kommit
In i en villsam skog,
Och herden, den starke och gode,
Det fann och på armen tog.

Han lade det vid sitt hjärta,
Han gömde det i sin famn.
Han tvådde det rent vid källan
Och nämnde det sedan vid namn.

Det lilla tappade lammet,
O, barn, det är du förvisst.
Och herden, den starke och gode,
Är Herren Jesus Krist.

Och om och om igen ljud det:

Och herden, den starke och gode,
Är Herren Jesus Krist.

Emma såg upp till den blå himmeln med en klar-
nad, lycklig blick. Plötsligt spratt hon till. Dörren öpp-
nades, och Anni Ek steg in. Hon hade lyssnat på sången
och icke kunnat förmå sig att afbryta den. Den berörde
henne sällsamt och ställde den nya kamraten i ett nytt
ljus för henne.

— Emma, vill du komma till mig i eftermiddag?
Vi ha ju god tid, eftersom vi ha lof i morgon.

En glödande rodnad öfvergöt Emmas ansikte. Huru
skulle hon kunna skicka sig bland fint folk? Hon plä-
gades af att känna sig tafatt och hade småningom genom
kamraternas stickord kommit underfund med, att hennes
klädsel icke passade ihop med öfriga människors. Där-
till — att möjligen bli bjuden att sitta till bords med
familjen — nej, hon vågade icke tänka därpå. Och dock
klack det till af glädje i hennes hjärta öfver att någon
brydde sig om henne.

— Nej, tackar så mycket, jag tror inte — jag. . . .

— Inga undanflykter, Emma! Seså, hatten på! Jag
ser, att du har god tid.

— Men lillan — om hon vaknar. . . .

Den knuten var likväl lätt löst, ty bagarmästaren,
som var angelägen om att huset skulle vinna i anseende

genom Emmas fina bekantskaper, lofvade att själf se efter Anna-Eulalia, tills mor komme hem.

Och så återstod intet annat för Emma än att foga sig i det oundvikliga och genomgå tortyren att bli presenterad för rektorskan, Verner och gamla fru Ek med sin dotter, d. v. s. Annis farmor och faster, som voro hos Eks på besök.

Men med Rut och Anni gick det helt bra att leka ute på gården, de voro ju klasskamrater med samma intressen alla tre.

De höllo ifrigt på med bollspel, och Emma erfor en livvande känsla af glädje och munterhet vid de hastiga rörelserna och sprången. Det var något så ovant för henne, som ständigt satt inne eller spatserade med barnen, och som aldrig fick tänka på eget nöje. Till råga på trefnaden bar jungfru Lovisa ut ett kaffebord och ställde det framför gungplankan under matsalsfönstret. Hvad det smakade! Lilla Lis-Maj skuttade omkring och stack chokladpastiller, som hon fått af farmor, i flickornas munnar. När hon kom till Emma, tvekade hon och såg forskande upp i hennes ögon.

— Du skrattar inte du, — sade Lis-Maj, — du ser inte riktigt glad ut. Men jag tror ändå, att du är snäll, och därför ger Lis-Maj »koladknapp» åt dig.

Och så nickade hon bekräftande och hoppade bort, medan den hvita, yfviga hufvan och den korta klädningen vippade som stjärten på en liten sädesärla.

Allt gick bra i Emmas tycke ända till den fruktade supén. Det gick rundt för hennes ögon, då hon placerades, med Anni och Rut på hvar sin sida, midt emot gamla frun och rektorskan. Emma hade ännu aldrig

varit i sådant sällskap och visste, att hon skulle begå en massa dumheter. Med darrande händer tog hon för sig och visste inte, huru mycket smör hon skulle breda på brödet eller om hon vågade ta en brödbit till, fastän det nog smakade. Till sin förskräckelse märkte hon, att alla de andra blott stucko gaffeln, icke knifven i munnen, men hon hade gjort alldeles tvärtom. Och så i ångesten spillde hon några droppar sås på den rena bordduken. Det var en stund af stor förödmjukelse och kval. Emma trodde, att allas blickar voro fästa blott på hennes blosande ansikte och tafatta rörelser.

Det var därför med en oändlig känsla af lättnad hon tog farväl, fastän hon rönt så mycken vänlighet. Rektorskan bad henne snart hälsa på, och t. o. m. gamla frun, Annis farmor, hade räckt henne handen och sagt, att hon hoppades få se henne någon gång hos sig med Anni, om hon brydde sig om att hälsa på en sådan gammal gumma. Nej, nej, hon var tacksam öfver deras vänlighet, men hon passade nog inte i sådant sällskap.

Och med tårade ögon somnade hon om kvällen, sedan hon i bön lagt dagens händelser inför sin Fader i himmelen.

III.

Upptåg i skolan.

— Nej, ursäkta mig, syster lilla, men hon var för komisk, — skrattade Verner dagen därpå vid frukosten, som Anni och han på tu man hand afåto vid hemkomsten från skolan, — vill du se? — Och så härmade han träffande Emmas åtbörder,

— Fy skäms, — for Anni upp — säger du ett ord till, så går jag min väg! Och du, som låtsas vara på väg att bli herre! Det är verkligen ridderliga anlag, må man säga, — fortfor hon försmädligt.

Brodern bet obesväradt i den hårda surskorpan och lät orden gå förbi sina öron. I stället plirade han på systemen med ett öga och stack snabbt knifven i munnen med Emmas osäkra, frågande blick.

Då for Anni upp som en raket, gaf honom en ursinnig blick och sprang halft snyftande in till sin mor.

— Mamma, han är förskräcklig den Verner! Att inte lämna den stackars Emma Ström i fred, utan jämt härma och hacka på henne, det är fint gjordt, inte sant! Jag vill inte äta tillsammans med honom.

Rektorskan fäste en allvarsam blick på Verner. Hon hade trott honom om bättre än så. Kunde man vänta något ädelt och godt af den gosse, som gjorde narr af en stackars fattig flicka?

— Nå, nå, mutter lilla, icke menar man så illa, förstår du väl. Fruntimmer äro så sensibla, — och med ett hvisslande och händerna i fickorna aflägsnade han sig.

Men i skolan, där det hvarken gällde att äta efter konstens regler eller att uppföra sig på annat sätt än såsom ett rättrådigt samvete bjöd, där var Emma Ström på sin rätta plats. Där var hennes värld, hennes rika värld. Där trängde hon efter hand allt djupare in i sina stycken och förvånade lärare och lärarinnor genom sitt stora intresse och sin stora flit. Tyst och stilla kom hon, tyst och stilla rörde hon sig bland kamraterna, tyst och stilla gick hon. Men knappast följde någons ögon så ofrånvänt lärarens blick som hennes,

En våt och slaskig oktoberdag vandrade Emma med bokväskan och sitt stora lappade paraply till skolan. Bakom sig hörde hon högljudda, ifriga röster och igenkände Igge Vesterberg och Inga Hök, klassens odygds-
makare.

— Blir det du eller jag? skrattade Igge.

— Vi ska dra lott. Sch — tyst, där går »ankungen». — Och så höllo de sig ett stycke ifrån.

Men Emma kände i luften, att det skulle bli något fuffens igen.

Klockan ringde. Den finska timmen var inne. Sch, sch, tystade Eva Lund, den lilla saktmodiga varelsen och reste sig upp från pulpeten. Men som ingen lärarinna ännu syntes till, hulpo hennes förmaningar inte en smul. Klassen var på muntert humör. Igge utförde sakta hvislande en hel valsmelodi, och Inga gjorde smidiga danssteg på golfvet invid pulpeten, som stod mest utåt rummet.

Tyst — där syntes föreståndarinnan!

Hon kom ett ögonblick till tröskeln, stannade för att ge klassen ett genomträngande, förmanande ögonkast och fortsatte sedan åt annat håll.

Och där kom äntligen gamla fröken Dufva med de finska skrifhäftena på armen, hela högen. Så vänligt hon hälsade! Genom Emma for en förtrytelsens känsla, när hon hörde flickornas af återhållen skrattlust kvädda röster besvara hälsningen.

Fröken Dufva fattade stående i pennan, öppnade journalen och blickade frågande på dejouren för att få veta de frånvarandes namn.

Igge studsade upp som en raket,

— Frånvarande: inga, — sade hon med afmätt, högtidlig min och stod stram och rak som en bildstod.

— Sitt ner! — sade fröken äntligen, då Igge icke tycktes uppfatta de många föregående nickningarna från lärarinnan.

— Jaså, — utbrast Igge, såsom hade hon äntligen förstått frökens afsikt, och dunkade ner, så att det dånade i pulpeten.

— Nå, mina vänner, — sade fröken Dufva vänligt och drog länstolen närmare bordet för att sätta sig till rätta däri och börja lektionen, — hur går det med det nya stycket i dag?

Men med detsamma hon satte sig, smälldes det till i stolen och hon for upp med ett skrämtdt uttryck.

Igge och Inga doko ner framför sina pulpeter med näsduken för munnen, purpurroda i ansiktet, medan ett återhållet fnissande ljud från hela klassen.

Van vid allehanda odygder och upptåg, rodnade den gamla lärarinnan blott, suckade tungt och synade länstolen ett par gånger. Därpå satte hon sig mycket försiktigt, hvilka alla operationer med den spändaste uppmärksamhet följdes af flickorna, som hörbart fnittrade, och såg ned i boken för att låta stormen lägga sig. Slutligen fann hon sig föranlåten se upp och med sin allvarsamaste min be klassen lugna sig. Annars — ja, annars skulle något ledsamt inträffa, ehuru, sanningen att säga, frökens goda hjärta hade mycket svårt att förorsaka den felande lärjungen någon ledsamhet. Äntligen — timmen var nära half — lugnade sig klassen och arbetet begynte.

Emma Ström hade suttit som på glödande kol och känt vrede och förtrytelse uppstiga i sitt annars lugna

sinne. Det var en skam för så stora flickor — och huru skulle det gå med ämnet, om hvilket Emma var så angelägen? Hon visste, att hvarje timme gällde som guld för henne. Dessutom — skulle icke den gamla lärarinnan känna sig sårad och sorgsen? Hon kände ett andligt samband emellan henne och sig. Emma hade erfarit åtlöje, alldeles som hon!

Huru måne Anni betedde sig? Det ville Emma gärna veta. Hon måste vrida en smula på hufvudet. Där satt Anni röd och varm, kämpande mellan plikt-känsla och skrattlust. Då hon mötte Emmas blick, ryckte hon till och satte sig plötsligt uppmärksam. Rut Falkenberg var nog alltid att lita på; hennes lugna, grannliga och något stela väsen tillät aldrig något snedsprång.

Men strax efter timmen var ingen kvickare att aflägsna spåren af upptåget, nötskalen under stolsitsen, än Igge och Inga. Och undan sluppo de också den gången, skrytande för andra med sina ärofulla bedrifter.

De båda andra eftermiddagstimmarna, sång och svenska, aflöpte utan störingar. Det skulle icke heller fallit klassens orostiftare in att våga en dust med den bredaxlade, stränge magister Löfvelund, hvilken nalkades med de svenska kriaheftena på armen, de första öfningarna för denna termin. Månget flickhjärta klappade af oro eller förväntan, när den fruktade läraren ställde sig midt framför klassen, med handen döljande namnet på det öfversta blå häftet. Om man bara skulle lyckas se, hvems häfte det var! Ty den bästa skrifningen låg alltid öfverst och skulle bli uppläst.

— Den, som onekligen redt sig bäst och skrifvit en god och väl öfvertänkt uppsats, är den nya femteklas-

sisten, Emma Ström, — sade magister Löfvelund med ett gillande smålöje. — Där finnas mogna tankar och ett godt språk. Har Ström länge öfvat sig i att skriftligen uttrycka sig?

Med en glödande rodnad och knappt hörbar röst måste den tilltalade erkänna, att hon försökt sig på att ibland nedskrifva tankar öfver lästa uppsatser. Anni satt där med en stolt och beskyddande känsla och småskrattade öfver Strömmens blyghet, som gjorde att hon föreföll som en brottsling, snarare än en skolflicka, som fått beröm.

De, som af den stränga magistern äfven tillvunnit sig erkännande, voro Ek, Lagerlöf, Vesterberg och Falkenberg. Eks uppsats var i det hela taget den allra liffullaste men icke fullt genomförd eller så väl öfvertänkt som Ströms.

Nåväl, nu skulle klassen få höra. Och småmysande öfverlämnade magistern Emmas häfte åt Vesterberg att uppläsas. Men de stackars elever, som ägde en försvarlig kunskap i ortografi och hade svårt att uttrycka sig, de visste nog, att deras tur skulle komma, då magisterns välvilliga min förbyttis i stränghet och skärpa, — och därför gjorde Ströms väl öfvertänkta uppsats icke det ringaste intryck på dem. Många skulle knappt vetat, hvad som blifvit uppläst. De väntade bara sin dom.

När fröken Dufva i tamburen efter kl. 3 tog på sig ytterkläderna, märkte Emma, att hon saknade sin gröna halsduk, som elaka flicktungor påstodo härstamma från hedenhös. Och samtidigt fördröjde sig Igge och Inga kvar, ifrigt sökande efter sina galoscher, som de påstodo vara bortbytta. Men Emma märkte, huru deras

lurande blickar noga följde den gamla frökens alla rörelser.

Ah — det gick upp ett ljus för Emma! Det var således det, de sysslat med under kvarten! Emma steg på en stol och trefvade på den höga hyllan med handen efter det sökta föremålet, som hon till frökens stora belåtenhet drog fram i ljuset. Med många tacksägelser till »snälla, lilla Ström» gick fröken Dufva äntligen ut genom dörren, som Inga nedlät sig att hålla upp åt henne.

Men »snälla, lilla Ström» fick sig en högst ogillande blick af Igge Vesterberg, som kilade förbi henne.

— Det är inte värdt du lägger dig i andras affärer, — sade hon hvasst, — och inte heller värdt, att du spelar helgonets roll, för det tåla vi inte här i skolan. Kom, Inga!

Och så sprungo de själfsväldigt och högljudt skratande ned för trapporna, under det Igge erfor en hemlig skadeglädje öfver att ha fått stuka den nya kamraten, som djärfdes tränga sig in i deras krets och slå andra ur brädet. Igges afundsjuka natur kunde inte smälta magister Löfvelunds beröm öfver Emmas uppsats.

IV.

Marknad. Skräddarfar på spaning. Flickornas förbund.

En strålande, uppgående sol förgyllde de lappade seglen på skutan »Hoppet», som med sin last af potäter och strömming styrde till hamnen i Helsingfors. Friska vindar hade blåst under natten, och Nissas-värden, som

med gammal van hand förde skutan an, hade på pricken beräknat, att de i soluppgången skulle vara framme. Det var också hög tid, ty redan i dag började marknaden. Och han hade strängeligen fått sig ålagdt af sin hustru att göra god handel och dessutom väl uträtta diverse kommissioner till hennes och flickornas »bröllopsstass», ty de voro ju bjudna på Storbondas' Lovisa-Fredrikas vigsel om söndag.

Utom Nissas-värden, en redbar torpare från rektor Eks egendom, Gammelgård, och hans två äldsta söner, fanns ännu en passagerare ombord på skutan Hoppet. Det var en puckelryggig liten man med grått hår, vemodiga blå ögon och djupa veck i pannan. Han hade ett egendomligt mål för sin marknadsresa han. Medan öfrigt marknadsfolk reste till staden med hopp om god åtgång för sina varor och med nyfikna ögon för grannlåter i bodfönstren eller begär efter brännvin i stallbröders sällskap, kom han dit med ett helt annat mål. Han skulle söka upp en förlorad son! Det var nu fyra år sedan hans Viktor lämnade den lilla halmtäckta stugan och sina föräldrar, lämnade dem i vredesmod, emedan mor Lisa vågat ge honom ett välförtjänt kok stryk, och rymde till sjös. Ack, den dagen skulle aldrig gå ur skräddarfars minne! Tiden brukade läka sår, sade människorna, men han tyckte, att det sved bara värre, ju längre tiden led. Hvar hade den stackars förvillade gossen hamnat? Kanske var han ej mera i lifvet! I dessa dagar hade dock hoppet åter flammats upp, ty ett rykte hade kommit till föräldrarna, att man sett sonen ombord på en åländsk skuta i Helsingfors. Och det var därför skräddarfar kommit till marknaden i dag.

Hvilket lif där nere i hamnen! Mellan en hel skog af master rörde sig ett brokigt marknadsfolk af och an på sina båtar.

En ljusgrå rök och en stark doft af nybrändt kaffe steg upp från flere af de små kajutorna, så grant målade utanpå. »Mor» eller hustrun kokade morgonkaffe åt sin gubbe och sina barn, ty af den sorten vimlade det äfven ombord. Skulle nu inte Stina och Kalle och Janne och Matte och Olga och Huldi få se litet af den stora hufvudstaden också? Det passade så innerligen bra, när farsgubben skulle till markna'n.

Och ju mera det led till den vanliga torgtiden, dess mer samlade sig människorna nere vid fiskarhamnen. Fruar och fröknar, gubbar och gummor, barn af alla åldrar kommo med korg, väska och nätkasse till båtarna, sågo, smakade, prutade, pratade, rörde, kände på, jämförde och kanske stannade slutligen vid något köp. Där stod en storvuxen åländsk fiskare med sitt breda hakskägg och sitt präktiga småleende och åsåg, huru en fin fru petade i hans öppna strömmingskagge.

— Smak hon bara på, för de' ä' reel vara, det kan jag kavera för, — skrattade gubben.

Och en bondhustru från Borgå skärgård bredde med synbart välbehag ut sina vackra drälldukar och sitt hvita lärft öfver kajuttaket, medan hon förnöjd lyssnade till fruarnas beröm öfver väfven. En liten linlugg satt på en strömmingstunna och bet, obekymrad af all världens äflan, i sitt hårda, svarta åländska bröd med friska, hvita tänder, medan han tummade en strut halfsmälta karameller med andra handen. I dörröppningen till kajutan lurade gammelfar med sin tandlösa mun och sin nya

rändiga bomullsskjorta och tittade förnöjd på den strålande solen och på den myllrande människohopen, som rörde sig längs kajerna. Det skulle allt bli god handel i dag, det kände han på sig. Och då skulle sonhustrun nog bestå honom kardus, riktigt god kardus till hans gamla pipa.

— Nej, se Nissas-värden! — hördes en glad flickröst utropa, och Anni Ek hoppade med ett raskt skutt öfver till skutan, som lagt till vid hamnen. — Det var riktigt roligt att se gamla bekanta!

Nissas-värden skakade hand med sin husbondes raska unga fröken.

— Nu skall ni komma på kaffe till oss, — sade Anni och nickade muntert till far och söner. — Mamma blir glad att se er och höra huru det står till på det kära Gammalgård.

— Ja' får väl också säj' till åt skräddarfar om bjudningen, — sade Nissas-värden en smula förlägen och ref sig i hufvudet, — han vankar ikring och söker efter sin förlorade son. Dom ha' sagt, att sonen hans ha synts på en Ålands-skuta.

— Verkligen, — sade Anni högst intresserad, — hvad det skall bli roligt att höra, om han hittat honom! Ja, be för all del skräddarfar med!

Med ett hopp var Anni tillbaka på landbacken igen, fattade Ruts arm och drog henne framåt, under det hon med ifrig röst berättade för sin vän om skräddarfamiljens förlorade son, hvilken förr gått i söndags-skolan hos hennes mor, och som af allt folket kallades »elakingen» för sina fula bedrifvers skull.

De voro båda så upptagna af det intressanta ämnet, att de alls ej lade märke till lilla Lis-Maj, som glädje-strålände skuttade emot dem med en grann röd gasboll vid ett snöre i handen. Efter kom hennes mamma, bärande en kasse, full med gula plommon. Vid Lis-Majs klingande skratt vaknade de båda drömmerskorna upp, och Anni fick af mor befallning att i förväg skynda hem och bestyra om frukost och kaffe åt lands-gubbarna.

— Och glöm inte att bjuda Emma Ström för hela dagen till oss, — ropade mamma efter henne, — det är länge sedan hon varit hos dig nu.

Anni rynkade ögonbrynen en smula. Hon hade gladt sig åt att ostörd få vara tillsammans med Rut, eftersom de hade lof och just nu hade börjat en treflig bok, som skulle läsas högt på höskullen. Emma var så främmande för deras sysselsättningar. Och sedan det där obehaget att värja henne för Verners retsamma tunga, om inte förr, så efter det hon gått.

Nåja, man måste foga sig i det oundvikliga. Till all lycka berättade Verner, att han skulle på utfärd med kamrater till Djurgården. Det var visserligen en tröst. Då komme han nog icke hem till middagen.

Men Emma tvekade af mångahanda orsaker att antaga bjudningen. Först och främst visste hon, att bagarfrun särskildt i dag behöfde hjälp med sina barn, och så ville hon skrifva hem till mor. Innerst sutto rädslan för olämpligt uppförande och blygheten.

Anna-Eulalias gälla skrik, ty hon höll på att få sina första tänder, bestämde Emma, ehuru hon med ens märkte, hvilken uppoffring det skulle bli.

— Jag måste vara litet till hjälp här hemma, sade hon beslutsamt, — nej tack, jag kan inte komma.

— Du är väl ingen barnsköterska heller, — skrattade Anni, allra minst som det ej är dina syskon du har omkring dig. Jag skulle då visst inte åtaga mig onödiga plikter. Men kom åtminstone och drick kaffe! Du skall få se vår skräddarfar från Gammelgård och höra, om han funnit sin förrymde pojkslarf.

Och så måste Anni ut med berättelsen en gång till. Emmas ögon skimrade med en djup glans. Hon kände ett sådant innerligt medlidande med fadern. Ack, om han bara funne den förlorade!

Men nej, ännu hade det icke lyckats skräddarfar. Han satt med de tre andra landsgubbarna i rektorns trefliga matsal med hvitmålade stolar och rödrandiga gardiner och drack långsamt sitt kaffe, medan då och då en djup suck arbetade sig fram ur hans insjunkna bröst.

— Nog had' dom en gosse på en Ålands-skuta, som va' just i Viktors ålder, men inga had' dom sett till min pojke, inga. Å—nej, de' nyttar till ingenting att söka, jag ha' sagt de' många gånger åt gumman: Ska han komma, så skickar Gud honom, de' ha' jag sagt, och de' säger jag så länge jag lefver. För si bönen, den ä' i vårt hjärta och i vår mun båd' dag o' natt, o' den bönen ska en gång drif' hem pojken vår.

De tre flickorna sutto där tysta och erforo en högtidlig känsla af något hemlighetsfullt, som stod högt öfver hvardagslifvets oro och bestyr — och en smula drömmande begåfvo de sig upp till höskullen med sin berättelsebok och sina rara äpplen, skänkta som marknads-present af Nissas-far.

Anni, som skulle läsa högt, kunde icke riktigt komma i stämning.

— Flickor, — utbrast hon slutligen, rodnande och tveksam, — ska vi inte vara med om det där — det där — att be för »elakingen» — ska vi?

— Ja, ja, det skulle de. Emma hade redan gjort början därmed. Skräddarfars betryckta utseende och suckar hade uppväckt en ifrig åtrå i sinnet att få hjälpa honom.

Det gemensamma företaget närmade dem till hvarandra, gjorde dem öppenhjärtiga och kom dem att lämna boken å sido för att i stället tala om ting, som skolflickor just inte äro fallna för. Anni måste berätta, huru märkvärdigt Gud hjälpt henne i somras, då hon varit nära att drunkna, och Rut, som med händerna hopknäppta om knäet och glödande kinder suttit tyst och hört på, kunde icke låta bli att en smula bäfvande äfven förtälja om en liknande erfarenhet.

Emmas ögon lyste med en djup och lycklig glans, medan de andra talade. Hon visste, att hennes lif var en kedja af Guds goda ledning i allt. Och när hon talade, var hon icke längre den ordkarga, oåtkomliga kamraten, nej, hon framstod för Rut och Anni som en långt öfver dem stående varelse, hvilken umgicks i en högre, osynlig värld.

— Emma, — utbrast Anni, — du vet mycket bättre om allt sådant där än vi. Du talar just som mamma. Du skall lära och rätta oss, när vi burit oss dumt åt, vill du inte det, Emma?

Emma ryckte rodnande till.

— Hvad menar du? — sade hon nästan sträft. — Skulle jag kunna lära andra? Då känner du mig bra litet, Anni!

— Ack jo, — utropade Anni, ännu mera livvad, — vi ska sluta förbund med hvarandra alla tre och stå hvarandra bi med råd och dåd. Vi ska inte bli ledsna på hvarandra, om vi säga något — något om hvarandras fel, inte sant? Blir det inte livvadt, — bra, skulle jag säga, ja, blir det inte roligt att vara i förbund med hvarandra, vi tre? Ingen får veta om det, bara mamma förstås. — Och Anni klappade händerna i förtjusning, medan kinder och ögon glödde af hänförelse.

* * *

Just som de ämnade ge hvarann ett trofast handslag, såg Emma unge herr Otto, bagarens äldste förhoppningsfulle telning, komma instyrande på gården med hatten på sned, händerna i fickorna och sökande, spejande blick.

Det är mig han söker, tänkte Emma, om jag finge dröja litet!

Med bultande hjärta sprang hon ner för stegen till höskullen och ut genom fähusdörren.

— Här är jag, Otto, hvad vill du? —

— Mamma bad mig säga, att du får bli kvar öfver middagen, för moster Beate-Sofi har bjudit oss till sig. Och vet Emma, jag får min nya blus med guldankare, — tillade han och spände med pösig min ut sin lilla tjocka mage.

Hvad Emma i sitt hjärta tackade den för henne okända moster Beate-Sofi!

Tänk att hela dagen få vara i flickornas, sina nya vänners, sällskap, ty nu kunde hon få kalla dem vänner, det visste hon. Icke ens middagen oroade henne, hon kände modet växa. Hon skulle åter igen noga ge akt på huru de andra buro sig åt. Dessutom var endast den vänliga fru Ek hemma. Denna lade med sina skarp-synta ögon märke till den lilla landtflickans säkrare hållning och sätt och såg med förnöjelse, att hon äfven kunde småle, hvilket nästan var en ny iakttagelse.

Men Emma erfor i sitt inre en känsla af stor tacksamhet mot både Gud och människor. Hon skulle icke vågat berätta för någon människa, hvad som gjorde henne särskildt glad, — det, att hon icke en enda gång af misstag stack knifven i munnen och att hon nästan lika ledigt som de andra tog för sig och bredde servetten på knäna.

Åh, hvad Annis hem var för ett litet paradys, tyckte Emma. Rummen voro hvarken särdeles stora eller dyrbart möblerade, tvärtom, men så hemtrefligt, så hemtrefligt! Salen med sin gamla taffel och sin ljuskrona af idel kristaller, där ett eller par tända ljus om kvällarna framkallade en mystisk halfskymning; de väl skötta, yfviga bladväxterna och de rödblommiga, bekväma möblerna med fru Eks lilla gröna skrifbord i ett hörn; sängkammaren med sin varma golfmatta och inbjudande lilla gröna hörnsoffa; barnkammaren med skåp, bord och hvitmålade sängar, hvilkas pipade lösvar och broderade täcken utgjorde Lovisas stolthet; Verners lilla krypin med allt som behöfdes för en skolgosse, — åh, hvad man hade för en lust att slå sig ned öfverallt! En med glasfönster försedd dörr ledde från tamburen upp-

för vindstrappan till rektorns rum, ett stort rum med tre fönster och bokhyllor från golf till tak. Där brukade barnens far ostörd fördjupa sig i studier, skrifningar och kalkyler, och på dörren måste den besökande knacka om och om igen för att göra sig hörd. Nu var det Verners rätt att få begagna rummet för sin läsläsning, när han så önskade, under fars bortavaro.

— Mamma, — sade Anni muntert och gick fram till fru Ek, som sysslade med något i sin byrålåda, — vi få väl litet af de gula plommonen och nötterna, som du köpt i dag? Ack, hvad är det? — Anni lutade sig ifrigt fram öfver mors axel och fäste blicken på ett mörkblått tyg i byrålådan, — se, mamma, där ligger ännu min klädning, som farmor gaf mig för två år sedan.

— Ja, än se'n, sade fru Ek, — den som spar, den har. Den enda olägenheten är blott, att du växer ur tyget. Snart kommer det icke längre att hinna till, och ännu bryr jag mig inte om att sy någon ny klädning. Du har alldeles tillräckligt många.

Anni spratt med ens till, som hade hon fått en ingifvelse. Hon tog fru Ek om halsen.

— Mamma, söta mamma, säg inte nej — ack, får jag — får jag ge tyget åt Emma? Hon skulle så väl behöfva en hygglig bättre klädning — hon har ingen annan än sin skolklädning — söta mamma!

Fru Ek smålog och var inte det ringaste svår att öfvertala. Hon sade, att hon var viss om, att farmor ej blefve ledsen, om Anni gaf bort sitt tyg. Och bra passade det sedan att låta sy klädningen här hemma i oktober, då sömmerskan Hulda var beställd. Emma finge komma hit och profva.

Anni tryckte häftigt en tacksam kyss på sin mors kind och rusade ut genom dörren. Rut sysslade med Lis-Maj och hennes dockor och Emma satt vid fönstret och läste i en bok.

Med glädjestrålände ögon lade Anni tyget i kamrattens famn.

— Och så skall du ha två rader knappar på lifvet, — skrek hon och ryckte den förbluffade Emma upp från stolen för att dansa rundt med henne.

Emma trodde, att hon drömde. Hon kom sig icke för att protestera, hon var bara idel förvåning och tacksamhet. Huru kunde det falla någon in att vara så vänlig mot henne, en simpel främmande flicka från landet? Ack, om hon kunnat göra en tjänst tillbaka!

Och Emmas bref till mor den kvällen andades idel tacksamhet och glädje, läggande balsam öfver den sveda, som den fattiga änkan känt, när hon i föregående bref mellan raderna läst sin flickas vemodiga sinnesstämning.

V.

Gossarnes utfärd. Till doms.

Under det Anni med sina vänner tillbragte en glad dag där hemma, roade sig Verner icke mindre med kamraterna i Kajsaniemi och Djurgården. Det friska lifvet i skog och mark livvade både aptit och lefnadsmod. Allt ätbart i paket och påsar försvann med oanad hastighet, och muntra röster stämde upp sång efter sång under vandringen.

Halvor, som allmänt kallades »poeten», gick enligt sin vana halft drömmande med de andra och letade i sitt inre efter ord och form till naturscenerierna omkring honom. Han var helt och hållet en stämningsmänniska, kunde brusa upp och falla ner, allt eftersom tillfället gaf sig. Verner förstod honom väl men kunde icke underlåta att i all vänskap göra sig litet lustig på hans bekostnad, praktisk och tilltagsen som han själf var.

— Seså, poet, nu faller du i grubblerier igen, — ropade Verner. — Ser du inte, att de andra äro lång väg ifrån oss, och du, som sitter med smäktande uppsyn och ser i solen! Man lefver inte af bara luft och poesier, och nu ämna vi oss någonstädes för att få en mjölkstår eller kaffe, det blir för torrt i längden att bita på smörgås och äpplen.

Förvånade utrop och hälsningar hördes där borta från skogsstigen. Skaran hade råkat ett par kamrater, söner till en tobakshandlande, ett par 18-åriga tvillingar, hvilka ett par år vistats i Tyskland och nu kommit tillbaka till skolan för att fortsätta i samma klass som Verner. De rörde sig med stor säkerhet inom kamratkretsen och slogo gärna omkring sig med tyska fraser. På toaletten lade de stor vikt, något som imponerade på vissa gossar. Oklanderliga voro skjortor och manschetter, och en doft af parfym omsväfvade dem. Lärarepersonalen hade blott ett att anmärka på dessa välklädda herrar, det att de icke med samma omsorg lade sig vinn om bokliga studier.

— Ni ha tänkt er in på kaffe någonstädes? Det var inte någon dum idé, skall jag säga, — sade Sten Andersson och fingrade på sin förgyllda klockked med ett småleende, — i synnerhet som jag har ett förslag att

göra er. Vi bo icke långt härifrån, ett par kilometer endast; hva' skulle ni säga om en kaffetår på vår villa?

Gossarna svängde hattarna i luften.

— Bravo, bravo, — hurra för Anderssonerna!

— Åh — gör er inte besvär! Se där i skogsbrynet skymtar vår veranda — ni behöfva icke omkomma af hunger. Och mutter skall snart ha kaffet på bordet, det vill jag svara för, — sade Rolf med säker uppsyn.

Ute på gårdsplanen spatserade flera modärna unga damer i ljusa toaletter och stannade förvånade vid åsynen af den manstarka pojkskaran.

Fru Andersson, ett korpulent och pratsamt fruntimmer, tog med ett beskyddande småleende emot sina söners gäster och bjöd dem stiga fram på verandan.

Självf vaggade hon in i köket och serveringsrummet för att beställa en stor panna och rågade korgar bröd.

— Det måtte väl inte snart bli middagstid? — utbrast Halvor oroligt och drog fram klockan.

— Asch, det är för odrägligt, — han höjde förargad på axlarna, och blicken fick något mörkt och hotande, — så här är det alltid. Hållen som hunden i band!

— Hvad nu? — frågade Verner med munnen full af småbröd, — hva' grumsar du för? Ät, drick och njut, för det här är rasande godt, ska jag säga!

Halvor satt tyst med blicken stirrande.

— Jag borde alltså redan vara på väg. Kl. 3 äta vi, men . . .

— Middagsskrupler alltså, — mumlade Verner, — i det han snabbt lutade sig ner för att med munnen uppfånga en doppad skorpa, som, uppluckrad och våt, höll

på att sjunka tillbaka i koppen, — låt dem fara för denna gång, pojke. Jag skall själf komma in med dig till stränga generalen och tala godt för dig. Du skall väl en gång ha något nöje du också!

Ja, Halvor bestämde sig med ens att följa sin vilja och lust denna gång. Det var icke första gången hans far stäckte nöjet för honom genom detta stränga: då och då skall du vara hemma, — något som var ännu pinsammare, då kamraterna tycktes njuta oblandad frihet. Ty general Falkenberg, som tillhörde en gammal militärsläkt, hade från förfäderna insupit åsikten att barnen borde uppfostras med stor stränghet och att minsta brott emot en faders bud och befallningar skulle straffas med järnhand. Men det måtte bära eller brista, tänkte Halvor, denna gång skulle han icke gå under faderns ok.

Anderssönerna förde sina gäster omkring i det rikt men smaklöst möblerade huset, där byster, schaggmöbler och okonstnärliga taflor trängdes om hvarann och njöto af gossarnas beundran. När någon af de mera grannliga gossarna märkte spåren af sina sandiga fötter på de fina mattorna och förlägen bad om ursäkt, viftade Sten åt honom med en lugnande gest:

— Det betyder inte ett uns. Vi ha tillräckligt många pigor, som kunna göra rent.

Sedan svärmen ändtligen hamnat i kägelhuset för att med lif och lust och kraftiga armar täfla om höga pointers, drog fru Andersson en suck af lättnad.

— Åh, att komma instöflande med den där oborstade hopen, — stönade hon, — ja, Rolf och Sten ha sina idéer. Det märks, att pappa låtit dem få för mycken frihet.

Detta var alltid fruns stötta anmärkning, när något gick emot hennes vilja. Eljest var hon minsann inte den, som höll dem i stränga tömmar, hon heller. Tvillingparet kunde linda henne som en tråd om fingrarna.

De unga fröknarna med sina väninnor roade sig med att spatsera omkring kägelbanan och kasta nyfikna ögonkast in genom de på båda långsidorna löpande fönster-raderna. Det var rätt gemytligt att observera brödernas bekantskaper. Verner Eks smala, vackra ansikte väckte en viss uppmärksamhet. Han skulle bli en icke så dum kavaljer på deras små dansaftnar, ehuru han var något för kort och för ung.

Den vackra eftermiddagsstämningen med brinnande solnedgång bakom de mer eller mindre aflöfvade träden väckte denna gång icke Halvor Falkenbergs uppmärksamhet eller bragte honom i poetisk stämning. Faderns stränga, ogillande blick hvilade som en mara öfver honom.

Ändtligen voro de hemma, Verner och han. Halvor tog på sig en ogenerad, ledig min, medan hjärtat dunkade inne i bröstet, och gick in till sig med vännen i hälarna. I köket, genom hvilket de passerade, höll man på med diskningen, och Karlsson, betjänten, satt makligt tuggande den sista återstoden af de möra kotletterna, medan han med godmodiga vitsar roade både gamla Erika och den rödkindade husan. De höllo alla tre upp med sitt prat, då gossarna passerade, och Karlsson skakade medlidsamt på hufvudet.

— Blir inte någon rolig stund för unga herrn, generalen var bankande ond i middags, när han såg den tomma stolen.

— Pappa ber dig komma in till sig, Halvor, — sade Alice nedslagen och stack in hufvudet genom dörren.

Nu gällde det. De två gossarna stodo ögonblicket därpå till doms inför general Falkenberg, som åldrig, rak och gråhårig satt i skrifstolen i sitt stora, komfortabla arbetsrum, som var prägladt af den största ordning och stelhet. Han vände sig långsamt om och kastade en genomträngande blick på sonen. Därpå vände han sig till Verner förvånad och ogillande.

— Halvor, — generalens röst ljöd dämpad med detta fruktansvärda, hårda tonfall, som sonen så väl kände, — du var icke tillstädes vid måltiden?

— Vi voro på utfärd. Det var svårt att hinna i tid.

Ännu en genomborrande blick.

— Du ljuger, — sade generalen långsamt ehuru med sjudande blod, ty han hade uppfattat sonens osäkra blick.

— Nå — hur var det? — orsaken — hvasa? frågade han efter en paus med fingrarna trummande mot papperet på skrifbordet, medan hotande moln stego upp i pannan, — du vet, att jag inte är att leka med.

Halvor stod där alldeles blek. Han visste, att han blef rädd, rädd som en flicka, och det fyllde honom med både förakt och trots. O, att ständigt känna denna fruktansvärda, hårda hand ingripa i alla sina företag!

— Det var jag, som öfvertalade honom, — ljöd Verners stämma, och han steg frimodigt fram, — förlåt, herr general, jag är den skyldige.

— Nej, — sade Halvor med darrande läppar, kämpande sig till förtviflans mod, — felet var mitt, ty jag *ville* stanna. Jag skulle icke behöft låta öfvertala mig.

Nu var det sagdt. Komma, hvad som komma skulle, sanningen var blottad, ordet uttaladt, en känsla af slöhet efter den inre starka kampen bemäktigade sig sonen.

Generalen hade rest sig.

Han gick några afmätta steg framåt och stod rak med örnblick och örnäsa inför brottslingen.

— Du, Halvor, — sade han med rösten vibrerande af den djupaste förtrytelse och harm, — du, som vägrar lyda din fars befallning och därmed visar beskaffenheten af din karaktär, du, Halvor, går in i ditt rum och stannar där i kammararrest till i morgon för att öfvertänka ditt uppförande. Och du, Verner Ek, son till en betrodd person, rektor öfver ett helt läroverk, — du, som umgåtts med min son alla dessa år, du har mist mitt förtroende. Jag önskar icke mera se dig i Halvors sällskap.

Harmen steg som en blodröd rodnad ända upp i Verners tinningar. Det var nedrigt — lågt — förskräckligt. Han och Halvor bli åtskilda — åtskilda kanske för alltid. Han ville protestera, men tungan nekade sin tjänst, det bara sjöd och brusade och skummade inom honom. Men generalen öppnade dörren, — och långsamt, med krossade hjärtan smögo sig gossarna ut. Framför Halvors rum stannade de och sågo hvarandra in i ögonen. Därpå räckte de hvarandra handen, ett tungt, trofast handslag, så gick Halvor hastigt in till sig och Verner skyndade hem. Han såg ej modern, som, vänligt hälsande, stod med Lis-Maj i famnen vid fönstret, — han ryckte upp den skramlande, med fönster försedda dörren till vindstrappan och rusade upp till faderns rum. Där kastade han sig på soffan med händerna för ögonen och brast ut i heta, sällsynta tårar.

Fru Ek stod bestört stilla och lyssnade med klappande hjärta.

— Ja, nu spar jag då inte maten längre, — sade jungfru Lovisa, ledsen och otålig, — här har jag haft köttbullarna i hällugnen hela två timmar och väntat att få duka af bordet. Men nu väntar jag inte längre. Verner må vara utan mat, — tillade hon i vredesmod och gick ut tillbaka i köket.

Fru Ek betänkte sig icke mera. Hon gick uppför trapporna och öppnade dörren till vindsrummet.

— Verner, hvad är det? Du gör mig riktigt orolig. Har någon olycka händt?

— Jo, en olycka, — utbrast han och steg häftigt upp från soffan, en *verklig* olycka. Ett sådant odjur till far.

— Verner, — sade fru Ek strängt, — hvem är det du talar om?

Då kom hela historien i våldsamma, upprörda ord.

Verners mor satt alldeles tyst, med händerna i knät och ett bekymradt, sorgset uttryck i de nedslagna ögonen. Hon suckade tungt ett par gånger men såg sedan upp.

— Det är utan tvifvel något mycket ledsamt, och du har själf bidragit därtill, Verner. Det är verkligen icke en god kamrat, som lockar den andra att bryta ett gifvet bud.

— Det skulle aldrig händt, om ej det där odjuret plågade ihjäl sonen med sina förbud, — ljöd det häftigt. — Förstår du inte, mamma, att jag en gång ville unna honom litet nöje.

— Men det är ingen riktig väg, — fru Ek såg allvarsamt in i Verners utmanande ögon, — du måste medge det.

— Jag medger ingenting, jag vet bara, att det är nedrigt och dåligt och uselt och jag vet inte hvad att handla så mot sitt eget barn! Stackars Halvor, stackars vän, men nu får han ju inte vara det mera! — utbrast Verner bittert med en smula darrande läppar.

— Ja, det är en mycket, mycket ledsam historia, — sade fru Ek och reste sig upp från stolen. — Ack, min gosse, om du vände dig till Honom, som kan utjämna misshälligheter och stifta frid . . .

— Bry dig inte om att predika, mamma, — sade Verner sträft och vände sig om, — du kan inte inbilla mig, att Gud har något att göra med sådana här affärer.

Fru Ek visste, att Verners hetsiga sinnesstämning gjorde honom oemottaglig för allt inflytande. Därför steg hon tyst ner för trappan och borstade mekaniskt smulorna från bordduken, där Lis-Maj spillt stora mjölkfläckar, medan Verner häftigt grep sig an med de till hälften förbrända köttbullarna. Därpå gick hon stilla in till de tre flickorna, som höllo på med ett sällskapsspel och icke hade aning om misstämning på något håll.

VI.

Oangenäma plikter. Profskrifning.

— Nej, mamma, jag tror verkligen inte jag hinner, — var Annis något snäfvä och ovänliga svar, när fru Ek, som stod vid sinkbaljan i köket och med sin snabba, flitiga hand gjorde undan middagsdiskningen, bad sin flicka hjälpa till med torkningen.

— Vi ha profskrifning i svenska i morgon för halfterminsbetyget, och jag måste plugga den gemena »gramman» från pärm till pärm, — tillade Anni förklarande vid mors förebrående ögonkast. — Och sanningen att säga, är det också så jämmerligt tråkigt med de här bykdagarna, mamma!

— Det var allt där skon klämde, — sade fru Ek, småleende mot sin vilja.

— Ja, usch, hvad jag hat . . . jag menar tycker illa om att mamma, ja, just min egen mamma, skall stå i köket och göra något så simpelt som diska. Det är ju ett sådant besvär med att få händerna hyggliga efteråt, knappt min eau de cologneflaska hjälper, för jag kan inte med den där gemena lukten, och det plågar mig så, att min egen, fina mamma skall bli så simpel.

— Så, så, har nu porslinet ett så förskräckligt inflytande på mig? — frågade fru Ek. — Då skall du inte heller äta på tallrikarna, Anni. Nej, barn, jag tycker icke om det språk du för. Jag har känt en familj, där döttrarna uträttade alla husets sysslor, och det icke en utan alla dagar, och det var verkligt nobla och fina flickor. De hade icke blifvit simpla, som din mamma, genom att stå vid diskbaljan.

— Förlåt, jag menade inte något illa, — sade Anni en smula skamsen, — inte behöfver det vara något simpelt, men det ser så underligt ut. Jag skulle inte vilja, att någon af mina kamrater såge mamma eller mig. . . .

— Seså, Anni, krångla nu inte, utan tag handduken och hjälp mig att torka! Jag ser nog, att du har tid, om du vill. Hör på, barn! En af Amerikas presidenter vandrade en gång på torget, iförd en enkel borgardräkt,

och kom därigenom i tillfälle att som obekant erbjuda sig att bära hem ett par fåglar åt en herre, som blygdes att bära dem själf. Och den i historien välbekanta madame Julian van Krüdener, som vid hofven hade stort kristligt inflytande, hon tog sopkvasten ur en gråtande flickas hand för att själf lära henne och visa, det hon icke skämdes för något ärligt arbete. Är det icke dumt och orätt och dåraktigt att blygas för något sådant?

Anni teg och gned tallrikarna blanka, hvarefter hon ställde dem i en hög på brickan.

Kanske mamma hade rätt; men nog visste hon, att tråkigt var det, riktigt fasligt tråkigt, när bykdagarna kommo och Lovisa endast hade tid att om morgnarna hjälpa till litet med städningen; sedan sprang hon till Lotta i bykstugan, och mamma stackare fick ensam stöka med mat och kaffe och diskning och dukning. Ty Anni hade icke tid att hjälpa henne, för skolgångens skull. Hm — jo, möjligen, om hon hade stigit litet tidigare upp eller riktigt bjudit till eller haft ögon och lust för de små handräckningarna, hviskade samvetet.

I detsamma öppnades köksdörren, och Emma och Rut stego in. Annis ansikte blef eldrödt. Jo, det fattades bara . . .

— Jag har öfvertalat Emma att komma och hjälpa oss med att plugga grammatikan till i morgon, — sade Rut men tillade med en blick på mors och dotters förhåfvande: — Kanske det inte är lämpligt nu?

— Åh jo, — sade fru Ek lugnt och vänligt, — det är det nog. Slå ni er ner, flickor, i Annis rum; hon kommer själf efter om en liten stund.

Rut gick, men Emma stannade tvekande i dörren.

— Fru Ek, skulle — skulle jag få lof att hjälpa till? — sade hon sakta och ödmjukt.

— Gärna, min vän, ehuru det snart är slut. Tag du den rena handduken där på stolen.

Se, det gick med fart! Emmas ljusa, glada uppsyn bildade en slående kontrast mot Annis surmulna drag. Längre dröjde det dock icke, förrän äfven hon tinade upp och ögonen fingo sitt vanliga glada uttryck. Som det led mot tiden att sätta på eftermiddagskaffe åt bykerskorna, bådo flickorna att få sköta om den affären, och Emmas vana hand hade snart tändt upp eld i spiseln samt kokat det bästa kaffe man kunde smaka. Anni var blott en liten tafatt handtlångare. Ja, där ser man följderna af hennes uppfostran i det fattiga hemmet, tänkte fru Ek och anklagade sig för att inte mera hållit Anni till husliga sysslor.

— Nu ska ni slå er ner vid matsalsbordet och själfva dricka egenhändigt tillredt kaffe, — sade fru Ek och nickade gladt åt flickorna. — Anni, här är nyckeln, gå i skafferiet och tag i glasburken pepparnötterna, som jag bakade i förgår. Det får bli er belöning.

Hon klappade vänligt Emma på skuldran och sköt henne sakta in genom dörren till matsalen. Men denna vände sig plötsligt om och såg upp i fru Eks ansikte, medan färgen kom och gick.

— Fru Ek, snälla fru Ek, får jag — får jag komma och hjälpa Anni litet under bykdagarna? Jag är inte alldeles ovan. Jag vore så tacksam, — hon såg bönfallande upp i fru Eks ögon.

— Tack, min flicka, — svarade denna rörd — det kan visst hända, att jag tar din hjälpsamhet i an-

språk. Lilla lata gumman Anni kunde säkerligen ha stor nytta däraf.

— Åh, — utbrast Emma förskräckt, — inte menade jag så, intel! Det vore bara ett så stort nöje för mig. Rektorskan är så god emot mig, — kom det nästan ohörbart, och Emma skyndade snabbt därifrån, rädd att ha uppfört sig på något sätt opassande.

Där satt Rut, själfva fliten, i Annis lilla rödrandiga soffa och läste med allvar och eftertryck. Ibland stannade hon och funderade eftersinnande eller läste om en mening — hon ville alltid med sin grundlighet gå med saken i botten och först förstå för att sedan lära. Anni brydde sig icke om att filosofera, för henne var det hufvudsaken, att det gick. Och i de flesta fall gingo också läxorna för henne som en dans. Med aritmetiken var det väl litet betänkligt, den var för beräknande för hennes natur; men historia, franska, religion och i synnerhet modersmålet med ämnesskrifningen, det var Annis force. Att poetisera litet och därmed uppvakta far och mor, farmor och faster på namns- och födelsedagar, det var ett särskildt nöje. När något sådant var i görningen, kunde Anni sitta gömd i en vrå med stirrande ögon, under det tankarna arbetade. Råkade då någon tala till henne, så hörde hon inte ett ljud, hon satt där bara och stirrade och klottrade på sitt papper. Man måste komma riktigt nära, skrika till eller röra vid henne, men då for hon upp som en raket och blickade frågande och förvirrad omkring sig. Det var Verners stora nöje att reta henne vid sådana tillfällen. Mycket hälsosamt — påstod han — att hålla Pegasen litet i styr, så att den icke finge skena af med hans syster i rymderna. Men då kunde det hända, att hon förtviflad rusade upp på vinden, där

de stora yllekistorna och packlårarna med gamla böcker förvarades. Där fick hon då äntligen vara i fred.

Medan de tre flickorna pluggade och pluggade, endast afbrutna af Annis putslustiga förtviflan, som gaf sig uttryck i suckar och utrop och som lockade de andra att skratta, ringde det på tamburklockan, och Annis faster, fröken Lilli, kom hem med lilla Lis-Maj, som hela dagen varit på besök hos sin farmor. Den lilla sprang in med hatt och kappa direkte i mammas famn för att visa, hvilka skatter hon fått: några tomma trådrullar, tändsticksaskar och en hel massa annat gammalt skräp i en papperspåse.

— Ä' Lis-Maj inte rik? — frågade den lilla och betraktade sin mamma stolt som en kung.

Fröken Lilli steg in ett ögonblick för att nicka åt Anni och hennes kamrater och säga till äfven åt ungdomen, att läseaftnarna åter skulle börja nästa onsdag, då de alla bjödos välkomna till gamla fru Ek.

— Och om lilla Emma Ström ingenting har emot att vara tillsammans med sina två vänner hos en gammal fru och en gammal fröken, så är hon hjärtans välkommen, — sade fröken Lilli med sitt soliga leende och klappade henne på skuldran. — Tag ni handarbeten med, flickor, och ha ni icke lust att höra på lektyren, så få ni sitta i mitt rum och roa er själfva.

Och så gick Annis faster in till rektorskan för att i den lilla gröna hörnsoffan i sängkammaren få sig en pratstund med den afhållna svägerskan.

Det var för öfrigt diverse praktiska angelägenheter, i hvilka hon önskade få klarhet. Gamla Mari där hemma hade öfverlägset bestridt riktigheten af ett recept

på ylltvätt, hvilket recept fröken Lilli önskade använda. Och då den gamla envisa gumman förblef oefterrättlig, var fröken Lilli tvungen att hänskjuta frågan till högsta domstolen. Ty sedan rektorskan sagt sin mening, skulle det icke mera vara någon möjlighet för gamla Mari att komma med invändningar. Fru Ek var nämligen erkändt praktisk och händig och visste råd för allt. Det var en oomtvistad sak bland släkt och vänner, att ingen så väl som Gertrud Ek förstod sig på hushåll, sjukdomssymp- tom, sjukvård och små oskyldiga huskurer. Och hade Gertrud Ek i något kinkigt fall gett sitt bestämda råd eller sagt sin mening, då föll det ingen i släkten in att tvifla därpå. Hennes sunda och kloka omdöme träffade ständigt det rätta.

Men Anni förklarade med högljudd ifver för Emma, som tyst och förläget hörde på, huru lifvadt det skulle bli på läseafnarna. Där var ju egentligen mest full- vuxet folk, d. v. s. hennes mor, generalskan Falkenberg med dotter Alicé samt dessutom artist Walle, som denna höst med nöje sagt sig vara med, och hvilket kommit Verner att lifvad knäppa med fingrarna. Ty han tyckte icke om att se idel kjolar. Men om det också var mest fullvuxet folk, hindrade det icke Rut och Anni att finna det angenämt. Ja, så tyckte t. o. m. Verner, fastän han icke spillde ord härpå.

Egentligen var det icke lektyren, som roade honom, utom i undantagsfall, då det kunde falla en gosse in att bli intresserad, — nej, det var de aptitliga anrättningarna, som voro lockande. Och nekas kunde inte, att Verner för öfrigt fann sig synnerligt väl i det gamla hemmet i farmors närhet, hos hvilken han var en stor favorit,

Emma Ström åhörde alldeles tyst Annis alla ut-
gjutelser. Hon satt bara och undrade, om den där bjud-
ningen på allvar gällde henne. Och i så fall, skulle hon
verkligen våga sig i ett så stort sällskap?

* * *

— Hu, hu, — huttrade flickorna i femte klassen dagen
därpå, kröpo ihop under rasten som frusna sparfvar och
slogo sig ner på fönsterbräden, bord, stolar och pulpeter
med den grymma grammatikan i handen samt fingrarna
i öronen för att ännu en sista gång plugga på adverb,
preposition, particip, pronomnen och all annan god och
nyttig lärdom från den lilla tunna boken.

Bakom stora svarta taflan, som dragits in i en skyd-
dande vrå, stod magister Löfvelund och raspade de 10
ödesdigra frågorna med en kritbit. Dessa stunder voro
kanske de mest fruktade i skolan, ty efter profskrifningen
utföll vitsordet, och svenska grammatiken var för många
en stötesten. De stackars flickor, som visste sig ha svårt
härför, kände sig nära nog besinningslösa af fruktan.
Ty blefve endast fyra frågor besvarade, visste de att
villkor i betyget väntade dem. Klassens ljus måste där-
för lysa så mycket som möjligt och under kvarten proppa
i kamraterna allehanda svårare definitioner. Där stod
Una Lagerlöf, lugn som alltid, med händerna på ryggen
och rabblade upp för kamraterna, hvad hon ansåg för
magisterns »knoppar». Där i vrån, omringad af kamrater,
gjorde Anni sammaledes, äfvenså Rut. Emma hade så
gärna velat stå till tjänst, men hon ansåg förmätet att
öppna sin mun.

Just som klockan ringde, erinrade sig Anni sin näsduk i paletåfickan och sprang efter den. Då hon kom tillbaka, höll magister Löfvelund på att svänga om taflan med de fruktansvärda tio frågorna. Med sin snabba blick upptäckte hon den första frågan: »En sats med apposition»? Apposition — o, hvad var det, hvad var det? Det kunde hon icke komma ihåg. I sin ångest slog hon upp grammatiken i sin hand och fick just tag i hvad hon sökte. Sprang så skyndsamt till sin pulpet och drog fram sitt stora hvita pappersark samt en väl formerad blyertspenna. Allt hade skett i en handvändning, och magistern, som ännu sysslade med sin tafla, märkte icke, att Anni intog sin plats senare än de andra.

Med klappande hjärtan och kalla, stela fingrar blickade flickorna upp på de tio frågorna. Det första var att göra klart för sig, om man kunde gå i land med att besvara fem af dem rätt, ty då var man räddad. Och visste man icke genast dem alla, så kunde minnet komma flygande efter en stund, likt en verklig ingifvelse. Men visste man sig dömd — ja, då präntade man de ödesdigra strecken efter obesvarade frågor, likt svarta, fula trådar, som trasslat in sig i en ljusfärgad väf.

Emmas hjärta fylldes af tacksamhet, då hon läst igenom de tio frågorna. Hon visste svaret på dem alla. Ack, om hon blott kunnat få hjälpa någon, t. ex. Eva Lund som blossande röd och orolig vred sig på sin plats.

Bakom Emma satt Igge Vesterberg. Af Emmas lugna och trygga hållning slöt denna till att hon var viss om seger. Åh — Igge själf var icke på det klara med mer än tre frågor, ty som hon varit bjuden på en stor

tillställning i går kväll, hade alla »grammans» definitioner flugit henne ur minnet. Och inte var hon heller i allmänhet så värst flitig. Men med ens beslöt hon, att Emma med eller mot sin vilja skulle hjälpa henne — hon skulle lura ut henne. Men huru komma åt att se?

Magister Löfvelund gick med pekstickan på ryggen och vakande ögon omkring i klassen för att se efter att intet obehörigt passerade. När han kom fram till Emma, ögnade han hastigt igenom hennes nästan fullskrifna papper, nickade förnöjd och fortfor med sin rond. Emma var snart färdig och satte bort pennan med en lättnadens suck, sköt papperet åt sidan och tog fram sin franska lärobok. En känsla af glädje genomlade henne. Hvad mor skulle bli glad, att hon redt sig så väl! Huru hon älskade skolstudierna — huru hon önskade att få tränga djupare in i allt vetande! Hon ville så gärna veta allt: hela världen var full af så underbara ting, och hon ville känna dem. Åh — om bara icke det där svåra beroendet vore, om hon icke behöft se efter barnen hos bagarens! Ofta värkte hennes hufvud af nattvaket med läxorna. Hon frestades så ofta till otålighet — t. o. m. bitterhet — och när hon sedan pröfvade sig vid aftonbönen, kunde hon sörja öfver sig själf. Ty Emma var van att gå in i sig själf, hon förde en så sträng kontroll öfver sina tankar och handlingar, att minsta förseelse oroade henne. Då måste hon åter anropa Gud om förlåtelse, och en känsla af frid och glädje smög sig på nytt in i hennes hjärta.

Medan hon nu satt på sin plats och lät tankarna kretsa omkring, under det hon mekaniskt höll sina franska verb framför sig, hade hon ingen aning om, att Igge

Vesterberg med ångestfull ifver skyndade sig att uppfånga definitioner och exempel från hennes papper, hvilket låg där på sidan, åtkomligt för Igges långsynta blickar. Visst måste denna ändra litet i hast, för att underslevet icke skulle bli alltför genomskinligt, men i hufvudsak blef det ren afskrift.

Magister Löfvelund tog upp sitt ur.

— Fem minuter kvar, — ljud hans röst, obeveklig, kall och grym, tyckte de stackars flickor, som ännu bråkade och funderade och icke visste någon råd att få rätta definitioner.

Klockan ringde — några sista förtviflade dumheter på de hvita pappersarken, och så måste klassen lämna dem åt magistern.

Anni gick hem som vanligt med Emma och Rut. Anni trodde, att hon för det mesta skrivit rätt, riktigt säker var hon ändå icke. Och innerst satt ett obehag för det där stulna svaret.

VII.

Emma omhuldad. Brita Roos. En bekännelse.

— Seså, lilla Emma, sväng dig nu sakta rundt om, så få vi se, om kjolen nertill är jämn, — sade fru Ek och lade sig ner på knä för att med sina skarpsynta ögon följa den med nålar stuckna fällen. Sömmerskan låg på knä på andra sidan och mönstrade fällen från sitt håll. Hon var aldrig säker eller lugn, förrän fru Ek kontrollerat hennes åtgörande och gillat eller ändrat hennes tillskärningar.

Medan Emma höll på att profva, kom Anni, hvilken just slutat ett bref till sin far, äfven in med Lis-Maj i hälarna, och så ställde sig båda att beskåda den nya klädningen.

Emma blef blossande röd af all uppmärksamhet, man skänkte hennes person. Hon kände sig illa till mods vid åsynen af fru Eks stora besvär och vänlighet. Ack, om hennes mor kunnat få se och tacka henne!

— Sitter utmärkt, — sade Anni gillande — riktigt utmärkt. Se, huru bra de där pärlemorknapparna ta sig ut mot det mörkblå tyget. Det var riktigt en god idé af mamma. Du kommer att bli riktigt stilig, vet du, Emma. Hvad kläder ändå kunna göra folk!

Fru Ek reste sig upp och kastade en hastig, förebrående blick på sin tanklösa flicka.

Anni rodnade som en pion.

Men Emma tycktes icke fattat något sårande i orden, hon blott blickade tankfullt på sin egen anspråkslösa, gröna klädning och sade sakta, som för sig själf: — Mamma har väft det här tyget.

Och vändande sig till fru Ek, såg hon upp i hennes ansikte med en djup blick och utbrast: — Fru Ek, om fru Ek ändå kunde känna min mamma!

— Mitt kära barn, — sade Annis mor och lade händerna vänligt på Emmas skuldror, medan hon med en varm blick såg in i flickans ögon, — jag hoppas verkligen få göra det, ty jag tänker hon en gång kommer hit och hälsar på dig. Men du skall icke kalla mig fru, kära barn, säg du tant liksom Rut, det låter trefligare.

Anni nickade tacksamt åt mamma och smålog åt Emmas stora förlägenhet, som kom hennes ansikte att blossa likt en låga. Med en djup nigning och ett sakta tack skyndade hon ut i tamburen, hvarvid hon höll på att stupa på Lis-Majs stora Molla, lappdockan, som låg där oklädd och lurfvig på golvet.

Och i blinken voro flickorna färdigklädda att gå till skolan, där man i dag skulle få ut profskrifningarna.

— Emma, — sporde Anni i en tvehågsen ton, då de gingo framåt gatan, — hvad brukar du göra, om du icke tycker dig ha handlat rätt?

— Det var en egendomlig fråga. Naturligtvis rätta det oriktiga!

— Men om det är något, som ingen vet om, är det tillräckligt att be Gud om förlåtelse?

— Nej, icke alltid, sade Emma med eftertryck, — man får lof att ödmjuka sig äfven inför människor. Det har nog händt mig flere gånger där hemma.

Anni sade ingenting men gick med stora steg och slängde skolväskan fram och tillbaka. Hon ämnade säga något, då Una Lagerlöf, Igge Vesterberg och Eva Lind sällade sig till dem. Allesamman stego in genom skolporten, ifrigt diskuterande allehanda skolförhållanden.

Skolan hade ingen egen lokal men var inrymd i ett stort tvåvåningsträhus. På den rymliga gården fanns t. o. m. en liten trädgård med bänkar och bord, något, som var ganska ovanligt för hufvudstadsförhållanden, och vår och höst spirade där blommor upp i rabatterna. Rummen voro hvarken mycket stora eller mycket höga, men det oaktadt rådde en viss hemtrefnad öfverallt.

Just när flickorna stego in genom glasdörrarna till vestibulen, sågo de magister Hasselberg, sin beundrade historielärare, komma tätt i spåren efter dem.

Och så blef där en täflan om hvem som skulle bli den lyckliga att få hålla upp dörren åt honom. Och strax därpå kom gamla fröken Riger, franska språklärarinnan.

— Låt mig, — ropade Anni och drog upp den tröga, med tyngd försedda dörren. — Ja, hjärtans gärna, menade de andra, de hade ingen särskild lust.

Men det hade Anni. Hon var så till den grad förtjust i sin gamla fröken. Som hon hade särskild fallenhet för franskt uttal och stor lust för språket, var hon en tydlig favorit hos den korpulenta, gråhåriga gamla damen, som, själf fransyska till börden, ända från ungdomen vistats i Finland. De andra kamraterna med ett par undantag kunde icke förstå Annis beundran. För dem var fröken Riger en riktig buse, sträng och fordrande. Men för Anni öppnade hon porten till en ny värld, där franska språkets välljud och rikedom tjusade henne.

Inkommen i tamburen såg hon flickorna skocka sig kring en liten varelse, hvilkens nästipp knappt stack upp från den täta ringen.

— Se, god dag, Brita! — ropade Anni, — roligt att se dig igen! Nå, är hostan alldeles förbi nu?

— Å ja, — ropade en liten munter röst, och den nykomna nickade med sitt trinda, ljushåriga hufvud, där håret var benadt litet snedt i pannan och sammanhölls i två små, tjocka flätor på ryggen.

Brita Roos var klassens ofrivilliga rolighetsmakare genom sin oförbränneliga, jovialiska godmodighet och

genom sin lilla komiska figur, åt hvilken hon själf lika så väl som andra skrattade.

Hon var så rund det gärna var möjligt: händer, kinder, ögon — allt var klotrundt. Hon gick en smula vaggande och smålog alltid, eller också brast hon i strömmande tårar. Men mest var hon munter. »Glad som en sol är lilla nunan», sjöngo kamraterna.

Brita var hjärtans belåten att ha sluppit undan profskrifningen och gjorde små krumsprång af idel munterhet öfver att vara i skolan igen.

Och så ringde klockan. Eftersom klassen första timmen hade gymnastik, så behöfde man ännu icke grufva sig för nästa timme.

Det var en stor trefnad att, iklädd lätta skor och mörkblå sjömansdräkt, blus och kjol, sträcka ut händer, armar, ben och bröst och hoppa, klättra och springa. Ibland bestods musik till arm- och benrörelser, och då gick det som att dansa, tyckte flickorna. Det hade varit Emmas fasa att i början bli beledd af kamraterna för sin tafatta hållning och sina oviga språng; men som daglig öfning gifver färdighet, hade hon småningom kommit sig in i saken. Det var blott de djärfvare sprången och öfningarna på räck och bock, som kommo henne att rygga tillbaka och ibland af hjärtklappning tvingas att afstå från försöken.

Men Una Lagerlöf och Igge Vesterberg voro i sitt esse i gymnastiken. Smidiga som kattor klättrade de upp till taket och ner för de hala stängerna, följda af kamraternas beundrande blickar. Anni hade präktiga och starka armar äfven hon, men bredvid dessa två öfverdängare kom hon alldeles till korta.

Kronan på allt var ändå lilla Brita Roos och hennes prestationer! Själftva gymnastiklärarinnan kunde icke afhålla sig från att le, när den trinda, glada varelsen med sina korta piskor i nacken och sina runda ögon, uppspärrade af beslutsamhet och ifver, tog fart och gjorde sitt lilla klumpiga hopp på bocken. Ibland kunde hon tvärstanna midt i hoppet och, förläget skakande på hufvudet, springa tillbaka för att börja på nytt. Om så en skallande applåd hälsade henne vid något ändtligen lyckadt försök — ty gymnastiken var för gumman Brita en stötesten — ja, då kunde hon själf mysa lika godt som kamraterna. Det föll henne icke in att känna sig sårad, och ingen kunde villigare än hon skänka beundran åt andra.

Ack, nu var den glada, uppfriskande timmen slut, och det klack till i de flesta flickors hjärtan, när de efter kvarten intogo sina platser i förväntan på magister Löfvelund. Där kom han, småleende, bredaxlad och ställde sig framför klassen med den digra pappershögen på armen.

Andlös tystnad.

— Resultatet har denna gång blifvit ganska godt, — började magistern, stödjande sig med pekstickan mot bordet, — verkligen ganska godt. De, som skrifvit alldeles utan fel, äro: Lagerlöf, Ström, Falkenberg och — på ett litet undantag när — Ek samt Vesterberg. De öfriga ha mer eller mindre fel, men alla ha ändå svarat på åtminstone fem frågor. Likväl, — här försvann magister Löfvelunds vanliga, småleende min, och han blef i hast allvarsam, — likväl är jag skyldig uttala en misstanke om ett begånget underslef.

— Nå, hvad är det, hvarför markerar Ek så där? —

— Magister Löfvelund, — Anni steg beslutsamt upp, medan det ryckte kring hennes mun, — magister Löfvelund, jag skulle vilja säga, att — att — jag — har gjort någonting orätt. Jag skulle icke kunnat besvara första frågan, men när jag sprang förbi svarta taflan just före timmen, råkade jag se frågan och slog upp om apposition i grammatiken.

Hela klassen vände sig om mot Anni. Hon stod där, blossande röd, men med ett uttryck, som tycktes säga: Nu får det gå hur som helst, jag är så glad att ha bekänt.

Magister Löfvelund hostade och harklade en smula. Anni var hans favorit, och han tyckte dubbelt om henne efter hennes frimodiga bekännelse, men saken kunde icke gå oanmärkt förbi.

— Låt det vara sista gången något sådant händer, — sade han och bemödade sig om att ge ett strängt uttryck åt sina ord. — Men hvad jag ville säga, det är, att en af eleverna, som hittills visat sig äga endast försvarlig kunskap i svenska grammatiken, vid profskrifningen rätt besvarat alla frågor. Och fem af dem, — han lade här en stark tonvikt på räkneordet, — fem af dem äro ord för ord besvarade på samma sätt som en annan elevs, hvilken sitter pulpeten framför henne. Hvem erkänner sig skyldig?

Man kunde höra en knappnål falla, så tyst var det i klassen. Bestörta sågo flickorna på hvarandra. Men ingen steg upp. Magister Löfvelund väntade en stund, medan ådrorna i hans panna begynte svälla.

— Jaså, ingen anmäler sig, — sade han med en röst, som darrade af undertryckt vrede. — Här erkän-

ner en af eleverna godvilligt ett felsteg, som likväl icke var öfverlagdt, och detta underslef, hvarom jag talar, detta tydliga underslef hemlighålles. Vesterberg, stig upp! — Igge reste sig långsamt, blek och med sammanbitna läppar. Det var icke ånger, som talade ur hennes ögon — det var fastmer förtrytelse öfver att ha blifvit upptäckt. Eländigt enfaldig hade hon själf varit, som icke ändrat meral! Visst hade tanken på upptäckt kommit flygande, men tiden hade varit så knapp — hon hann med möda rädda sig ur klämman.

Emellertid rullade magister Löfvelunds åska öfver hennes hufvud, under det de uppskakade kamraterna förvånade iaktogo Vesterbergs märkvärdiga lugn. Lilla Brita Roos hade förskräckelsens tårar i ögonen, och Eva Lund blickade blek upp på sin förhärdade sidokamrat. Men Igge själf steg efter timmens slut fram och mottog med synbart lugn sin anmärkning i dagboken äfvensom föreståndarinnans ytterst allvarliga varning samt påpekande af sänkt vitsord i uppförande.

Det var hufvudsakligen endast en känsla, som behärskade Igge Vesterberg under allt detta. Sökande skjuta skulden ifrån sig, inom sig urskuldande sitt låga uppförande som en förlätlig eftergift för frestelsen, kände hon ett bittert agg till den oskyldiga Emma Ström. Om bara inte den där människan suttit framför mig och rakt lagt sitt papper för mina ögon, tänkte hon om och om igen. Det är hon, som är skulden till alltsammans, hon är mig en plåga, den skenheliga Strömmen.

Och Igge Vesterberg och Inga Hök kommo öfverens om att det var till ingen nytta, som fröken Bergenskölds ansedda skola öppnade sina dörrar för simpelt folk.

— Den där Strömmen vill skryta med sin lärdom och sitt goda hufvud, — sade Igge hånfullt, — men mig lurar hon inte så lätt. Lita du på, Inga, att hon är blott och bart en pluggmaskin utan egentlig intelligens. Man kan ju redan se det på hennes otympliga yttre — af en gås blir inte en svan — det är lika säkert som att två gånger två är fyra. Undrar bara på, huru jag slipper ifrån den här affären utan att morsgumman blir alltför indignerad. Nå väl, det finns råd för allt. Titta, Inga!

Och hon vände sig obesvärad om och spejade in i fönstret till en modeaffär, där hon redan länge valt ut åt sig en grann hatt för sin räkning.

VIII.

Tvetydigt umgänge. Hittebarnet.

Det var ett hårdt prof, som Verner och Halvor denna tid tvungos att undergå. Huru bittert det än sved i dem att nödgas försaka hvarandras sällskap, ville de för generalen visa ett högburet hufvud och ingalunda låta märka att de led. De undveko hvarann men växlade i förbigående förstående ögonkast. Dock — hopplöshet kunde ej vinna insteg hos de femton åren.

Halvor med sin tysta, grubblande natur tycktes bättre kunna uthärda ensamheten. Men Verner sökte andra kamraters sällskap. Anderssönerna voro livvade pojkar, fulla af lustiga historier, hm — ja, mer än lustiga för dem som hade ömtåligt samvete. Nåväl, man fick lof att ibland vara lomhörd. De hade dock andra sidor,

som icke voro att förakta. Och humöret hölls så bra uppe i deras sällskap.

— Hallå, Ek, — ropade Sten Andersson en dag och tog med några väldiga skutt fatt Verner, hvilken trädde ut genom skoldörrarna bland en myllrande goss-svärm. Därpå stack Sten sin arm under Verners och drog honom bort till en sidogata.

— Du har väl slantar på dig, kamrat? Saken är, att jag mot vanligheten glömt börsen hemma, fastän han blef ordentligt späckad af farsgubben i går. Och bror sitter hemma för illamående, så jag är tvungen taga din hygglighet i anspråk. Du har väl att låna mig en sedel — hvasa? Jag bjuder dig naturligtvis. Du vet, att tårtor utgöra min dagliga oskuldsfulla vana. Och mitt arma centrum begär ögonblicklig fyllning.

— Nej, tyvärr, jag har ingen sedel, — skrattade Verner. — Men en silfverslant möjligen, — och han begynte trefva i sin ficka.

— Nå, så kör för det då, — sade Sten Andersson, — jag får lära mig försaka, stackare. Annars hade jag bjudit på glace till dessert. Konditor Petterkvist är en bra gosse, där får man både ett och annat.

Sten Andersson visste föga, hvilken öm sträng hos Verner blifvit anslagen. Ty, fastän hvarken rektor Ek eller hans fru önskade klafbinda friheten hos sin uppväxande son och dotter, voro de dock i somliga fall obehagliga. Sparpenningar skulle icke få användas till snask, utom i högst sällsynta undantagsfall. Själf hämtade rektorn då och då hem en påse med något för de ungas munnar eller skickade barnen med en slant till en delikatesshandel, men sparkassorna skulle icke få röras. Rek-

torn ansåg oförsvarligt att tillåta barnen så lättvindigt handskas med den dyrt förvärfvade slanten.

Men Verner tyckte icke om slikt förbud. Att icke få tillfredsställa, så ofta man vill, sin utpräglade smak för läckerheter — det var en hård nöt att bita på. Desto mer fråssade han i dag på tårta efter tårta hos konditor Petterkvist. Den frikostige Andersson uppmanade honom att försöka sitt yttersta — skulle de kappas? Nej, det var omöjligt att uppnå den öfvade kamratens rekord, hvilket belöpte sig till tio tårtor.

— Ja, nu får det vara nog, — pustade Sten och vräkte sig i soffan.

Han knackade högljudt med skeden i glasfatet, där tårtorna legat.

Butikfröken visade sig i dörren.

— En sodavatten! — beställde Sten.

Fröken dröjde vid dörren.

— Så . . . intet annat denna gång? — frågade hon med ett slugt småleende.

— Ne-nej! — sade Sten obesvärad och rätade på sig.

Därpå stego de ut i butiken, där Sten Andersson slängde Verners blanka tvåmarksstycke på disken.

— Tack ska du ha för lånet. Och adjös till i eftermiddag.

— Adjö, och tack för frikostig blusning.

Så skildes gossarna hvar till sitt.

Men Verner ansåg det under en kamrats värdighet att underlåta bjuda tillbaka. Därpå följde förnyade, frikostiga blusningar af herrarna Andersson, hvilka icke mera glömde hemma sina späckade börsar. Det var en fräs-seriets tid för Verner. Om han också icke fullt kunde

vänja sig vid sina nya kamraters språk, urskuldade han dem inom sig själf, sägande: Det låter nog värre, än hvad det är ment, det där.

— Verner, — sade fru Ek en dag allvarsamt, medan hon tvärstannade symaskinen, — hvad heta de två kamraterna, som voro uppe på ditt rum i går?

En rodnad flög lätt öfver Verners drag.

— Har jag rätt att vara domare? — svarade han retligt. — De äro antagligen mängden lika. Välvilliga äro de visst.

— Verner, — fru Ek såg honom in i ögat, — du vet, att jag aldrig nekat dig godt sällskap, men jag ber dig, välj verkligen ett godt. Tänk efter hvad din far skulle ge för ett omdöme om dessa gossar.

Verner svarade intet men gick med stora steg genom dörren och slog den hårdt igen efter sig. Sinnet rann så lätt på honom. Fru Ek suckade.

— Jag går till Kajsaniemi för att slå boll, — ropade Verner plötsligt in genom det öppna fönstret.

— Men glöm icke, att det är läseafon hos farmor i kväll, — sade hans mor.

På en af de stora gräsplanerna i Kajsaniemi stod en liten grupp gossar, ifrigt samtalande. Den ena skratt-salfvan efter den andra fyllde luften och sporrade upphofsmännen att uppväcka ännu flera.

Verner nalkades.

— Hvad är det fråga om? — ropade han muntert. Men ingen hade lust att för rektorns son relatera de där historierna. Man måste ännu vara litet försiktig i hans sällskap. Småningom skulle han nog bli mogen att invigas i ett och annat. Verner uppfångade likväl något

rätt och obehagligt i blickar och väsen, men att grubbla på sån't skräp, därtill hade han hvarken lust eller tid. Ty nu gällde det att uppbjuda alla sina krafter för att i »fyra slag och ränna» sköta »klockarens» ansträngande post.

Det var med lif och lust gossarna höllo i och märkte knappt huru oktoberkvällen begynte skymma. Lyktornas tändande vid järnvägsskenorna, som drogo tätt intill Kajsaniemi, erinrade Verner plötsligt om tidens flykt. Ett tåg brusade förbi, dess högljudda hvissling besvarades med hurrarop af gossarna.

— Nej, nu till de eländiga gamla luntorna, — utbrast en i hopen med en suck.

— Ingen fara, — menade Sten Andersson och tog långsamt upp sin klocka. — Sex — nå, jag må säga herrarna ha brådska. Hvad beträffar Anderssönerna, ämna de sig sannerligen ännu ej till boken. Mann muss ein wenig genuss zuerst haben. Nicht wahr? Hvad sägs om allmän bakelseblusning? Börsen är inte så svulten än.

Det föll icke mer än en af gossarna in att motstå frestelsen, fastän de kände att plikten kallade. Verner önskade, att han gjort som denne ene, helst som farmor väntade i kväll; men nu var det för sent. En känsla af ofrihet och beklämning tog honom mot hans vilja fången.

När han äntligen med stora steg rusade gatan framåt och vek om ett hörn nära hemmet, höll han på att springa omkull ett litet pyre. Hon tryckte sig skrämmd mot husväggen och snyftade.

— Har jag gjort dig illa? — sporde Verner hastigt.

— Ne—ej, snyftade den lilla, — men jag — hittar int' vägen hem.

— Hvar bor du?

— På — på — Båtsmansgatan, tror jag. Men jag vet int' nummern, bara att där finns en stor sten och en kärra.

Verner ref sig i hufvudet, villrådig och förtretad. Var han tvungen att åtaga sig den borttappade ungen? Men inseende hennes hjälplösa belägenhet, beslöt han sig för att vara ridderlig. Han tog fatt i den lillas hand och gick hastigt framåt, rädd att bli upptäckt af någon kamrats spejande öga.

— Du ä' snäll, du, — sade hittebarnet, sedan hon lugnat sig, torkat ögonen och snutit näsan på sitt smutsiga förkläde. Hennes små lifliga ögon under hattskrällan betraktade vänligt beskyddaren.

— Tycker du om socker? — frågade med leende mun den lilla.

— Hvarför frågar du så? — skrattade Verner.

— För — för att mamma kan ge dig en sockerbit, när vi kommer hem. Sir du, vi ha socker nu, — berättade hon i hemlighetsfull ton, — för pappa sitter i häkte och super int' opp mammas pengar mera.

Verner kände sig illa till mods. Hu, att tänka sig de orden i Lis-Majs mun.

— Seså, titta nu in på hvarenda gård, — uppmanade Verner.

— Här ä' de', här ä' de' — skrek pyret med gäll röst. Och så drog hon sin riddare med sig, trots allt hans motstånd, in genom en mörk förstuga, in i ett litet nedosadt rum.

— Mamma, mamma, den här stora, snälle gossen har fört mig hem, hör du. Ge honom en liten sockerbit!

Den bleka kvinnan, som satt vid bordet och sydde, såg hastigt upp. Verner kände sig pinsamt berörd af hennes lidande utseende och stora, insjunkna ögon.

— Berta, — utbrast hon, — hvar kommer du ifrån?

— Jag va' och följde Gussefs Mari, — sade den lilla en smula förläget, — och så — så tappade jag bort mej. Och så — hittade den här gossen mej.

— Jag tackar så mycket, — sade den bleka kvinnan och steg upp från bordet, medan en svag rodnad drog öfver hennes bleka kinder, — och förlåt besväret med flickan. Jag har inte förstått att vara orolig, för hon lofvade leka här i granngården. Det var vänligt af er — tänk att det ännu finns vänliga människor, — och så log hon ett litet hånfullt leende.

Verner sänkte sin blick, — hvarför — det visste han icke. Men för första gången slog det honom, att han stod inför verklig nöd. Ty dessa få söndriga möbler, detta kvafva, lågä rum, denna magra kvinna och dessa gråbleka barn, som krupit fram från en vrå vid Verners inträde, — allt vittnade om nöd.

Hastigt tog han upp börsen och lämnade kvinnan dess innehåll, — ett enda litet silfvermynt.

Hon betraktade honom forskande.

— Tack, — sade hon och vägde den lätta slanten i sin hand, medan det drog en underlig, bitter ryckning kring hennes läppar, — nu kunna barnen få kvällsmat. Ty se, unga herre, — här ställde hon sig rak och styf framför honom med ett uttryck, som skrämde Verner mer än han velat tillstå, — *jag* ska föda familjen nu i fars ställe. Det blir styft med slantar, förstår ni. — Och hon

skrattade. — Gå ni hem till ert goda bord och sof i er goda säng och lef edra glada dagar, men gå inte i sällskap — hör ni, för sällskape' för till fördärf. Min man han kan berätta det för er, han. Fördärfvet har kommit öfver oss genom sällskape' hanses. Ja, ja, unga herre — och nu föra vi ett lysande lif vi.

Med kvinnans skärande skratt genljudande i sina öron ilade Verner raskt gatan framåt. Hvad det var obehagligt! Han hade så gärna velat skaka af sig detta plågsamma intryck af nöd — allra helst hade han velat gifva tillräcklig ögonblicklig hjälp. Det var svårt att se nöden på nära håll.

— Det här skall jag tala om för mamma, — sade han vid sig själf med en lättadens suck. Han visste, att hans ord icke skulle förklinga ohörda. Och med berserkeraseri tog han itu med läxorna uppe på sin vindskammare, ty det tomma huset dref honom att så fort som möjligt söka de egnas sällskap hos farmor.

IX.

Läseafton.

— Se god-dag, lilla Lis-Maj, — sade en sträf röst, som försökte låta så mild som möjligt.

Det var generalen, som på sin vanliga eftermiddagspromenad stannade framför rektorns minsta telning, hvilken med Anni och Emma var på väg till läseaftonen.

— Du har varit så osynlig, lilla tös, — sade generalen och tog Lis-Majs hand, medan Anni och Emma nego så djupt de förmådde. Generalen hade en särskild förkärlek

för rektor Eks lilla dotter, och alla trodde det kom sig däraf att hon inte var det minsta rädd för honom. Oakadt den gamle bistre herrn var absolut öfvertygad om nyttan och gagnet af sin stränga uppfostran, sårade det honom dock att se sina egna barn draga sig tillbaka för honom. Så hade han icke velat. Och dock menade han väl.

— Nå, Lis-Maj, kommer du aldrig mera och hälsar på mig? — frågade generalen och följde ett stycke med flickorna, hållande den lillas hand.

Lis-Maj tittade hastigt upp på honom.

— Tror int' att Lis-Maj vågar, — svarade hon och slog ner de svartfransade ögonlocken.

Generalen rynkade ögonbrynen.

— Hvad för slag? När har lilla pian blifvit rädd för sin gamle farbror? — frågade han, medan leendet kring hans stränga läppar påminde om en förirrad solstråle en kulen vinterdag.

— Jo, — sade Lis-Maj, — för du har en stor svart tippa där hemma, och Lis-Maj tror att den biter.

— Hvad för slag? En stor svart fågel?

— Ja-a, — sade den lilla och satte näsan tvärsäkert i vädret, — för de' har Verner sagt. Han sa' just så här i går åt Anni: Tror du att någon kan ha roligt i det huset, där den mörka fågeln skuggar öfverallt med sina stora vingar.

Generalen sade ingenting, men hotande moln uppstego på hans panna, och Anni grep förtviflad om sin lilla systems arm.

— Aj, hvarför nyper du mig? — klagade Lis-Maj. Men farbror generalen bjöd farväl och svängde sig helt

om. Ett ögonblick därefter stod den lilla vid hans sida och, i det hon gaf honom ett förtroligt ögonkast, hviskade hon:

— Lis-Maj kommer nog, bara farbror kör bort den där stygga tippan.

Men den stränga generalen vände hemåt med afmätta steg och rak rygg. Jaså, han var således den, som förmörkade lifvet i sitt hem! Det var nu ingen så särdeles angenäm sanning. Men skulle det bli karaktärer, borde det vara stränghet. Man får lof att tåla vid att bli missförstådd, mente generalen. Han *kunde* väl medge, att straffet för Halvor och Verner var en smula för hårdt — dock, det skadade inte. Kanske de en gång skulle tacka honom. Jaså, en stor svart fågel, en stor svart fågel — dumma pojke, det kunde kosta dig ännu en skrapa.

Men om kvällen öfverraskade generalen sig själf med att sitta och tänka på huru blek och nedstämd Halvor såg ut. Det tyckte han icke om.

* * *

Hvilken hemtrefnad mötte icke i kväll hos gamla fru Ek! Ljusen i kronan återspeglade sig i två smala antika speglar på salsväggarna och gjorde det så festligt i ungdomens tycke. Där i den lilla raka soffan med förgyllda rosetter på den bruna mahognyn satt hon själf, gamla frun, med de vackra smala händerna i skötet och det fina smålöjet kring munnen. Uppmärksamt lyssnade hennes gamla öron till artist Walle, som med klangfull stämma föreläste Merle D'Aubignés reformations-

historia. Rundt i salen suto föreningens öfriga medlemmar med sina handarbeten. De tre skolflickorna Rut, Emma och Anni, som först frågat sig, huruvida icke fröken Lillis rum kunde erbjuda större behag för ett samspråk i frihet, blefvo vid åhörandet af första bladet vunna för salongen och lektyren. I synnerhet Emma, hvars håg låg till historien. Hon satt där med flickorna vid ett litet bord, till hälften skynd af en yfvig fikus. Rektorskan gjorde med hemligt nöje den iakttagelsen, att den lilla landtflickan i sin nya mörkblå klädning såg riktigt behaglig ut. Det där ovala, tankfulla ansiktet är vinnande, tänkte hon.

Emma fann det så drömligt angenämt denna kväll att få sitta i detta upplysta, vackra gamla hem, tillsammans med idel vänliga, bildade människor, få samla droppe efter droppe från kunskapens haf genom åhörande af denna gripande och intressanta reformationshistoria, och i sitt inre känna detta nöje så ädelt och rent, ett nöje just efter hennes sinne, — allt detta fyllde henne med en sådan fröjd, att hon måste böja sig ner för att dölja två förrädiska tårar i sina ögon.

Det blef ett litet afbrott, när téet bars in och Lis-Maj neg adjö för att af jungfru Visa föras hem och krypa till kojs. Den lilla hade mest pratat bort sin tid hos gamla Mari i köket, från hvilken hon utan hänsyn plockat allehanda rariteter, såsom några suddiga bitar begravnings- och dopkonfekt jämte åldriga blomsterkort. Men det skulle icke fallit gamla Mari in att neka sin älskling något, som stod i hennes makt att gifva. Hennes små rökantade ögon skeno af förnöjelse, och de otaliga rynkorna i ansiktet liksom jämnades ut vid den lillas åsyn.

— Kan någon jordens människa, bevare mig, stå emot, när hon, flickungen, slår armarna om halsen på en, gamla skralting? Nej, en hjärt-unge är hon! — Ja, om gamla Mari bara kunde ta ner månen från himmeln åt henne, så gjorde hon det.

Och när så den lilla hjärt-ungen kom i köket, då satt gumman och skakade hufvudet med ett beundrande leende och gaf akt på Lis-Majs alla rörelser och »krumbukter», hvilket ingaf den lilla en mycket hög grad af själförtroende och gjorde henne besvärlig i den unga tjänarinnans tycke.

Just när fröken Lilli knäppte de blanka knapparna i sin lilla brorsdotters paletå, ringde det på tamburklockan.

— Det är Verners tag, — sade Anni och öppnade. Så var det. Men Verner blef med ens aftonens hjälte, åtminstone i flickornas ögon, som icke tröttnade på att höra historien om den lilla förvillade tösen och hennes hemförhållanden. Och vid kvällsbordet, hvars aptitliga anrättningar med stort nöje angrepos af ungdomarna, uppstod ett vidlyftigt diskuterande om hvad som kunde göras för den nödlidande familjen.

— Jag föreslår en basar, — sade rektorskan Ek. — Vi kunna ha några syföreningar för detta ändamål, både små och stora . . .

— Och jag skall gärna bidra på mitt sätt, — sade artist Walle småleende. — Min altartafla kommer efter jul att exponeras, hvarvid jag anslår hälften af summan åt nämnda familj.

— Vådligt storartadt, — utbrast Verner och vände sig om på stolen.

— Ack ja, — skrek Anni, — är det inte? — Och inom sig beslöt hon att uppmana hvarenda elev i hela skolan att gå till artistens atelier för att taga hans tafla i ögonsikte.

X.

I fara.

Vintern hade kommit med köld och snö, lysande hvit snö. Staden var såsom genom ett trollslag förvandlad. I stället för de regndigra grå molnen och dimman, som rå och fuktig svepte om gator och torg, spände sig nu en klar, kall vinterhimmel med härlig, ren luft öfver staden, hvars nyss så mörka och slaskiga gator förvandlats till hvita, glatta vägar, där slädar under munter bjällerklang gleda fram.

Det hade dragit en ny lifslust in i skolorna med vintervädret. Snöbollar hveno på skolgårdarna, fästningar byggdes, kälkbackar och skridskor provvades, och midt i allt detta glada lif gläntade julen på dörren. Det var nu inte mera än en månad dit.

På Falkenbergiska gården uppfördes en hög kälkbacke af de två åttonde-klassisterna. Och där grep sig Halvor an arbetet med stora grå ullvantar. Verner skyndade ut i lifvad sinnesstämning. Men plötsligt såg han i fönstret midt öfver den gamle generalens bistra ansikte. Händerna sjönko till Verners sida, all munterhet flydde. — Halvor och Verner tillsammans — det var väl detta som misshagade generalen. — Det här är förfärligt — mumlade Verner och gick långsamt in till-

baka, medan en obetvinglig lust efter nöje på annat håll grep honom.

Tillfället lät icke länge vänta på sig. I skolan förklarade Sten Andersson en dag, att han och Rolf ämnade ställa till en sportfärd till deras villa.

— Och du hör med till de utvalda, Ek, — förklarade Sten med ett beskyddande småleende.

Verner kunde icke värja sig för ett ögonblicks intryck af obehag vid Stens min. Men i nästa minut slog han bort det. Nej, inga onödiga skrupler skulle förstöra hans nöje!

På utsatt dag stack han hurtigt fötterna i skidremarna och slöt sig till de öfriga inbjudna.

Hi och hej, så det gick! Ut genom staden, öfver Djurgårdens kullar, genom skog, öfver slätt, — så det gick, så det gick! Kvistar och grenar slog om gossarna, vippade hela moln af lös, nyfallen snö i deras ansikten. Det var ett glam och ett nojs och ett kapplöpande — och djärfva försök att öfverbjuda den ene den andre, och skallande applåder och bravorop för hvarje kullerbytta. Verner befann sig i en särdeles upplifvad sinnesstämning; — det enda, som en smul tyngde hans samvete, var att han hemlighållit bjudningen för sin mor. Hon visste bara att han skulle på utfärd. Och det var ju ingen osanning, det, — alls ingen. Hvad tjänade det egentligen till att nämna Anderssonernas namn? Han kunde ju någon gång efteråt tala om saken. Han började småningom bli karl för sin hatt, Verner. När allt kom omkring, så höll hans mor honom för mycket i band. Hade han icke redan åldern inne att något själf förstå och bedöma? Och afskakande alla besvärliga tankar,

lyssnade han med oförställd belåtenhet till värdarnas middagsbud.

Ja-a, det lät säga sig. Munter och högljudd stöflade skaran in i farstun, stampade snön af sig och slog sig sedan obesvärad ner i den granna salongen, där en väldig brasa hemtrefligt sprakade.

En enkel middag, hade Sten och Rolf förklarar.

— Nåja, — litet ljuga pryder tal, — gapskrattade en af de inbjudna gossarna, under det hans liksom de andras ögon öfverraskade och glupska öfverforo det dignande bordet med dess många delikatesser.

Och fråssande på saker, hvilka de knappast kände till namnet, då de flesta voro från enkla hem, intogos alla gäster, utom Verner, af en hejdlös beundran för sitt värdfolk. Beundra dem — nej, det kunde han icke, — men ett par glada fyror voro de, som godt kunde drifva dåligt humör på flykten.

— Seså, gossar, — ropade Sten och korkade med van hand upp en flaska vin vid desserten, — nu ska vi dricka en liten skål för friheten och glädjen.

— Här, Ek! — Rolf bjöd omkring glaset. Verner stod där tvekande, fullkomligt ovan vid sådana kamratbjudningar. Han brukade icke —

— Åh prat! Ett sådant lätt, stärkande rhenskt vin. Är han ännu det lilla lindebarnet, gossen Ek? Seså, var nu karl i dag!

Gossarnas skratt kränkte Verner. Han tog glaset med glödande kinder och tömde det i ett tag.

— Bravo, Ek, — så där ja, — skrattade Sten uppmuntrande.

Och så bjöds det rökverk. Äfven de gossar, som af erfarenhet visste, huru föga de tälte tobaken, vågade icke neka. Det hade varit oförlåtligt mesaktigt, och så hade de fått sig en skrattsalfva liksom Ek. Verner tog ogeneradt emot papyrossen. Han ämnade försöka, också han.

Hej — från flygeln ljöd plötsligt dundrande musik. En af gossarna hade slagit sig ner på pianostolen och trakterade kamraterna med en jämmerligt falsk valsmelodi. Själfsvåldigt flögo de upp från stolarna och snurrade parvis kring rummet, utan försyn för möbler och mattor. Verner stod i ett hörn och höll på att kikna af skratt.

— Hör nu, pojkar, — sade Sten Andersson, som väntat på lugnets återställande, under det han kastade sig öfver en soffkarm och låg där och blossade och rökte, — nu ska vi berätta anekdoter. Jag utfäster ett första och andra pris för de piggaste historierna, — och Sten plirade illmarigt med sina små ögon.

Men nu skrattade Verner inte längre. De lössläppta tungorna skrädde inte sina ord och uttryck. Något så rått hade Verner aldrig hört. Det svindlade för hans inre syn. Hvad — om hans mor såge honom här i detta sällskap? Fjällen begynte falla från hans ögon. Hvad hade han tänkt på, som låtit sig lockas i nätet som löjan i viken?

Han kände det, som borde han springa upp och skrika ut sin ovilja och störta på dörren, men en förskräcklig domning, lik maran i drömmen, hade gripit honom. Det kom för honom, att han var en af de bergtagna i sagorna, en af trollen bortröfvad, hvilken genom en söfvande trolldryck beröfvats förmågan att tänka, tala och handla.

— Nå, Ek, — ropade plötsligt Sten Andersson, — hvad sitter du där och drömmer om? Medge bara, att det där var en vådligt piffig historia, den där sista!

Intet svar.

— Jaså, du är inte på det klara ännu. Ser ni, pojkar, den där sitter nog fast i mammas kjolar ännu! Men hör nu, min lille vava . . .

I detta ögonblick bröts förtrollningen. Verner sprang upp med lågande ögon och kinder, som glödde af sinnesrörelse.

— Det är skam — skam att vara i ert sällskap, — skrek han. — Och nämn inte min mors namn här en gång till!

— Så-å, — sade Sten Andersson lugnt, utan att låta sig förbluffa, — jaså, du börjar sjunga på den visan, min gosse. När allt kommer omkring, är du ändå lika skön pietist som mor din.

Verner kände sig besinningslös af vrede vid de sista orden. Han rusade fram, grep Sten Andersson i skulderna och slog omkull honom. Det blef tumult. Alla rusade upp och beredde sig att gifva den oförskämde Ek ett godt kok stryk. Blott med ansträngande af sina yttersta krafter, ursinnigt slående omkring sig, lyckades det Verner att undkomma. Snabb som skogens ekorre flydde han ut genom dörren, ryckte till sig skidstafvarna, störtade sig i skidorna och ilade så bort i den stjärnljusa kvällen. Han hörde skrik och röster bakom sig och vände hastigt på hufvudet för att mäta fiendestyrkan. Då susade något genom luften — i nästa ögonblick hade en hård snöboll träffat Verners öga. Han stannade med ett skrik och tog sig med händerna om hufvudet. Därpå

blef allt tyst — den förföljande hopen vände tillfredsställd hemåt. Eken hade fått sig en liten minnesbeta, och något mindre kunde han väl icke väntat sig.

Stönande af smärta skidade Verner framåt genom skogen, där skidspåren blänkte fram i stjärnljuset. Det värkte svårt i hufvud och öga — han märkte huru blodet sipprade ner för ansiktet och gjorde små fläckar i snön. Han måste stanna och förbinda såret med sin näsduk.

Tyst — var där ännu några förföljare? Nej, det var den tilltagande kölden, som knakade i träden, — eljest förnams icke ett ljud. Stilla och högtidlig stod naturen och slumrade sin långa vintersömn. Hög och oändlig spände sig en gnistrande stjärnepäll öfver jorden. Där i norr höjde sig flammande vågor såsom i dans på himlahvalfvet, det var norrskenet, som dref sin underfulla, färgrika lek.

Känslan af djup förnedring, som fyllt Verners själ, förenade sig med den kroppsliga smärtan och gaf sig plötsligt uttryck i våldsamma snyftningar. Här hörde honom ingen annan, endast Gud. I denna stund längtade han efter Gud, som för det mesta var för honom främmande, — längtade efter renhet till kropp och själ. O ja, — efter renhet! Han såg denna sista tid stå med eldskrift för sig. Huru hade han så kunnat falla i snaran? Ty en inre röst hade tydligen varnat honom för dessa nya bekantskaper. Och ändå — ändå hade han trotsat den rösten och trotsat sin mor, som äfven velat varna honom. Nåväl — han hade varit en usling, det sade han sig själf, och nu fick han hålla till godo med lönen. Klaga skulle han icke.

Men hans mor, hvad skulle hon säga? Huru skulle

han kunna träda inför henne och bekänna allt? Den enda trösten detta ögonblick var, att han hatade allt lågt och orent af hela sin själ och drefs att ropa till Gud om hjälp.

Med bultande hjärta och värkande hufvud stod han ändtligen framför sitt hem. Där lyste ljus i rektorskans fönster. O, om han kunde slippa sin bekännelse! Men nej, han *måste* göra den och han *skulle* göra den. Det var hans rättvisa straff.

Rektorskan hade icke kunnat gå till hvila, förrän sonen var hemma. En oförklarlig oro höll henne i spänning hela eftermiddagen. Där satt hon i soffan vid lampan med bibeln uppslagen. Men det var som kunde tankarna ej fästa sig vid de heliga orden, hvilka annars gånge henne lugn och frid. Plötsligt spratt hon till och bleknade. Hon hörde steg. En nyckel vreds om i tamburdörren. Verner brukade förr icke taga nyckeln med sig — detta hade varit afsiktligt. O Gud, — om —

— Mamma, — Verner stod blek, med ombundet hufvud, framför henne. I samma ögonblick läste hennes modershjärta allt. Men där var ett uttryck i gossens ögon, som göt tröst i hennes ångestfyllda sinne. Och medan hon med oro undersökte hans sårade öga och anlade förband, lättade Verner sitt hjärta och gjorde sin bikt. Han fördolde intet, gjorde sig icke ett grand bättre, än han var.

— Mamma, ditt förhånade namn räddade mig, — han grep med darrande händer hennes hand.

Rektorskan slätade sakta hans hufvud, som hvilade mot hennes knä. Men ögonen i hennes bleka ansikte sågo långt bort i fjärran. Hon satt alldeles tyst. Verner visste hvad hon gjorde. Hon bad för honom.

XI.

Generalen och hans betjänt.

General Falkenberg stod en dag i sin tambur med handskarna i hand, beredd att göra sin middagspromenad. Betjänten Karlson tog borsten från den broderade väskan nedanför spegeln och begynte med ifver och nit borsta osynliga dammkorn från sin husbondes kappa. Men hans godmodiga ansikte var i dag bekymradt.

— Generalen har väl hört om den där olyckshändelsen hos rektorns? — kom det tveksamt, medan borsten gick som en maskin på ryggen.

— Hvasa?

— Jo, Verner lär ha kommit i sämre sällskap där i skolan, och de ha illa knölat honom, så att han ligger till sängs. Dom påstår, att ögat . . .

— Hvad är det du pratar för skräp? — snäste generalen och vände sig om så häftigt, att borsten föll från den förbluffade betjäntens hand. Därpå gaf han duktiga snubbor för Karlsons tåpiga beteende att låsa upp dörren och gick styf och rak ner för trappan. Men Karlson stod ännu kvar med handen på låset, fullkomligt oberörd af alla snubbor.

— En egendomlig kasus, — filosoferade han betänksamt för sig själf, lånande sitt lärda uttryck från en gammal senator, hos hvilken han tjänat, — högst egendomlig kasus. Att bli stucken så där af mina ord som af en geting, — ja, ja, men — högst egendomlig kasus.

Saken var den, att Karlsons välvilliga hjärta länge lidit af det tvungna, spända förhållandet gossarna emellan,

och nu ville han våga ett ord för deras sak. Det var nog ett gynnsamt tecken, att generalen tog så illa vid sig. Denna egendomliga kasus måste han så fort som möjligt delgifva den rödkindade husan.

Men därute vandrade den gamle gråhåriga herrn gatan utför. Han var vid dåligt lynne och slog förargad undan några ispiggar, som råkat falla ner från takrännan. Asch, den snötyngda luften var odräglig i dag. Svårlösta disciplinära fall hade äfven i dag förekommit i tjänsten. Och därtill innerst denna irriterande förnimmelse af att något — ifall den oförskämda betjäntens skvaller bevisade sig vara sanning — att något genom hans — hans förvällande kommit i olag. Dock nej — tusen gånger nej — generalen bekämpade häftigt en anklagande stämman inom sig: har *jag* icke varit i min goda rätt, min fadersmyndighet? Ofog måste näpsas i sin begynnelse, utan hänsyn. Har väl *jag* någon skuld i en karaktärslös gosses snedsprång? För öfrigt, det hela är troligen en af dessa skvallerhistorier, som folk älskar att sätta ihop. Vänta bara — Karlson skall få sig en duktig skrapa för att han befattar sig med struntprat.

Men på sin promenad råkade generalen möta Ekska husläkaren. Denne konstaterade det ledsamma fallet, att gossen Ek råkat ut för en olycka och betänkligt skadat sitt högra öga. — Ja, få se huru det skall gå med det där ögat!

— Men huru har saken egentligen passerat? — Generalen slog nervöst med käppen mot foten.

— Jag känner verkligen icke historien i detalj, — svarade läkaren, — ty gossen undviker ämnet. Så mycket vet jag, att han varit osams med några kamrater, hvilka

gifvit honom grundligt med smörj. Nåväl, det hade icke varit stort att tala om, ifall icke snöbollen behagat träffa ögat. En präktig gosse är han, trots allt. Han påstår alltsammans vara hans eget fel och nämner absolut inga namn.

Generalen vände långsamt hemåt. Det *var* således sant. Nåväl — skulle han vara ädelmodig? Skulle han låta nåd gå för rätt? Pojken *var* ju redan påtagligen tillräckligt straffad. Resultatet af generalens tysta öfverläggning utmynnade slutligen i en hälsning, framförd genom den välvilligt fnysande betjänten Karlson, till Verner Ek. Och denna hälsning lydde, att man där uppe hos Falkenbergs blott väntade på bud om Verners förbättring för att skicka Halvor ner att hålla honom sällskap.

XII.

Hur skall det gå med ögat?

En plågsam spänning hade i flera dagar härskat i Ekska huset. Läkaren befarade, att för Verners öga intet mer stode att göra — att det sannolikt skulle värka ut.

Anni uppmanade förtviflad sina vänner Rut och Emma att bedja Gud om hjälp för sin bror. Och en dag tycktes bönen blifvit hörd, ty den gamle husläkaren förklarade med ett ljust skimmer i blicken, att en förbättring inträdt och att ögat med den noggrannaste skötsel skulle kunna räddas.

I allra gladaste sinnesstämning hälsade Anni på Rut och Emma, som inträdt på tå för att icke störa. Och efter Annis lifliga skildring af de sista svåra dagarna och

nätterna här hemma öfvergick man till ett muntert prat om ditt och datt och till planer för den blifvande basaren. Det ville dock icke leda till något resultat, ty Anni var för tillfället omöjlig till någon som helst logisk tankegång. Glädjen öfver att faran för den sjuke var öfverstånden gjorde henne alldeles hufvudyr, hon bara pladdrade utan sammanhang eller skrattade, så att tårarna kommo henne i ögonen.

Lilla Lis-Maj smittades af munterheten. Äfven hon hade lifligt känt trycket i hemluften de sista dagarna — nu skulle allt bli roligt igen! In i mammas klädkontor bar det af, och efter mycket buller och bång steg därur en liten dam i släpande klädning och klafsande skor. Och så dansade och stojade den lilla så uppsluppet och högljudt, att hennes mamma skyndade till och allvarsamt förbjöd alla dylika uppträden för närvarande.

Men Verner låg stilla i det skumma rummet, där bleka liljekonvaljer spredo sin fina doft med hälsning från farmor. Halvor satt vid hans säng. Det ville icke gå att prata ännu — orden föllo sig så styfva. Plötsligt grep Halvor Verners hand och tryckte den häftigt, medan hans blick, skymd af en slöja, hvilade på den sjukens bleka, förbundna ansikte. Därpå famlade han i bröstfickan efter ett papper.

— Verner, du skall höra mitt opus från i går kväll. Jag kunde icke somna, ser du, och så tog jag till penna och papper. Kalla det bara känslojunkt, om du vill. Men det har varit en svår tid — icke sant — för oss båda?

Och poemet, Jonathan och David, upplästes med en stämma, som bjöd till af alla krafter att låta behärskad.

— Du ler, Verner, — Halvors röst lät sårad, —
då packar jag in.

— Ja, visst ler jag, Halvor. Jag känner så hjärtans
väl igen dig i de där verserna. Du tyckes utrusta mig
med märkvärdiga egenskaper . . . Anser du dem passa för
en som varit i slagsmål? — Och Verner suckade.

— I slagsmål, ja, — Halvor for häftigt upp, —
hvad betyder det? Jag vet, huru allt tillgått, fastän du
inte säger det själf. Var det inte du, som stukade dem,
och inte de som stukade dig? Jo, det är ena snygga
gossar, de där! . . .

— Och med dem har jag hållit till godo ganska
länge, Halvor. Jag har hållit på att fastna som flugan
i spindelns nät, ser du. Tro mig inte om godt hädan-
efter. Eller tro mig ändå, tro mig om att hata allt
nedrigt.

I den djupa tystnad, som följde på dessa ord, vi-
brerade Halvors känsliga sinne af deltagande och hemlig
beundran. Men Verner såg framför sig med en allvarsam
och tankfull blick, där han låg mot den hvita dynan.
Så gaf han besked om allt, ända in i detalj, från den där
minnesvärda dagen, men detta helt och hållet i förtro-
ende.

Ty Verner tålte icke att föra ut sina kamraters sned-
språng, då han icke tvangs därtill för sanningens skull.
Det förvånade honom därför, att man tämligen allmänt
tycktes ha reda på Anderssonernas vanor. Och en dag
kom Halvor med underrättelsen om att de sjuttonåriga tvil-
lingarna tagit ut skiljebetyg och skulle fara till Tyskland,
där fadern på nytt tagit sig anställning. Man förundrade
sig blott öfver att gossarna icke skulle stanna terminen

ut, då så kort tid återstod, och somliga misstänkte att något låg härunder. I själfva verket var det så, att gossarna en dag blifvit öfverraskade af en lärare på konditor Petterkvists kafé vid en flaska punsch, och då de visste följden af en dylik förbrytelse mot skollagen, skyndade de sig att förekomma bestraffningen. Men lärarekollegiet drog en lättnadens suck öfver att skolans mest störande element försvunnit.

När söndagen bröt in och Verner första dagen satt uppe i sängen, läste rektorskan högt predikan hemma. Anni gjorde den iakttagelsen, att hennes bror denna gång var en ganska stillsam åhörare. Han pustade icke, vred sig icke ointresserad på stolen, framför allt, han räknade icke bladen i predikan, innan hans mor började. Det var nog något, som han annars smög sig till att göra, ehuru så obemärkt som möjligt, ty han visste att han härigenom väckte hennes missnöje.

Men när Verner denna söndag såg rektorskans ögon med ett skimmer i blicken betrakta honom, vaknade en oro att bli missförstådd.

— Mamma, — sade han, då de sutto på tu man hand, — du får inte tro — tro — att jag ändrat skinn såsom haren vintertid. Du får icke tro, att jag är — omvänd som det heter. Men — tillade han hastigt i allvarsam ton, — jag har ändock lärt mig något, som jag icke skall glömma. Ser du, mamma, det är så mycket, som jag ej förstår af det där religiösa.

— Önskar du att en gång kunna det, Verner?

Han satt tyst och såg ned framför sig på mattan, medan en liten strimma vintersol stal sig till att lysa på väggen bakom den nedfällda rullgardinen.

— Jag vet inte — jag tror det skulle inskränka min frihet, om jag blefve riktigt religiös eller kristlig eller hvad man må kalla det . . .

Hans mor smålog.

— Det vill säga, Verner, att du skulle känna dig bunden och olycklig?

— Ja, nära på. Huru skulle jag ens komma ihåg alla bud och befallningar?

Fru Ek satt och såg på sonen med denna småleende, klara blick, som bättre än ord öfverbevisade Verner.

— Nu menar du knappt hvad du säger, min käre gosse. Säg mig ärligt, tror du, att kristendomen är ett system af bud och befallningar, mer eller mindre svåra? Se mina skuldror ut att tyngas af dess börda? Kära Verner, det gör mig ondt, att din mor bär ett så dåligt vittnesbörd om den stora glädje och frihet hon likväl känner af att tillhöra den Frälsare, som gifvit sitt lif för henne. Ty kristendomen är icke dogmer och regler och befallningar, utan ett personligt lif i tro och kärlek.

— Åh, mamma, — utbrast Verner, full af blygsel, — jag medger att jag talar om saker som jag icke förstår. Men *det* vet jag, att du är den bästa och ädlaste och raraste mor på hela jordens rund, och skulle någon ge mig lust att bli — så där kristlig, — så vore det du, mor lilla.

Och följande en hastig ingifvelse, sprang han upp och tryckte henne häftigt intill sig.

Men då Anni ögonblicket därpå steg in med en bricka för Verners räkning, gungade han lugn som alltid i gungstolen, denna tid hans oomtvistade plats. Hon

kunde aldrig ana, att hennes förbehållsamma bror låtit se en skymt af de starka känslor, som gömdes inom honom.

XIII.

En fritimme.

— Det här var vådligt stiltigt, ska jag säga, — utbrast Igge Vesterberg och slog franska grammatikan med en sådan duns mot pulpeten, att lilla Brita Roos i närheten for upp som en raket.

— Asch, att skrämma en människa så där, — fnurade Brita.

— Seså, det lönar sig inte att ta till lipen, pian lilla, för nu ska vi ha väldigt roligt. Hurra för en ledig timme, hvem instämmer?

Flera röster höjdes.

— Du kära; härliga, söta fröken Riger, — fortsatte Igge patetiskt och höjde teatraliskt armarna uppåt, — vi tacka dig, att du har litet katarr, så att du ger oss denna trefliga fristund, och vi tacka också alla andra för att de äro förhindrade att ta din timme. Hvad du stiger i min aktning, du rara, söta, älskvärda . . .

Emma Ström drog en suck där borta vid sin pulpet.

— Jag är alls inte glad, — sade hon.

— Hvabefalls? Inte glad? Gör Strömmen sig till lite grand? — ljöd Igges spetsiga fråga. — Tillstå bara, att det där är tillgjordhet!

— Jag menar hvad jag säger.

Igge knyckte föraktligt på nacken.

— Tro det den som vill. Jag har förr sett flickor, som kunnat ställa sig utmärkt väl med lärarne. Det är en så förmånlig roll, min bästa Ström, spela du bara ut den. Vi ska inte hindra dig.

Och det hånfulla skrattet fann tacksamma gentagare i Inga och Tullia, som arm i arm kommo fram till Igge.

— Jag menar hvad jag säger, — upprepade Emma, som kände sig sårad.

— Seså, hvad är det fråga om? Kan den fromma Emma Ström disputeras? — frågade Una Lagerlöf och vände sig om med händerna på ryggen.

— Lagerlöf, döm i målet, utropade Igge. — Strömmen påstår, att hon inte är glad öfver att fröken Riger gett oss lof från sin franska tortyr.

— Hon står antagligen för sina ord som en redbar nordbo, — smålog Una. — Hvarför tviflar du, Vesterberg? Kan inte Strömmen vara road af sina studier?

— Nej, inföll Igge häftigt och spände i Emma ett par fientliga ögon, — inbille sig ingen, att hon före drager fröken Rigers torra verb framför en lifvad fristund. Nej, säger jag. Men »snälla lilla Ström», som fröken Dufva behagar uttrycka sig, har fått en märkvärdig förmåga att slå blå dunster i folks ögon. Hvar och en har nu sin gåfva, — Igge skrattade bullersamt, — fast jag måste medge, att den gåfvan icke hör till de eftersträfvansvärda.

— Tyst, intet dumt prat, — sade Una med rynkade ögonbryn och en sträng blick. — Låt du, Ström, alltsammans gå in genom ena och ut genom andra örat. Att grumsa på sån't skräp lönar inte mödan. Men nu

ska vi inte förlora tiden, flickor. Hvem kommer ut och slår snöboll? Kappan på, Ström, du behöfver mycket väl en smula färg på kinden.

Nej, Ström ville stanna inne och fördjupa sig i Sjögrens historia, som Rut Falkenberg lånat henne. Den hörde icke till kursen men var därför af ännu större intresse. Och med Lagerlöfs beskyddande röst genljudande som musik i örat kastade sig Emma med största iver öfver korstågens tidevarf.

Där ute yrde snöprojektiler kring öronen. Bakom två fästningar, som uppförts af de fyra högsta klasserna, forskansade sig nu fransmän och tyskar. Kriget utkämpades våldeligen, med stort hjältemod å ömse sidor, ett hjältemod som stegrades genom magister Hasselbergs intresserade åskådande af slaget där uppe i ett fönster.

— Söta flickor, håll ändtligen upp, — bönföll Tullia Borg, som tröttnat på att vandra fram och tillbaka på skolgården med sina fina händer instuckna i muffen, ty det föll henne aldrig in att deltaga i sådana pojk-flick-företag.

Ja, det blef vapenstillestånd. De tappra amasornerna betraktade en smula oroade sina våta kängor och kjolfällar. Men nu var det inte tid att tänka på slika bagateller. De återstående minuterna skulle ännu väl användas.

Anni stod dubbelviken af skratt i ett hörn af gården och ropade bravo, bravo, till ett förslag af Igge, men tystades strängt af de andra.

— Söta, lilla Brita, — kom Igge fram så oskyldigt bedjande, där Roosen stod midt på gården och slog snön af sig, medan det ostyriga ljusa håret, som stult

sig ur hennes två korta, tjocka flätor, fladdrade kring de röda kinderna, — söta, rara, lilla Brittan, du vill nog göra oss en tjänst, eller hvad?

Brita såg upp med sina stora blå ögon. Ja, hon var beredvillig som alltid.

— Spring då till bagarboden här i hörnet och bed att få »Titicaca» — det är en utmärkt god ny sort. Här har du pengar — köp fyra kakor.

— Skall ske, — svarade kamraten muntert och satte af som en pil, under det munnen vattnades vid tanken på blifvande belöning.

Flickorna på gården brusto ut i undertryckt fnitter och rusade allesamman till porten för att åse Roosens färd.

O, hvilket snopet uttryck i det lilla klotrunda ansiktet, när hon steg ut från bagardörren! Hvilka långa, surmulna läppar! Usch, de flickorna, de stygga, stygga flickorna! Hade de icke narrat henne med högslättens i Sydamerika namn — ty aldrig hade man där i butiken hört slik benämning på ett bakverk. De stygga, obeskedliga flickorna!

Brita ämnade verkligen ta till lipen vid de stormande skrattsalfvor och applåder, som mötte henne, men Anni, som tvang henne att snurra rundt med sig ett par tag, lockade plötsligt löjet tillbaka.

— Kära lilla Brittan, var inte ledsen — du ska få en karamellstrut af oss alla tillsammans i morgon. Du vet, att vi inte mena så illa, vi tycka bara om att ha litet lifvadt. Skratta du med bara, Roos, för det var verkligen vådligt lu-u-ustigt. — Och Anni begynte på nytt »trilla ärter», som hennes faster uttryckte sig om det hjärtliga

skrattet. — Nästa gång får du narra någon af oss, Brittan lilla, ja, det får du ärligt.

Härmed var allt godt och väl igen, och Emma Ström såg en skara rödkindade, glada flickor som ett friskt vinddrag komma inrusande för att därefter bullersamt slå sig ned framför sina pulpeter och draga fram häften och pennor till den förestående teckningstimmen.

XIV.

Artistens bjudning. En hemlighetsfull gäst.

Det var ett af Annis största nöjen att med Rut eller generalskan Falkenberg följa Alice upp till artist Walles atelier, där hon ett par veckor stod modell till en af figurerna på hans stora tafla. Anni och Rut hade fått löfte om att få se på, ifall de kunde hålla sig riktigt tysta. Generalskan satt och sömmade på ett broderi och försjönk ibland i halfslummer. Hon skulle haft mycket arbete där hemma, men generalen ansåg det opassande, om hon icke följde sin dotter.

Det var ett stort nöje för Anni att åse artistens alla rörelser, antingen han med sitt svarta ritkol tecknade upp hufvud, armar, händer, klädernas veck — eller med pensel och palett bragte form och färg på duken. Flicorna kunde aldrig nog beundra hans skicklighet. Var det icke något underbart att ur ett kaos, ur några tjocka färgklickar, framkalla hudens naturliga färg, ögonens glans och liffulla uttryck? Alice stod midt på golvet, draperad i en veckrik, fotsid, gul österländsk dräkt, och höll sin arm om den liflösa mannekinens lif, hvilken

skulle föreställa hennes blinda syster. Första gången Anni såg denna egendomliga scen, brast hon i skratt. Men då hon märkte, att artist Walle rynkade ögonbrynen, upptagen som han var att måla Alice's smala, fina handled, då tvärtystnade Anni och försökte se saken med större allvar. Det var väl nödvändigt för en målare att äga ett sådant där träbeläte, som liknade en människa och kallades mannekin, hvars rörliga leder ständigt vredos hit och dit för att intaga allehanda erforderliga ställningar i för tillfället lämpliga dräkter. Ja, artisen förklarade småleende, att just mannekinen hade möjliggjort hans djärfva anhållan att bedja fröken Alice stå modell, då hennes österländska dräkt kunde iföras trädockan, och hon sålunda endast behöfde »stå för hufvud och händer», som det hette. Det var påtagligen en allvarsam sak att vara målare, fastän Anni trott att det skulle gå som en dans att fabricera taflor. Hon beundrade artistens tålmod och ihärdighet och utbrast i förtrytelse, när han hänsynslöst förstörde någon påbörjad skiss.

Emellertid höllo Anni och Rut på att drömma sig kvar i artistens atelier, följande med brinnande intresse arbetets fortskridande eller studerande taflor, skisser, fotografier och pennteckningar på väggarna. Det kunde hända, att generalskan med ens ropade till, i det hon betraktade den gamla moraklockan där borta i hörnet: — Till skolan med er, kära barn, och det i flinkaste galopp, — och då var det bara att störta ned för trapporna med andan i halsen och ge sig till att springa.

En eftermiddag satt Anni och sydde vid rektorskans sida och förklarade, att den där altartaflan var det vack-

raste hon sett i sitt lif och att Kristushuvudet med den underbart milda och genomträngande blicken till och med i drömmen kom för henne.

— Så underligt, att man kan måla så där! — utbrast hon och lutade sig tankfull med händerna sammanknäpta bakom hufvudet mot soffkarmen.

I detsamma steg Walle in och fick del af Annis intryck. Ett skimmer flög öfver hans trötta, ansträngda drag, där han slagit sig ner i den bekväma morfarsstolen i matsalen, och han nickade åt skolffickan med ett ljust uttryck, som Anni en tid saknat i hans ögon.

— Tack, min flicka, — sade han, — du gör mig gladare än du förstår. Ja, nu lägger jag sista hand vid mitt arbete, och det är ingen lätt sak. Om du vill tro mig, Anni, så vore farbror Walle stundom hellre en gatsopare än en så kallad målare.

Nej, det förstod hon alls inte, och icke brydde sig artisten heller om att vidare förklara sig, utan han blef munter och språksam och sade sig odeladt njuta af hemtrefnaden här och af det ångande téköket på bordet.

— Och nu ämnar jag med det snaraste, så fort taflan blir färdig, ställa till en stor bjudning, — fortsatte han, vänd till rektorskan.

— Stor bjudning? — upprepade Anni med uppspärrade ögon.

— Ja, just så, — smålog artisten. — Dock tvekar jag att bedja er, fru rektorska, om hjälp, i anseende till stundande julbestyr. Jag är säker på att ni har många järn i elden.

— Åh, inte så farligt, — fru Ek smålog, — jag är så van vid arbete.

— Ja, farbror kan aldrig tro, huru flinka fingrar mamma har och huru hon hinner tänka på alla och sy åt alla, — utbrast Anni i ett andetag.

— Och stackars Mollan måste få »madasker», för hon fryser så där ute, — sade Lis-Maj suckande och såg kärligt bort till sitt okammade barn, af Verner kalladt Skrållan, till stor sorg för hennes lilla mamma.

— Tyst, barn, — ta icke ordet af farbror, — sade rektorskan tillrättavisande.

— Jag vet verkligen icke, om jag har mod att begära er medverkan, — tvekade åter artist Walle. — Och dock är min plan så gammal och kär. Jag ämnar som sagdt ställa till en stor fest. Men det går inte utan värdinna.

— O, farbror Walle, — skrek Anni och hoppade upp, så att tékoppen höll på att dansa i golfvet, — är det något som vi — som barn få vara med om?

— Ja, min tös. Du blir bjuden att vara vice värdinna. Tag Rut och Emma med dig och äfven gossarna, om de ha lust.

— Så lifvadt, så förfärligt lifvadt, — jublade Anni, — men hvad skall jag ha för klädning, mamma?

— Åh, den du nu bär blir förträfflig, — sade artisten.

Anni stirrade häpen och förtretad på honom. Hvarför alltid skämta så där?

— Jo se, — sade artisten med ett eget leende, — jag ämnar göra en bjudning för människor, som skola förstå min tafla. Jag ämnar bjuda, som det står i skriften, fattiga, krymplingar, halta — alla, utom de blinda. Det skall bli mig en stor njutning.

Och så utvecklade han hela sin plan för de intresserade åhörarna. Inpå sena kvällen satt det lilla sällskapet, som ökats med fröken Lilli, diskuterande och rådgörande, omkring bordet. Artistens plan värmde allas hjärtan, och Anni bara spratt af liflighet och önskan att redan i morgon få vara med om bjudningen.

* * *

När klockan slog 4 nästa söndagseftermiddag, vimlade trappuppgången till den berömde artistens atelier af folk. Redan från klockan 3 hade man sett några brokiga gummor i högtidsstass och psalmbok i händerna stiga in genom paraddörren till stenhuset och väntande sätta sig i trappuppgången. Och så följde mödrar och fäder med sina barn — barn som renskurade kopparkastruller — de skröto också med att i tre dagars tid ha tvättat sig tre gånger dagligen — samt unga flickor och gossar och åldringar. Rektorskan Ek hade med tillhjälp af en stadsdiakonissa samlat de fattigaste från en af stadens utkanter. Högst förundrade hade de lyssnat till inbjudningen — en herre som inbjöd fattigt och olärdt folk att beskåda en stor »kyrktafla». Bara han inte gjorde narr af dem? Ja, några hade tveksamt stannat hemma i sina fattiga kyffen, medan tankarna likväl anade en fröjdefull kväll för de andra.

Det hade kostat artist Walle och hans medhjälperkor en icke ringa ansträngning att arrangera festen för 100 personer. Hans stora atelier rymde dock dem alla. Anni hade svårt att vänta till det ögonblick, då dörrarna öppnades. Och då äntligen den gamla moraklockan

slog 4 och artisten en sista gång såg sig omkring på anordningarna, för att därefter med spänstiga steg gå att öppna för den tungt trampande skaran, då grep Anni andlös om Ruts och Emmas armar och hväste: — Åh, åh — så för-skräckligt roligt — precis som i en vacker saga!

Och för de ögon, som vant sig vid mörka, osade väggar och bristfälligt bohag, för de hjärtan, som vant sig vid slit och släp och nöd, tedde sig verkligen artistens upplysta atelier som en saga. Midt på golvet strålade en skyhög gran med otaliga ljus, — minst tre hundra, sade Verner, som försökte räkna dem. Högst upp satt en glimmande stjärna, och glittrande spindelnät i silfver och guld spände sig här och hvar mellan grenarna. Väggarna, från hvilka alla skisser och studier borttagits, pryddes af flaggor och draperier, och längst bort stod den stora taflan, dold af ett förhänge.

I artistens rum, hvilka utmynnade till ateliern, försiggick serveringen. Bakom de många ångande téköken stodo lejda tjänsteandar, alla underlydande rektorns Visa. Med beskäftig, medveten min och flinka händer slog hon i kopp efter kopp, medan hennes meddelsamma tunga äfven var i oafbruten rörelse. Hon flikade ständigt in i talet små erinringar om sin långvariga bekantskap med herr Walle, »pariserherrn», han, som en hel sommar varit hos hennes herrskap på Gammelgård och sjungit och spelat så himmelens vackert på sin »gutarr» om kvällarna.

— Seså, Anna och Selma och Maja, in med er alla tre, — kommenderade Visa och ordnade två stora brickor med högar af bullar och pepparkakor. Och så ställde hon sig i dörren med händerna i sidan och be-

traktade nyfiket och öfverlägset den myllrande människo-
massan i salen.

Men artist Walle gick omkring bland sina gäster med ett vänligt leende och gaf sig i samspråk med den ena och andra. Han hade en egen förmåga att genast vinna förtroende.

— Man glömmer, att han ä' en fin herre, — sade en gammal halt gubbe, som lockats att för artisten utgjuta sitt hjärtas bekymmer, hvilka bestodo i några obetalda pantsedlar. Och som i förbigående måste han också omtala, att tobaken fattades.

Och en ung karl i sliten rock med trotsiga blå ögon, som föresatt sig att icke tro öfverklassen om annat än ondt, kände sitt sinne vekna. — Skam i en att alltid misskänna herrarna, — sade han vid sig själf.

Rektorskan Ek, fröken Lilli, generalskan Falkenberg och Alice gåfvo sig äfven i samspråk med de inbjudna, — det var mellan dem alla en ädel sträfvan och täflan att göra kvällen angenäm.

Flickorna, Anni, Emma och Rut, uppbjödo alla sina krafter att roa barnen med lekar och berättelser och försökte uppmana Halvor och Verner att göra sammalides. Men dessa kände sig omöjliga och bortkomna för en sådan uppgift och anhöllo om att få gå omkring och sköta sin frihet.

Nu var ögonblicket inne, sade artisten sig själf. Rektorskan Ek satte sig till orgelharmoniet, och gästerna, som uppmanats att medtaga psalmböcker, stämde villigt men ojämnt in. När de sista tonerna af psalmen förklingat, drogs förhänget, som dolde den stora taflan i fonden, åt sidan,

Där sågo de Herren Jesus med utsträckta händer rakt framför sig. Till hans famn slöto sig unga och gamla, män och kvinnor, sjuka och friska. Se, hvilket oändligt långt tåg! Det rörde sig mellan trädstammarna ända där borta i fjärran, medan aftonsolen svepte sin varma färgglöd om hvarje gestalt. Klarast lyste solen på Herren själf — spann som en guldkant kring hans hufvud med den höga pannan och de underbara, ömma ögonen. Man hade knappt behöft läsa orden: Kommen till mig, I alle, som ären arbetande och betungade, nedanför taflan, — man kunde läsa denna inskrift just i dessa hans ögon.

Det var alldeles tyst — tyst, så att man kunnat höra en knappnål falla. Där hördes en djup suck, här en halfkväfd snyftning. I några ögon stego småningom tårar. Men den fattiga änkan, Verners skyddsling, hvilken med sina barn varit föremål för mycken välvilja i kväll, mumlade nästan fientligt, blickande på taflan: Jag kan icke uthärda att se hans ögon skåda tvärs igenom mig. — Hon visste icke, att vid hennes sida stod en blek, sjuklig ung flicka, som knäppte sina händer och kände sig fyllas af en onämnbär längtan efter visshet om att denna inbjudning äfven skulle gälla henne.

Artisten kände sig rikligen belönad för de många årens möda. Inspirerad som aldrig förr, fattade han sin gitarr och sjöng med sin sköna stämma ett kväde om Kristi kärlek till en fallen värld.

Så underligt den där »målarherrens» röst trängde in i hjärtats gömslen! Det var som smältande sol på frusen drifva. En gammal gumma, som, försjunken i tankar, vaggade fram och tillbaka, lyfte, när sången

tystnat, upp sitt hufvud med en underlig grimas, under det hon snöt sig om näsan:

— Det där ska herrn sjunga en gång till, — sade hon, obekymrad om de andras häpna blickar, — för hon ä' underligt vacker den visan.

Och åter ljödo de ljufliga tonerna ut öfver den stora salen, lockande, manande, inbjudande. De trängde ända ut i farstun, genom den på glänt stående dörren, ut till en bredaxlad, mörkögd yngling, som stod där, tätt tryckt mot väggen. Äfven han var inbjuden till festen i kväll — men — hvad skulle han där att göra? Den ljusa salen var inte för honom — han, som så länge hållit till i mörkret. Men han kunde inte motstå lusten att en smula ta reda på hvad de gjorde där inne. Mycket kunde han icke se; men hvad han såg och hörde, kom honom att känna sig underlig till mods.

Minnen, förbleknade och bortjagade, väcktes plötsligen till lif. Kunde han ha sett rätt? Var det verkligen bekanta ansikten — var det . . .? Han stod med handen på låset och tvekade, ett rof för stridiga känslor. Om han ändå finge se den där — den där frun en gång till? Nej — nu knarrade dörren vid det oförsiktiga taget, och som jagad af furier störtade ynglingen ner för trapporna. Men på gatan vände han sig om och såg upp mot de upplysta atelierfönstren. Och en suck undslapp ofrivilligt hans bröst, när han ensam gick gatan utför och försvann på en mörk bakgata.

XV.

Emmas inre kamp.

När Emma Ström om kvällen återvände från artist Walles bjudning, kände hon sig lättare om hjärtat än på långa tider. Ty de sista veckorna hade varit pröfvande och svåra. Aldrig hade barnen hos bagaren varit så bråkiga, och aldrig hade Emma måst så försumma sin läxläsning. Otto, som gick i småbarnsskola, kältade ständigt att man skulle förhöra hans läxor, Jöns, som dragits med magåkomma, var kinkig och retlig, och Anna-Eulalia, som passade på att samtidigt få tänder, var ett enda kink den lilla stackarn. Bagarfrun sparade visst icke sina krafter, nej, det skulle ingen kunna anklaga henne för, och humöret höll hon tappert uppe så länge som möjligt; men ibland tog hon sig förtviflad om hufvudet och utbrast i djupa, stönande suckar, när affären och de kinkande barnen samtidigt skulle skötas.

— Du är mig en präktig grabba, du, — blinkade hon på sitt vanliga fryntliga och putslustiga sätt åt Emma, när denna kastat ifrån sig geografi och fransk grammatik och grep sig an med att vyssjande bära Anna-Eulalia kring rummet, hvilket sätt för närvarande var det enda, som föll den lilla tyrannen i smaken.

— Ja, jag säger, att du är en lyckans stjärna för stackars mutter bagerska. Och nu ska vi ställa kaffepannan på och få oss en tår på tand, Emma lilla, hva' säger hon om'et?

Och med en uppmuntrande nick sprang den lilla

frun i köket och stack några klabbar ved i spiseln, där snart en panna begynte puttra.

Visst kunde det för tillfället vara en liten uppmuntran för den stackars skolflickan, men — o — läxorna blefvo icke härigenom lästa. Det värkte i hennes hufvud, tankarna snurrade rundt. Asiens klimatförhållanden och de franska oregelbundna verben och finska öfversättningarna och det förestående svenska ämnet — allt trängdes om hvarann i hjärnan.

Så här var det ständigt. Den nyss skildrade scenen upprepades dagligen, om ock i litet förändrad form. När Emma efter en till hälften genomvakad natt vaknade upp till en ny dags möda, märkte hon väl, att krafterna icke i längden skulle räcka till. Det gick också betydligt sämre i skolan denna tid. Ibland kunde det komma en brinnande önskan öfver henne att utgjuta alla dessa bekymmer för mor och bedja henne skaffa ett annat kvarter, där hon skulle kunna läsa sina läxor i lugn och ro och gå framåt. Men nej — hon måste behärska sig och ej oroa sin åldriga mor, som redan gjorde hvarje tänkbar försakelse för sin flicka. Kanske skulle det också bli bättre så småningom. Men tungt var det — och allra tyngst att bära allt för sig själf.

Dock, i kväll kände Emma en sinnets hvila. Hon hade blifvit stärkt och uppmuntrad genom hvad hon nyss hört och sett. Det tycktes henne så godt att kunna räkna sig till de arbetande och betungade. Hon gick till byrån, tände lampan och drog från lådan sin virkning, ty inga läxor för morgondagen tyngde på henne, eftersom de voro ovanligt lätta och blifvit undangjorda redan dagen förut.

I kväll skulle det gå att virka med fart, och det var också nödvändigt, då spetsarna, som voro beställda af generalskan Falkenberg, måste bli färdiga, om mor skulle få sig en liten julklapp.

Just när Emma satt där, lugn och nöjd, ty alla barnen voro i säng, — hördes Anna-Eulalias gälla röst från sängkammaren. Och efter en stund öppnades dörren, och bagarfrun stack in sitt lilla ansikte, för tillfället svullet och ombundet.

— Kära Emma-flicka, — sade hon tveksamt, — jag vet nog, att du din stackare borde få hvila som hvarje annan hederlig varelse, men sannerligen jag vet, hur jag skall stå ut med det här eländet. Ty tandvärken pinar mig så obegripligt. Får jag bara på en stund skjuta korgvagnen in med ungen, så skall jag försöka blunda litet grand. Ty flickan har gnällhumöret uppe — jag ser det alltför tydligt. Pappa bagare är borta i kväll, så ingen hjälp får jag från det hållet.

Nej, från det hållet fick nog stackars bagarfrun ingen hjälp utom i något märkvärdigt undantagsfall. Bagaren älskade goda och makliga dagar och visste det vara kvinnfolkets lott att dras med skrikiga barnungar, som han uttryckte sig. Därför gick han hellre för att röka och prata bort tiden hos en bekant, när det var alltför kinkigt där hemma.

Ja, hvad kunde Emma annat göra än lägga virkningen å sido och så börja den gamla trallen igen: rulla korgvagnen och sjunga, sjunga och rulla korgvagnen. Om hon hade haft sinne för det komiska, skulle hon icke kunnat afhålla sig från att le midt upp i allt eländet — men det hade icke Emma. Hon fylldes i stället af de

gamla bittra känslorna, som hon trodde bortblåsta, fylldes af dem som af stormiga vågor.

Åh, skulle det börja på nytt, allt detta svåra! Hvarför lät Gud det ske? Hon skulle icke orka mera — nej, nej! Hon skulle få ett dåligt betyg — hvad skulle mor säga? Och slutligen — ja, här var kanske den ömmaste punkten, slutligen skulle nog allt leda därhän, att hon finge säga sin käraste dröm farväl, den att få gå framåt och tränga djupt in i vetandets värld.

Denna tanke öfvervældigade henne. Hon satte båda händerna för ansiktet och brast ut i snyftningar, som hon förgäfvets sökte kväfva. Med ens kom hon att tänka på orden om att ta korset på sig för att få vara en Jesu lärjunge.

— Det har jag glömt, — sade hon sig själf, — jag har bara drömt om lycka och framgång. Jag har så svårt, så svårt att försaka min läsning — och — tänk om Gud ändå skulle fordra det af mig?

Där utkämpades en kamp, som intet människoöga såg, i den fattiga skolflickans själ. Ty kunskapstörsten hade från tidigaste år bränt i henne — allt ifrån det hon med undrande sinne satt med abc-boken i famnen. Mor blef trött vid de ständiga frågorna. — Kära barn, — kunde hon säga, — sluta då upp en gång. Jag kan inte svara på allt — tag fram ditt arbete och tänk inte på alla världens ting.

Men tankarna fortforo att ständigt kretsa och forska. Hon läste allt, som hon kunde komma öfver. Och mor måste slutligen säga: — Nå, i Guds namn! Han, som har väckt det där läsbegäret, — han skall väl hjälpa mig att låta dig gå den vägen, eftersom det inte går på

annat sätt. — Och nu — hvarför dessa ständiga svårigheter? Ack, det var nog meningen att hon skulle lära sig försaka, det var alldeles tydligt. Ty kanske utgjorde böckerna hennes hemliga afgud.

Hon grep förtviflad till bönen för att få hjälp. Hon riktigt ropade till Gud. Han skulle ge henne kraft till offret. Ty det var som en afgörandets stund. Hon tyckte att Gud frågade henne: hvad är dig kärare — jag — eller dina studier?

Åhnej — hon erfor det plötsligt med en liflig känsla af glädje — studierna voro henne dock icke så dyrbara som att äga Gud. Honom förutan kunde hon icke lefva.

Emma höjde sina förgråtna ögon mot den tindrande natthimmelen. Läpparna rörde sig och det skimrade ett ljust uttryck i blicken.

— Han har dött för min skull, — mumlade hon. — Han älskar mig, jag vill vara hans lärjunge. Han skall lära mig att taga korset på mig.

Friden drog in i hennes hjärta. Det föreföll henne, som om stjärnorna där uppe så vänligt blickat ner till henne med en hälsning från ljusa rymder. Hon stod stilla och betraktade de blänkande himlaljusen, medan sinnet fylldes af något utsägligt stort och vidgande. Därpå sköt hon sakta och varligt korgvagnen med den lugnt sofvande lillan in till bagarfrun, som låg med sitt svullna ansikte inborradt i dynan.

XVI.

Basar. En glad öfverraskning.

Basaren hos Eks var inne. Det hade varit konstigt för Anni att styra tankarna i skolan denna dag, ja, det hände till och med, att de voro så på vandring stadda, att magister Hasselberg ett par gånger måste tillfråga henne förgäfves, och när hon äntligen, blossande röd, flög upp som en raket vid kamratens puff i ryggen, svarade hon förvirrad: — Ba-ba-sar!

Det hade varit ett stort stök och bråk och bestyr med den där tillställningen. Rut och hon hade flera gånger i veckan suttit hos hvarann med sina handarbeten och verkligen åstadkommit en treffig samling småsaker, såsom haklappar, formdukar, penntorkare, brickdukar, nåldynor och annat smått och godt. Det föreföll Anni omöjligt att låta bli att skryta för kamraterna med sin flit.

— Kom ni bara allesamman på basaren till oss i eftermiddag, tag duktigt med slantar med er och köp duktigt, för där finns fina saker, ska jag berätta, — ljud hennes inbjudning om och om igen.

Och så nickade och bugade hon sig till höger och vänster och gjorde stora svängar med sin fyllda skolväska, till stor skräck för lilla Brita Roos, som kröp in i ett hörn af tamburen och avfärjande höll händerna utsträckta framför sig.

— Kan du förstå, hvad som går åt Emma? — sade Rut betänksamt och lågmäldt till Anni på hemvägen, — hon kan alls inte sina läxor så väl som förr. Och så ser hon trött och dåsig ut. Hon är säkert inte frisk.

— Nej, säkerligen inte, — menade Anni, — jag har också märkt hennes förändrade utseende. Lat kan hon då inte vara, Strömmen, det är lika säkert som att solen skiner. Jag är bara rädd, att hennes vitsord bli sänkta. Men flinkt hem nu, Rut, sluka middagen i ett tag och skutta sedan ofördröjligen öfver till oss. Alice kommer väl med och hjälper till med uppställningen?

Rektorskan hade emellertid nu som alltid haft första tanke och hand i företaget. Redan tidigt på förmiddagen utrymdes en del salsmöbler och midt på golfvet ställdes stora runda matsalsbordet med Lis-Majs lilla lek-bord ofvanpå, hvilket allt täcktes af bländande hvita borddukar. Lis-Maj, som högst intresserad med fingret i munnen åsett mammans förehafvande, funderade bara på huru hon skulle komma åt att krypa upp på det där hvita berget och leka. Och när rektorskan vände ryggen till för att från sin byrå hämta fram allehanda vackra, utsydda, stickade och virkade saker, förfärdigade af hennes, fröken Lillis och många andras flitiga fingrar, då begaf sig den lilla i största hast efter en pall. Men de små benen hade knappt hunnit första afsatsen på det hvita berget, förrän mammans säkra tag i en liten fot och hennes stränga utrop helt snöpligt ändade äfventyret. Förbryterskan placerades i soffan med tillsägelse att icke röra sig ur fläcken, om hon skulle få se på.

— O mamma, så vackert, — utbrast Anni och stöflade med ytterkläderna rakt in i salen. Äfven Alice och Rut, som strax därpå infunno sig, förenade sig med Anni i loford öfver de lyckade anordningarna.

Öfverst på den högre afsatsen stodo några vackra, doftande hyacinter, och rundt på alla sidor hängde och

lägo på den hvita duken allehanda prydliga föremål, medan några böcker i praktband, askar med dockmöbler och andra tyngre föremål dekorerade den lägre afsatsen.

Lis-Maj hade gråtit sina ögon röda öfver att Anni vägrat henne deltaga med en tafla, en underlig komposition, där ett eldrödt djur med himmelsblå fötter vidrörde en ljusgul mark och där ett yfvigt träd knappt räckte till djurets rygg, — om en hund eller katt eller elefant, det var en svår sak att afgöra. Men den sorgen blef förbytt i segerstolt glädje, då den snälla Alice fattade en knappnål och hängde upp hennes komposition bland öfriga basarföremål. Och artist Walle, som steg in genom dörren, lofvade köpa målningen för 25 penni, hvilket gjorde den lilla konstnärinnan än mera hufvudyr.

Där kom äfven fröken Lilli och såg sig nöjd omkring, prisande sin svägerskas smak och flinka händer. Men med skarpt öga observerade hon en viss ängslan i rektorskans ögon och väsen.

— Är det Robert du oroar dig för? — anade fröken Lilli.

— Ja, det är inte utan, — kom det med en suck. — Han borde redan vara på återvägen, att döma af det sista brevet, och på en vecka har jag ingen under rättelse fått. Det är en så kuslig tid, den här. Snöstormar jämt och ständigt. Och hans hälsa är icke öfverlopps god, som du vet. Han kunde blifvit liggande någonstädes. Emellertid är allt i ordning för hans emottagande — här ha vi bakat och städat och fejat.

— Ja, kom och se, faster Lilli, — sade Anni muntert, som uppfångat de sista orden, — kom och se hvad

jag själf i hög person gjort för storverk, faster, som tycker mig vara en så dålig hushållerska.

— Inte dålig, men en liten slarfva, — skrattade fröken Lilli och följde med ut i skafferiet, där glasburkar med allehanda goda småbröd stodo på hyllorna.

— De där sockeressen äro mitt verk, — skröt Anni och stoppade raskt ett par i sin egen mun, — smaka faster, — och så sträckte hon vårdslöst fram burken.

— Hör nu, mitt barn, — sade hennes faster allvarsamt och betraktade henne, — så där skall du inte bära dig åt. Det ser verkligen fullt ut, att en tretton-årig flicka icke kan behärska sig bättre. Du bör vara mer uppmärksam på dig själf. Jag säger det icke för min egen skull, men som en allmän regel: först bjuder man andra — sedan tar man själf. Man kan också spara litet på sin mammas fina småbröd, — smålog fröken.

Anni rodnade starkt. Hon kände sig träffad och förolämpad på samma gång.

— Jag har väl rätt att smaka på mina händers verk, — sade hon snäsigt, — för resten är jag inte fasters flicka, jag.

Men det skulle hon icke ha svarat, ty hela den glada stämningen var med ens bortblåst. Och hon, som så gladt sig åt den här dagen! Hon gick omkring och var misslynt och tyckte att ingenting var riktigt vackert och treffigt numera. Först när Emma Ström kom in och hälsade henne med en glad, klar blick, då skämdes Anni. Och om hon än var för stolt att gå fram till sin faster och säga ett litet påkostande ord, skulle hon dock visa, att hon inte mera var så farligt ledsen. Hon till och

med gaf sin faster i förbifarten en liten vänskaplig knuff i ryggen.

Det begynte gå lifligt till med handeln. Skolflickor hade i massa infunnit sig; äfven några gossar, som likväl tvekande stodo och betraktade det hela. De skulle inte brytt sig om att komma, men Verner hade upplyst dem om att det fanns några verktyg för gossar och ett par herrkragar, som de kunde försöka sig på.

— Nu köper Una Lagerlöf mina haklappar åt sina små kusiner, — hviskade Anni mycket intresserad till Rut, — och där vänder Eva Lund tveksam på den röda dock-hatten — månne den kan vara henne för dyr? Hon skall ha den åt sin lilla syster. Ser du den bruna skinnmössan? Den ämnar jag be mamma att köpa åt mig själf.

I detsamma såg Emma Ström upp. Hon hade just stått och med längtansfulla ögon betraktat ifrågavarande hufvudbonad, ty hennes gamla vintermössa hade i ett obehakadt ögonblick blifvit med saxen illa tilltygad af bagarens Matte. Dock nej, det var nog inte att tänka på en så dyr sak, därtill var hennes kassa alltför klen. Den räckte just till ett syskrin åt mor.

Men Rut, som stilla stått i ett hörn af rummet och betraktat den ifriga kommersen, sedan hon själf lagt sig till med åtskilliga småsaker, hade uppfångat Emmas blick.

— Har du, Anni, något kvar af din kassa? — sporde hon med låg röst och drog henne afsides.

— Icke mycket — jag skall ännu ha litet smått. Du vet att farmor gifvit mig 8 mark, men det har gått med slantarna som med smöret i solskenet.

— Jag tänkte annars, — sade Rut långsamt, — att vi kanske borde komma ihåg vårt förbund på höskullen.

Och så kom hon fram med sina iakttagelser beträffande Emmas mössa. Annis bruna, lifliga ögon lyste till. Hon var genast med om saken. Och framför den förvånade Alice, som var en af försäljerskorna, lade hon ner en del af sina redan tillhandlade saker och yrkade på att återfå penningarna. Alice fann henne duktigt bråkig men efterkom likväl hennes önskan. Och i nästa minut var den bruna mössan flickornas egendom, och ut i tamburen drogs den förvånade Emma, och där tryckte kamraterna den nya hufvudbonaden på henne.

— Nej, nej — inte ett ord — du minns, Strömmen, att vi ingått förbund, eller hur? Men Rut skall du i främsta rummet tacka, det var hon som kom upp med saken. — Och Anni sprang muntert in tillbaka och kom i lagom tid för att få se artist Walle uppträda som auktionsmäklare, med en pappersknif i stället för klubba i handen. Och det visade sig, att sättet var godt, ty de få återstående sakerna blefvo snart och till högt pris slutsålda.

Småningom aflägsnade sig publiken. Endast artist Walle stannade på té. Rektorskan höll på att räkna öfver den slutliga summan och kände sig glad öfver att få tala om, det hela 150 mark influtit, ett resultat som öfversteg allas förväntningar. Men såväl artisten som barnen funno att hon behärskades af en förstämning, som ej ville lämna henne. Det var sant, rektorskans oro steg på ett oförklarligt sätt. Hon var blek och tankspridd mot vanligheten, slog i tredje glaset té åt sin gäst och glömde skicka Lis-Maj i säng.

Plötsligt ringde det på tamburklockan. Rektorskan reste sig häftigt. Ett telegram — en olycka . . .

Men förrän någon riktigt hunnit besinna sig, hördes kraftiga, välkända steg, — och i nästa minut lågo maka och barn i den återvändande faderns armar. Det var ett jubel och en glädje utan ände. Anni grät af bara lycka — ja, de hade nog alla glädjetårar i ögonen — till och med Verner. Rektorn förstod godt sin hustrus oro, då han erfor, att ett sista bref förkommit, hvori han bestämt dagen för sin hemkomst.

Hvad denna afton var härlig! Både Verner och Anni erforo som aldrig förr lyckan af att äga ett godt och älskadt hem. Och artist Walle satt och tänkte på, huru oändligt stor och rik kärlekens urkälla måtte vara, då en gnista däraf kunde uppväcka en så full och ren fröjd redan här på jorden.

XVII.

Terminen avslutas. En munter natt.

— Nå, ändtligen slipper man sina gamla luntor och blir friherre, — utbrast Verner och slungade triumferande sin bokpacke på matsalsbordet, där maten stod och väntade. Och för att ge uttryck åt sina öfversvalande känslor företog han sig att lägga ut krokben för jungfru Lovisa, som bar in rykande potatis och biff. — Fy skäms han, Verner, — kom det förtrytsamt från henne, som höll på att snafva, — alltid samma dumma upptåg. Han blir då aldrig bättre.

Men Verner skrattade bara själfsvåldigt, spärrade benen rakt ut med klackarna i golvet, lutade sig bakut mot stolskarmen och tömde det tredje glaset mjölk till sista droppen.

— Mera, mera, — Visa — Lisa, — skrek han och höll glaset mot henne. Och fast hon puttrande och förargad ville gå sin väg utan att hörsamma hans begäran, ty det var ju bara snålhet och själfsväld att så där storma på den dyra mjölken, så ändades likväl saken denna gång som alltid med att hennes öfverdådiga unge herre vann seger.

— Så'nt väsen du för, — sade Anni, som, röd-kindad och upprymd äfven hon, trädde in genom dörren och slog sig ner vid hans sida.

— Hör nu, Verner, jag ska säga dig en sak, om du bara lofvar vara snäll.

— Snäll — åh, som ett lamm, — sade han och vände sig till henne med en så löjligt menlös min, att hon måste skratta.

— Jo, jag tackar, jag — du, som ett lamm. Men allvarsamt taladt, så måste du lofva mig att vara fin.

— Fin, åh, jag ska ta min bästa frack på mig.

— Tyst nu, — utbrast Anni häftigt, — annars säger jag inte ett ord.

— Förlåt, söta mamma, — bad han ynkligt med hufvudet på sned, sneglande ögon och händerna i kors öfver servetten på magen.

Hon tittade på honom med skrattet ryckande i mun-giporna, harklade sig och gjorde rösten så fast som möjligt.

— Verner, — hör du, — mamma har bjudit Emma Ström till oss på julafton och dessutom till Gammelgård, när vi alla fara dit till nyåret. Men det blir ingen treffig jul, om du är dum mot henne, hör du.

Brodern hade lutat sig mot stolskarmen och ansträngde sig med sista biten af en seg biff, innan han kunde svara.

Men så kom det häftigt: — Usch, hvad ställer mamma till? Främmande kjolfolk — det blir just skönt!

— Verner, — Anni sprang upp från stolen, — säg icke ett ord mera, för då blir jag ursinnig. Jag frågar dig, är det där vackert eller manligt eller ridderligt eller gentilt, missunna en stackars ensam skolflicka, som inte har råd att fara hem till jul, det enda nöje hon antagligen får. Om du hade sett hennes ögon, när mamma bjöd henne, så . . .

— Va' di gröna eller gula? — frågade han, ovillig att så fort ge tappt, ehuru Annis ord emot hans vilja träffat honom.

Men då sprang Anni halfgråtande ut från rummet och kastade sig i sin lilla rödrandiga soffa.

— Usch, en sådan bror — en sådan bror.

— Nå, nå, missen, — Verner stack halft skamsen in hufvudet genom dörren, — lugna dig — jag lofvar att ingenting ondt göra eller säga. Jag ska vara bara luft för henne.

— Nej, du skall vara hygglig mot Emma, — sade Anni bestämdt och afgörande och steg upp från soffan med en känsla af att ha vunnit spelet, — just det ska du vara. Det är din oafvisliga skyldighet. Du skulle få respekt för henne, om du visste hvilket ljus hon är i skolan. Fast, — ja . . . och så greps Annis hjärta af oro för Emmas betyg.

— Hvad är det, mamma, är det något ledsamt? — frågade Anni ögonblicket därpå, när hennes mor kom in med ett bref, hvilket hon suckande läste.

— Ja, det är allt bra ledsamt med stackars skräddarfar på Gammalgård. Fogdskan skrifver, att han är

mager som ett skelett och hostar så, att det skräller i knutarna, och att han åter trott sig vara gossen på spåren men äfven denna gång blifvit gäckad. Nog är det hårdt, om han skall dö förrän . . .

— Hvad menar mamma? — frågade Anni och såg upp. — Inte kan mamma tro, att han dör ännu, det vet jag. För skräddarfar själf är ju så säker på att få sin gosse tillbaka.

— Ja, jag är också säker på att Gud hör hans böner, — sade rektorskan hastigt, i det hon kände sig anklagad för sin klentro. — Men, barn, det gäller äfven för oss andra att hjälpa skräddarfar.

Ja, saken låg verkligen Anni så på hjärtat, att hon måste skutta öfver till Rut och Emma och delgifva dem sakens tillstånd. Och på kvällen kunde hon icke låta bli att länge ligga och lyssna, om icke möjligen den förlorade sonen skulle komma. Men rektorskan, som hörde huru Anni vred sig af och an i bädden, ropade att det vore hög tid att somna, ty i morgon skulle de ju tidigt upp och hämta betygen.

Ja, den både efterlängtade och fruktade dagen kom. I stora bönsalen i fröken Bergenskölds flickskola sutto alla de tvåhundra eleverna med högtidlig uppsyn, fina och pyntade. En ljudlös tystnad härskade, när föreståndarinnan i svart sidenklädning och med värdig hållning besteg katedern och lade sin hand på den digra packen hvita pappersark, fullskrifna med ödesdigra siffror. Igge och Inga hade i hemlighet fröjdats sig åt att få bevittna »lilla Strömmens tafatta uppträdande» men blefvo icke litet stukade, då de sågo föremålet för sitt åtlöje med lugna, fasta steg gå den fruktade vandringen öfver stora

golfvet, ända upp till katedern. Där stannade hon, fattade sitt betyg som alla andra från föreståndarinnaus hand och neg djupt, hvarpå hon med glödande kinder återvände till sin plats.

— Du världens sju underverk, — hviskade Inga häpen till sin kamrat, — hur är det möjligt, att fula ankungen blifvit så där förvandlad? Hvem har styrt ut flickan i moderna kläder?

— Högmodet växer, kära du, — sade Igge, hämtande sig från sin öfverraskning. — Hvem har rätt nu igen? Var det inte jag, som påstått, att Strömmen vet att spela sin roll förträffligt? Hon gnider fides också med kläderna, ser du. — Och skrattande åt sitt kvicka skämt, märkte Igge icke att hennes namn uppropades, förrän klassen bestört såg sig om efter den försumliga.

— Kan undra hvad Strömmen fått för betyg, — sade Igge med hjärtat svällande af afundsjuka känslor, sedan hon förvissat sig om sin egen fula siffra i uppförande, — undrar om jag inte har bättre i sång?

Emma hade hastigt öfverfarit papperet i sin darande hand. Ganska riktigt — där var sänkt i franskan och geografien. Men för öfrigt var det vackert. Stora och fulla trädde tiorna i uppförande, uppmärksamhet och flit emot henne. Hon sänkte undergifvet sitt hufvud men kunde icke hindra ett par tårar i ögonvråna och en smärtsam känsla där inne i bröstet.

På kvällen firade skolan Lucia, och festen gick med glans af stapeln. Men Igge Vesterberg, som väntat sig mycket nöje, särskildt emedan hon skulle få förevisa sin nya utpyntade klädning, hvilken kostat hennes mor många natters hvila, hon kände sig bittert besviken. Orsaken

var den, att sånglärarinnan, fröken Elmberg, valt Emma Ström att sjunga solo, inte Igge, ehuru äfven hon fått ro i sång. Och när alla andra njöto af den unga, vackra rösten, som så känsligt tolkade Sylvias visa: — »Och nu är det jul i vår älskade nord», — då stod Igge mörk i hågen och funderade på huru hon möjligen skulle kunna nedsätta kamratens röst och förmåga.

Men Emma Ström hade inte en aning om några stämplingar emot henne, ej heller om de berömmande ord, som från flere håll yttrades om henne. Där gick den högreste rektor Ek med sin fru vid armen och följde med intresse flickornas lekar och företag i den af ljus strålande skollokalen. Hans vänliga, kloka blick hvilade länge på Emma.

— Det är något rörande med den där flickan, — sade han till sin fru, — något märkvärdigt omedvetet och blygsamt. Och dock döljer den där stilla ytan ett ovanligt sjäslif och begåfning. Jag har förvånat mig, de gånger jag talat med henne, öfver mogenheten i tanke och omdöme, särskildt på historiens område. Få se, om hon är ämnad till något stort här i världen.

Men Igge och Inga bjödo af alla krafter till att låta Emma tro motsatsen. Hon begynte småningom undra, hvarför hon särskildt i kväll uppväckte deras missnöje. Ty öfverallt tycktes hon vara i vägen för dem. Där kom lilla Brita Roos, utklädd till en trind och gladelig, rödklädd tomte, och bjöd äpplen och bakelser med en strålande min. Och när tomten ett ögonblick tvekade hvem han först skulle hedra med sin höga uppmärksamhet, gaf Igge till ett litet skratt, medan hon fixerade Emma.

— Tomte du, — utropade hon, — hvar har du ditt lefnadsvett i kväll? Vet du icke, att primadonnan här, hon som säkerligen blir världens förnämsta sångerska, bör vara den främsta öfverallt! — Och med en häftig rörelse sköt hon brickan till den djupt rodnande kamraten och ilade bort.

Men då steg Una Lagerlöf upp och gaf sig med stora steg efter fridstörerskan.

— Håll, Vesterberg, — sade hon och lade sin hand på Igges skuldra, — låt mig fråga dig ett par ord. Hvad har du för horn i sidan till stackars Strömmen? Jag inser inte, att hon i något fall gjort sig förtjänt af dina sårande ord — hon gör inte ett dugg för att . . .

— Åh, det var bara ett infall, — afbröt henne Igge, ögonblickligen inseende det dumma i att stöta sig med en inflytelserik elev, det matematiska förståndet och dessutom en rik arftagerska efter sin morfar.

— Det vore bra mycket stiligare om du hölle inne med sådana infall, Vesterberg, — sade Una kallt. — Inte vinner du ändå något. — Och så vände hon henne ryggen. Men Eva Lund, som icke kunnat låta bli att lyssna en smula, nickade gillande åt Una och sprang själf att sätta sig vid Emmas sida.

Nej, inte vann Igge något, det märkte hon själf alltför väl. Hon tvärtom förlorade. Ty flickornas ädelmod hade vid Igges sårande ord blifvit uppväckt, och hvar och en hade någon liten vänlighet tillreds för den nya kamraten, som för första gången öfvervar en Luciafest i en högre skola.

Andfådd och varm kom Anni Ek gående arm i arm med Rut Falkenberg. Anni hade med rasande fart

svängt om i ringen med de små första och andra klassisterna, hos hvilka hon var en stor favorit, och nu måste hon pusta ut en smula. Och medan hon satt där flämtande, med hufvudet lutadt mot väggen och munnen halföppen, kom en idé flygande med pilens fart. Bravo — hon måste genast gifva mamma del af den där idéen, ty Anni tänkte och reflekterade icke länge, allt skulle ske hastigt. Hennes gamla farmor kände sig ofta handfallen och yr vid hennes ständigt nya påhitt och funderingar, men hennes mamma förstod henne, om hon ock puttrade litet öfver det ständiga fjäsket.

Alltså, upp att söka rektorskan Ek midt i vimlet af inbjudna gäster! Det dröjde icke länge, förrän Anni återkom till Emma och Rut med triumferande uppsyn.

— Hurra, så lifvadt, flickor! Nästa kväll bjuder jag er på »oppsittning» hos oss.

— Hvad? — frågade Emma undrande.

— Din lilla enfald, — skrattade Anni, — vet hon inte hvad en »oppsittning» är? Nå — hör på! När det riktigt brådskar med julklappar, sätter man natten till, gör det trefligt för sig med kaffe och snask och arbetar så inpå morgnarna, om man orkar. Flera tillsammans, förstås. Det är förfärligt lifvadt. Alltså — nästa natt inbjuder jag, Anni Sofia Mathilda Ek, dig, Rut Eleonora Falkenberg, och dig, Emma . . .

— Ulrika Helena Ström, — ifyllde Emma småleende.

— Ja, dig, Emma Ulrika Helena Ström till en gemensam »oppsittning» i rektor Eks lokal, fröken Annis rum. Vi tre skola förvåna världen med vår flit.

Anni var ännu vid hemkomsten så upptagen af dessa tankar, att hon icke kunde underlåta att vid tébordet påpeka, hurusom gossar bra liten nytta göra här i världen, åtminstone icke till jul, — då däremot flickors fingrar äro outhärliga och hinna med tusen saker.

— Skryt lagom, flicka, — röt Verner förtörnad, sedan hon en stund hållit på, — hvem hjälpte fröken att limma syasken åt mamma förra året, hvem klippte papperskorgarna till granen och hvem . . .

— Sch, sch, — rektorn skakade ogillande på hufvudet. Nåja, Anni kunde möjligen medgifva några små handräckningar från Verners sida, men i alla fall voro de försvinnande små, alldeles försvinnande små.

* * *

Det såg verkligen hemtrefligt ut i Annis rum följande kväll. Bordet var flyttadt midt på golvet med arbeten, tillbehör och en tallrik äpplen och karameller, medan taklampan lyste så varmt och ljusst öfver de nedböjda flickornas hufvuden. Lis-Maj hoppade på ett ben kring rummet och sjöng: — Sofva hos mamma i na-att, sofva hos ma-a-mma i natt . . .

Det gick med fart att arbeta. Man skulle också ha mycket färdigt, förstås. Rut satt där med glänsande ögon, ovanligt språksam och glad, med stor omsorg letande rätt på det invecklade mönster, efter hvilket hon skulle sy den ljusgröna bordduken åt sin mor. Att hennes stränge far gifvit sin tillåtelse till denna jolvaka, det utgjorde ett ämne till förundran och tacksamhet inom henne.

Anni höll på med ett res-etui åt sin mamma och försäkrade ifrigt, att utom detta skulle hon hinna med spetsen kring farmors brickduk och en penntorkare åt pappa. De andra runkade skrattande på hufvudet åt slika stora planer. Emma vågade visst inte tro sig om att få muddarna färdiga åt mor, men hvem vet, sade flickorna, som beundrade hennes flinka handlag.

De första timmarna löpte så snabbt undan, att Anni gaf till ett rop.

— Nej — är klockan $1\frac{1}{2}$ 12? Ja, då skall kaffet på, go' vänner! Hvad sägs härom? Upp med dig, Emma Ulrika Helena Ström, upp och visa hvad din konst för-
mår!

Och till matsalen bar det af, där rektorskan med vanlig omsorg ställt allt i ordning t. o. m. tändsticksasken bredvid petroleumköket.

Under skämt och glam blef kaffet kokadt och drucket. Det här var alldeles förtjusande. Tänk att vara uppe, medan hela huset sof, vara herrar på täppan — ett slags hustomtar!

Vid tal om hustomtar begynte Anni med spökhistorier. Fastän det gick kalla kårar utefter ryggraden vid hennes egna berättelser, skulle de ändå fram. Det hem-ska var så lockande. Och just nu föll spöktimmen på.

— Seså, Anni, sluta upp, det blir för kusligt, — sade Rut.

I samma ögonblick hördes en svag knackning på dörren. Flickorna foro upp med af förfäran vidgade ögon. Det var för Anni som om hjärtat upphört att slå.

Ännu en knackning.

Då skrek Anni till och hoppade upp på stolen, med

vildt uppjagad fantasi, medan Rut, darrande som ett asplöf, kröp ihop i en vrå med händerna för ansiktet. Endast Emma stod ännu kvar med handen på stolskarmen och lyssnade uppmärksamt. Med ens drog ett löje kring hennes mun. Hon blinkade upp till Anni.

— Gossarna, — hviskade hon.

I ögonblicket hade Anni hoppat ner på golvet och dragit upp dörren, och öfver Halvor och Verner, som stodo där med knipsluga miner, störtade en häftig skur af bannor.

— Stygga pojkar, otäcka pojkar, att skrämma oss från vettet så här!

— Så, så, — lugnade Verner, — inte så mycket väsen, syster lilla! Jag hoppas ni ännu ha så mycket vett kvar, att ni bjuda oss på en liten kaffetår, — och båda gossarna sneglade begärligt bort till kaffepannan. — Sanningen är, att vi lida hungerns kval och lofva bli edra trogna riddare mot alla mörkrets härar, om ni förhålla er ädelmodigt.

— Men hvad går åt er, som vaka så här dags? — sporde Rut undrande.

— Hvad går åt *er?* — gäckade Halvor.

— Arbeta förstås — flitiga som alltid, — sade Anni öfverlägset.

— Sammalunda, — inföll Verner.

— Åh, — Anni slog ihop händerna, huru hade de blifvit så förståndiga! Om det verkligen *var* så, om det verkligen var julhemligheter, — då, ja, då kunde de tåla litet uppmuntran — eller hur?

Och så ingicks fred, och kaffepannan och brödkorgen tömdes till det allra sista. Och eftersom gossarna för

närvarande inga hemligheter hade för flickorna, utan höllo på med några vackra arbeten för löfsåg åt sina föräldrar, så kunde de godt slå sig ihop, allesamman. Halvor erbjöd sig att läsa högt, och alla tycktes finna det trefligt.

Men mot kl. 2 begynte Annis ögon rulla på ett lustigt sätt, som kom de andra att skratta, och orden föllo så besynnerligt osammanhängande. Rut sjönk äfven ihop — det riktigt värkte i ryggen.

— Seså — ajös med er, gossar, — kommenderade Anni — nu ämna vi oss till kojs.

Hvad hvilan var ljuf! Anni hade bäddat i sängen åt Rut och på soffan åt Emma samt åt sig själf på ett sofflock — egentligen blef där en strid om bäddningen, ty Emma ville icke låta Anni göra det, och så hjälptes alla åt. Men Anni såg med halft öga, huru Emma, trots den sena timmen, tog fram Nya testamentet från Annis bokhylla. Det blef redan stora dagningen och Visa och fru Ek hade redan hunnit från torget, innan klöfverbladet i Annis rum rörde på sig. Men gossarna hade troget hållit ut ända tills Falkenbergiska tuppen sträckte sig på pinnen i det mörka fähuset och plirade på de ännu sofvande korna, som andades tungt och jämt. Och då var kl. 5. Sågar, mönster och arbeten försvunno med fart i Verners låda, skodonen drogos af, och pustande af välbehag kastade sig gossarna i Verners breda säng, där de ögonblickligen somnade.

XVIII.

Julen stundar. Den förlorade sonen funnen.

Det var dagen före julkvällen. Rektorskan hade just slutat julbaket och staplade med välbehag de ljusbruna, pösiga, plommonfyllda tårtorna på ett blommigt porslinsfat. Nystärkta och hvita gardiner hängde för klara fönster, och hvarje vrå af huset var renskurad. Det putsade silfret stod och blänkte på brickan i matsalen, där jungfru Visa just stod i beråd att rada in det i skänken med en känsla af stolthet öfver att åtminstone i den vägen huset var väl representeradt. Ty rektorskan hade från det gamla hemmet ärft alla dessa vackra, antika silfverpjäser, som kommo fram på högtidsdagar till barnens stora fägnad. En doft af lack drog genom rummen. Verner och Anni höllo på med sina julklappar, och ve den som vågade glänta på dörren i detta viktiga ögonblick. Då hördes bestörta eller förgrymmade utrop: nu var allt upptäckt — åh — det var ingen trefnad mera, m. m. i många variationer.

Lilla Lis-Maj, som icke tyckte om att se stora syster så länge försjunken i sina poetiska funderingar med pennan i hand, måste slutligen upprepade gånger rycka henne i kjolen med kält och böner att hon skulle komma och lacka in hennes höna åt pappa.

Och nu ringde det på tamburdörren. — Seså, bort med er allesamman, — ropade rektorn, hvilken som en riktig julgubbe i päls och ytterstöflar trädde in genom dörren med en massa dinglande paket, som han sökte gömma under pälsen. Men Anni och Lis-Maj jublade. De visste nog hvad som doldes under de släta formerna.

Det var känt sedan gammalt, att pappas juluppköp alltid gällde bokhandeln, — men det var lika fullt förtjusande att på nytt förvissa sig därom med egna ögon.

— Nu, barn, är jag äntligen färdig att gå med er, — sade rektorskan och stack flera paket ner i en stor korg.

Och Anni, som höll på att kläcka de sista rimmen i ett långt poem till pappa på fjärlispenntorkaren, måste suckande lämna papper och penna. Dock, det skulle också bli roligt att föra litet julfröjd till Verners fattiga familj.

— Vänta, — ropade Verner, då de redan träd ut genom porten, — och så var han inom kort tillbaka med en helt liten gran på sin kälke. Mätte han nu bara inte möta några kamrater! Dock nej — det var ju en ren dumhet, det där beroendet af kamraternas omdöme. Verner hade något litet lärt genom höstterminens led samma erfarenheter — de hade hos honom uppväckt en större själfständighet. Det förtretade honom att känna sig svag, och likväl erfor han den känslan rätt ofta, i synnerhet i småting. Hans far framhöll ständigt, i ord och handling, att det enda man hade att frukta eller rädas för var icke människors dom utan samvetets. Det hade liksom blifvit ett ännu förtroligare förhållande emellan rektorn och hans son efter den stund, då Verner med svidande hjärta kom fram med sin bikt. Verner kunde aldrig glömma sin fars allvarsamma men dock så varma blick, ej heller hans ord den stunden. De orden blefvo för honom en ledstjärna i lifvet.

Därute rädde en behaglig vinterstämning. Det var inte mera än några graders köld, och från de snötyngda

molnen hoppades man nederbörd. Ty mjukt fallande snöflingor hörde ju till den rätta julstämningen. Brådska rådde öfverallt — butikerna täflade om granna julutställningar i sina upplysta fönster, och paketbärande människor af alla åldrar sprungo förbi hvarann på gatorna.

De stora butikerna lågo nog icke i dag i familjen Eks väg. På aflägsna gator, där lyktor lyste med långt mellanrum, kommo de äntligen fram till målet.

Inne i det lilla rummet med förpestad luft och stora mögelfläckar i knutarna, satt den fattiga modern med sina barn, arbetande med feberaktig flit på några beställda skjortor. Hon såg upp med en trött, af nattvak försvagad blick. Det låg något förslöadt öfver hela hennes väsen. Hon fortsatte med sitt arbete, medan barnen stirrade på de främmande och Verners skyddsling med ett smilande leende igenkände sin riddare.

— Se här, madam, — sade fru Ek, — här är litet till jul för både små och stora. Ni får ju er man hem i morgon?

Kvinnan nickade och hennes blick öfverfor paketen, som Anni och Verner, förbluffade öfver det ovänliga emottagandet, begynt packa upp. Därpå såg hon forskande in i fru Eks ögon, och en svag känsla af tacksamhet steg upp inom henne.

— Herrskapet har gjort sig besvär.

— Det kallas inte besvär att föra litet julglädje till en medmänniska, kära madam. Är det inte godt, att den stora julglädjen är till för oss alla?

Kvinnan satt tyst, medan en svag rodnad färgade hennes kind. Hon suckade tungt och arbetet föll från hennes fingrar.

— Åh — åh, — hon tog sig om pannan med ett stönande.

— Stackars madam, — sade fru Ek medlidsamt, — ni är förbi af trötthet. Seså, nu får ni inte sy ett styng mera. Jag ser att arbetet är i det närmaste slut. Nej, ni får inte stöka mera, ni skall taga hjälp till att få i ordning här inne till hälgen. Se inte så förvånad ut — ni får godt råd därtill. Ty han som hör korpungarnas skri, han har inte glömt er. Han har skickat mig med en liten summa, som åtminstone för en tid afhjälper nöden. Men som jag inte vill lämna allt på en gång, om det möjligen kunde bli er man till frestelse, tänkte jag nu endast låta er få denna sedel och gifva ut resten efter hand. Se här — och kvinnans magra hand omslöt en sedel af ett värde, som hon ännu aldrig drömt om.

Hon stirrade och stirrade på sedeln i handen, ur stånd att fatta sin lycka. Slutligen slöt hon ögonen, öppnade dem åter och såg hjälplöst på den främmande frun.

— Jag drömmer, — kom det ändtligen med en ryckning kring munnen. — Eller — och hon sprang häftigt upp, — ni gör narr af mig. — Men så brast hon i gråt, en hejdlös, högljudd gråt, så att de små barnen, som trodde någon olycka på färde, begynte gråta med.

— Tyst barn, tyst, gå och tacka frun, tacka på era knän. Åh — åh — så illa jag trott om honom i himmelen, bara trott att om det fanns någon Gud, så ville han plåga och pina mig — Gud förbarme sig.

Där borta i en mörk vrå af rummet begynte någon röra på sig, och en suck förnams.

— Är det någon sjuk? — sporde fru Ek.

— Jaså, du din stackare, — sade kvinnan och såg bort till vrån, där ett mörkt hufvud dök upp under en trasig matta, — har du vaknat till lif igen? Hå, hå, frun, så mycke' elände! Den här gossen är inte mera än 17 år, och han har re'n hunnit sitta ett par gånger i häkte! Han kom ut för en månad se'n, men intet arbete har han, och sjuk och eländig har kräket varit. Än sofver han här, än där — hem lär han icke våga sig, eftersom han rymt från far och mor för flera år se'n. Och nu vet han inte ...

Här afbröts kvinnan af ett skri från Anni. Hon hade sprungit fram till den sjuke i vrån, kastat sig ner framför honom och fattat tag i hans hand.

— Viktor — känner du igen oss — o Viktor, Viktor, är det verkligen du?

Det blef en underlig scen i det fattiga hemmet. Kvinnan, som dock sett mycket i sitt lif, hade aldrig upplevat något liknande. Hon stod häpen och mållös och betraktade det främmande herrskapet och sin ruskiga nattgäst. Var en förlorad son verkligen funnen? Själaf var han så till sig af häpnad, att han icke kunde få fram ett ord. Det var så fruktansvärdt länge sedan han haft några vänner. Att den där Anni-fröken, som han sist sett för fyra år tillbaka, att hon kunde komma ihåg honom och bry sig om honom — och rektorskan med — det var allt högst märkvärdigt. Åh — han ville krypa under jorden, så skamsen kände han sig. Han visste nog, att han inte kunde visa sig för fint folk: rocken var lånad af en gammal kopparslagare, och sina stöflar hade han måst ge i pant för bröd hos en torgmadam. Och om herrskapet bara hade känt till hans knep och hans elän-

diga lif, så hade de nog inte velat ta i honom med en tång, det sade han sig själf.

— Och nu kommer du hem med oss, Viktor, — sade fru Ek vänligt och afgörande.

Viktor satte sitt mörka hufvud i vädret.

— Ne-nej, — sade han utmanande, — jag vill visst inte ihop med fint folk.

— Du bryr dig således inte mera om din förra lärarinna, — frågade fru Ek och såg in i hans ögon.

En underlig känsla for igenom ynglingen med den mörka, lurande blicken och det vanvårdade yttre. Barndomsminnen drogo lefvande genom hans själ. Han såg sig själf som den vanartige gossen, med hvilken Gammelgårdsfrun mödade sig i helg och söcken, mödade sig med böner, straff och förmaningar. Han såg far och mor — han såg sin bror på dödsbädden — om han skulle vända om hem! Men nej — de mörka tankarna stormade åter in — nej — han skulle icke låta fånga sig som fågeln i bur. Och med en flammande blick mötte ynglingen rektorskans ögon.

— Du har alls inte frågat efter dina föräldrar, Viktor, — sade hon lugnt, — vet du om de lefva eller äro döda?

— Jag vet ingenting — int' vill dom si mej, och int' vill jag si dom.

— Hör på, Viktor, — din far ligger för döden och väntar dig hem.

Ynglingen bet ihop läpparna.

— De' ä ingen sanning i de, — kom det slutligen, — han vill int' si mej.

Då var det omöjligt för Anni att längre uthärda. Hon tryckte händerna mot ansiktet och snyftade häftigt.

— Viktor — du måste — du måste — din pappa väntar — vi ha alla väntat.

Nej, det där var för galet: — Gammelgårds fina fröken grät för hans skull, för hans, den förlorade sonens, skull.

Men den fattiga kvinnan gjorde med ens slag i saken. Hon hade äntligen hämtat sig från sin bestörtning och ropade nu med dundrande stämma:

— Eländiga kräk — ska du så där låta truga dig med tårar och böner af fint folk? Du har då, min själ, inte en droppe skam i dig och inte vett heller! Packa dig fort i väg med herrskapet; för annars går det dig illa, ska jag berätta. För fast jag är blifven en förmögen kvinna i afton, så ger jag dig inte ett saltkorn till lifs mera, för nu ska du följa ditt herrskap, som ä' alltför goa' mot dig, stackare.

Och sedan den där underliga sagan äntligen var utspelad i det kvafva, mögelfläckade rummet vid Båtsmansgatan, och sedan tvenne droskor fört det nu förökade lilla sällskapet hem, hände sig att det häftigt ringde på bagarens klocka. Andlös och flämtande störtade en långvuxen flicka in med glödande kinder, och en spenslig kamrat följde henne tätt i hälarerna.

— Emma, Emma, vi — ha — hittat — den förlorade sonen!

Och alla tre, Rut, Anni och Emma, föllo under häftigt glädjebrott hvarann om halsen.

XIX.

Julkväll. En tung färd.

Julaftonen var inne. De strålande stjärnorna på vinterhimmeln lyste in till oräkneliga hus i vårt lilla land här uppe i nordens. De lyste så klart in till hög och låg, rik och fattig, gammal och ung. Lyste de kanske med klarare glans, emedan den heliga kvällen var inne? Ty de skulle minna om den underbara stjärnan, som ledde de vise människens steg. De skulle minna om den strålande glansen från änglavingarna, då himmelska härskaror förkunnade världsförlossarens ankomst. De skulle minna om den oändliga härligheten, hemmet där uppe, som människohjärtan så lätt vilja glömma för jordens små sorger och fröjder.

— Ja, — sade gamla fru Ek och steg in i salen hos rektorns, förande med sig en blid högtidsstämning, — ja, i kväll har det stora undret skett. I krubban ligger det lilla barnet för vår skull.

Och de många strålande julljusen bröto sig i hennes älskade gamla ögon. Anni stod och såg beundrande på henne — så kysste hon hennes hand, ovanligt sakta och varligt för att vara Anni.

O, den julkvällen! Efter psalm- och julsångerna, som fulla och klingande stego mot höjden, kommo hvarje minut nya öfverraskningar. Där stod lilla Lis-Maj i sin hvita klädning och trampade af otålighet med sina små fötter, under det pappa öppnade sitt paket från henne. Otaliga gånger hade hon, under försäkran att hon visst inte skulle tala om sin hemlighet, ändå velat berätta helt,

helt litet: — att det nog inte var ett farligt djur, för det kunde inte bitas, — bara hacka en smula med näbben, om man retade det, — att det gick på två fötter och kunde kackla — och att pappa aldrig ännu haft en så rolig sak, för den kunde värpa. Och nu skrek hon, ur stånd att mera behärska sig: — Si — pappa, si — de' ä' en höna! Ä' den inte nätt? Lis-Maj har köpt den för 10 penni!

Och när pappa gaf henne en mycket tacksam kyss, hviskade hon triumferande och hemlighetsfullt: — Pappa får snart ägg till frukost, för Lis-Maj ha' bedt, att Gud ska låta hönan värpa.

Och hon gaf honom en liten puff mot bröstet och ställde sig själf att med ansiktet skinande som en sol betrakta hans utomordentliga öfverraskning.

Artist Walle, farmor och faster hade förutom far och mor själf tänkt ut så många trefliga surpriser för barnen, att de blefvo alldeles hufvudyra.

Och Emma Ström, hade hon blifvit lottlös? Åh-nej, hon kände sig tillintetgjord af all vänlighet. Tänk att slösa så oerhördt mycket på en fattig främmande flicka! Där på stolen lågo hennes julklappar — muff, mössa, handskar, böcker, klädningstyg, syskrin. T. o. m. Verner hade varit framme med en liten pennknif, fastän han icke ville erkänna det. Nu skulle hon öppna det lilla paketet med mors höga, osäkra handstil, hvilket kommit med posten.

Se, där föll ett fotografi kort ut mellan de fint fällade näsdukarna, mors eget verk.

Mor, mor — det var hon själf — mor med det magra, allvarliga ansiktet och den djupa, vackra blicken

— mor med slätstruket, svart hår, benadt i pannan — mor i svart helgdagsklädning, som Emma så väl kände till, den klädningen, som glänste som siden och som Emma alltid varit stolt öfver.

Då strömmade tårarna ur Emmas ögon, och en häftig hemlängtan brände inom henne. Hon måste smyga sig in i Annis rum för att gråta ut en liten stund. Plötsligt kände hon ett par armar om sin hals — det var Anni som drog henne ut till julglädjen igen. Hon tor-kade hastigt tårarna — åhnej, hon ville inte vara ogrannlaga.

Med ens öppnades dörren, och en väldig julbock i päls, stöflar och mask för ansiktet bugade sig för det förvånade sällskapet. Och med en röst, som hade en underlig förvantskap med betjänt Karlssons, sträckte han fram ett paket och försvann. Stor var barnens häpnad, när papperen sletos upp och öfverst på de granna konfekterna i den stora asken låg ett papper med svårläst handstil:

— Till lilla tösen Lis-Maj med hälsning från en gammal buse.

* * *

Men ute på landsvägen vankade en ensam vand-rare vägen fram. Högtidlig och dyster stod skogen på ömse sidor med stjärneljus emellan mörka grenar. Vand-rarens hjärta var fylldt af underliga känslor, stundom så starka att de ville spränga bröstet. Hu — en så tung färd — en så tung färd på själfva julkvällen. Ty minnena tyngde. O — om han kunnat skaka dem af sig allesamman för att endast komma ihåg den tiden, när han som liten pojkvasker i bara skjortan sprang

omkring på backen och samlade stenar till fähus åt grankottskossorna. Ty då mindes han ännu ingen skuld. Sedan kom plundringar af småfåglars bon och den grymma lusten att slå och pina oskyldiga kräk — så snatteriet inne i grannarnas sockerskålar och mors hvetebrödspåse — och lögnerna, de ständiga lögnerna. Sedan resan till sjös med rymning, — därpå stöld, häkte, dåligt lif på allt sätt.

Vandraren stannade med ett stönande. Han föraktade sig själf. Hvarför hade han icke lyssnat till de tusen förmaningarna från rektorskans mun? Plötsligt stod Annis bild framför honom som en skinande dröm midt i allt det mörka. Hon — herrgårdsfröken — hade gråtit för hans skull — för en förtappad sälles skull. Ja, det var han. Han dög hvarken för himmelen eller för jorden.

Under dessa tankar hade han hunnit så nära hemmet, att han såg skenet från fönstret lysa på den höga drifvan utanför. Han stannade och lyssnade. Psalm-sång ljud inifrån — men där hördes flera röster. Plötsligt kom en tanke hjärtat att stanna — far var kanske död — de sjöngo likvakan. Och den förlorade sonen, som i går så trotsigt sagt sig intet vilja ha med fadern att skaffa, greps af förtviflan vid tanken på att aldrig få se honom mera. Han gaf sig till att springa och nådde stugan inom få minuter.

Flämtande lyssnade han invid dörren. Då hördes faderns röst — Gud vare lof — men hvad den lät svag och darrande!

— Lisa — hör du, Lisa, — min själ fröjdar — sig — storli-gen — i — Herren. — Han — har — hört

mina böner. — Gossen — kommer, — gossen — kommer.

Medlidsamt nickade grannhustrurna åt hvarandra, hvarje ögonblick väntande att skräddarfars timglas skulle rinna ut.

Men då slogs dörren upp — och gossen kom. Storsnyftande föll han på knä vid sängen, där den döende med ett saligt leende knäppte sina händer till tack och lof.

— Ja' visste, att — att du sku' — komma — gossen min — och — och — nu vän-väntar jag dig efter till de' stora hemmet. Förlåta dig — ack — ja — ja — vi ä' allesamman för-för-lorade sö-ner. —

Och så rann timglaset ut.

XX.

På Gammelgård.

— Di där hobbelbåblorna ä' sig allt lika, — sade Gammelgårds trotjänare, gamla gubben Hannes, rektorns allt i alla, medan ett smågrin drog upp den breda, tandlösa munnen. Där satt han vid det aflånga, brunmålade bordet i köket och doppade potatisen i strömmingslaken, under det öronen gärna uppfångade sorlet från de unga rösterna där inne.

Ja, hobbelbåblorna, som rektorns barn af Hannes blifvit kallade, allt från det de kommo till i världen, hobbelbåblorna voro sig verkligen lika. Ja, kära gamla Hannes, har du glömt huru de unga fölen springa, när de släppas ut på ängen, eller huru kalfvorna hoppa, när de komma ut från sin tillstängda kätte?

Det *var* verkligen förtjusande. Anni fick snubbor af sin mamma för det hon ideligen i blotta klädningen sprang ut på trappan för att dra in den härliga landtluften. Åh — åh — märkte icke alla, hvilken skillnad det var på luft — det riktigt doftade här på landet midt i vintern. Gammelgårds stora grå byggnad med sina tvenne gaflar såg ärevördig ut, där den låg inbäddad bland snöhöljda träd och planteringar. Röda och glada, med gulmålade fönsterposter, lågo gårdsfolkets stugor tvärs öfver gården, äfvensom den nybyggda mejeribyggnaden. Och nedanför den branta backen, som i en sväng förde ner till landsvägen, bredde den stora trädgården terrassformigt ut sig. Nu täckte djupa drifvor alla rabatter och planteringar, men om sommaren — då skulle Emma varit här, tyckte Anni, ty då var det något att se på.

— Men det är så vackert också nu, — sade Emma beundrande och betraktade de höga, urgamla ekarna och björkarna, som, nakna och kala, sträckte otaliga grenar i höjden. Hon skulle helst nöjt sig med att ha fått sitta inne och från fönstren betrakta vinterns skönhet för att sedan — sedan fördjupa sig i sina kära böcker, eftersom hon nu njöt en obunden frihet. Men nej — det satte rektorskan p för. Hon längtade efter röda rosor på Emmas kinder. Därför uppmuntrades all slags sport. Skidor och kälkar drogos fram, och Brunte eller Fox fingo äran föra ungdomen ut på små förtjusande turer med Verner som kusk. Anni älskade i synnerhet eftermiddagsstämningarna, när solen med brandrödt sken lyste genom björkstammarna i ungskogen för att efterlämna en gul, småningom förbleknande strimma. Då kröp hon nära

till den stilla njutande kamraten in i fällen, och ögonen i hennes lifliga ansikte stodo som bruna, glänsande klot, under det hon suckade af idel njutning. Vinterns skönhet trängde djupt in i bådass mottagliga sinnen.

Emma gick som i ett slags egendomlig berusning. Att icke höra det ständiga surret och kinket från barnvärlden — icke behöfva slitas emellan olika plikter — få sofva i ro — äta kraftig, god mat — bli ompysslad på tusen sätt — bara roa och hvila sig — det var ett kungligt lif. Hon tackade Gud hvarje dag för denna gåfva och njöt af hela sin själ. Men om kvällarna tog hon virkningen fram — litet sysselsättning skulle de lata händerna ha, mente hon. Och nu begynte den af henne nära på mest efterlängtade stunden af dagen. Ty omkring salsbordet, under kronan, placerade sig hela familjen Ek, och böcker och arbeten togos fram. Rektorn eller Verner, som dock gärna ville strejka, blefvo vanligen föreläsare. Eller också drogos stolar och pallar fram till brasan, där glöden lockade till en förtrolig skymningsstund, och då gaf sig rektorn till att berätta. Det var alltid ett särskildt nöje för barnen att höra sin far berätta. Allt ifrån deras späda barndom hade han fyllt deras sinnen med ädla tankar i berättelseform. Om och om igen kunde de begära sagorna — om den trogne Androkles och lejonet — om de sex små fiskarna — om biet och dufvan — och alltid voro de lika intresserade. Nu var det intryck från sin långa resa, som rektorn skildrade. Och söderns sol och yppiga grönska och grönblå sjöar och hvita, bländande alptoppar och slott på kullar och vinberg och idog, mörkhyad befolkning trädde fram för den lyssnande ungdomen. Och

icke det allenast. Rektorn erinrade om gamla historiska minnen, och så trädde äfven gamla tider fram ur sitt gömsle. Hvad barnen njöto! De lefde sig in i den rika världen där nere med hela sin själ, lefde sig så in däri, att när de slutligen väcktes till det närvarande af ett behagligt skrammel med koppar och tallrikar och sågo upp på jungfru Visa, som kom med någon liten förfriskning, då tyckte de, att hon var omstrålad af ett romantiskt skimmer och Anni fann henne bära drag af någon borgfru eller fröken från riddartiden.

* * *

Nyårskvällen strålade en skyhög gran i salen på Gammalgård, hvilken gran under munter stämning blifvit prydd af idel unga händer. Till och med Lis-Maj hade velat hjälpa till och stack med rynkade ögonbryn och runda utskjutna läppar nål och tråd tvärs igenom ett rödt äpple. Men aj — Lis-Maj skrek till med ett förörnadt uttryck. Nålen var stygg — den hade bitit henne. Och så blef det tårestrid och fingret måste svepas i mammas näsduk, hvarpå den lilla snåla munnen i stället villigt åtog sig att bearbeta några äpplen och marmelader för egen räkning.

Anni hade haft mycket besvär med att i tysthet förfärdiga ett par fjärilsvingar af hvitt tarlatan med på klistrade guldstjärnor. Dem fäste hon på lilla syster, som kläddes i en hvit sommarklädning och tillsades att med en korg i handen gå och niga för de andra.

Och så trippade det lilla nyåret 1882 in i salen, högeligen belåtet med sin roll, och delade ut åt sällskapet

litet smått, som julgubben tappat efter sig om julkvällen. Det hade varit så roligt för Anni att med en öfverblifven slant fägna sina egna med lack och papper och pennor och karameller och nålbref.

Men den vackra granen hade mest blifvit klädd för morgondagens fest, då allt folket enligt gammal sedvänja nyårsdagen inbjöds att dricka té uppe hos rektorns.

Hela hösten brukade det i stugorna vara tal om den granna julgranen på herrgården och om allt det goda, man skulle få smaka. Mödrarna synade långt förut sina flickors kläder, och om det var någon möjlighet med slanten, skulle gossarna till julfesten få nya byxor från skräddarfar.

Skräddarfar — ja — det sista som utgått från hans darrande händer, var en rock åt en af Nissasvärdens gossar. Nu skulle han aldrig mer sömma och pressa, hosta och sömma och pressa. Han sof så fridfullt i sin svarta kista, som af rektorskan och fröknarna så vackert blifvit prydd med gröna kransar och en stor vit calla. Innan han fördes till kyrkogården, församlade sig gårdens underhafvande i stugan, där hvita grofva lakan hängde för fönstren, och afsjöngo en allvarlig psalm. Och rektorn bad en enkel bön och tackade för skräddarfars stilla, trogna lif, som Gud välsignat på ett särskildt sätt i det sista.

— Kan undra hva' de' stackars kräke' hade för tankar? — frågade sig mer än en af Gammelgårdsfolket, när de sågo den förlorade sonen, dyster och tyst, vid faderns graf. Icke ett ord sade han, icke en tår fällde han.

— Så ha' han vuri' allt sen farsgubbens död, — sade gråtande mor Lisa och snöt sig om näsan. — De sku'

lika mej mer, om han kund' ge ljud ifrån sig, för nu ä' han just som en sten. Men ilaka konster, dä' ha' han inga haft för sig, int' en heller. — Och med en blick, där dock hoppet innerst skimrade, såg hon bort till sonen.

Med största möda fick man honom öfvertalad att vara med om julfesten på herrgården. — Inga passar jag, inga, — var hans samma, omutliga svar. Det var slutligen Anni, som visade sig äga makt öfver honom. Och när hon, klädd till julgubbe i pappas päls, stöflar och mössa, drog in sin korg på kälke åt Gammalgårds alla tjugofyra barn, så kunde hon inte låta bli att allra först ge Viktor hans paket. Hon såg honom dra sig bort i ett hörn af salen, och en rodnad öfverfor hans drag, när en bibel, med några af rektorskan skrifna ord på första sidan, kom fram i dagen.

Men i köket var mycket tal om den beryktade »elakingen». Visa skakade misstroget på hufvudet och antog ett öfverlägset, tvärsäkert uttryck. Hon visste sig vara oraklet bland folket på Gammalgård.

— Och någon sku' tro på det stycket? — sade hon med ett kort hånskratt och vände sig till fogdskan, sin gamla förtrogna, — inbillar sig någon dödens människa att en så'n där sku' ångra sig? Den kanaljen kan många konster: han vill bara lura oss med sitt guds-nådliga, stilla sätt. Hva' tror Fredrika, tänker hon inte som Visa Gustafsdotter?

Jo, Fredrika trodde som Visa Gustafsdotter, och många andra trodde på samma sätt. Det var bara Nissas värden och ett par af de andra, som hade sina egna tankar, men dessa tankar voro naturligtvis utan betydelse, skulle de kloka ha menat, om de hört tankarna uttalas.

XXI.

Mycket nytt på en dag.

En morgon kom Lovisa alldeles vettskrämd in och berättade för herrskapet med lifliga ord och åtbörder, att det spökade — spökade just här i stora byggningen. Kvällen förut, när hon och köksan skulle gå ned med medicin åt den sjuka kon, hade de fått se ett mörkt troll stå och titta upp till salsfönstren, för att därefter pilsnabbt åka bort med trollhästen, som stod och stam-pade och skrek utanför porten. Hon vågade ej rätt om-tala för rektorskan, huru hon sökt bortbesvärja den otäcka synen, ty hennes fru gillade inte skrock — men i all världen, det här var ju intet skrock, hon hade sett allt med egna ögon. Hannes hade då rådt henne att lägga psalmboken under hufvudkudden och läsa Fader Vår bak-länges sju gånger — det brukade vara ett osvikligt medel. Hu då — hon riktigt skakade ännu — så ful och led han sett ut, trollet! Hon trodde nästan, att han hade haft horn.

Just som Visa stod där med sin flödande ordström, rycktes farstudörren upp och en kär julgäst steg in. Det var artist Walle, som fått en sådan längtan efter landet. Det blef jubel i lägret. Ty ungdomen räknade honom gärna såsom sin, och nog skulle de veta att få honom med på åtskilliga företag.

— Kära barn, — bannade fru Ek, — det passar sig icke att så där glömma skillnaden i ålder.

Men artisten bara skrattade och var muntrare än någonsin. Det måtte varit för att han också hade jullof,

som han sade. Och så betedde han sig alldeles som en skolpojke, mente Anni, medan Emma med undrande uppsyn betraktade den berömde målaren, hvilken hon städse hållit för ett högre begåfvadt väsen. Där sprang han nu med Lis-Maj på axeln kring rummen, medan den lilla upphäufde stormande rop af både rädsla och förtjusning.

Det var ändå något besynnerligt med artisten i dag. Anni lade märke till att det låg en sådan oro i hans väsen — han gick ständigt till fönstren och såg spanande ut åt vägen.

Hvad var det? Hör! Där ljuder bjällerklang. Alla rusa till salsfönstren. Och se — där svänger en fullpackad släde i hurtig fart uppför backen. Hvilken glad öfverraskning: Rut, Halvor och Alice Falkenberg! Alice — ja — det var det besynnerliga. Skulle Anni ta äran åt sig, eller skulle besöket gälla hennes mamma? Det låg en gåta härunder. Men gåtan blef löst i nästa minut. Ty artisten rusar ut, hjälper fröken Alice ur släden, lägger hennes arm i sin och presenterar sin glada, rodnande *fästmö* för gammal och ung.

Det blir ett utrop och en glädje och ett omfamnande och ett frågande och ett undrande och muntra förmodanden och minnen, som med ens dyka upp från barnens sida. Så — att deras afhållne vän, farbror Walle, icke numera skall känna sig ensam utan få sin egen lilla fru, som tvingas att lofva ställa till ett hejdundrande kalas för Ekar och Falkenbergar. Hurra, hurra för farbror Walle, hurra för hans lilla brud!

Men rektorskan går och funderar på huru hon snabbast skall kunna få en inbjudning afsänd till den öfriga

familjen Falkenberg. Ty hon ville gärna se dem alla här och i enkelhet fira de unga. Slutet blir, att ett bud afsändes med telegram till närmaste småstad, därifrån ett och annat provianteras. Och med aftontåget infinner sig generalen med fru och söner. Den gamle bistre herrn såg riktigt upptinad och munter ut; för första gången hörde man honom skämta med de unga.

Dagen därpå gick ett fint förmiddagskaffe af stapeln med bakverk och konfekt från konditorn i den lilla staden. En glad högtidsstämning behärskade hela huset, som plötsligt fått lif i alla knutar. Rektorskan hade i hast försökt anskaffa allt, som kunde bibringa det hela en festlig prägel. Rektorn för vid sin arm den unga bruden till middagsbordet, där höga förgyllda kandelabrar stråla vid hvardera ändan.

— Lycka att vi hade den präktiga kalfsteken orörd, — suckar Lovisa, som tycker att husets anseende i hög grad hvilar på henne, och så kika hon och köksan in genom nyckelhålet i dörren på de nyförlofvade.

— Hjärte bevara, en sådan liten sötnos, den där fröken Alice; och till på köpet har hon det där fina adelsnamnet.

Just när generalen, rak som ett ljus, skar sin kalfstek och gaf värdinnan en artighet för hennes skicklighet att tillreda denna så delikat, kom han att lyfta blicken till Verner, som bjöd brödkorgen åt generalskan.

Generalen blinkade — kors att de bistra ögonen kunde få ett så vänligt uttryck!

— Hör nu, min gosse, jag undrar, om det någonsin för dig existerat annat än »general» Falkenberg? Hvad har du egentligen gifvit mig för titel?

Verner rodnade ända upp öfver öronen. Hvilka otaliga fula öknamn hade han icke gifvit honom bakom hans rygg?

Då svaret lät vänta på sig, smålog den gamle herrn.

— Nå, har du något emot att kalla mig farbror, hvasa? Vi bli ju liksom litet mera bekanta genom den här förlofningen, — och hans stränga läppar smålogo åter.

Verner hade en högst obehaglig förnimmelse af att han bar sig handlöst tölpaktigt åt. Han sade ingenting, bara tog ett steg och bockade sig, så att han höll på att stupa på generalens blanka stöfvel. Han såg icke att gamle herrn sträckte fram sin hand, han bara rusade med brödkorgen till de öfriga gästerna och vågade knappt se upp med ögonen.

Vid desserten äskade rektorn ljud. Anni blef högtidlig till mods, det klack i henne, när hennes far begynte tala. Han sade några från hjärtat gående ord till sin ungdomsvän och hans fästmö och önskade dem hemlycka i rikt mått, den stora Guds gåfvan, som kommit honom själf så rikt till del, — och han ser på sin fru med en solig blick.

— Undrar om vi också höra dit? — funderade Anni.

På eftermiddagen sysslade ungdomen i den upplysta salongen med bokstafsspel och allehanda tanke-pröfvande giss-lekar, som satte t. o. m. de äldre Falkenbergarna på hårda prof. Midt i allt fästes Annis uppmärksamhet vid några ord, som växlades emellan artist Walle och hennes mor. Hon eftersinnade ett ögonblick och ropade där-efter muntert till:

— Spöket är upptäckt, spöket är upptäckt!

— Hvad för slag? — ljöd det från alla håll.

Och man roade sig hejdlöst åt att jungfru Visa tagit den stillsamme artisten, fästmannen, för ett styggt troll med horn i pannan. Ty nu fick man veta, att artisten här om kvällen sent anländt till Gammelgård från ett besök i den lilla staden Borgå, men som han tvekat att gå in för den sena timmens skull, då han just såg ljusen i salen släckas, återvände han till släden vid porten och bad kusken köra honom till Nissasvärden, där han i dennes snygga kammare tog kvarter till följande morgon.

— Och det öfriga känner herrskapet, — tillade han leende och nickade öfver till Alice, som satt med Lis-Maj i famnen och lyssnade till hennes beskäftiga småprat.

Men stackars Visa stod sig ej mer än jämt vid de oupphörliga anspelningarna från de unga herrarnas sida på hennes hemska syn.

— Nästa gång skall jag minsann hålla dylikt för mig själf, — puttrade hon förargad, osäker om hon verkligen skulle gå in på att tro denna naturliga uttydning.

Anni hade fått i sitt hufvud, att man med något särskildt skulle fira de nyförlovade. Och så arrangerades ett slags lykttåg ute i den snöhöljda trädgården. Det var en riktigt pittoresk scen med mörka gestalter och brokigt skimrande lyktor, som på snön afkastade ett solspektrums granna färgbrytning. Herrarna Falkenberg, åttonde-klassisterna, för hvilka besöket på Gammelgård ägde hela nyhetens behag, blefvo så upplifvade, att de slutligen ställde till hurrarop och serenad utanför salsfönstren, där det unga paret stod och nickade och tackade, så att de begynte likna kinesiska dockor, anmärkte Verner. Det var annars egendomligt, sade sig åttonde-klassisterna, att deras blifvande svåger, hvilken de så föga kände och

hvilken hade namn om sig att vara litet »för gudelig», att han alls icke var torr eller osympatisk. Tvärtom, de kunde få det treffigt tillsammans med honom.

Inne i rektorns rum satt Lis-Maj i sin gamle farbror generalens famn. De hade många förtroliga saker att språka om. Generalen trodde, att den där mörka fågeln nästan flugit ut, men Lis-Maj kunde ju komma själf och se efter, om hon vågade. Ja-a, det skulle hon nog, och då skulle hon väl få — hon hviskade sakta i hans öra — en sådan där liten treffig karamellask, som han en gång lofvat.

Ja, det var en alltigenom glad och stämmingsfull dag. Sång och musik ljödo från salen — det var rektorn och artisten, som sjöngo några vackra duetter, minnen från ungdomsåren, jämte ett par af Wennerbergs sköna lofpsalmer, under det Alice ackompanjerade. Anni skulle bara önskat, att hennes kära, gamla farmor varit med.

— Mina vänner, — sade artisten, där han stod midt i salen och tankfullt betraktade den praktfullt skimrande julgranen, — jag tackar er för all storartad vänlighet och gästfrihet. Jag skulle hålla ett tal, om ej orden tröte. — Bror Ek, ska vi våga oss på Wennerbergs stora triumfsång: Gören portarna vida och dörrarna höga?

Men bakom matsalsdörren stod jungfru Visa och grät. Det tog så underligt i hjärteroten, tyckte hon, och var till och med ännu vackrare än när prästen mässade i kyrkan. Aldrig hade herr Walle, pariserherrn, sjungit så där märkvärdigt vackert. Såg hon icke, Visa, att till och med stränga herr generalen snöt sig om den raka örnnäsan?

XXII.

Råttan i fällan. Bjudning och äfventyr.

En så munter ferie hade väl sällan upplefvats på Gammalgård. Ty Rut och Halvor skulle få stanna där ända tills Ekska familjen själf bröt upp till hufvudstaden.

Det ena företaget efter det andra kom sålunda till stånd. Fru Ek såg med glädje, att Emma fått lif i ögonen och färg på kinderna. Men att uppträda i en af Topelii lekar, det skulle ingen dödlig kunnat förmå henne till. Det var nämligen så, att Anni, som ständigt var initiativtagaren, ville ha någonting riktigt lifvadt i gång nu, när de voro så många. Hon föreslog »Måne Klara», men det dumma var, att där var en person för mycket. Nå, kanske de kunde få Nissas-Petter till Jeronimus. Men så kom Emmas strejk och drog ett streck i räkningen. Anni blef het, och för första gången blefvo flickorna osams. Emma förklarade med tårar i ögonen, att hon aldrig försökt sig på sådant och att hon visst icke hade lust att spöka ut sig så där för andra människor.

— Spöka ut sig! — Annis ögon stodo som gnistrande eldkol, — har man hört maken? Spöka ut sig! Hela saken är, att du är för lat och för bekväm. Du har bara lust att hänga med näsan öfver boken, du — ja, just så. Fy, så själfviskt att störa andras nöje.

— Äsch, sluta upp på ögonblicket! — skrek Verner, som mer, än han ville visa, berördes af Emmas olyckliga uttryck, — jag undrar hvem som är själfvisk här? För öfrigt gör du upp räkningen utan värden, ty

hvem har sagt att Halvor och jag äro att taga på hyllan? Jag bryr mig visst inte om att kommenderas af en sådan flicksnärta.

Men då var det slut med Anni. Hon riktigt skrek och stampade af häftighet och vrede, i synnerhet som hon såg brodern stå där och gäckande småle. Så gräsliga de gossarna voro, och för öfrigt alla andra med! Och så flydde hon förtviflad in i en garderob och slog igen dörren så hårdt efter sig, att låset gick — i baklås.

Anni var glad, att ingen kunde se, huru hon skämdes. Hvad de andra nu skulle roa sig på hennes bekostnad! Men otrefligt var det att sitta där som rättan i fällan. En känsla af oro begynte intaga henne — tänk om de icke skulle få upp dörren!

Det var verkligen ingen lätt sak, ty smeden var bortrest. Nåväl, hon kände det riktigt ljuft, att äfven de andra skulle intagas af en smula oro för henne, ty nog finge Emma och Verner ångra sig, när de skulle finna Anni sjuk och lidande i den kvafva garderoben!

Emellertid var rektorn själf på väg efter smedens dyrk. Och då tog ingen saken mera allvarsamt, tvärtom, — det var ett ypperligt tillfälle att ställa till ett litet skämt. Gossarna sprungo efter brickor, kastrullock, ja, allt skrammelverk de kunde få tag uti, och så uppstämdes ballader med tordönsackompanjemang till den inspärrade sköna prinsessans ära. Rut och Emma visste icke hvad de borde hålla för min — det här var nog för själfsväldigt och grymt mot stackars Anni — tänk hvad de ständigt retade henne!

Men plötsligt — midt under riddarnes örondöfvande buller — ljöd ett skratt, oemotståndligt och klingande,

från det inre af prinsessans mörka fängelse. De tve-
kande väninnorna klarnade som solar.

— Sluta upp — sluta upp! Jag förgås, — kom
det jämmerligt under en skratt-paroxysm där inifrån, —
ni — ni — ä' för tokiga!

Och så kom rektorn med dyrken, och råttan eller
hellre prinsessan slapp ut från sitt fängelse, och allt
groll var glömdt. Det var bara Emma som gick och led
af att *kanske* ha varit själfvisk. Det måste hon slutligen
delge Anni.

— Ack, du märkvärdiga, samvetsömma väsen, hvad
du ständigt plågar dig själf. Men det vill jag bara säga,
att du inte ett grand förstår, hur roligt det är att ställa
till sådana här lekar, ser du. Oroa dig ändå inte, ty
gossarna ha ädelmodigt nog gått in på att ta »Olle på
skidor», och där behöfvas bara tre personer. Jag ämnar
göra Rut till fjällkungens hofman och låta honom få en
tyst roll, som också mest är i Ruts smak, så du ser, det
blir just en roll åt oss fyra. Men du — märk, o besyn-
nerliga, underbara varelse, — du, som hvarken är fisk
eller fågel, du får tillstånd af Anni Sofia Matilda Ek att,
under det att vi roa oss, läsa så många hundra tusen
paginor dig bara lyster i dina oersättliga gamla luntor.
Nå, är du nöjd? — och en liten välment puff avslutade
harangen.

Just som ett par dagar efteråt »Olle på skidor» hög-
tidligt gick af stapeln med hela tjänstepersonalen jämte
far och mor och Lis-Maj och Emma som åskådare, —
just som Verner med raseri och patos utförde fjällkungens
roll och Anni i Verners snäfva, lappade sommartröja och
skidbyxor rädd dansade undan den lurfviga Halvor-Björn,

— just då kom ett ridande bud med middagsbjudning för morgondagen. Det var från baronens på Ström-kulla, närmaste grannen till Gammelgård, ehuru man dit räknade hela två mil.

— Med vänlig begäran att äfven få se de ungas gäster, — hette det i biljetten.

Således återstod blott att se till toaletterna och låna en rund nervikt krage till Emmas blå klädning, hvilken ännu såg ut som ny, likaså ett nytt svart sidenband till håret, hvilket Anni föreslog skulle vara utslaget, hviket dock motsades af Emma. Själf betraktade Anni med förnö-jelse sin julklapp från farmor, den röda ylleklädningen, garnerad med ett par rader smala svarta sammetsband, en lyx som hon ännu aldrig fått skryta med. Rut var glad åt att hennes mamma ändå tagit med den ljusgrå dräkten från Luciafesten, mot hvilket hon först hade ifrigt protesterat, ty hvartill skulle den behöfvas här på lan-det? För öfrigt brukade det plåga henne att klä sig så ljus — det var så obehagligt att afsticka från kamraterna, ja, en verklig plåga. Själf hade hon inte en aning om att hon genom sitt fina väsen och behagliga yttre likväl af-stack från mängden. — En liten söt skogsviol, — brukade fröken Lilli säga om henne.

Ändtligen körde två slädar fram till trappan, och rektorn med fru och yngsta dotter placerade sig i den präktiga kursläden. I den andra, gammaldags breda kyrksläden placerades ungdomen, de två gossarna på kuskbocken och alla tre flickorna inuti. Rektorskan tyckte nog, att det var ett väl stort lass; men som de alla bedt om att få åka tillsamman — gossarna skulle turvis köra — ville hon icke neka. Föret var ju godt och

Fox, den ena vagnshästen, fullkomligt pålitlig samt dessutom den starkaste i hela stallet. Det var också en fördel att icke behöfva ta ut fler hästar, emedan det för tillfället var brådtom med körsloarna.

Vintersolen lyste glädt på de hvita fältens röda videbuskar och gulhvita björkstammar, på de små stugorna, där röken steg upp som en ljus sky i höjden, på furornas snötyngda grenar och buskarnas bollika snöformationer. Så muntert bjällrorna klingade vid bruntarnas raska traf, under det imman stod ångande hvit om glänsande länd och mule!

Emma hade så mycket hört talas om de gamla porträtten i den väldiga salen med sin skog af cypresser — om de många gammaldags rummen, den trefliga uppgången till gästväningen, där pojkarne längs ledstängerna skrunno barbacka, — om de många barnen och deras skorrande franska guvernant och den respektingivande och dock så tilldragande gamla friherrinnan, — att hon alls icke blef förvånad öfver hvad hon fick se på Ström-kulla. Hon fann det mycket roligt att gå omkring och betrakta alla föremål, gamla taflor, myntsamlingar och i synnerhet det rikhaltiga biblioteket. Den artiga unga baronen, egendomens innehafvare, förevisade också några folianter i gult kalfskinn med porträtt i kopparstick ur nordens kungahus.

— Var god och studera dem, om det kan roa en så ung fröken, — sade baronen leende till Emma, seende hennes af intresse lysande ögon.

Den öfriga inbjudna ungdomen, som samlats från flera egendomar i trakten, kunde icke förstå den egendomliga smaken hos en femtonårig flicka. Ty medan

de roade sig med lekar och sällskapsspel eller flögo från rum till rum som en sanling brokiga fjärilar vid tonerna af Nigar-Maja och andra muntra melodier, satt den där besynnerliga enstöringen i biblioteket, djupt nedlutad öfver gamla tråkiga luntor! Hu då, hvilken bokmal! Det kunde visst hända, att hon för en stund sällade sig till de andra, — men Anni förstod att detta innebar för Emma en verklig uppoffring. — Och det skulle jag i hennes ställe inte bry mig om att göra, tänkte Anni vid sig själf, — åhnej, jag skulle nog bara sköta mitt nöje, jag, — hvilket jag för närvarande också af allt hjärta gör.

Hon föll visst inte någon särskildt i ögonen, den femtonåriga flickan med sina allvarliga, djupa ögon; det fanns bara en, som noga observerade henne. Det var den ståtliga gamla friherrinnan med sin pipade hvita mössa öfver silfverhåret, hvilken med lorgnetten för ett par kloka, forskande ögon gärna följde Emma Ström.

— Det där är intet hvardagsbarn, — sade hon vid sig själf, — den anspråkslösa ytan gömmer något.

Och vid middagen fäste sig gamla friherrinnan vid att Emma framför det präktigt uppdukade bordet stilla och allvarligt gjorde sin tysta bordsbön, oberörd af andras blickar. Hon tycktes icke fråga efter, hvad den eller den gjorde i detta fall.

Friherrinnan suckade vid tanken på sina egna sondöttrar. Deras uppfostran hade i den punkten blifvit så försummad.

Strax efter middagen gjorde rektor Ek med fru och lilla Lis-Maj uppbrott, emedan lillan icke föreföll rätt kry. Rektorns ungdom fick på allmän begäran kvar-

stanna, eftersom assessor Dufblads från grannsocknen skulle fara samma väg och åtog sig att hålla ett öga på dem.

Vid 9-tiden höllo en mängd slädar utanför den breda stentrappan, där snöiga bronsriddare höllo vakt om sekelgammalt herregods. Betjänter och husjungfrur hjälpte gästerna upp i åkdonen. Och under stark bjällerklang bar det af genom den ändlösa, snörräta lindalléen, där de nakna grenarna sträckte sig mot den stjärnklara natthimmeln.

Just när flickorna, krupna intill hvarandra under den varma fällen, njöto af äkta vinterstämning och välbehag, ropade Verner till och stannade hästen.

— Hvad nu? — skreko flickorna.

— Asch, jag glömde barons sigill, som han aftryckte till min samling. Hjälper icke — jag vänder.

— Men då komma vi bort från Dufblads, — invände Anni.

— Åh, strunt, vi ta nog fatt dem. För öfrigt går ingen nöd på oss, Fox hittar bra vägen.

Och så styrde han i traf tillbaka till trappan.

Men det gick icke så lätt att åter få fatt på det gifna sällskapet. Ty assessorns häst brukade ha vingar, när det gällde att vända hemåt, där den vädrade hafre i stallet. Som fru Dufblad ständigt varnade några andra slädar efteråt och var viss på att en af dem måste innehålla Ekska ungdomen, fortsatte assessorns lugnt vägen framåt.

Verner hade rätt. Fox hittade vägen. Han flög muntert framåt genom den mörka furuskogen — om sommaren städad och vårdad som en park — och vek

af egen drift nere vid stranden in på den utstakade vägen öfver milsvid is.

Stjärnorna, som en och en skimrat öfver topp och gran i den mörka skogen, bländade nu i sin strålgans på det oskymda fästet, hvilket ändlöst utbredde sig öfver den vida, släta ytan framför dem, där endast en otydlig landkontur vid horisonten var skönjbar.

Flickorna försjönko i drömmar — en sådan färd var ägnad att uppväcka fantasin. Anni hade också i skogens gömslen skymtat troll och underbara gestalter; nu såg hon ute på isen ett helt drama utspelas af töckniga dimfigurer. Äfven Halvors Pegas begynte få fart och förde honom upp till lysande stjärnevärldar. Ingen utom Verner lade märke till att stämningen där ute förändrades. Några lätta moln drogo upp på himmelen, flögo liksom på lek fram och tillbaka, döljande nattens lysande ögon bakom sin grå slöja. Det drog ett sus öfver fjärden, och i ett nu var himmelen molnbetäckt och ett fint snödugg väckte alla resenärer till det närvarande.

— Det var just skönt, — puttrade Anni, — min nya duk blir så ful af väta.

— Och min kappa, — klagade Rut, som var ytterst aktsam om sina kläder.

— Åh strunt! Sådana bagateller! Bara vi väl komma hem, — höll Verner på att utbrista men hejdade sig. Han ville icke låta märka någon oro. Ty att det *fanns* anledning till oro, det visste han. Det hade blifvit så mörkt och luften så fylld af dimma, att de med möda sågo några af de andra gästernas slädar som dunkla punkter i fjärran. Snart skulle de knappt se handen för

sig. Och ute på den vida isen — ute på isen midt i natten i snöyra, kanske snöstorm!

Småningom begynte flickorna ana oråd. Halvor på kuskbocken vändades just med slutstrofen i en dikt om »stjärneljus i vinterkväll», utan att med yttre öga uppfatta något, då han på det obehagligaste hufvudstupa föll ned från Pegasens rygg vid Annis skrik:

— Men, Verner, äro vi på rätt väg? Jag ser ingen utstakad väg nu mera?

Ja, det var frågan. Voro de på rätt väg? Verner stannade hästen med tillkämpadt lugn och steg af för att undersöka. Hvinande piskade honom de isiga snöflingorna.

— Hur är det? — frågade Rut med darrande röst.

— Ja, hur är det? — kom det från både Emma och Anni på en gång.

Verner fick icke fram ett ord — han bara skäljde. En fruktansvärd tyngd föll öfver honom. Var det hans obetänksamhet, som bringat dem alla i detta svåra läge?

— Svara, — skrek Anni utom sig — ser du ingen väg?

— Nej, — kom det lågmäldt och tonlöst.

Då blef det förtviflan i släden. Flickornas gråt och Halvors djupa suckar trängde som hvassa svärd in i Verners samvete. Hvad hade han inte velat gifva, om han bara kunnat lugna dem och kunnat föra dem säkert hem. Men nu visste han, att det såg mörkt ut. De kunde när som helst komma ut till hafsbandet, där isen var svag, — eller de kunde i bästa fall irra omkring på den milsvida isen i natt och storm och kanske förfrysas före dagningen.

Hu, så det piskade och hven kring öronen! De väl ombonade flickorna huttrade af köld och rädsla, tyckte att blåsten gick dem genom märg och ben, och de kröpo därför ner på slädbotten med fällen öfver hufvudet. Där lågo de och gräto, först våldsamt, öfvergifvet, sedan sakta snyftande och tröstillöst.

Egentligen gällde detta sistnämnda Anni och Rut; Emma hade snart nog lugnat sig och vände sig nu med bön om hjälp till Gud, sin ständiga tröstare. Skulle han öfvergifva sitt barn i nöden? Åhnej.

Stackars Fox var alldeles förvirrad. Han stannade, vände på hufvudet åt Verner liksom för att fråga, tog några steg framåt och stannade på nytt. Så ryckte han raskt i väg, besluten att göra sitt yttersta.

Det var ångestfulla timmar. Skulle alla dessa fem gå sin död till mötes här ute på isen i nattens mörker och storm? Anni hade aldrig kunnat föreställa sig, att hon, just hon, skulle nödgas stå ansikte mot ansikte med en så fruktansvärd verklighet. Hon hade icke ännu pröfvat på annat än några små obehag — hela lifvet hade för henne varit ett enda solskimmer. Och nu — skulle hennes lif tagas ifrån henne — skulle hon aldrig mera få återse sina föräldrar och sin lilla kära syster? Och — det blef för hennes lekande natur en fruktansvärdt allvarlig fråga — skulle hon våga dö och träda inför Gud? I ångesten famlade hon efter några goda gärningar och försökte trösta sig med att Gud var barmhärtig. Men o, hon var rädd, — och nu kände hon, att hon saknade en säker grund.

Då ljud plötsligt Emmas uppmuntrande röst midt i ångesten:

— Bry er inte om att vara så förtviflade! Vi ska inte glömma Gud, som har sagt: Åkalla mig i nödens stund, så vill jag hjälpa dig, och du skall prisa mig. Och jag *vet*, att han har makt att hjälpa oss.

Emmas frimodiga ord åstadkommo en märkvärdig verkan. Hennes kamrater fingo plötsligt ett lugnande intryck af att det fanns *en* ibland dem, som icke var rädd, som stod i en osynlig förbindelse med en högre makt, därifrån hjälpen skulle komma. Och Verner erfor med inre förödmjukelse, att han alldeles glömt den mäktiga handen, som så synbarligen ingripit i hans lif den där oförlömliga natten på Anderssons villa. När allt kom omkring, var ändå den fattiga Emma Ström den allra rikaste och förståndigaste af dem allesamman.

Med ens höll Verner inne med hästen.

— Tyst! — befalldes han och hoppade upp och ställde sig på kuskbocken. Det gick en ilning af både hopp och fruktan genom alla fem klappande hjärtana. Andlöst lyssnade man till ett ljud där borta i snötöcknet framför dem. Hvad var det för ett ljud?

— Hundskall, — skrek Anni.

— Om det så vore, — invände Verner tvekande.

— Hvad menar han? — ropade Rut förfärad, — du — du — kan väl aldrig mena — vargar?

Intet svar.

Så ohyggligt — vilse på fjärden i natt och snöstorm — och därtill tjut af hungriga odjur. Kallsvetten bröt fram under Verners ludna mössa.

Det var bara förunderligt, att Fox icke drog öronen åt sig eller syntes rädd. Han fortsatte lugnt framåt i sakta lunk.

Med ens bröt ett jubel fram från alla strupar.

— En hund, en hund, — det led numera intet tvifvel — en hund, som gläfst där borta. Det måtte vara en strand.

Och se, där glindrar ett svagt ljussken genom snötöcknet, skenet från en efterlängtd stuga. Det skenet lyste i de vilnas ögon som en vänlig himmelens stjärna. Utom sig af glädje omfamnade flickorna hvarandra och tackade i sitt hjärta Gud.

Verner steg ned och fattade Fox vid tygeln. Men Fox, det präktiga djuret, som så tappert steg för steg trängt fram genom snöyran, visade sig nu alldeles ovilligt. Han rörde sig icke ur fläcken, ryckte blott till och frustade.

Förgäfvos använde Verner all sin öfvertalningsförmåga. Fox rörde sig icke ur fläcken.

Då hoppade Emma plötsligt ur släden.

— Vänta, — ropade hon, — jag har en gång varit med om något liknande. Säkert är här någon remna i isen eller något dylikt. Försök vända om och kör upp längre fram.

Verner, som inte var van att lyda flickor, gjorde denna gång ett undantag. Och se, trygg och villig trafvade Fox denna gång genom den ur isen uppstickande vassen ända upp på stranden, där snön låg mjuk öfver äng och åker.

Nu hade de således fast mark under fötterna — voro nära människor — o, så härligt. De skulle velat omfamna den rödskäggige gubben, som med ett stort bloss kom emot dem ut ur stugan.

— Nej, bevare mig, rektorns unga herrskap här ute vid Skäriöarna midt i natten! — ropade gubben häpen.

Och då igenkände Anni och Verner en bekant fiskare, som de ibland, på långresa med fars slup, råkat om somrarna. Ty de befunno sig nu vid yttersta hafsbandet. Icke många stenkast utåt var isen mycket tvifvelaktig.

— Lycko' att herrskape' int körd' in i den stora remnan här till vänster, — sade gubben och nickade ditåt med hufvudet, — då had' allt kunna' gå tokot.

Det var alltså Fox, som den gången varit de ungas skyddsängel.

Sedan man värmt sig en stund vid den sprakande brasan i stugan, hvilken brasa skulle tjänstgöra som ett slags fyr så här midt i natten för gubbens son, som vändades från staden, — och sedan allas älskling Fox fått sitt goda mål af några kakor hårdt bröd, begaf man sig på hemväg med gubbens svärson som vägvisare. Snöstormen begynte upphöra, endast några enstaka flingor föllo då och då från de lättade molnen, som drogo sig åt sidan för att åter lämna de tindrande himlaljusen rum.

Men hemma på Gammalgård, där ångestfyllda timmar som snäckor krupit fram, — där blef obeskriflig fröjd. En väldig brasa eldades i salen, och styrkande medel, té och varma anrättningar anskaffades. Ty trots den stora förskräckelsen hade aptiten icke försvunnit, utom möjligen för Rut, som hade svårt att repa sig.

När de slutligen alla sökte hvilat, som skulle smaka kungligt, sade Anni, sträckte Verner fram sin hand till Emma med ett godnatt. Han sade visst ingenting, men det kraftiga handslaget vittnade om att han hade begynt uppskatta henne, så flicka hon än var. Och möjligen var det också ett behof att litet reparera den förra vanvördigheten gent emot Annis nya kamrat.

XXIII.

Ondt samvete. Utfärd.

En solig dag i slutet af februari vandrade Anni Ek med dröjande steg hemåt från skolan. Det vanligen så glada uttrycket var försvunnet, ögonen voro sänkta och högra handen slängde bokväskan mot husväggarna på ett till hälften tankfullt, till hälften trotsigt sätt. En flock muntra domherrar, som hade skockat sig på gatan, just där hon steg öfver, flaxade skrämda åt sidan men fingo inte en blick eller ett leende. Där kom Falkenbergs Erika med en korg på armen. Jaha, det fattades bara, att hon skulle få sikte på Annis rödkantade ögon. Anni rätade på sig, försökte se obesvärad ut och betraktade ifrigt det stora nya stenhuset, som begynt resa sig vid Esplanaden vid sidan af trähusen, som nu föreföllo låga.

— Ja, så är det, — filosoferade jungfru Erika, följande Annis blick, — Helsingfors duger numera inte i sina gamla kläder, det skall förstås apa efter alla ny-modiga galenskaper. Jag säger bara, att inte vill *jag* bli inbränd i sånt där Babels torn.

Anni kunde varit nöjd att så fullständigt ha lyckats afleda Erikas uppmärksamhet från sina rödkantade ögon. Det var för väl, att ingen skulle upptäcka den tråkiga historien.

Ja, en tråkig, en riktigt tråkig historia var det. Annis tankar gingo tillbaka till vårterminens början. Det var så, att hon fått Inga Hök till sidokamrat, och Inga var en mästare i att göra grimaser. Ingen dödlig varelse, sade Anni sig själf, hade kunnat förbli allvarsam, när

Inga vände ögonen avviga eller förvred munnen eller rynkade pannan eller antog den eller den lärarens min. Att inte häraf bli frestad till ett litet skratt då och då med en sådan sidokamrat, hade varit mer än mänskligt. Till råga på eländet satt lilla Roosen rakt framför dem, lilla Roosen med sina två korta, styfva flätor, — råttsvansarna, som den odygdiga Inga kallade dem. Nå, när man nu gaf lilla Brita en aldrig så liten puff i ryggen, hoppade hon till och vände sig om med stora, förskräckta, blå ögon. Ja, var det då underligt, frågade Anni sig själf, om hon, som af naturen begåfvats med ett muntert och lifligt sinne, icke kunde sitta stram som en bildstod? Var det icke opedagogiskt af lärarinnan att icke taga i betraktande alla dylika omständigheter? De måste ju förstå, att det inte var så illa ment. Men man har, förstås, blifvit så kitslig där i skolan, fortsatte Anni hetsigt sitt själf försvar.

Och slutligen — själfva den fatala historien! Visst hade Anni under veckornas lopp fått en och annan vänlig påminnelse af gamla fröken Dufva och magister Hasselgren att hålla sig uppmärksam och stilla, men dessa påminnelser voro ej af farligare art i hennes tycke och skulle nog ej förändra siffran i uppmärksamhet. Men så kom krisen.

Det var en dag under finska timmen. Anni erfor en obetvinglig lust att en gång vara med om ett riktigt fuffens. Ty hvem kunde vara ett sådant helgon som Emma och Rut! Emma var för öfrigt i dag borta för hufvudvärk, hvilket var riktigt bra, ty Anni hade förr fått en tveksam och vänlig uppmaning också af henne att sitta stilla om timmarna. Där låg ett pappersark framför henne i pulpeten. Flinkt att rifva det i små

lappar och därpå oförmärkt, med tillhjälp af Inga, förpassa dem i Britas klädningsficka. En stund därpå blir den snufviga Roosens tur att öfversätta. En solstråle lyser in på det ljusa håret — kittlar i näsan — hu — det blef nysning af. Fort näsduken ur fickan — men — hvilket snöfall! Ett moln af hvita flingor dansar kring henne och fullströr pulpeterna. Med näsduken halfvägs till näsan — orörlig — förfärad — står det stumma offret där, hjälplöst stirrande på fröken.

Men då brister den gamla lärarinnans länge pröfvade tålmod. Hennes min blir stram och sträng — hon anställer förhör. Det faller icke Anni in att neka. Till råga på allt inträder föreståndarinnan. Det blir en förskräcklig stund för Anni, den första svåra stunden på alla dessa skolår. Fröken Dufva vill synbarligen låta nåd gå för rätt, men föreståndarinnan måste göra sin plikt.

— Ek kommer upp till mig kl. 3, — ljuder det ödesdigra utslaget.

Hvilken skam — rektor Eks dotter, som var ansedd som en god elev, — det visste Anni — hon skulle nödgas bli bestraffad, åtminstone med ett sänkt vitsord i uppmärksamhet, det var fullkomligt klart. Ja, så var det. Åh, hon hade velat sjunka under jorden. Föreståndarinnan meddelade henne saken i allvarliga ordalag och ålade henne att strax underrätta föräldrarna härom.

Detta var nu den bedröfliga historien, som Anni Ek gick och tänkte på. Gråten brände i halsen hvarenda gång hon påminde sig föreståndarinnans ord, att hela lärokollegiet med missnöje märkt hennes försämrade skick och att föräldrarna borde underrättas. Hon var ond på sig själf — ond, så att hon kunnat slå sig, ond på Inga,

ond på Brita, föreståndarinnan, fröken Dufva, ja, på hela världen. Inte hade det varit hennes mening att drifva saken så här långt, hon ville bara ha litet roligt och menade ingenting illa. Man *kan* inte vara som en sten, när man är så liflig som jag, försvarade hon sig alltjämt.

Det värsta var ändå tanken på föräldrarna. Huru skulle de upptaga saken? Anni var inte van vid dylika meddelanden, hon hade aldrig fått en anmärkning. Hu, — hvad skulle de säga, och när skulle hon våga komma fram härmed? Hennes mod sviktade. Hon riktigt ryste till midt i solskenet. En lycka i olyckan var, att mamma inte var hemma — hon hade rest till Gammelgård på ett par dagar. Nåväl, dess bättre, då kunde hon spara sitt obehagliga meddelande tills mamma komme hem.

Under dessa tankar hade Anni hunnit hem och modstulen satt sig vid middagsbordet, i det hon undvikande svarat på Visas frågor, hvarför hon i dag var så sen. Lycka att ingen annan fäste sig vid saken. Men hör — är det inte Emmas röst i köket, Emma, som antagligen kommer för att höra om läxorna till morgondagen?

Jo, så var det. Men nu svarar Anni snäsigt och kort, och Emma blir illa till mods och vill så hjärtligt gärna skingra den oro, som hon märker behärskar vännen. Men Anni är i dag som förvandlad, ovänlig och sluten, och för första gången smyger sig Emma med tårar i ögonen ifrån henne. Saken är den, att Annis samvete känner sig anklagadt inför Emmas klara, rena blick.

Det var en riktig lättnad att under dessa ledsamma dagar ha ett nöje i perspektiv. Ty klassen hade kommit öfverens om en utfärd till Högholmen med kälkar och skidor. De där utfärderna brukade vara förtjusande.

Med välproppad matkorg, men med ett litet stygn i samvetet vid ljudet af manande kyrkklockor, ty det var just gudstjänsttiden, skyndade sig Anni ner till Norra Kajen, där en skara flickor, muntert pratande, trampade den hvita, solbelysta isen.

— Se, Eken kom ändå, — utbrast en röst i hopen.

— Vi höllo på med ett vad om dig, ser du, — sade Una muntert.

— Så-å, — skrattade Anni.

— Jo, vi undrade, om du skulle välja kyrkan med din mamma eller utfärden med dina kamrater!

Färgen steg på Annis kinder, men hon visade sig obesvärad.

— Seså, ingen pardon numera! Vi vänta ej ett ögonblick på försinkade sölkorfvar, — sade en af flickorna och satte sig i spetsen för tåget.

— Men Emma Ström? — inföll oskyldigt lilla Brita Roos och dansade framåt med små damaskklädda fötter och händerna instuckna i muffen.

Igge Vesterberg brast i skratt.

— Den där förstår då inte mycket. Tror du, att Strömmen håller till godo med oss, stackars hedningar? Har inte Roosen märkt, att Strömmen med förakt ser ned på vanliga dödliga människobarn?

— Nej, det har jag inte. Jag tycker bra om den där nya kamraten. Hon har mången gång hjälpt mig med franska öfversättningen.

Igge knyckte försmädligt på nacken. Hon brydde sig inte om att göra sig reda för den känsla af ovilja, som uppsteg inom henne, så fort hon hörde Emma Ströms namn nämnas. Dessa känslor hade flammats upp här om

dagen, då hon mött den afgudade magister Hasselgren på gatan, samspråkande just med den fattiga skolflickan. Alla stygga, otyglade känslor stormade fram och gån sig uttryck i en enda uppflammande tanke, den att på något sätt få Strömmen stukad, i synnerhet som denna begynte åtnjuta ett visst anseende bland kamraterna. Igge skulle njuta af att se den där högmodiga fattig-lappen litet förödmjukad.

Under högljudda rop och skrattsalfvor bar det af ned för Högholmens branta backar på skidor och kälkar. Snön yrde kring öronen, och kullerbyttorna voro icke få, men det gjorde bara stämningen så mycket muntrare. Inga var i dag på ett särdeles sätt upplagd för sin härmningskonst, och hela skolans lärarepersonal passerade revy inför flickorna, som väldigt applåderade. Visst sågo ett par af dem litet tveksamma ut midt under sin skrattlust, men när fröken Dufvas gnällande förmaningar och fröken Rigers sakta lunkande gång så mäterligt återgånsvos, — då gån de vika för frestelsen och stodo dubbelvikna af skratt. Lilla Brita Roos måste dock, för att freda sitt samvete, omedelbart därpå framhålla några utmärkta drag just hos dessa båda illa åtgångna personligheter.

På tiden för vår berättelse var Högholmen ännu ingen offentlig plats med värdshus och paviljong, än mindre utgjorde den någon zoologisk trädgård, såsom i våra dagar, nej, då fanns där bara en anspråklös stuga, bostad för en gammal trädgårdsmästare. Anni Ek skickades in med beställning på 12 koppar kaffe. Men gubben, hvilken med brillor på näsan satt vid sin psalmbok vid fönstret, hade ingen lust att bli störd i sin andakt midt på blanka söndagsförmiddagen. Han såg upp

ofvan brillorna på fridstöreskan med ett bistert uttryck. Och de tolf nunnorna skulle nog icke fått smaka en droppe af den efterlängtrade drycken, om icke gumman kommit in och blifvit öfvertalad att åtaga sig besväret.

Medan den muntra skaran sålunda höll på att förpläga sig, öppnades dörren och Tullia Borg inträdde med en liten svit af några nybakade studenter. Una Lagerlöf puffade Anni i ryggen — nu var miss Borg i sitt rätta element! Men Tullia föreföll högst obesvärad och företog sig att lugnt och nedlåtande presentera sina klasskamrater för ungherrarna, som fingo arbete nog med att uppehålla konversationen bland en sådan massa. När allt kom omkring, var det inte så dumt att bli bekant med herrar, som buro lyror i mössan. Så tyckte äfven Anni Ek, som icke undgick att känna sig litet smickrad af den uppmärksamhet, Tullias kusin, en lång, ljuslätt student med fjun på läppen, ägnade henne. Han sade sig ha hört af Tullia, att fröken Ek var poet och skref vacker vers. Det fägnade honom att göra hennes bekantskap.

Och när han erbjöd sig att styra hennes kälke utför den brantaste backen, begynte miss Anni själf tänka, att hon ändå inte var så utan allt värde. Hon måste rakt se sig i spegeln, när hon kom hem. Hvad skulle Rut säga, när hon blifvit bekant med en riktig student, Rut, som icke tillåtits komma med i dag, då hon i går varit på bjudning?

När flickorna ändtligen, röda och varma, med håret till hälften upplöst under snöiga mössor, vandrade hem på hufvudstadens gator, mötte de Eva Lund med sin lilla bror vid handen. Hon nickade vänligt åt dem och

vek in i en portgång vid Alexandersgatan. Där bodde hennes gamla moster, som hade dålig syn och var van att om söndagen få höra predikan föreläsas.

XXIV.

En svår stund. Hos den gamla lärarinnan.

Huru snabbt allting kan växla här i världen! Skulle någon af de flickor, som den där söndagsförmiddagen träffat Eva Lund, kunnat drömma om att de sågo henne för sista gången på jorden? Nej, de hade svårt att fatta, när föreståndarinnan en vecka senare från katedern meddelade dem sorgebudet om kamratens död. Det hade gått så plötsligt, så oväntadt. Under veckan hade hon angripits af difteri, som i början såg ofarlig ut. Men så hade det tillstött en fruktansvärdt häftig strypsjuka. Läkaren hade tvungits göra snittet i halsen för att rädda henne — men för sent.

Stumma och gripna stå flickorna vid underrättelsen. Tänk om det gällt mig, tänker en och annan. Och sinnena stämmas plötsligt allvarligt, de höja sig uppåt, famlande efter något att hålla sig till. Det förefaller dem så dystert och onaturligt, att döden skall kunna nå just deras krets. Anni får icke den aflidna kamraten ur tankarna. — Så förskräckligt att dö så där ung, — mumlar hon och känner en ångest fatta sig och en stor längtan efter att bli god, så att hon kunde duga för himmelen.

Då står med eldbokstäfver framför henne, att hon går och döljer på något för sina föräldrar. Hon hade visserligen icke tänkt göra så, men huru omöjligt var det

icke att komma fram med sin pinsamma bekännelse! Den första dagen, då rektorskan var hemma och skildrade uppfriskande intryck från landet, ville hon inte störa hemtrefnaden, och så gick det dag efter dag. Hon sade sig ständigt: i morgon skall jag öfvervinna mig — men morgondagen kom och Anni teg fortfarande. Slutligen intalade hon sig, att det allra bästa var att spara det ledsamma meddelandet till dess betygsdagen kom; då skulle föräldrarna icke i förtid behöfva oroas. Men i dag, i dag ville hon tala om allt, hon längtade efter att det gamla förtroliga förhållandet mellan henne och dem där hemma skulle återställas. Ty hon hade länge känt det tryckande.

Anni steg in i matsalen, där familjen spisade middag. Hennes far och mor sågo båda upp från tallrikarna och fäste ögonen på henne. Men hvilka ögon — hon begynte skälfva — hvilka ögon! Det låg icke det vanliga vänliga uttrycket i blicken — det var sorg i fars och mors ögon!

Det slog Anni som en blix, att de visste allt. Och nu drog hon sig till minnes, att hon mött föreståndarinnan nära hemmet, just då hon efter mellantimmen skyndade till skolan.

Anni störtade fram till rektorskan. Men denna hejdade henne och pekade med ett behärskadt lugn på hennes plats vid bordet. Det var en förfärlig middag. Hon vågade icke se upp och maten fastnade henne i strupen. Hennes föräldrar växlade några betydelselösa ord emellan sig, utan att vända sig till Anni med en enda fråga.

Ändtligen stego de upp och stolarna skötos tillbaka.

— Anni kommer in med oss i mitt rum, — ljud rektorns allvarsamma röst.

Hon följde som en brottsling med hängande hufvud och en kväfvande känsla i strupen.

Och hennes far med den lugna goda blicken ur sina bruna ögon talade med djupt allvar om, hurusom där ett vänligt, godt och förtroligt förhållande skall kunna råda emellan barn och föräldrar, ingen förseelse bör fördöljas från de uppväxande barnens sida, allra minst då en direkt uppmaning, såsom här, ifrågakommit. Det smärtade dem att se sin dotter ha förlorat förtroendet för sina föräldrar. Och så, själfva det där ledsamma upptåget — så hjärtlöst och fult handladt mot sin gamla godhjärtade lärarinna!

Det var en bitter stund i Annis lif. Under strömmande tårar bedyrade hon, att hon visst aldrig ville mista förtroendet för sina älskade föräldrar, — o, om de visste huru svårt hon själf haft det denna tid. Men de *måste* förlåta henne — de måste — annars blefve hon aldrig glad mera. Ack, så illa hon uppfört sig på allt sätt, men det skulle vara sista gången, det ville hon lofva.

— Vänd dig bort från dig själf med bön om hjälp till Gud, som kan omskapa ditt hjärta, — rådde rektorskan med manande allvar, — egna föresatser äro alltför lösa att bygga på. Se till, min flicka, att vi kunna få glädje af dig, att du blir en Natanael-karaktär, om hvilken det vittnesbördet kunde gifvas: Se, en rätt israelit, i hvilken intet svek är.

Men samma eftermiddag förvånades gamla fröken Dufva af att någon ringde på, just som hon var på väg

att ta sig en tupplur på sin gulrandiga soffa i sitt lilla varma rum. Hon rusade upp, klippte yrvaken med ögonen, svepte schalen om sig, slätade sig i förbifarten framför sin lilla spegel på byrån och gick att öppna.

— Kära hjärtandes barn, lilla Ek, hvad är det hon har för sig?

Jo, Anni hade för sig att med en liten anspråkslös hyacint försona sitt dåliga uppförande.

Då kunde den hjärtegodas gamla lärarinnan icke låta bli att omfamna sin elev med en tår i ögat, försäkrande att hon glömt alltsammans och att hon icke en minut trott på något dåligt motiv från Anni Eks sida, nej, icke en minut. Det var bara lifsandarna, som blifvit henne för öfvermäktiga, icke sant?

Men nu skulle lilla Ek komma in och se på hennes rariteter, bland hvilka främst räknades gamla svarta misse i fönstret, och så skulle hon smaka hennes goda café passé och hembakade skorpor. Det hjälpte icke att streta emot. Lilla Ek *skulle* sitta ner i den bekväma gungstolen och beundra de granna buketterna af färgade fiskfjäll, som förvarades bakom glaskupor, samt de vackra, röda och hvita korallerna och snäckorna, som hennes syster-son, en kofferdikaptten, haft med sig hem från sina ostindiska resor.

Med mycken förödmjukelse och blygsel öfver den gamla lärarinnans oskrymtade välvilja återvände Anni från sitt besök med fickan fullproppad af goda saker åt »Eks lilla rara ryster, hon, med de svarta stjärnögonen». Nej, minsann hon ville låta förleda sig att göra narr af den ädelmodiga fröken Dufva en gång till.

XXV.

Mörka moln urladda sig öfver Emma.

I skolan pågick insamling till en vacker begravningskrans, med hvilken klasskamraterna ville pryda Eva Lunds hvita kista. De hade alla ett godt minne af den lugna, godmodiga flickan, som visserligen icke hade ett lysande hufvud, men som ansträngde sig af alla krafter att sköta sina plikter. Hennes lilla syster, som dagen efter begrafningen infann sig i skolan i svart klädning med hvit tarlatansremsa kring halsen, omedvetet belåten att i sin sorgdräkt vara föremål för kamraternas uppmärksamhet — hon hade kunnat intyga, att Eva i hemmet var outhärlig. Ja, vid tal om den döda systemströmmade tårarna på nytt.

Emma Ström hade i femte klassen blifvit anmodad att göra insamlingen till kransen. Med yttersta noggrannhet upptecknade hon hvarje penni, räknade öfver summan gång på gång och öfverlämnade så både lista och pengar till fröken Elmberg, sånglärarinnan, som tillika var femte klassens föreståndarinna. Fröken Elmberg ställde det öppna skrinet på bordet framför klassen och satte sig vid fönstret att virkande åhöra undervisningen i historia, som tycktes gå bra så här på morgonkvisten, kl. 8.

— Seså, ut med er allesammans! — skrek Igge, som var déjour, och slog upp fönstren på vid gafvel om kvarten. — Strömmen får skylla sig själf, om hon får snufva, eftersom hon icke synes hågad att lyda.

Och så rusade Vesterberg med långa steg ut ur klassen efter de andra flickorna.

Emma Ström ryckte till men måste ännu ett tag se i Sjögrens historia, som hon studerade vid minsta fristund. Därpå stack hon boken med en liten suck i pulpeten och gick ut att sälla sig till de andra.

Men Igge skuttade in för att hissa upp kartorna till geografitimmen, sedan hon skrattande satt krokben för några små tredjeklassister, som skyndade förbi henne för att ur femte klassen hämta åskådningsmateriel till sin tyska timme.

När fröken Elmberg efter mellantimmen återvände till skolan, låg hennes ansikte i dystra veck. Hon vände sig med en kort fråga till Emma Ström, som gaf ett lika kort som säkert svar.

— Klassen stannar på sina platser, — befallde hon, då denna beredde sig att, när klockan ringde, skynda till gymnastiksalen.

Dörrarna stängdes — färgen steg af sinnesrörelse på klassföreståndarinnans kinder.

— Flickor, jag har en fråga att göra er, en högst pinsam fråga, som jag aldrig trott här behöfva förekomma. I dag morgse lämnades mig en fullständig förteckning öfver insamlade medel till kransen, och när jag räknar öfver summan, fattas i det närmaste 10 mark. Och jag har *icke* tappat dem på hemvägen, det är ifrån skrinet här i klassen de förkommit.

Fröken Elmberg betraktade sina flickor med genomträngande blickar. En känsla af tyst förfäran smög sig genom klassen — frågan slog ner som en blix. Skulle någon — skulle här — finnas — en tjuv?

— Jag väntar, — fortsatte lärarinnan, — att den skyldiga anger sig. Barn, barn, kom ihåg att en för-

seelse blir dubbelt svår, om den hemlighålles. Det finnes dock *ett* öga, som ser allt, ända in i de fördoldaste vrår af vårt väsen. Om frestelsen varit någon af eder för stark, så erkänn, jag ber — erkänn!

Fröken Elmbergs röst lät bevekande. Hon hoppades på den felandes rättskänsla.

Men nej — icke ett ljud! — Orörliga, stumma och slagna af bestörtning stå flickorna.

Fröken Elmberg använder alla medel. Hon lockar, trugar, hotar.

Icke ett ljud.

Då suckar hon djupt och öppnar dörrarna, sedan hon tillkännagifvit, att enskildt förhör med hvarje elev skall anställas efter timmens slut. Magister Löfvelund inträder, han har fått upplysning om att förhör pågått och tillsägelse att vänta. Men det vill icke gå med lektionen — sinnena äro i jäsning — tankarna alldeles husvilla.

— Ström läser högt ur boken följande verser, — säger magistern.

Emma drar boken från pulpeten. Då klingar det till, och några silfver- och kopparslantar rulla utmed golfvet.

I vanliga fall skulle en sådan händelse åstadkommit endast en obetydlig störing — nu griper det klingande ljudet med sällsam makt alla sinnen. Emma stirrar förfärad, likblek, ömsom på magister Löfvelund, ömsom på klassföreståndarinnan, medan hela hennes varelse begynner att darra som ett asplöf. Magistern känner i luften, att lektionen numera blir omöjlig; han ser frågande på fröken Elmberg. Och sedan de utbytt några ord, lämnar han klassen.

Änjo stängas dörrarna.

— Hvems äro pengarna? Har någon af misstag stuckit dem i Ströms pulpet?

Nej — ingen.

Fröken Elmberg är alldeles upprörd. Hon vill icke tro den nykomna, stilla och flitiga flickan om något så nesligt som att ha stulit.

— Kära Ström, förklara då saken för mig? Äro pengarna dina?

Emma får icke ett ljud öfver sina läppar. Bröstit är som hopsnördt.

Klassföreståndarinnan vrider sina händer.

— Emma, kära Emma, säg mig för himlens skull — förklara då saken — äro pengarna dina?

Men den tilltalade skakar, lika blek och darrande som förut, på hufvudet.

— Hvad i vida världen skall jag då tro? — utbrister förtviffad den stackars fröken.

Då flyger Anni Ek plötsligt upp från pulpeten. Ögonen gnistra — hufvudet kastar hon häftigt tillbaka — står där ljungande och högrest midt i klassen.

— Fröken Elmberg — icke ett ord mera! Det är nedrigt att tro Emma Ström vara en tjuf och bedragerska. Det är uselt, säger jag. Hon är tusen, tusen gånger bättre än alla — alla här i skolan — hon ... Men så brister rösten och förlorar sig i snyftningar.

Förfärade vända sig flickorna om emot Anni. Hvilket språk mot en lärarinna! Huru vågar hon? — Men några skänka henne tyst sin beundran.

Då fröken Elmberg allvarsamt förehåller Anni den opasande tonen i hennes ord, svarar hon mellan snyftningarna,

alltjämt lika upprörd: — Ja, ja, jag vet allt det där, men jag kan inte annat — det är så förskräckligt att tro . . .

Från den anklagades läppar kommer ännu intet ljud. Hon är så blek och darrande, att man tror hon skall svimma. Man hämtar vatten — hon dricker och sjunker ner på sin plats.

Men äntligen samlar hon allt sitt mod och reser sig. Orden komma långsamt och frampressade, såsom kostade det stor svårighet att få dem öfver sina läppar.

— Fröken — jag — har — aldrig — rört någon annans tillhörighet. Dessa pengar äro icke mina.

Men fröken Elmberg ger sig icke så lätt. Med all den energi, som är henne egen, anställer hon ånyo förhör, denna gång med enhvar af flickorna enskildt, äfven med de några tredje-klassister, som på kvarten varit inne i femte klassen efter åskådningsmaterial. Skuggan faller, efter möjligast tydliga utredning, på någon af dessa — på Igge Vesterberg, som satt upp kartor, — på Emma Ström, som efter ringningen dröjt kvar vid sin bok, och på två andra flickor från klassen, som stuckit sig in under kvarten efter sina böcker i pulpeterna.

Men alla bedyra de sin oskuld. De fyra tredje-klassisterna äro upplösta i förskräckelsens tårar — likaså de två från femte klassen som varit inne efter böcker. Igge Vesterberg är nervöst uppskakad, så att hon icke kan stå stilla, — Emma blek och skälvfande. Men alla bedyra de sin oskuld. Intet ljus i den mystiska saken! Det *måste* ju vara en af dem, tänker fröken förtviflad, och hennes ansikte drar sig i mörka veck. Då lägger hon plötsligt märke till en underlig blick från Vesterbergs ögon — en blick på Emma, full af en uppjagad ångest

och likväl trots. Hon känner sig nästan öfverbevisad om Ströms oskuld — det plågar henne att se den stackars flickan som en brottsling föras inför lärarekollegiet. Men emedan omständigheterna tala emot henne, måste Emma i främsta rummet förhöras. För öfrigt — det kunde ju äfven möjligen ha händt, att frestelsen öfverfallit den fattiga, hittills otadliga Ström, — att hon blifvit offer för en så kallad kleptomani.

Men en stark jäsning har gripit flickorna. Hela femte klassen delar sig i två partier — det ena för Emma, det andra emot henne. Det senare var dock betydligt talrikare. Det besannades här som öfverallt i världen, att man har så mycket lättare att tro ondt än godt. Hela skolan har i ett nu fått tag i saken, och alla vilja gärna uppfånga en skymt af henne, som haft silfver-slantar gömda och stulna i sin pulpet. Ty det hade de fått höra af Vesterberg i femte klassen, där saken passerat. Hon måtte annars vara en känslig flicka, den där Vesterberg, eftersom hon så illa tagit sig vid af kamratens felsteg, att hon var alldeles blek och darrande och tänderna skallrade i munnen på henne.

Tänk att en sådan gemen varelse kunnat få inträde i en fin skola, bland hufvudstadens fina, bildade döttrar! Ryktet växte snart med underbar hastighet, gick från mun till mun, från hem till hem, och utsirades med de märkvärdigaste tillsatser. Man visste berätta, att Emma Ström var dotter till en landstrykerska, att hon blifvit skickad till hufvudstaden af en barmhärtig fru, som önskade att hon i fröken Bergenskölds skola skulle lära sig bättre seder, men att hon hade goda anlag att följa sin mor i spåren, ty det var icke första gången hon visade sig

ha långa fingrar. Hennes toalett hade äfven snabbt undergått en misstänkt förvandling, ty från att ha sett ut som en åkerskrämman, hade hon börjat styra ut sig i handskar, dyrbar skinnmössa, muff m. m. Ja, skandalen var verkligen oerhörd. Föraktet för den nesliga handlingen gick så långt, att en ung aristokratisk dam, som rynkade på näsan, ifall man utelämnat »välboren» på till henne adresserade bref, — led svåra kval, när hon vid en tillfällig omflyttning i klassrummet var tvungen att intaga Emmas plats. Visst steg hon upp och torkade stol och pulpet flera gånger, men ändå — tänk att bli besmittad af en slik pöbelaktighet! Så hänsynslöst af lärarinnan att gifva henne denna, minst sagdt, obehagliga plats!

Under det molnen urladdade sig öfver stackars Emma Ström där borta i skolvärlden och i elevernas hem, släpade hon sig själf, uppskakad och förtviflad, hem till bagarens. I korta, afbrutna ord gaf hon den lilla frun del af det passerade och kastade sig i konvulsiviska snyftningar på soffan, medan kroppen skakades och rycktes såsom af kramp. Den bestörta bagarfrun sprang skyndsamt efter slagvatten och valeriana och visste icke huru hon skulle uttrycka sitt deltagande för Emma och sin förtrytelse öfver det oerhörda, som inträffat. Men när flickans illamående tilltog, blef hon skrämnd och skickade bud efter läkare. Och så skyndade hon att ursinnigt ruska om ett par af barnen, som grälade, lofvande dem en sådan dask, att de skulle känna af det i långa tider, om de inte på ögonblicket slutade upp och höllo sig tysta för den sjukas skull. Läkaren anbefalldes största stillhet. De äldsta barnen skickades till moster Beate-Sofi, och alla

i huset hjälptes åt att hålla Anna-Eulalia så tyst som möjligt, till och med bagaren själf, hvilken räknade detta som ett undantagsfall.

Den lilla välvilliga bagarfrun var alldeles bragt ur fattningen. Att tänka sig, att de icke skämdes, där i skolan, att tro hennes präktiga inackordering om sådana galenskaper som att — stjäla. Nå, lika gärna kunde månen trilla ner på torget. — Ja, hade den onde lifslevande flugit in i den där skolan? Men vänta — det kunde funnits någon ovän — fast inte förstod hon, bagarfrun, att den där Emma kunde ha ovänner, så stillsam och tyst och foglig som hon var. Emellertid var den här historien mycket ledsam för dem alla; och man funderade hit och dit och undrade, om man borde skicka efter modern. Men eftersom läkaren trodde, att den sjuka skulle komma sig efter några dagars ro och stillhet, lämnade man den tanken.

På eftermiddagen, samma dag som den ledsamma händelsen inträffat, ringde det på hos bagar Blom. Frun skyndade att betjäna kunden, ty bodfröken var icke tillstädes för tillfället. Men det var ingen, som ville köpa bröd. Det var Emma Ströms klassföreståndarinna, som kom för att få intyg om sin elevs uppförande här hemma.

Då blef bagarfrun vältalig. Ja, hon skulle gärna ge intyg, hon. Ville fröken, så skulle hon skriva på ett papper, att maken till flicka hade hon, bagarfrun, aldrig sett. För så samvetsgrant läste hon sina läxor, så snäll var hon mot barnen, så gudfruktigt gick hon i kyrkan, bad hon och läste sin bibel, så stilla kom och gick hon och rörde sig — nej, hon var en ängel. Hade lärarinnan en dylik flicka i hela sin skola?

Fröken Elmgren smålog åt bagarfruns ifver. Det lättade hennes hjärta och gjorde henne ännu mera be-
fäst i sin tro på Emmas oskuld. Hon skulle framlägga
allt detta för det sammankallade lärarekollegiet, där de
flesta fattat intresse för den flitiga, begåfvade eleven.

Fröken Elmgren steg upp för att gå men ville
gärna dessförinnan hälsa på den sjuka. Ne-*ej*, hon finge
ursäkta, fröken, men bagarfrun kunde icke tillåta att
flickan stördes. Ty doktorn hade just varit här och gifvit
stränga föreskrifter. Men bagarfrun skulle hälsa från
fröken, det skulle hon. Och med en känsla af att hon
uppfört sig värdigt och respektingifvande, neg bagarfrun
högtidligt adjö och stängde dörren efter Emmas skol-
lärarinna.

Men där inne låg den sjuka flickan och kämpade
med smärtor till kropp och själ. Var inte allt detta en
stygg dröm? Hvad skulle hon tänka? Hade någon af-
siktligt velat göra henne ondt? Hu, hvad det snurrade
rundt af mörka, bittra tankar — det värkte och bultade
vid tinningarna, som hölle hufvudet på att sprängas!
Ibland var allt ett kaos — ibland framträdde där ge-
stalter med drag, så tydliga, att hon tyckte sig se dem
sitta vid sängen. Hon såg en flicka med mörka, fient-
liga ögon — ack, om de där ögonen ville upphöra att
förfölja henne! Hon tog sig förtviflad om hufvudet eller
borrade ansiktet djupt in i dynan.

Det var, som färdades hon i en liten julle ute på
ett villande haf, där skyarna hängde tunga och mörka.
Vågorna slogo hetsigt och skummande mot den lilla far-
kosten. Hon ville krypa ihop och gömma sig på bott-
nen för det svåra ovädret. Då hörde hon en röst, som

på ett underbart mildt sätt tilltalade henne, och när hon såg upp, var det Herren Jesus själf, som tröstande stod vid hennes sida. Och hon slöt ögonen och tyckte sig förnimma, huru hans mäktiga röst bjöd stormen stilla sig.

Det måtte varit under ett sådant ögonblick som bagarfrun kom in och såg Emma ligga i sängen med slutna ögon, blek, lugn och med ett stilla uttryck af frid.

Hon hörde henne sakta mumla några bibelord och såg henne knäppa händerna. Bagarfrun stod där alldeles tyst med en tår i ögat. Det var, som fick hon midt under hvardagslifvets oro och äflan och brådska syn på något, som stod högt häröfver; det var, som ljöd en hälsning emot henne från denna höga, ljusa värld, i hvilken Emma lefde och hade sin umgängelse.

— Lyckliga barn! — sade hon vid sig själf med en suck och gick ljudlöst och trippande ut ur rummet.

XXVI.

Gossarnas öfverraskning.

— Hvad är det misserna så ifrigt diskutera? — frågade Halvor, som med Verner trädde in i Ruts rum för att bjuda sig och kamraten på kalas. Ty han hade sett sin far, generalen, komma hem med en stor påse, hvilken han lagt i Ruts händer, förklarande detta vara lönen för de ark, hon här om dagen renskrifvit åt honom. Rut hade nigit med en glödande rodnad, och det kunde de stora bröderna icke glömma. Ett sådant litet vap — alltid rädd och uppskrämd, till och med för sin egen far. Detta var sant: Rut kunde icke dölja för sig, att hon hyste den största respekt för hans stränga väsen.

Och det förvirrade henne, att hennes far på sista tiden syntes vilja närma sig henne — hon var så ovan därvid. Hon kunde icke glömma, huru han en kväll kommit in i matsalen, där hon satt ensam med sina läxor, helt omotiveradt lagt handen på hennes skuldra och vänligt frågat, hvad hon höll på med. Då hade hon rusat upp som en skrämnd hind och stirrat på honom. Men det där bistra, smärtsamma uttrycket, som plötsligt sammandrog hans drag, kunde hon icke glömma. Hon ville så gärna visa, att hon förstått sin fars vänliga afsikt, men det var henne omöjligt att få fram ett ord. Och så drog sig hennes far med en mörk blick tillbaka i sitt rum — hon kunde höra honom vandra af och an där inne.

Det där minnet hade plågat Rut mer än hon ville tillstå, och för öfrigt tillstod hon det icke för någon människa. Icke ens Anni skulle få veta något därom. Ty det var en öm punkt — hennes känsliga, inbundna lynne led mycket af det stela förhållandet mellan far och barn. Och dock — när hon såg honom på sista tiden närma sig henne, kunde hon ej tillmötesgå honom. Om han dock vetat, med hvilken hemlig beundran hon såg upp till sin far, ståtlig, redbar och omutligt rätträdig, som han var.

— Nå, hvarom är det nu misserna så ifrigt diskutera? — upprepade Halvor, sedan han slagit sig ned i Ruts lilla soffå med Verner vid sin sida och sträckt ut handen efter de rara tårtorna på bordet.

— Snålvarg! — puttrade Rut. — Du kunde väl ändå ha artigheten be först. Seså, nu låter du bli. Verner skall välja först.

Och Rut krånglade sig upp ur den breda, läderbeklädda gungstolen, där hon och Anni så förtroligt till-

samman halflegat och gungat, samt sköt fram tallriken till Verner, som slickade sig om munnen och icke lät säga sig två gånger.

— Hvarom vi diskutera? — sade Anni och satte sig till rätta, äfven hon, i gungstolen. — Nåväl. Jag undrar om ni äro värdiga att få höra något? Men om ni börja göra narr af hvad jag nu berättar, så bli vi aldrig vänner mera, hör ni, aldrig. För, — och här skälfdes hennes röst en smula, — för det är något storartadt, och ingen af oss har hört något sådant förr.

Gossarna sade inte ett ord, bara snaskade en smula högljudt på sina tårtor och sneglade öfver till Anni, hvars ögon och kinder glödde. De anade mycket väl samtalsämnet.

— Jo, gossar, hör på. Ni vet, huru skändligt man misstror stackars Emma Ström att ha stulit. Naturligtvis göra icke lärarinnorna det, ty fröken Elmberg har offentligt förklarat, att lärarepersonalen kommit till det resultatet, att hon är oskyldig och att det ligger ett ouppdagadt skurk-streck härunder. Nåväl, allt det där vet ni, och jag kan försäkra er, att det kunnat röra också era stenhjärtan att se Emmas bleka, lidande ansikte, när hon i dag för första gången var i skolan. Jag märkte nog, att fröken Dufva hade tårar i ögonen och Una Lagerlöf, som minsann inte visar några känslor, kom fram till Emma och tog henne i hand. Lilla Brita Roos — ja —

— Hon tjöt, gissade Verner.

— Nej, hon sprang fram till Emma och omfamnade henne.

— Visst var det litet tårar också, — hviskade Rut en smula generad.

— Ja, det ämnade jag inte förneka, — sade Anni fermt och höll Verner fången med sin blick.

Gossarna begynte bli mätta af tårtorna och vräkte sig vårdslöst i soffan.

— Nå, det storartade låter vänta på sig, — undslapp det Verner litet retsamt.

Anni betraktade honom med djupt förakt. Vände så honom ryggen och gick fram till fönstret. Rut såg orolig och bönfällande upp till gossarna.

— Tag då inte så förfärligt illa upp, — sade Halvor, — om man frågar ett simpelt litet ord. Jag bedyrar, att vi allvarsamt höra på. Den där Emma Ström är verkligen en ovanlig flicka.

Anni vände sig plötsligt om med tindrande ögon.

— Icke sant, Halvor? *Du* är då lyckligtvis inte en sådan björn som min bror. Ja, hon *är* en ovanlig flicka. Och nu skall jag säga, — Anni ställde sig högre framför gossarna med skälvande näsborrar och hänförelse i blicken, — nu skall jag säga, hvad som är storartadt. Ni veta nog alla, att Emma Ström är en fattig flicka, men ingen af oss vet, *huru* svårt hon haft det i vinter. Jag fick af bagarfrun reda på att hon hjälpt till med barnen natt och dag, synnerligast när de varit sjuka, och att hon varit beundransvärdt tålig. Ty ni ska veta, gossar, — här höjde Anni rösten, — ni ska veta, att Emma varit tvungen att hjälpa till som barnsköterska hos bagarens för att kunna uppehålla sig här i Helsingfors. Hvem af oss skulle hållit ut, männtro? Åh, jag vet, hur det känns, när jag skall se efter Lis-Maj en enda eftermiddag, jag. Nu förstår jag, hvarför hon sett så där trött och medtagen ut, nu förstår jag, hvarför hon fått sänkta siffror.

Det *är* storartadt, det är det, — och de sista orden öfvergingo i en snyftning.

Det lilla sällskapet i Ruts rum satt alldeles tyst. Den runda väggklockan pickade tick — tack, tick — tack, och i takrännorna skvalade det i vårvädret ute på gården. Gossarna stego upp och gingo med ett — tack ska du ha för kalaset — ut. De tyckte sig behöfva litet frisk luft, och så gingo de ut ett slag utför Boulevardsgatan.

— Kan inte hjälpas, att det där var stilig, — sade Verner och hejdade i förbifarten med foten det forsande rännstensvattnet.

— Ja, — sade Halvor, — det påminner om hjältemod. — Och i hans inre begynte inspirationen skjuta sina gröna skott.

Och hur det var, stucko de sig in i en välförsedd delikatesshandel nere vid salutorget. Där valde de med omsorg ut en ståtlig ask granna marmelader. Halvor slet ett hvitt blad från sin annotationsbok och skref med bokhållarens strittande fjäderpenna följande ord:

Till Emma Ström.

Gå modigt din bana med fasta steg,
ty sanningen bryter helt säkert sig väg.
Visst mörknar det ock i naturen ibland,
men snart skall det ljusna vid himmelens rand.

Bladet placerades öfverst i asken, och Verner gaf bokhållaren Emmas adress med sträng tillsägelse att ingenting vidare nämna. Han nickade med ett förstående leende, hvilket plötsligt kom Verners kinder att bränna.

— Äsch, — sade han förtretad, när de stego ut ur butiken, — det skall allt dröja, innan man ännu en

gång befattar sig med slika historier. Men aldrig skall hon få reda på någonting.

Det var ändå märkvärdigt, att Emma Ström hade sina aningar. När den lilla tjänstflickan där hemma bar in paketet och Emma häpen undrade hvarifrån det kom, bad flickan henne själf fråga springgossen, som drack vatten i köket.

— Ja, inte är det från frökens två flickbekanta, det är visst, — flinade gossen och smet ut genom dörren.

Emma stod midt i sitt rum med den öppna asken i handen och läste den lilla versen. Hon kände ögonen fuktas. Var det Halvor och Verner, som varit framme? Tänk hvad solen ändå sken varmt i dag, hon hade icke märkt det förr. Var det för att vårvärmen på nytt drog genom sinnet vid detta oanade lilla vänskapsbevis? Detta var för öfrigt icke det enda. Stod icke på bordet en liten svällande ros från gamla fru Ek, sänd just den första dagen, då Emma med hjärtat fullt af mörker och sorg låg till sängs! Hon kände sig nu så tacksamt förödmjukad — idel nåd och godhet var allt från hennes Herre. I första ångesten frestades hon tro, att han glömt henne, men allt mer och mer begynte hon märka, att hans hand var med och att han tillåtit det här slaget. Ty hon hade upptäckt, att det fanns så mycket själfviskt och syndigt på botten af hennes väsen. Och så måste hon lära sig tålmod och lära sig att ödmjukt lida, fastän det var en mycket svår läxa, och inte hade hon lärt mycket än. Och allra svårast att inte ha mor här, att känna sig så ensam.

Dock, i dag såg Emma allting i ljusa färger. Hon hade i skolan rönt såg mången vänlighet och fann, att bönen

styrkte henne att föga låtsa om de många frågande eller ovänliga blickarna. Hon hade också ständigt Rut och Anni vid sin sida, hvilkas vänfasta blickar återgäfvö henne det sjunkna modet.

Ja, från Gud kom allt, såväl moln som sol. Det var en god sak, att hon tidigt lärt sig att förtrösta på honom. Som liten flicka såg hon sin mor kämpa i bönen för dagligt bröd, och senare förenade hon sig själf häri. Och när bönhörelsen sedan kom i form af större arbetsförtjänst eller genom en oanad gäfvva, då tackade mor och dotter åter tillsammans Gud. De gingo till honom med alla behof, stora och små, och tron växte däraf fram, lefvande och kraftig.

XXVII.

Den skyldiga upptäckt.

— Kan det möjligen bringa något ljus i den led-samma skolhistorien, — sade magister Hasselgren en dag till fröken Elmberg, som satt i lärarorummet och bläddrade i journalen, — så vill jag meddela något, som jag ofrivilligt i går blef vittne till. — Fröken Elmberg såg plötsligt upp med en spänd, väntande min.

— Nåväl, jag gjorde i går ett slag igenom Brunns-parken för att konstatera vårens framsteg, då jag ser en flock af våra flickor komma gående muntert framåt under högljudt sorl. Då hör jag en af flickorna utropa: — Nej, men den Igge, hvad hon slår på stort! Detta är redan andra gången hon ställer till med en så väldig blusett. Tänk, och de dyra chokladkakorna!

— Ja, — säger lilla Brita Roos helt muntert, — det ser ut, som om Igge fått ärfva en rik morbror i Amerika.

Helt omotiveradt hör jag Vesterberg skrika: Tyst — och härpå var jag utom hörhåll.

Fröken Elmberg såg dystert framför sig.

— Hm, ja, ja, det är just mina förmodanden, allas våra förmodanden. Åh, magister Hasselgren, hvarför skall det finnas en sådan låghet redan hos barn?

Det ringde, och fröken Elmberg gick till sin sånglektion. Under det hon passerade tamburen, såg hon en söndrig påse liggande på golvet, med krakmandlar utströdda rundt omkring.

Vid anställdt förhör befanns påsen tillhöra Brita, som haft den i sin paletåficka. Brita teg förläget vid bannorna öfver att till skolan ha medfört otillåtliga ting.

— Ja, inte — inte — skulle jag velat ta emot — men Igge Vesterberg tvingade mandlarna på mig. Hon är nog snäll; i går gaf hon åt fyra flickor stora marmeladpåsar, — tillade hon liksom ursäktande.

— Så-å? — fröken Elmbergs ton lät skarp. — Nå, Vesterberg, huru kommer det till att du har råd till en sådan frikostighet?

Igge steg långsamt upp. Hennes ansikte var hvitt som det förkläde hon bar. Endast ögonen lågade, men det var som en sista förtviflad ansträngning.

— Jag — jag — har fått af mamma, — stammade hon slutligen.

Fröken Elmberg fäste sin genomträngande blick på henne. Hon genomsådade allt. I stället för att börja sin sånglektion gaf hon klassen förhållningsregler och

sträng tillsägelse att sitta stilla, medan hon med Vesterberg aflägsnade sig till lärarorummet.

Och rannsakingen började. Det var icke värdt för stackars Igge att komma fram med lögner numera. Hon sjönk fullkomligt tillintetgjord ner på golvet och vred sig där under krampaktiga snyftningar. Fröken Elmberg måste vänta, tills det första vilda utbrottet lagt sig.

Fröken Elmberg hörde icke till de särskildt känslofulla naturerna, och ändå grep det henne djupt att se in i denna olyckliga elevs hjärta. Hon hörde henne med egen mun bekänna, huru frestaren kommit öfver henne den där gången, när hon såg det öppna skrinet med dess blanka slantar och sedlar. Hon var ensam — ingen skulle få veta det — åh, hvilken massa njutningar hon kunde förskaffa sig! Mor hade det knappt — nu skulle Igge icke behöfva tigga om hvarje fyrk. Hon blef yr i hufvudet — visste knappt hvad hon gjorde, stack hastigt handen i skrinet och därefter i fickan. Då hördes skolklockan ringa. Och som en ingifvelse kom tanken att rädda sig själf genom att kasta en del af slantarna i Emma Ströms pulpet. Åh-ja, åh-ja — det kunde tukta den nya, öfvermodiga kamraten, till hvilken hon ständigt bar agg. Hon hade ju önskat tukta henne. I samma minut det var gjordt, tvekade hon dock. Kanske var det en för hård tuktan. Men hvad stod att göra? — hon måste rädda sig själf. Och därefter gällde det att ständigt rädda sig själf, rädda sig dag och stund, — att oafbrutet skjuta skulden på den fattiga kamraten. Men hvad pengarna hade bränt — bränt — bränt — o Gud!

När Emma Ström omsider fördes fram till Igge Vesterberg, bevittnade lärarinnan en egendomlig scen. Stum,

förtviflad och med ett dystert uttryck i sitt uppsvullna ansikte stod den stackars brottslingen inför henne, hvars rykte hon förstört. Igge såg icke upp men räckte stelt fram handen, under det tungan tonlöst framsade det lilla ordet, som, i rätt tid och med ånger uttaladt, skulle kunnat afvända ett helt berg af svårigheter, synd och lidande. Emma Ström greps af den djupaste medömkan, sedan den första aggende känslan vid åsynen af Igge helt försvunnit. Hon hade svårt att få fram ett ord — och dock hade hon så gärna velat säga henne några vänliga sådana. Men Emmas ögon talade. När Igge äntligen tvangs att se upp på kamraten, fick hon en blick, som hon aldrig riktigt kunde glömma. Det låg ett sådant uppriktigt deltagande, ett sådant fullt förlåtande i dessa djupgrå ögon — ja, ett sådant begär efter den andras upprättelse — att Igge för ett kort ögonblick erfor en verkligt djup förödmjukelse, den första hon någonsin känt.

Det blef en sorglig uppgift för skolans föreståndarinna och fröken Elmberg att föra Igge hem till modern, ett äldre, friseradt fruntimmer med ett jäktande, oroligt sätt, hvilken som änka lefde på inackorderingar.

Hon ville icke tro, — det var omöjligt — hennes flicka — en tjuf! Nej, fröknarna måste misstagit sig. Hennes dotter kunde visserligen som andra ha haft några små odygder för sig, det ville hon medgifva, — men det här — nej — det var en förfärlig förolämpning emot hennes hus och hennes familj. Igge var det goda hufvudet inom slakten — möjligen något bortskämd — men . . .

Dock, när sanningen icke stod att gendrifva, när den trädde klar och hel inför moderns ögon, då gjorde den henne nästan vanmäktig.

— Igge, har du verkligen . . . , sade hon.

— Ja, mamma, — ljöd det oväntadt lugnt, — jag har gjort allt detta. — Och så kom det hänsynslöst:

— Och hvems fel är det i grunden? Hvarför har du icke uppfostrat mig annorlunda? Hvarför har du aldrig ogillat mig, icke ens i mina sämsta stunder, aldrig lärt mig rätt och orätt, aldrig lärt mig att tänka på något annat än mitt eget jag?

Fru Vesterberg stirrade mållös på sin dotter. Var detta tacken för att hon släpat ut sig år efter år, månad efter månad, dag efter dag, att hon gjort så många uthärliga för sin dotters skull? Hade hon icke lärt henne gå och stå och föra sig som det brukades här i världen, hade hon icke gifvit mången varning och förmaning om det passande och det riktiga? Och nu . . .

— Du tar lifvet af mig, Igge, — stönade den arma modern.

Det var med tungt hjärta fröken Elmberg lämnade sin elev efter att med mycket allvar ha tagit afsked af henne. Lärarekollegiet, inför hvilket hon samma dag varit framkallad, hade beslutit relegation för alltid — det återstod intet val — men man frågade sig hvad det skulle bli af ett sådant barn i ett sådant hem.

Eleverna funno sin föreståndarinna åldrad på några dagar — så mycket gick henne denna sak till sinnes.

Underrättelsen slog som en bomb ner i skolan, där stämningen för ögonblicket blef allvarsam. En allmän lättnad gjorde sig dock gällande. Stackars Strömmen, hvad hon fått lida oförskyldt! Nesligt gjordt af Vesterberg, skurkaktigt! I ett ögonblick svängde sig vinden, och till och med de af flickorna, som spridt ut allehanda

onda rykten om Emma Ström, funno henne med ens mönstergiltig. Una Lagerlöf hade länge haft sina misstankar, men hon brukade aldrig uttala hvad som låg henne på hjärtat. Inga Hök var alldeles tillintetgjord — hennes intima vän en tjuf! Fy, då ville hon icke mera ha något med henne att skaffa. Hon skulle visst icke sätta sin fot vidare i det huset. Ganska obehagligt föreföll det också nu att förr ha varit så god vän med den där Vesterberg, kanske föll det en skugga äfven på henne själf?

Hon beslöt sig i rappet för att bli god vän med Tullia Borg, som hade så trefliga studentbekantskaper och ofta bjöd på danstillställningar. Ja, det var helt uppfriskande för sinnet att få tänka på något muntert i dessa obehagliga tider.

Men lilla Brita Roos grät bittra tårar öfver stackars Igge. — Det var nog för att hon, Vesterberg, ingen far mer hade i lifvet, — snyftade hon, — som det gått så illa för henne. — Och så flög Britas tankar med värme och tacksamhet till hennes egen präktige far, en ringa förvaltare på landet, hvilken hon hade att tacka för så mycket godt.

XXVIII.

Det fejas till helgen. Bagarfruns påsgäst.

Det stundade till påsk. Hos bagar Blom var huset upp- och nedvändt; alla mattor jämte husets få stoppade möbler piskades på gården — den långa borsten, om-lindad med en gammal söndrig kökshandduk, skrapade tak och väggar — bagarfrun själf stod på en stege och

fejade af hjärtans lust; och inne i sängkammaren låg den lilla tjänsteflickan på knä och skurade i sitt anletes svett. Då och då kastade hon en skygg blick bort till korgvagnen, där Anna-Eulalia låg och sof, för att vid hennes minsta rörelse ta fatt i hjulen och lulla husets lilla härskarinna i sömn på nytt. Det var verkligen ingen tid att sköta barn i dag, när storstädningen pågick. I morgon var redan skärtorsdag, och då begynte ju helgen gå in. Alltså — i dag skulle allt bli i ordning, och lillan finge visst icke vakna för att krypa omkring, krafla sig upp här och där och med ifriga fingrar draga ner allt, som bara föll henne i smaken.

— Nå, mutter lilla, — utbrast bagarfrun, fnysande af förnöjelse, i det hon med uppfästad kjol, uppvikta klädningsärmar och iklädd ett söndrigt förkläde, ställde sig med händerna i sidorna att betrakta resultatet af sitt fejande i Emmas rum. — Säg, är hon nöjd nu, mutter lilla? Jag försäkrar, att det inte skall flyga många dammkorn omkring. Ty, fast Amalia-gumman själf säger det, så ska hon ha allting reelt och ordentligt. Nå, lilla Sömme-Strömme, ä' hon nöjd med gumman Amalias städning?

Emma kunde icke annat än skratta. Hon var så hjärtans rolig, den lilla frun. Men i dag måtte det varit något särskildt med humöret, efter hon helt omotiveradt tog den stillsamma skolflickan om lifvet och trots allt hennes motstånd dansade ett hvarf omkring med henne, ja, det var riktiga polkasteg. Därpå kastade hon sig gapskrattande ner på en stol.

— Hå, hå — åh-hå-hå, — pustade hon, — är jag inte en gammal toka? Så där själfsvåldigt kan en bedagad

mamma för fyra barn bära sig åt. Men ser hon, Emma lilla, man måste krya upp sig litet ibland, inte sant? För resten är jag så glad, att jag vore frestad att sjunga, när jag tänker på att den hederliga flickan Ström är rentvådd och det med glans. Den gemena, elaka, fördöm . . .

Emmas ogillande blick tystade ordflödet. Den lilla frun steg upp, drog som på försök med fingret längs byråkanten för att se, om det ändå låge kvar några dammkorn, höjde därpå en lättadens suck och gick smågnolande ut ur rummet.

På kvällen kom hon med en ny linneduk, som hon prutat sig till af ryssen i köket, och placerade duken med många jämkningar på Emmas byrå.

— Se så, nu buketten med »kissor» till. Barnen plockade hela hopen på Djurgården om palmsöndagen.

Och så var sista handen lagd vid rummets utstyrsel. Emma rördes af den lilla, snälla fruns omtanke.

Följande dag lyste den härligaste aprilsol. Man nästan kunde se, huru den sista återstoden af smutsig snö smalt bort på gatorna för hvarje timme; det skvalade i rännorna, och på torget utbjöds blåsippor. Lärkorna hade blifvit hörda, visste Helsingfors Dagblad berätta.

Lilla Brita Roos hade, vild af glädje, dansat i skolan den sista dagen — hon skulle hem till påsk, och många andra med henne. Och flera af flickorna beredde sig att emottaga släktingar och vänner.

Men Emma hade vaknat med en känsla af tomhet. Åter hälg — och mor så långt borta. Hennes tankar dröjde vid den sista påsken, den de så angenämt och skönt firat tillsammans i det lilla hemmet. Men — friskt

mod, till pingst skulle hon vara hemma, och dit var ju inte så lång tid nu. Åh, tänk ändå att få se mors kära ansikte igen!

— Hör nu, — sade bagarfrun och staplade med synnerlig omsorg allehanda färskt bröd på skorpkorgen, — hör nu, Emma lilla, jag har ett litet ärende åt dig, eftersom du är ledig i dag. Ser du, pappa bagare tycks icke ha tid, och själf är jag upptagen. Det gäller att vid stationen möta en bekant till oss, som ämnat sig hit till påsken. Hon är halflång, tämligen mager och har ett mycket hyggligt utseende. Stiger naturligtvis ut ur en tredje klassens kupé och frågar nog efter, om någon från bagar Bloms är henne till mötes. Du vill väl göra mig den lilla tjänsten, Emma-flickan?

Ja, Emma beredde sig naturligtvis utan invändningar att gå. Hon undrade bara smått öfver att man icke nämnt ett ord förr om bagarfruns påskfrämmande.

Folk af alla åldrar strömmade ner till stationen med glada och väntande ansikten. Emma kunde icke undertrycka en suck.

Dörrarna till perrongen öppnades. Där kom tåget frambrusande med stark fart under gäll hvissling och stannade plötsligt gnisslande. Det blef lif på perrongen. Man strömmade till vagnerna för att uppfånga första skynten af sina kära. Emma hade icke samma fart som mängden. Hon måste uppriktigt tillstå, att hon var litet ovänligt stämd emot bagarens påskgäst. Ty säkerligen skulle denna få sin sofplats inne i Emmas rum, och hon plågades af att bo tillsammans med främmande människor. Och mera bråk skulle det nog bli med att hålla barnen tysta, så att frun och hennes gäst finge vara ostörda tillsammans.

Det hade dock varit så skönt att få njuta af en riktig hvila efter skolans ansträngande arbete.

Under dessa tankar stod hon och såg, huru en mängd resande från tredje klassen passerade förbi henne: gubbar med bylten, några med den oundvikliga mässingspluntan, gummor i schal, duk och hemmaväfd kofta, några österbottniska jäntor i rak, kort tröja och en lång hårfläta på ryggen, glada, högljudda skol flickor, äldre fruntimmer, herremän och några skrikande småbarn.

Emma blef yr i hufvudet. Huru skulle hon midt i all denna samling få reda på bagarens påskgäst? Half-lång, mager, af ett mycket hyggligt utseende, så var det ju.

Då öppnades kupédörren å nyo, och ryggen af en äldre kvinna blef synlig. Hon stretade synbarligen med att genom dörren draga ut ett stort knyte. Hvad var det för underliga känslor som nu plötsligt bemäktigade sig Emma? Hon står stilla med återhållen andedräkt.

Nu vänder kvinnan sig om. Med ett halfkväfdt skri störtar Emma fram och kastar sig i hennes armar.

— Mor, mor, — hon ger till en snyftning emellan gråt och jubel. Men den bleka, stilla kvinnan, hon med de nästan fina dragen och det vackra, allvarliga uttrycket, hon, som äfven har en tår i ögat, hon ber sin dotter lugna sig. Så följas de åt och ropa an en droskkusk, hvilken extra utgift madam Ström redan där hemma beredt sig på.

Emma tyckte sig drömma. Är det ingen synvillan — mor här! Men mor ser lugnt omkring sig på den märkvärdiga hufvudstaden, hvarom hon hört så mycket. Hon förundrar sig öfver den stora mängden folk och öfver de höga stenhus, som här och hvar börjat resa sig

i höjden vid sidan af anspråkslösa trähus, och tycker det är bullersammare på gatorna än hon skulle tycka om. Nej, inte skulle hon trifvas här — men hon ville gärna för en gång hälsa på sin Emma — och så söker hennes blick så kärligt skolflickan vid hennes sida.

Nu förstod Emma, hvarför bagarfrun haft en sådan synnerlig omsorg om hennes rum till påskhälgen. Åh, huru hon blygdes för sina ovilliga tankar gent emot den främmande påskgästen.

Med hvilken trugande välvilja bjöd icke den lilla bagarfrun frukost och kaffe åt sin nyanlända gäst, ja, hon hade t. o. m. kokat ägg för hennes räkning, äggen, som till påsken stodo så högt i pris. Och hvad hon njöt vid åsynen af de båda, mor och dotter! Där satt ju hennes stillsamma, slutna Emma med ett anlete strålände som en sol och pratade och frågade med ett lif, som hon aldrig märkt hos henne förr. Det var rent af ett nöje, som sällan bestods, sade sig bagarfrun och harklade sig och klippte med ögonen för att få bort en uppstigande väta i ögonvrån.

Men Emma förde mor från frukostbordet in i sitt lilla rum, lycklig och glad. Hon kunde icke se sig mätt på mors kära ansikte, ehuru det stack i henne som en tagg, huru gammalt och fåradt det blifvit sedan sist.

Och så öppnade Emma hela sin hjärtevärld för mor, den värld som så länge varit stängd för andras blickar. Där sutto de vid hvarandras sida i den lilla putsade kammaren, och tiden flög med vingar under det förtroliga samspråket. Egentligen var det mest Emma som talade — mor sade endast då och då ett ord eller frågade något,

under det hon stickade på sin strumpa, ty den hade hon naturligtvis tagit med till hvardagsarbete.

Emma kunde se, huru det kostade på mor att närmare höra den där ledsamma skolhistorien. Mors flitiga händer sjönko ner i knäet och ögonen antogo ett allvarsam, begrundande uttryck.

Så såg hon upp på Emma.

— Barn, — sade hon, — det har varit för dig en svår tid. Men den tiden har inte varit utan mening. Ty om den fört dig närmare Herren, så har det allt varit till vinning.

Emma nickade med tårade ögon. Att höra mor tala så där — hvad det var för en lisa, hvad det gjorde godt! Ingen förstod så som mor att ge henne förnyad lust till att vandra fram på vägen till himmelen.

— Ser du, mor, här är mitt kungarike, — sade Emma muntert och förde madam Ström fram till byrån, där hela raden af pappersomslagna skolböcker lågo i utmärkt ordning. Och så begynte hon med en ifver, som förvånade henne själf, berätta och beskrifva — om prärierna i Sydamerika — om nordens första apostlar — om tyskans svåra oregelbundna verb — om allt hvad som bara kom för henne af all lärdom i första ögonblicket.

— Åh, kära barn, — skrattade madam Ström, — jag blir alldeles hufvudyr. Den där lärdomen är nog inte för mitt gamla dumma förstånd. Jaså, Emma, att du alltjämt lika som förr håller i med den där kärleken till boken?

— Ja då, mor lilla, — skrattade Emma, — nu har jag då en gång fått börja på allvar.

Madam Ström suckade ofrivilligt och stirrade tankfullt framför sig.

— Hvad nu, mor? Hvad menar mor?

— Åh, ingenting, barn. Jag tänkte bara på hur länge vi ha råd. Men oroa dig inte, — uppmuntrade hon, då hon såg Emmas i hast allvarliga uttryck, — vi ska inte sörja för morgondagen, bara med förtröstan lämna allt åt vår himmelske Fader.

Och mors ljusa leende bortjagade för stunden molnet från skolflickans sinne.

XXIX.

Madam Ström.

En dag kom jungfru Visa in till Anni och anmälde med något trumpen uppsyn, att Emma var ute i köket.

— Och så är där en gumma med, — bifogade hon.

— Åh, Emmas mamma är här, — ropade Anni lifvad inåt salen, där rektorskan på den gamla taffeln hade breddt ut en packe hvitt lärft, ur hvilket hon klippte till skjortor åt sin gosse.

Men Visa ställde sig halft spefull, halft intresserad och lurade i dörren, när madam Ström med försiktiga steg trädde in i tamburen och neg djupt för rektorskan.

— Sådan landtlolla, — skrattade Visa i mjugg, när madamen upprepade gånger skrapade sina torra fötter mot mattan för att befria dem äfven från det minsta lilla damm och stred sedan af alla krafter emot att bli införd i salen.

Men det halv icke — in skulle hon. Rektorskans vänliga arm fattade henne om lifvet, och fram skulle hon,

ända till soffan. Men så blef där ånyo en stilla strid, där dock madamen segrade. Hon satte sig på yttersta kanten af en stol och drog halft bekymrad sin slitna sidenschal om de sluttande, magra skuldrorna, i det hon kastade en hastig blick på den ovana, fina omgifningen.

Men rektorskans vänliga ögon och röst återgafvo henne modet. Så kom hon då fram med ändamålet för sitt besök, det att tacka rektorskan för all godhet.

— Kära madam, — afbröt henne fru Ek, — låt mig till först få säga några ord. Det är alls icke lönt att komma fram med något tack, för det är jag, som är den tack skyldiga. Er Emma har varit ett sådant godt sällskap för min flicka — ja, jag är verkligen glad åt att ha lärt känna detta barn. Ni har stor glädje af henne, det vet jag, och det ha vi alla, som lärt känna henne, också.

Och rektorskans vackra, varma blick trängde djupt in i fattiga madam Ströms hjärta. Hon satt där alldeles öfvervældigad, och tungan fick icke bukt med orden. Blott några tårar begynte droppa ner på hennes magra, korslagda händer.

Slutligen såg hon upp med den djupa blicken, som Emma ärft, samlande allt sitt mod.

— Jag är bara en fattig, enfaldig stackare, — kom det sakta, — och inte — inte kan jag uttrycka mig som fint folk. Jag kan bara känna som en mor, sir rektorskan. Och när Emma har skrivit om all stor godhet från herrskapets sida, så har jag känt — nåja, rektorskan förstår hur det känns, när ens flicka blir så där omhuldad till kropp och själ i en främmande stad. Det har varit mer för mig än allt guld i världen, och jag har sett upp i

min Herres ansikte och sagt: det där kommer allt från dig, och du öfverflödar med dina gåfvor. Och jag tror, — här öfvergöts den fattiga kvinnans kind af en fin rodnad, — jag har förstått, att rektorskan känner min Herre också, och han ska löna rektorskan och hela hennes hus.

Men fru Ek genomfors af underliga känslor vid den främmandes välsignelser. Det föreföll henne nästan som om hon fått en hög gäst i sitt hus.

Så trädde själfva rektorn in, hög och ståtlig. Vänligt hälsande tryckte han gumman ned på stolen och tog själf plats bredvid. Madam Ström kände sig illa till mods, ty visst var det alldeles oförskämdt att sitta ner i den fina salongen — hon passade lika litet där som en sotig gryta på ett fint uppdukadt bord.

Men rektorn ville säga madam Ström, att han funnit Emmas håg så utpräglad för bokliga studier och hennes begåfning så betydande, att han hoppades hon skulle ha en lycklig framtid för sig.

Från Annis rum kunde Emma titta in i salen, och det klack i henne af glädje att se mor så ärad och hedrad. Lis-Maj stod i dörren med fingret i munnen och granskade skarpt sin mammas nya bekantskap. Slutligen klarade hennes drag vid upptäckten af ett paket i den främmandes knä. Med små tveksamma steg jämkade hon sig närmare och närmare, medan ögonen lyste allt snålare.

I dörren skramlade Lovisa med kaffebrickan. Den, som noga iakttagit henne, skulle redan på ryggens rörelser sett, att humöret icke var det bästa. Ja, var det också fasoner i ett fint herrskapshus, tyckte Visa, att bjuda främmande fattiglappar in i salongen? Det var ju hart när, att den där gummans slitna kjol skulle rört vid soffans

nya öfverkast. Nej, den här gången var rektorskan alls icke hennes fina fru. Och inte skulle madamen få dricka ur helgdagskopparna, så sant hon hette Lovisa Gustafsdotter!

Men just som hon skulle in med sin bricka, råkade rektorskan se upp. Ett missnöjdt drag lade sig öfver hennes panna, och hennes stränga blinkningar tvungo jungfru Visa till återtåg. Och så hände det rent af oerhörda, att hon, »landsmommo», »det högfärdiga, påflugna stycket», som Visa i sitt hjärtas ondska kallade henne, att just hon fick sitta där och dricka kaffe ur de fina guldrandade kopparna precis som annat »bättre» folk. Men Visas fru kunde inte återhålla en förtrytsam känsla — den där präktiga Lovisa var med sitt löjlga högmod och sina egensinniga funderingar stundom ett plågoris. Emelertid hade Lis-Maj uppnått den främmandes stol och stod nu och fingrade på paketet med lysande, nyfikna ögon, i det hon med ens gjorde sig förtrolig med madam Ström.

— Hva' ä' de i? — frågade den lilla, — har du karameller åt Lis-Maj?

Rektorskan rodnade och blygdes öfver husets yngsta telning, men madam Ström reste sig med ett leende.

— Nej, lilla barn, gumman har verkligen varit tanklös nog att glömma karamellerna. Men vill du ge det här paketet åt fröken Anni, så kanske hon ser efter, om där är något åt båda små fröknarna.

— Flickorna, — rättade rektorskan.

— Åh, mamma, se! — Anni kom inrusande ögonblicket därpå med ett vackert ljusrödt bomullstyg i handen. Det skulle bli förtjusande sommarklädnings både

åt henne och Lis-Maj, försäkrade hon, tackande med lysande ögon, hvilket hjärtligen fagnade madam Ström.

— Åh, besvära sig inte, det är ingenting, ingenting, det är bara så, lilla frök — lilla Anni, att tacksamheten har väft de där trådarna.

Och så nego mor och dotter adjö, sedan madam Ström bjudits att än en gång återkomma. Rektorskan ämnade i tysthet ställa till ett litet stilla kaffekalas och bjuda sin svärmor och svägerska att göra bekantskap med Emmas mor. Ty det var verkligen en bekantskap att göra, menade hon.

* * *

Madam Ström kunde icke nog förundra sig öfver huru fort tiden gick här i hufvudstaden. Hon hade trott, att det skulle bli godt om stilla stunder med hennes Emma. Nu var det däremot ett ständigt spring hit och dit — hon nästan ångrade att hon låtit narra sig. Men Emma ville visa hufvudstaden för mor, när hon en gång kommit så långt. Madam Ström måste le, när hon tänkte på huru hon just som en flicksnärta ränt omkring med Emma, ända upp till Observatoriibergen, på de hala, slippriga, obanade gångstigarna, där isvattnet sipprade fram och rann utmed skrofliga, gröna klippväggar. Men visst fingo de lön för mödan genom den vackra, storartade utsikten där uppe. Ty där sågo de öfver Brunns-parken med dess täcka villor, ut öfver det vida hafvet, som visserligen vid stranden ännu låg bundet af halfsmulten is, men som där borta bakom Gråhara båk sval-lade frigjordt och blåskimrande. Emma stod och drömde

halft omedvetet underliga drömmar om fjärran länder, medan mor för ögonblicket fick fatt i en tanke, som snurrade rundt i hufvudet och brydde hennes hjärna. Skulle hon möjligen sälja sina få återstående möbler där hemma och hyra in sig med en bolagist i ett vindsrum för att skaffa Emma medel till ännu ett års skolgång? Ty mera än ett år — nej, det var inte att tänka, huru smärtande än mor kände det. Men ifall hon gjorde nämnda försakelse, då skulle ju Emma icke ha något eget hem att komma till om sommaren! — Dock, hon ville tills vidare hålla denna plan för sig själf.

De käraste besöken för mor gällde kyrkorna. Riktiga feststunder var det att höra det välsignade ordet utläggas af goda predikanter. Därtill orgeln med sköna, himmelska toner — uppståndelsetoner, log mor till sin dotter efter en af gudstjänsterna. Ja, visst fanns det godt i den här stora staden också, riktigt mycket godt, fastän några gamla vänner i hennes egen lilla stad sade att det var Sodom. Nåja, flärd och synd måste alltid finnas i en storstad, det måtte man ha klart för sig, — och visst var, att man måste ha Gud med sig för att inte bli bortkollrad, redan af allt det där granna skräpet, som låg och frestade i bodfönstren. Men mor, hon var glad att ha fått sikte på det myckna goda här också, hon!

Påskaftonen hade Emma en liten hemlighet. Hon hade nyss förut fått betalning för tjugo alnar spets och kände sig rik som en kung. Hvad gjorde hon då hellre än att i bokhandeln välja en present åt mor! Och så lackade hon omsorgsfullt in Retzii postilla i många papper och stack paketet under mors servett på kvällsbordet, som bagarfrun prydt med en grann påskbulle med

pappersblommor. Matte, Jöns och Otto sprungo högtidspyntade och rentvättade omkring och kältade på mamma att snart få smaka memman, som stod i flera rifvor därute i farstuskåpet. Ändtligen skulle man då sätta sig till bords. Men hvar i all världen var treåringen Jöns? Stor uppståndelse! Frun ryckte i förtviflan sin kapp från väggen för att störta till poliskontoret, då Emma ropade till med ett gladt tonfall.

Pojken var funnen — men hvar — och i hvilket tillstånd? Jo, i kakelugnen i Emmas rum. Hon hade bara upptäckt ett par små halfsulade skor, som stucko fram. Men ingen nöd hade gått på pilten — det öfvertygade sig hans mamma snart om under tusen små utrop — han hade bara smort kråset med sotkol och såg innerligen förnöjd ut i sitt svarta tillstånd.

När senare på kvällen ro och stillhet ändtligen inträdt, drogo sig mor och dotter in i sitt lilla rum, läste högt ur den nya postillan och njöto i fulla drag af att äga hvarandra och äga Gud. Emma hade svårt att somna, hon visste inte rätt hvarför. Hon låg och såg på mors hufvud med den tunna grå flätan mot dynan och återkallade i sina tankar hela sin tidigare barndom. Ack, mor skulle förtjäna att få det så bra som någon på jorden! Mor begynte bli gammal, hon borde få hvila, icke arbeta och släpa så som hon gjorde. Och för hvems skull? Tårarna stego Emma i ögonen. För hvems skull? Måhända var det orätt af henne, Emma, att taga mors sista krafter i anspråk — hon borde kanske sluta med studierna. Men huru då bli i tillfälle att försörja mor, om hon icke finge bli lärarinna? Det var sant, hon måste ärligt tillstå för sig själf, att hon stundom gått förbi tan-

ken på plats och utkomst — bara tänkt sig att få fortsätta med att tränga in i vetandet. Men i denna stund anklagade hon sig för de dåraktiga tankarna. Stod icke mor långt framom alla världens böcker, all världens kunskap! Det begynte hägra för Emma, huru hon skulle bjuda mor till sitt hem, när hon som lärarinna bebodde ett par ljusa och glada rum. Hvad hon skulle sköta om henne, huru treffigt de skulle ha det tillsammans! Mor skulle bli upppassad som en prinsessa, sitta bekvämt i en stol och läsa eller sticka strumpor, medan Emma skulle koka god mat och sköta om henne på allt vis.

Det var bara *en* sak: — *om* mor icke skulle hålla ut med arbetet till dess? Och plötsligt erinrade sig Emma den där kvällen, när Gud lät henne förstå, att det möjligen gällde att försaka sitt lifs käraste dröm. Var det så här han menade?

Näväl — mor framför allt! Gud skulle gifva henne tydlig fingervisning. Med ens stod det för henne, att en fru, som hade tyghandel nära hennes hem, plägade fråga, om icke Emma skulle taga sig något arbete. Ty hon skulle nog ha plats för en skolad flicka. *Det* var en en utväg. Och kämpande med tårarna, strök hon sakta och ömt mors gamla grå hufvud och vände sig på sidan för att insomna.

XXX.

Första maj.

Första maj hade kommit med bara gator, delvis högblå himmel, blåsippor, ljusa sommartoaletter och hvita mössor.

Anni rusade med en entusiastisk svärm skolflickor i väg till studenthuset klockan 9 på morgonen, där de väntade utanför, till dess den hvithöfdade skaran med vajande fanor trädde ut och satte sig i gång till Kajsaniemi. Med i ledet bakom skulle hon, och hon höll på att af lutter vårglädje stämma in i studenternas glada sånger och marscher, som käcka och friska klingade genom gatorna.

Hvad det var härligt att lefva! Redan Annis nya kläder gjorde henne glad till sinnes — den lätta hvita sommarhatten med sitt röda band, som hon fått utbyta mot den heta svarta blankklädershatten, — och den ljusbruna bêcheklädningen, som för första gången blifvit köpt och sydd efter Annis smak. Ja, det var något att anteckna, det, och bevisade tydligen, att hon höll på att bli fullvuxen. Ty mamma frågade minsann annars inte efter sin dotters tycke i klädväg — hon köpte billiga rester, hvar hon kom öfver, sak samma om de motsvarade Annis smak. Emellertid var det nu så väl, att mamma i de flesta fall hade smak, ansåg Anni. Och om man nu bad och bråkade, så kunde det hända, att man fick ett litet ord med beträffande snittet på klädningen. Men egentligen var stort folk emot att ungdomen tog sig så stora friheter nu för tiden, det hörde Anni ganska ofta både af mamma och faster Lilli.

Inpackad i en tät folkmassa stod Anni med sina kamrater och hörde på sången utanför Kajsaniemi gamla, bruna värdshus. Det var alls inte farligt, att några lätta regndroppar föllo, — det blef bara så mycket gladare när solen sedermera i all sin glans bröt fram. Ja, den hittade på att bryta fram och till ungdomens jubel sända hela sin strål-

glans öfver den ändlösa folkmassan just i det ögonblick, då sångarne med kraftiga röster uppstämde: O, hur härligt majsol ler! Det numret togs om med kläm, och skolflickorna svängde vildt sina näsdukar.

Där borta syntes artist Walle med sin fästmö, hvilken såg ut som en blomstrande ros. Han vinkade menande åt Anni, och hon begynte armbåga sig fram till dem båda, hvarpå hon bjöds upp till verandan på mjöd och strufvor. Där satt redan rektor Ek med fru och yngsta dotter.

Det kändes något förmöget att sitta där bland öfriga förnämiteter och smutta på sitt mjödglas. General Falkenberg, som var hennes granne, vände sig om och skålade helt vänligt med henne. Tänk det! sade Anni för sig själf med en känsla af stolthet.

På återvägen, när Anni med Brita Roos under armen vandrade framåt längs hufvudgången i parken, stannade hon framför en snyggt klädd madam, som satt på en bänk med sin lilla flicka och sålde bakverk.

— Nej se, goddag madam, hvad lilla Berta vuxit! — sade Anni och njöt af att betrakta flickans runda kinder och snygga kläder.

Artist Walle hade också hunnit fram till kvinnans korg. Men det var ej bakverken han brydde sig om, han ville bara hjärtligt hälsa på sin skyddsling och glädja sig åt hennes belåtna, friska utseende. Ty madamen, som nu satt där pryddig och rask, hon var densamma, som före jul i nöd och elände suttit i det kvafva lilla rummet vid Båtsmansgatan, där den förlorade sonen blifvit funnen. Det hade helt och hållet börjat ljusna på hennes himmel. Ja, huru skulle hon någonsin kunna tacka herrskapet för all godhet — särskildt den här »målarherrn», som genom

sin storartade penninggåfva satt henne i stånd att öppna en liten diversehandel borta vid en af bakgatorna! Nu hade hon ett stort, ljust rum innanför butiken, ett rum, där det hvarken möglade i knutarna eller blåste in nere vid golftiljorna. Barnen gingo ordentligt i skolan, och mannen hade efter sin återkomst från häktet visat sig som en annan människa. Han svor förut så, att det ekade i knutarna, men nu var det andra ord, som hördes i hans mun, och han läste ofta i bibeln, som pastorn gifvit honom i fängelset.

— Det finns nog inte många sådana herrar i denna onda värld, — brukade madamen säga om artist Walle, när han med sin fästmö tittade in för att se huru familjen hade det, — nej, för då skulle det vara ett himmelrike här på jorden. Men de' påstår jag, att han ä' en lycklig herre den här, för han kan hvar afton säga åt sig själf: nu vet du, att du har bäddat det godt och mjukt för den fattiga familjen.

Vid Kajsaniemi port flög en hvit mössa i vädret för Anni. Hon hälsade öfverraskad och rodnade och gjorde en förlägen, egendomlig bugning, som Verner skratande försäkrade åtminstone icke härstamma från de tre gracerna.

— Jaså, du känner Lippus bror, du, — sade han. — Nåja, kanske han är i flicksmaken. Han tycks också ha reda på dina »patetiska verk». När jag sist var hos Lippus, för du vet väl att din student är min sidoskamrat, så sade han . . .

— Hvad? — frågade Anni med återhållen andedräkt.

— Att de voro bedårande.

— Asch, tyst — var nu hyggelig!

— Visst är jag det. Är det ohyggligt att han fann dina verser . . .

— Var nu snäll, Verner, — bad Anni bevekande, — hvad sade han?

— Han sade, att de voro sköna och upplyftande.

Anni sneglade misstänksamt på brodern, som gick och slog med en späd björkkvist mot sina nya benkläder.

— Åhnej, du narras.

— Hvarför tror du mig inte, flicka? — utbrast Verner med låtsad förtrytelse, — hvarför skulle han inte finna dem upplyftande? Jaså, du skrifver neddragande, du?

— Du är riktigt elak, hör du Verner. Aldrig kan du svara ordentligt. Jag skall minsann göra på samma sätt.

— Ja, gör det, söta syster. Tag alla mina poetiska verk och låt mig få höra din kritik. Skall så hjärtligt gärna stå dig till tjänst. — Och Verner skrattade muntert, ty han hade aldrig skrivit en enda rad poesi.

Men Annis ansikte såg molndigert ut, och som hennes bror var rädd att molnen skulle urladda sig i regn, hvilket regn han storligen fruktade, ändrade han tonfall.

— Nå hör då, miss Ek, verkliga förhållandet. Jo, så här sade Lippus bror, jag intygar det på heder och ära: De där verserna äro inte så dumma för en »backfisch».

Anni fick liksom ett ämbar kallt vatten öfver ryggen. Hon såg inte upp utan gick gatan framåt med stora steg.

— En backfisch — en backfisch — att han inte skäms — jag skall då inte mera bry mig om att hälsa på en slik figur — oförskämdt i högsta grad. Kantänka, den viktiga studenten, gröngölingen, ja, just så skall jag kalla honom och stuka honom,

Det var verkligen inte lätt att smälta de nedsättande orden, helst Anni själf tyckte sig vara på väg att bli fullvuxen. Och så hade hon högeligen åstundat ett riktigt beröm, särskildt nu, då hon i hemlighet skickat en högtrafvande dikt, om »den ljufviga vårsolens väldiga makt», in till en tidning. Hon hade invigt Rut i denna sin hemlighet, och nu väntade de feberaktigt på att i svart, osviktig tryckfärg, få se poemet förevigadt. Det hade varit en stor missräkning att ingenting ännu hörts af, och hoppet begynte förblekna.

I själfva verket hade redaktören med ett litet leende stoppat poemet i papperskorgen och sagt att han ville vänta på mognad och att författarinnan visst ämnat det för en barntidning, där det möjligen kunde fylla en spalt. Men Anni och Rut kommo obetingadt öfverens om att det vore fullkomligt orättvist, om verserna inte skulle komma in, ty de hade läst mycket sämre saker i tidningen.

Alla de där tråkiga tankarna måste likväl blåsa bort till middagen, då Annis farmor och faster enligt gammal sed voro bjudna till rektorns. Middagen var festlig med två goda rätter och dessert, och desserten dessutom en favoritkompott, garnerad med granna marmelader, om hvilken garnering Anni skrytsamt påstod att den var hennes verk. Och så var det godt att få hämnas på Verner ett litet tag, ty midt för hans näsa tog hon bort de grannaste marmeladerna. Han såg ett ögonblick på henne, sedan skrattade han och sade litet retsamt: Tack, lilla syster, för välmeningen, men jag är så vådligt proppad med goda saker redan förut, att du gör mig en tjänst, om du äter af desserten i mitt ställe.

XXXI.

Generalens bjudning.

— Hvad är det nu igen för ett väsen där ute? — mumlade generalen med rynkade ögonbryn och reste sig från sitt skrifbord med pennan i handen.

Men när han så stod där vid fönstret, blickande ut på gården, drog sig småningom ett smil om de smala, stränga läpparna.

På gårdsplanen roade sig Rut och Anni med en egenomlig sport. De hade dragit fram ur källaren en gammal tunna och öfvade sig nu att gå därpå. Anni med sina långa ben rullade hurtigt åstad, om än med månet snedsprång och mången kullerbytta. Men Rut, den rädda Rut, vågade knappt sätta sin fot på tunnan, förrän hon skrek till och hoppade af. Anni ville bota henne för rädslan och gaf tunnan en väldig puff, och nu skulle man sett, hvad Ruts fötter fingo för en trippande fart. Hon bara skrek och skrek i den gällaste tonart och gjorde så en hejdlös kullerbytta, medan Anni stod bredvid och skrattade, som ville hon uppge andan.

— De barnen! — mumlade generalen, och med ett smålöje skulle han till att vända sig om, när han i det samma fick sikte på rektor Ek med son, hvilka båda kommo gående tillsammans ner för rektorns paradtrappa, som vette utåt gården. De samtalade förtroligt, rektorn stannade ett ögonblick, lade handen på sonens skuldra och gjorde honom ifrigt en fråga. Verner såg upp i hans ansikte, frimodigt och gladt, och nickade sitt svar, Så gingo de ut genom porten.

Men gamla herrn där uppe kunde icke glömma den lilla, obetydliga scenen. Den frammanade på nytt det där ledsamma, stela förhållandet i hans eget hus. Han stod länge tankfull bakom gardinen med pennan i handen och ett uttryck af längtan i sina små grå ögon. Med ens gick han raskt fram till skrifbordet och lät blicken löpa längs med pulpetalmanackan.

— Jaha, — ganska riktigt — således i öfvermorgon. — Han satte sig i skrifstolen och vred den fram och tillbaka i klarnande sinnesstämning, medan ett belåtet mummel då och då undslapp honom.

— Hm, åhja — inte så dumt — man kunde en gång få sig ett tack.

När Verner senare på eftermiddagen kom hem, erfor han med en känsla af obehag, att betjänt Karlsson varit nere med bud efter honom till generalen.

— Till generalen? Hvad katten skall det nu bli för galenskaper igen?

Och med mörka tankar trädde han in på den mjuka mattan i gamla herrns rum.

Men hvem dömer om hans förvåning, då generalen med vänlig röst ber honom stiga fram och sitta ner, ty han har en liten sak att rådgöra om. Verner har svårt att hämta sig. Han märker, att han måste beflita sig om att rätt noga höra efter, ty orden liksom dansa förbi hans öron.

Ja, där satt generalen lugn och obesvärad och talade om att han ämnade ställa till en bjudning på Halvors födelsedag i öfvermorgon. Det skulle vara en hemlighet, och därför behöfde han hjälp. Verner skulle bistå med råd och dåd.

— Du bjuder således alla gossar, som du vet Halvor sätter värde på. Gif mig bara i morgon uppgift på deras antal, ty annars bakar nog Erika icke tillräckligt med kakor eller bakelser eller hvad hon må kalla dem. Är det vackert väder, få ni supera ute vid gungplankan under fönstren. Och förse er på förhand med bollar och dylikt, ifall ni ha lust. Jag litar på dig, Verner, att du hjälper mig ställa det trefligt för gossarna. Och framför allt, Halvor får *icke* veta ett knyst om saken.

Men ute i köket blir uppståndelse dagen därpå. Erika står där med uppkafade armar och lärftsförkläde vid sin spis, blossande och upphettad, och stafvar på ett papper, som generalskan öfverlämnat till henne med generalens order:

Supé för 12 gossar — med stek och dessert — tillräckligt med bakverk — soda och limonad som mellantraktering, utom apelsiner, minst en per man — nej, är han frisk i hufvudet, generalen? När har något sådant händt förr? När har gamla herrn blandat sig i barnens födelsedagar förr? Visst hade Erika på senare tider märkt, att han icke var sig rätt lik, men ändå — hade husbonden verkligen fått fel i hufvudet?

Då gnäggar och skrattar betjänt Karlsson där borta vid köksbordet, som han brukar, när han är riktigt nöjd.

— Ha, ha, ha — fel i hufvudet, fel i hufvudet! Nej, nu har han fått hufvudet rättvändt, ska jag säga. Min beskedliga gamla herre, ja — det här är en högst egendomlig kasus, en högst egendomlig. — Och så slukar han potäterna, som simmade i den rykande fläsksåsen, medan det breda, godmodiga ansiktet lyser af förnöjelse och medan han tänker på om hans hvita handskar äro till-

räckligt rena, när han skall servera ungherrarna. Ty han har beslutat att det skall gå till som på fina bjudningar i morgon. Han måste säga, att Fina, husan, skall klä sig i svart klädning och stärkt hvitt förkläde.

Och det *var* en fin bjudning hos generalens. Fina bjudningar bruka ofta vara tråkiga, men det här var en vådligt trefflig tillställning, det sade hvarenda gosse. Ingen hade kunnat tro, att det i den beryktade stränga generalens hus skulle kunna gå så gladt till. Egentligen voro de föga inne i huset, men på den rymliga gårdsplanen i den ljusa vårkvällen slogo de fyra slag och ränna af hjärtans lust. Och när den fina supén, uppdukad med blommor i vas midt på bordet, var afäten där ute, afäten med glans, så att föga mer än tomma fat och assietter återstodo, — då samlade man sig utanför fönstret med en viss grön gardin, där generalen småleende stod i fönstret. Han hade stått där länge med den ljumma vårluften spelande om de grå lockarna vid tinningen och vid åsynen af de ungas nöje känt sig fyllas af en värme, som mest var honom okänd. Hvarför — frågar han sig — hade han aldrig förstätt att göra sig sådan glädje förr?

Men gossarna stodo, som sagdt, utanför fönstret och sågo tveksamma och villrådiga ut. De kände sig med ens bortkomna och tafatta. Då var det Verner, som plötsligt bröt den pinsamma tystnaden med ett väldigt hurra, som kom rakt från hjärteroten. De andra instämde af alla krafter — aldrig hade generalen varit utsatt för en så osökt hyllning. Han måste slutligen bjuda tystnad, men hans stämna var icke riktigt säker. Och Verner kände en stor lust att fatta hans hand och säga att han blygdes för alla öknamn han gifvit honom. Och efter-

som Verner redan i julas skulle fått lof att kalla honom farbror men ännu icke betjänat sig af denna rättighet, så ämnade han nu ofördröjligen börja därmed. Ty nu var Verner vunnen.

Men om kvällen, när Halvor kom för att taga godnatt af sin far, stannade han utan att säga ett ord vid dörren.

— Nå, gosse, — ljud generalens röst, — är du nöjd med din dag?

— Åh, tack, pappa, — Halvors röst vibrerade, — men — men jag skulle vilja säga något. Jag har mången gång gjort dig orätt — åtminstone i tanken, jag har — åh, pappa . . .

— Seså, intet pjunk, gosse. Kanske ha vi båda två något att tänka på och afbedja. Godnatt, Halvor. Du har min tillåtelse att, när du har lust, bjuda in någon af dina kamrater — jag menar då inte Verner, för han är naturligtvis själfskrifven.

Och generalen gaf sin son ett vänligt handslag. Men Halvor gick som en drömmande till sängs, undrande om det vore möjligt, att ett så märkvärdigt, nytt förhållande skulle kunna fortfa.

XXXII.

Anni finner sig för litet uppskattad.

Det var gamla doktorinnan Eks födelsedag. Tidigt på morgonen hade gumman Mari hört tassande fötter i trappan och gått att öppna, tyst och stilla. Ty hon var naturligtvis invigd i hemligheten. Och där kom då Anni,

varm och ifrig, med lilla Lis-Maj, som ännu bar en papiljott i håret, stora systers tillställning från kvällen förut. Hennes mamma tyckte inte riktigt om den där fåfängan med lilla syster, men då var allt gjordt redan, myste Anni. — Och söta mamma, låt nu de där små papperslapparna sitta kvar, — bad hon bevekande, — mamma måste medge att det är roligt att se lillan riktigt förtjusande.

Ja, visst var hon söt i dag, Lis-Maj, med de allra ostyrigaste lockar rundt öfver hela hufvudet, — man kunde rakt äta upp henne, försäkrade Anni. Men fru Ek skakade varnande på hufvudet: man finge inte låta den lilla damen märka något; hon var redan betydligt bortskämd. Emellertid sprang Lis-Maj fram till sin mamma, tog henne om halsen och jublade: — Tack, söta mamma, för den nätta klädningen, som Lis-Maj har fått. Och tack, söta mamma, för de nya kängorna — och tack, söta mamma, för Lis-Maj själf, som ä' så nätt.

Ja, där hade man det. Men i mjugg skrattade man, och orden blefvo bevingade och flögo kring slakten.

Nåväl, den lilla stod med de hvita tarlatansvingarna från jul på skuldrorna och guldstjärna i håret och väntade otåligt på att psalmen, som Anni och mamma sjöngo, skulle sluta. Anni öppnade försiktigt farmors dörr och sköt in den lilla.

— Och kom nu ihåg hvad du skall läsa upp, — förmanade Anni.

Ja, visst skulle hon det. Skakande lockarna från ansiktet trippade »lyckans fé» in på tå, medan gamla Mari i andäktig beundran stod och pustade i köksdörren.

Anni lyssnade andlöst. Mätte hon nu bara komma ihåg!

— Du goda fru, hos dig vill lyckan gästa — och — aj — hur var det? — Lis-Maj har glömt. — Och så blef det tårar i stället för det festliga och korrekta uppträdandet.

Men farmor kysste tårarna från sin älsklings ögon och tackade, försäkrande att det var så bra alltsammans, och faster Lilli bjöd på morgonkaffe och studerade småleende vid fönstret stora systers verser till födelsedagen. Anni låtsade inte märka, huru angelägen hon var att få ett litet beröm. Men fröken Lilli sade inte ett ord utan räckte det präntade papperet tillbaka till farmor och klappade Lis-Maj och frågade Anni, om hon i vanlig tid skulle till skolan, ty då borde hon skynda sig åstad.

Just när Anni skulle gå och fröken Lilli följt henne ut i tamburen, märkte hon på sin fasters tveksamma, småleende min, att det skulle vankas en s. k. moralkaka.

— Hör nu, min flicka, — sade hennes faster och lade handen på hennes skuldra, — tag inte illa upp hvad jag vill säga dig. Du har en så hjärtans god mening med ditt poetiserande och dina verser äro helt nätta, men du måste beflita dig om klarare tankar och ett mindre svulstigt språk. Men öfva dig bara, det skadar inte, det blir nog bättre med tiden.

Full af harm och kränkt egenkärlek begaf sig Anni till skolan. Fy, hon skulle inte ett ögonblick velat stanna i det huset, där man bemötte henne så illa. Vackert tack för allt besvär! Gråten brände i halsen. — Faster vill bara gräla och stuka mig, hon tycker att jag är egenkär, — mumlade hon vid sig själf. — Men vänta bara, jag

skall inte besvära henne med besök, jag. Men farmor bråkar aldrig, hon är alltid vänlig, och därför är hon så innerligen söt.

Just för att Anni visste med sig, att hennes faster hade tämligen rätt, kände hon sig stucken, och det där obehagliga minnet satt och naggade i henne under timmarna, ända tills det på hemvägen från skolan förjagades vid utsikten af ett nöje för morgondagen.

Una Lagerlöf skulle nämligen fira sin födelsedag med en kaffebjudning på Alphyddan, något nytt och lifvadt.

Det var en så härlig majdag. Luften var ljum, fågelsång ljud öfverallt, och öfver löfträden låg en fin grågrön ton, som snart skulle förvandlas i skäraste grönska. Stämningen bland den myllrande skaran var också den gladaste. Man företog allehanda utflykter i omnejden och återkom till utgångspunkten, värdshuset Alphyddan, på ett bestämdt klockslag, då kaffet var beställt. Så lifvadt, så muntert att sitta som prinsessor ute vid små bord där uppe på höjden med en vacker natur omkring sig — sitta där och prata och bli serverade af beställsamma kypare i frack och hvit halsduk. Unas mor, konsulinnan Lagerlöf, kom åkande i egen vagn för att se på de unga, och man var nöjd att kunna berätta härom för mammorna där hemma, ty de flesta hade inte tyckt om en bjudning på värdshus för skolflickor så där på egen hand, ehuru man visserligen antog, att konsulinnan skulle med. Det hade annars varit oförsvarligt.

Anni satt midt ibland en lyssnande skara vid kaffebordet och kände sig som en mycket betydande personlighet, emedan hon i dag på vägen till Alphyddan fått niga för den store sagoberättaren, sagokonungen, »farbror»

Zachris Topelius. Han var gammal bekant med hennes far och hade någon gång hälsat på där hemma. Och tänk, han hade tagit henne i hand, nickat åt henne med sitt blida, vänliga leende och frågat hvad flickorna skulle tycka om att snart få fira småfåglarnas majfest i Kajsa-niemi. Och när Anni, yr i hufvudet af äran att så där ensam få stå och tala vid »farbror Zachris», mumlade något om att det skulle vara mycket roligt, så upplyste han henne om att man just höll på med att bestämma dagen. Ja, så hade det gått till. Hon kunde också berättat för flickorna, att hennes pappa nyligen på Dickursby station nära Helsingfors, där farbror Zachris brukade ha häst emot sig till sitt Björkudden, sett huru skalden med egen hand tömt en strut sockerbitar, med hvilka han vänskapligt trakterade sin präktiga, hvita Pälle. Ack, den kära, beundrade farbror Topelius! Visste han månn-tro huru hon älskade honom och hans sagor!

Men flickorna sutto och afundades Eken, och flera funno henne litet skrytsam.

Därefter öfvergick samtalet till majfesten. Man språkade om det ljusröda märket, som fästes i hatten, ett litet kort med bild af en sångfågel, om stadgarna som jämte märket köptes i Edlunds bokhandel, om lekarna och täf-lingarna och om förmodade pristagare.

— Men jag är rädd att glömma allt det där, som talas om småfåglarnas skydd, — sade Brita Roos funder-samt och med en liten suck.

— Och det tar du så allvarsamt! — skrattade stora Tullia Borg. — Hufvudsaken är väl, att man har litet muntert, eller hur? Lilla Brittan skulle väl bättre komma ihåg, ifall hon stode inför en buse, som med tordöns-

stämman inhamrade den där plikten mot småkräken och därpå ondsint skickade henne i väg hem igen. Skulle hon det, lilla Brittan?

Brita gjorde en förlägen grimas vid det högljudda skrattet och önskade att hon varit tyst. Men Tullia Borg fann sig smickrad af det bifall hennes ord rönt och tog sig före att framhålla, hurusom gammalt folk städse ta miste, när de hålla på stränghet och allvar och regler och tvång.

— Ungdom är ungdom, och den skall tas muntert, mest med lek. Eller säg, go' vänner, hvad ni skulle tycka om att komma såsom jag, första gången på besök, till grand-onkel, en af pappas farbröder, blifva ombedd att stiga in i en hiskligt stel, kritig salong, där man just skulle läsa predikan, och så sitta där dryga två timmar — säger två — under psalmsång och predikan? Där satt hans gamla syster med skruflockar vid tinningen, förtorkad och tunn, och spelade koraler, sträng och dyster, och han själf såg ut som ville han fördöma alla muntra människor. Nå, flickor, ni tro väl, att den där predikan stannade kvar i hufvudet på mig, eller hvad?

De flesta skrattade, men en och annan tyckte, att det inte var fint gjordt af Tullia att så där måla ut sin släkting. Rut Falkenberg undrade inom sig, att Tullia kunde ta saken så lätt, ty hon själf plågades ständigt af att vara så tankspridd under predikan.

— Ja, ja flickor, ännu en gång: ungdom är ungdom. Vi bli tids nog gamla. Icke sant, då finna vi måhända mindre svårt att sitta stilla under predikan, fast nej — inte tror Tullia Borg, att hon någonsin kommer att finna behag i det där allvaret.

— Men — här skulle Brita falla in, då hon blef rädd för sin egen röst och rodnade som en pion.

— Hvasa? — Tullia skrattade, — säg ut bara, Brittan lilla. Hon tycker synbarligen inte om mina ord. Säg ut, lilla gumman!

Men Brita kröp bakom Annis rygg, ännu mera generad, då hon såg så många skrattande ansikten rakt framför sig.

— Nå, Ek, — sade Tullia och vände sig road och med stor själsäkerhet bort från Brita till Anni, — säg du din mening, du storhet, som blifvit bekant med själfva Z. T. Är det nödvändigt för en skolflicka att vara så där kristlig eller religiös eller kyrklig eller hvad man må kalla det? Är det nödvändigt att bli en sådan där mumie, dyster och knarrig, — för glad och munter kan man då förstås inte mera vara, — säg Eken?

— Jag — jag vet inte, — sade Anni halft förvirrad, med tankarna upptagna af allehanda andra ting. Men i nästa minut föraktade hon sig själf för det svaret, ty hon visste mycket bättre än så och hade kunnat upplysa flickorna om att hon kände flera människor, de allra vänligaste och treffligaste, som just voro så där kristliga.

För öfrigt — hon var i dag icke rätt hågad för allvar, hon heller. Hon befann sig i en halft hetsig sinnestämning, när hon bara tänkte på faster Lilli i går morgse. Men vänta, hon *skulle* visa, att hon inte var så värdelös, — att också hon kunde skörda bifall. Och så blef hon så sprudlande munter och glad och rörlig, t. o. m. litet öfverdrifven, tyckte somliga, att Una Lagerlöf påstod hon var ypperlig på tillställningar. Una medgaf villigt, att hon, fastän värdinna, inte kunde hälften så bra leda lekarna och företagen.

Men när Anni längs chaussén återvände hem från den glada bjudningen och hade skilts från kamraterna, som togo en annan väg, då föll en oförklarlig känsla af tomhet och oro öfver henne. Hon hade velat gråta. Det var nästan med en känsla af bitterhet hon tänkte på Emma Ströms klara ögon och uttryck. — Ja — men hon hade inga frestelser heller — hon har en sådan stadig, tantig natur. Kan jag rå för, att jag är glad och munter och litet yr? Är det synd att vara glad — jag menar ju ingenting illa? Det är mycket värre att göra sig bättre än andra — och jag tror Emma just har det felet. — Och så arbetade Anni upp sig till ovänliga, misstänksamma känslor, under det tårarna trängdes i ögonvråna.

Men hvarför kunde hon inte vara lugn och nöjd som Emma? Den tanken kom om och om igen. Hon ville ju inte vara en pliktförgäten, dålig flicka, hon ville inte glömma Gud. Var hon icke tacksam för sitt hem och sina föräldrar, och ville hon ej hellre göra människorna glada än ledsna? Bara när de förtjänade en näpst, såsom t. ex. när de förolämpat henne, — då, ja då önskade hon dem ett litet straff. Såsom t. ex. faster Lilli i går. *Hon* kunde gärna få känna af huru hon sårat sin brorsdotter. Men detta var väl i det hela småsaker — kunde Gud ta det så noga? Anni hade sin bibel, som hon oftare läste uti än mången annan flicka, tröstade hon sig själf, och ibland var det också riktigt trefligt att läsa i den. Särskildt de ställen, som talade om Guds nåd och barmhärtighet och godhet. Sådant älskade hon att höra. Men det fanns, hon måste tillstå det, ord som voro stränga, som hon i hemlighet bäfvade för. Det var,

som om de där stränga orden och buden på något sätt velat anklaga henne. Och därför hoppade hon helst öfver dem.

Var hon då sämre än andra? Det kunde hon icke tro. Tvärtom — ibland var hon bestämdt inte så dum — nej, bestämdt icke. Och en fullkomlig människa stod icke att finna på hela jorden. Visserligen måste Anni erkänna, att hon hade en hel del saker att ångra, också hon. Men hvem hade icke det? I grunden ville hon gärna bli en god flicka, en god dotter.

Den plågsamma oron lämnade henne dock icke. Hon hade svårt för att somna och kände sig alls icke styrkt af sin aftonbön. Tvärtom — Gud föreföll henne så långt, långt borta. Det var nästan en känsla af ångest som öfverföll henne, och om hon bara haft mod, skulle hon gått in till sin mor och talat med henne. Men det skulle bara varit pjåskigt — hon hade ju inte gjort något egentligt ondt.

XXXIII.

Vid evighetens port.

— Hvad här är kallt och ruskigt i rummen, — utbrast Anni retligt dagen därpå, när hon vid mellantimmen satte sig ner till frukostbordet där hemma.

— Hvad i all världen gör Anni? — frågade Visa, som bar in rykande potatis.

— Fryser förstås, — svarade hon lakoniskt och surrade huttrande om ärmarna nere vid handleden med segelgarn.

Visa betraktade henne frågande ett ögonblick och gick därpå med stora steg in till sin matmor.

— Nu står det inte rätt till med rektorskans flicka, — underrättade hon.

Nej, det ägde nog sin riktighet. Panna och kinder glödde och händerna voro brännheta, under det kroppen då och då skakades af frossbrytningar. Anni fick krypa i säng, och fram på kvällen sände rektorskan bekymrad bud efter den gamle husläkaren.

Han skakade på hufvudet och drog upp ögonbrynen.

— Befarar tyfus — ljöd hans utslag.

Och det blef så. Sjukdomen med sina tunga dagar trädde in öfver det förr så glada hemmets tröskel. Man gick tyst och allvarsam omkring, talade med dämpad röst, och allas tankar, farhågor och förhoppningar rörde sig omkring den sjuka flickan.

Där ute sken majsolen så lockande och klädde med tillhjälp af ett ljumt regn hufvudstadens boulevarder och planteringar i saftig vårgrönska — där ute var allt lif, brådska och glada vårkänslor. Men här inne i det halfmörka rummet satt en mor med hjärtat uppfyllt af ångest natt och dag vid sin äldsta flickas bädd. Svårast var det, när vilda feberfantasier ansatte den sjuka och dref henne att sätta sig upp med vilda rop och åtbörder. Däremellan sjönk hon utmattad tillsammans och förmådde knappt röra ett finger.

Rektor Ek kunde icke förmå sin hustru att taga hem en sjuksköterska. Hon stod icke att öfvertala. Fröken Lilli turade dock om att vaka om nätterna och var till stor hjälp. Men bäst en kort sömn tillslöt den trötta moderns ögonlock — for hon upp. Hon hörde genom

flera dörrar den sjuka flickans rop under feberfantasierna. Ack — hvem visste om hemmet skulle få behålla sin älskling? Nej, fru Ek kunde icke sofva bort tiden.

Läkaren gick där flera gånger om dagen. Han såg allvarsam och betänklig ut. En dag ansåg han sig tvungen att, så skonsamt som möjligt, förbereda föräldrarna på det värsta.

— Jag vågar icke tro, att hon öfverlever natten, — sade han.

Lovisa, som i största spänning stått och lyssnat bakom salsdörren, brast i stormande gråt, störtade ut och sjönk ner på köksbordet med förklädet för ansiktet. Det var förfärligt — skulle hon, Anni-barnet, den glada, hurtiga vänliga flickan, — skulle *hon* dö?

I sin högljudda sorg hörde hon ej, att köksdörren öppnades och att en bredaxlad yngling steg in med ett knyte i handen.

Han ställde sig dystert spörjande framför Visa.

— Viktor, — hon sprang upp — hur är du här?

— Åh, jag har gått ända från fyra i morros, — sade han, torkande svetten ur pannan, — men säj — lefver hon än, fröken Anni? Dom har allt lejsamt, Gammelgårdarna.

— Ja, hon lefver ännu, men doktorn sade . . . Och så störtade tårarna på nytt ur Visas ögon.

Då ryckte det till kring ynglingens mun och han stirrade rakt framför sig. Han satte sig på en stol och bad Visa fråga frun, om han kunde få gå in och se fröken Anni.

Förgäfves förklarade rektorskan, att ett besök i sjukrummet skulle innebära smitta och att det bara vore

plågsamt att se Annis bleka, lidande ansikte. Viktors böner kunde hon till slut ej emotstå. Han drog stöflarna af sig och trädde på tå in i sjukrummet, utanför hvilket Verner stod, blek och skälfvande.

Vid sängen sutto föräldrarna. Rektorskan lutade sitt hufvud mot rektorns breda skuldra och grät stilla. Viktor stannade orörlig. Jaså, där låg hon nu för döden, hans goda ängel, hon, som en gång gråtit för hans skull — som kommit honom att tro på barmhärtighet. Men om hon bara skulle vetat, hvad han tänkt de här sista tiderna och huru svårt han varit frestad till det gamla lifvet igen! Ja, han hade t. o. m. en kväll varit på väg att rymma! Då hade just brefvet om fröken Annis sjukdom kommit till fogdskan ifrån Lovisa. Och det brefvet dref Viktors mörka tankar på flykten. Han *måste* se henne, om det skulle gälla hans lif. O, hvad hon var oigenkännlig, fröken Anni, — slutna, infallna ögon och så genomskinligt hvit och mager, med granna feberfläckar på kinderna.

Viktor stod länge orörlig och stirrade ofrånvändt på henne. Slutligen blefvo ryckningarna kring hans mun allt häftigare och han störtade ut i köket. Ut, ner i vedkällaren bar det af, ner i mörkaste vrån där. Där gaf han sitt kvalda hjärta luft. Och han lofvade Gud, att om fröken Anni finge lefva, så skulle han aldrig tänka på rymning mera. Då skulle han gifva sig helt i Guds hand.

Den sjuka där inne låg emellertid orörlig. Läkaren återkom för tredje gången. Han satte sig vid sängen och räknade pulsslagen. De voro svaga och ojämma, stundom så godt som afstannande.

Men fastän Annis kropps krafter voro för lamade, genomströmmades själen af otaliga feberfantasier och syner. I detta ögonblick veko de hemska bilderna, som plågat henne, — en massa gestalter med vilda djurhufvuden och eldröda gap, som hotat uppsluka henne i en mörk skog. Hon hade känt deras heta andedräkt och sett deras brinnande ögon lysa emot sig.

Nu vandrade hon framåt i en fredlig, stilla dal bland högresta furor och sorlande bäckar. Hon var frisk och glad, sjöng och plockade blommor vid väggkanten. Då mötte hon en gammal gubbe.

— Hvart skall du hän? — frågade han.

— Till himmelen, — sjöng hon och log.

— Det är långt dit, vägen blir svår.

— Åh, jag tröttnar icke, — smålog hon åter.

Och så gaf hon sig till att springa. Sprang och lekte in mellan buskar och skogens grenar och plockade famnen full af de skönaste törnrosor. Men bland buskar och snår och skogens grenar rispade hon sina händer och ref hål på sin hvita, vackra klädning.

Nedslagen betraktade hon sig själf, undrande huru det nu skulle gå att slippa in i himmelen. Åh — himmelens herre var god — han skulle icke neka henne inträde.

Så kom hon till en hög och väldig gyllene port. Hon bultade på. Porten öppnades af en bevingad, ljus gestalt. Ett sken, mera lysande än solen själf, strömmade ut till henne, och harpoklang och ljufviga röster nådde hennes öra. Och luften fylldes af den ljufvaste blomdoft. Men gestalten stod där hög och allvarlig, såg ned på henne och skakade hufvudet.

— Inte i den dräkten, — sade han.

Förskräckt såg hon ånyo på sin hvita klädning. Voro hålen stora och synliga? Åh — hvad? Hennes hvita klädning var svart och trasig — det himmelska ljuset tycktes äga en förbrännande kraft.

Då satte hon sig ned och grät så bittert och undrade, huru hon någonsin skulle slippa in. Och allt större blef hennes längtan.

Porten öppnades ånyo. Och i det hvita ljuset, som bländade och kom henne att skyla sitt anlete, trädde någon fram till henne. En hand lades på hennes hufvud. Hon ryckte händerna från sitt ansikte och såg hastigt upp.

Men vid *hans* åsyn föll hon tillhopa. Hon kände väl igen de genomstungna händerna och fötterna och törnekronan på hufvudet.

— Hvad vill du? — ljöd hans stämma ljufvig och allvarlig.

— Ack, — snyftade hon, — huru skall jag bära mig åt för att komma härin?

— *Vill* du in i himmelen? — frågade han med törnekronan, och hans genomträngande ögon tycktes skåda djupt in i hjärtats lönligheter.

— O, jag vill så gärna, Herre, hvad skall jag göra?

Då fattade han henne vid handen och reste henne upp.

— *Jag* skall föra dig in, — sade han. Och när porten öppnades och det bländande, hvita ljuset ånyo strömmade ut från helgedomen där inne, då föllo de svarta, förbrända trasorna från flickans dräkt och voro ögonblickligen förtärda. Men i stället böljade kring henne en klädnad, hvit och skinande såsom det himmelska skenet. Och hon trädde jublande in till harpoleken och

sången, ledd af *honom* med de genomstungna händerna och fötterna och törnekronan på hufvudet.

* * *

— Det lider, — sade läkaren sakta och såg på rektorn och rektorskan.

Föräldrarna knäböjde vid sängen.

Plötsligt spratt doktorn till och lutade sig ifrigt ned öfver den döende. En darrning, likt en elektrisk stöt, flög genom hela hennes kropp. Fingrarna rördes och de infallna ögonen öppnades långsamt.

— Mam-ma, — ljöd Annis röst med ett underligt, frånvarande tonfall.

Doktorn vände med ett i hög grad spändt uttryck sitt ansikte mot den döendes föräldrar.

— Kris — lif eller död, — hviskade han.

— Mam-ma, — ljöd rösten åter, men med ängslan.

— Älskling — min älskling — hvad vill du? —

Fru Ek lutade sig tätt öfver Anni.

— Sång — sång — Emma — ett litet lamm.

Ut i köket störtade rektorskan. Och midt i natten bultade Visa på bagarens dörr. Inom några minuter stod Emma Ström, blek och darrande, i salen bredvid Verner, som uttröttad sjunkit ner och sof på en stol.

— Kära barn, — utbrast rektorskan ångestfullt, — ack, om du kunde hjälpa oss att förstå Annis önskan! Hon talar om »ett litet lamm» — en sång. Jag antar att hon önskar du skall sjunga den.

Jo, Emma kände till sången. Hon ställde sig vid dörrposten, ty rektorskan ville för hennes egen skull icke

tillåta henne komma in. Och i den tysta natten, in till den döende i sjukrummet, ljöd en ljufvig, litet skälvande röst, sjungande om lammet, som kommit in i en villsam skog men som blef funnet af herden, den starke och gode.

När de sista tonerna af sången förklingat, öppnades den sjukas stora, slutna ögon och ett sällsamt leende flög öfver det infallna ansiktet. Så drog hon en suck och föll i sömn. Men det var icke dödens. Det var en tung, välgörande, lugn sömn, en sömn med jämna, djupa andetag, en sömn som medförde lifvet på nytt. Och det blef tack och lof där i huset.

XXXIV.

Nya synpunkter. En dröm förverkligad.

När äntligen Anni blifvit så pass återställd, att hon, mager och blek, med smala, ostadiga ben och kortklippt hår samt ett ansikte, som mest bestod af ett par bruna, stora klot, kunde föras ut till Gammalgård, — då var hög-sommaren redan inne och åkrarna stodo böljande och gula.

Anni såg sig lycksalig omkring på all Gammalgårds skönhet. Det var som hade hon återvändt från en mycket lång resa, och därför var allting så nytt. Hvad Gud var god, som låtit henne lefva. Fast den där himmelska synen hade varit så ljufvig, att hon icke skulle haft något emot att gå in genom den väldiga porten vid den korsfästes hand.

Stark var hon ännu icke, ånej, hon förundrade sig ständigt öfver de svaga benen, som icke ville bära henne,

— men tacksam var hon, så tacksam att få sitta med de andra och se på allt och alla och njuta af all vänlighet. Ja, hvilken vänlighet hade icke redan under sjukdomen blifvit henne bevisad, allt ifrån den vackra blomkrukan, som klasskamraterna skickat henne, från böckerna och alla goda saker hon fått af de egna, ända till det lilla nätta syskrinet, som med en smörskickning kommit från Gammelgård. Inuti det lilla skrinet, måladt med allehanda granna snirklar, låg ett papper med följande ord:

Til fröken Anni såm har visatt en ädel och jättlig godhet mot mig och hon får int förakta det simpla skrinet från en ringa tjänare och jag vil bara säga att jag aldri mer vil bort från härskapet och från min frellsare, som har förlåtit mig.

Viktor Anshelm Johan Pettersson.

Rut Falkenberg hade dagligen gått utanför fönstret och längtat att få se skynten af sin saknade Anni, och dagligen hade husan eller betjänt Karlsson aflämnat små bref till Anni om alla dagens händelser, dessa bref ibland åtföljda af en liten påse eller strut sockerbröd eller vindrufvor. Och Emma Ström hade en dag kommit med ett paket. När Anni slet upp papperet med sin mammas tillhjälp, ty fingrarna voro ännu så besynnerligt fumliga och svaga, syntes där ett vackert, särdeles efterlängtadt minnesalbum. Men föga kunde Anni ana, huru många natters hvila det albumet kostat hennes trogna väninna, ty endast förfärdigandet af en extra spetsbeställning hade för den fattiga flickan möjliggjort en så stor utgift.

Ja, hvad Anni var tacksam för allt! Visst var det litet ledsamt att inte få råka kamraterna mera, innan de

foro hem till ferierna, inte få vara med om kransbindningen till examen, inte få säga lärare och lärarinnor farväl för sommaren. Men det kunde nu icke hjälpas. Hon var ändå glad att ha fått så många vänliga hälsningar från dem alla genom Rut — de hade då inte alldeles glömt henne.

En sak var vådligt ledsam, den att Emma Ström icke skulle återvända till skolan om hösten. Hon hade ändå fått ett lysande betyg och ett litet stipendium på 75 mark, det största som det privata läroverket kunde förfoga öfver. Men saken var, att Emmas mor legat sjuk på våren, ungefär samtidigt som Anni själf, och Anni kunde förstå, att plikten kallade Emma till hemmet. Hvad Anni dock hade svårt att tro, var att Emma tagit anställning som butikbiträde i en tyghandel. Skulle hon verkligen bli nödsakad att lämna alla vidare studier, hon med sin stora begåfning?

Anni längtade stundtals starkt efter Emma och hennes sällskap. Hon förebrådde sig att vara otacksam, då hon hade sin egen kära mamma, som var outtröttlig i sin omsorg om henne, sin kärleksfulle far och dessutom farmor och faster här ute på Gammelgård, faster, med hvilken sistnämnda hon nu stod på allra bästa fot. Dessutom Verner och Lis-Maj, — Verner, som då och då uppvaktade henne med ett strå med upprädda smultron eller hallon och som fabricerade åt henne en liten trädgårdskratta, hvilken ovanliga uppmärksamhet hon förstod uppskatta.

Nej, nej, hon ville inte vara det minsta otacksam, men hon kunde icke hjälpa, att hon längtade efter ett jämnårigt sällskap. Och hon skulle nu förstätt Emma bättre än någonsin — hon skulle ha en sådan massa

frågor att göra henne. Ty det var som om hon fått sikte på så mycket nytt under sjukdomen. Gud själf hade talat med henne under de långa timmarna, och hon hade med undran blifvit varse, huru full med fläckar hon i själfva verket var, alldeles som i den där synen. Hvarför hade hon aldrig förr sett dem så tydligt? Men det var nog så, att hon aldrig varit så nära det eviga ljuset. Och dock hade hon icke heller förut velat lefva alldeles utan Gud. Hvad de där fläckarna, egenkärlek, inbilskhet, stolthet, fåfänga, själfviskhet, afund, egensinnighet — hvad de gjorde henne sorgsen och förödmjukad! Tänk att hennes eget jag varit det allra viktigaste i själfva verket, — att hon var glad och ledsen, allt efter som hon själf hade det roligt, och tvärtom — att hon hade så ringa lust till själförsakelse!

Det var allt illa beställdt med hennes godhet, det märkte hon nu. Kanske andra människor tyckte hon var en bra flicka, men Gud hade andra fordringar. Han hade skådat tvärs igenom hennes hjärta. Hon var icke passlig för himmelen så, som hon var i sig själf. Hon måste få förlåtelse hos Herren Jesus. Han skulle taga henne om hand, leda henne, styra henne och rensa bort det myckna ogräset. Han skulle ge henne riktig *lust* att i det dagliga lifvet tjäna sin herre och bli en oegennyttig, trogen och lycklig flicka. Åh, hvad Han var värd att älskas, som så mycket brydde sig om en sådan stackare som hon.

Hon förstod ännu så litet af dessa ting, men hon önskade en gång få säga åt Tullia Borg, att det var ett stort misstag, att kristendomen gjorde en människa sorgsen, det var alldeles tvärtom. Och en skolflicka var

i fullkomligt lika stort behof af en frälsare som de vuxna, det kunde hon själf intyga. Hon hade begynt förstå lyckan af att få vara Guds barn, och var icke längre rädd för vissa hårda ord i bibeln. Hon njöt af Guds och människors godhet — men det ledsamma var bara, att hon såg så många fel hos sig själf. Hvarför kunde hon inte bli god och sin frälsare lik med ens? Hon blef otålig och misströstande och grät öfver sig själf, hvilket äfven kom sig af kroppslig svaghet, sade tröstande Annis mor, som fått del af hennes bekymmer. — Du måste ha tålamod med dig själf, barnet mitt, såsom Gud har det med oss alla.

* * *

En kväll i slutet af juli, då hela naturen stod i härligaste fägring, vandrade Anni långsamt till det nybyggda, präktiga hönshuset, ett stycke ifrån gården, för att en stund förnöja sig med en kull små nykläckta kycklingar, hvilka pipande skockade sig omkring sin vaksamma, utländska mamma. Det brukade vara ett favoritnöje för Anni att pyssla om de där söta, ruggiga ungarna, ta dem upp i famnen, mata dem och kyssa dem på näbben. Men i kväll såg hon inte ut att ha lust till dylik lek. Hon stödde sig tankfullt med händerna mot den gulmålade väggen med dess små spetsbågsfönster, sedan hon strött ut brödsmulorna på backen framför sig.

Den nedgående solen färgade i rött hela skogen omkring henne. Den brann i de gulröda tallstammarna med bjärtaste sken och göt en sådan varm stämning öfver hvarje markens strå. Genom en uthuggning i skogen syntes böljande fält och en blåskimrande fjärd långt

borta. Kvällen var ljufilig. Och dock stod Anni där med ett nedslaget ansikte och kunde icke rätt njuta. Det var så påkostande att se sina gamla fel upprepas. Huru hade hon icke i dag blifvit stucken, när hon fick ett nekande svar på sin begäran att få veta, hvad för hemligheter mamma och faster Lilli afhandlade sinsemellan. Och när hon ville följa dem åt på deras vandringar, fick hon en uppmaning att gå och hvila sig i hängmattan eller läsa litet på skolkurserna, om hon orkade. Ty hon måste nu i sakta mak ta igen det försummade från i våras. Anni tyckte icke om att bli skjuten åt sidan. Skulle det gällt någon glad surpris för någon bemärkelsedag, kunde hon lätt förstått den där hemlighetsfullheten — men nu visste hon att det ingen bemärkelsedag var i görningen. Hvad hon kände sig ensam! Verner ämnade endera dagen resa till Halvor, men för Anni var ingen utsikt att få träffa Rut, ty hon hade med sin mor och syster samt blifvande svåger farit till Stockholm, där man skulle göra uppköp för det unga parets bröllop och hem. Anni suckade öfver sin egen otacksamhet — hon borde skynda sig hem och hålla den kära farmor sällskap. Hvarför tänkte hon nu åter allra främst på sitt eget nöje?

Plötsligt hördes ljudet af åkdon från landsvägen där borta, och mellan träden kunde hon skönja en trilla med tre personer. Hvem i all världen — så här sent på kvällen?

Anni skyndade till gården. Och i samma ögonblick svänger Gammelgårds nya trilla med Viktor som kusk uppför backen och kör fram till trappan.

Hvad — ser Anni rätt? Stiger icke ut från åkdonet med ett förläget småleende en blek, tård kvinna i svart

sidenduk och schal och niger djupt för den tillskyndande familjen! Och hvem följer henne i spåren, om icke en femtonårig flicka med det där bekanta, tankfulla smala ansiktet, där dock blicken i dag lyser med ett lyckligt skimmer!

Men Anni kommer sig icke för att välkomna gästerna, hon bara står och stirrar med stora bruna ögon. Så faller hon jublande Emma om halsen och kramar madam Ström. Och därpå bär det af till fru Ek, som får en väldig, tacksam kyss.

Men madam Ström nästan plågades af all uppmärksamhet mot hennes ringa person. Hon visste, huru omöjligt det var att rätt kunna tacka herrskapet Ek för deras förnyade godhet att bjuda henne och Emma hit för att tillbringa någon månad i den stärkande landtluften. Visst var det obeskrifligt skönt att få hvila ut hos andra, utan tanke på mat och dryck, efter den långa skröpligheten i våras, ja, t. o. m. nödvändigt, såsom doktorn sagt, men litet svårt, var det dock att taga emot så mycket och intet kunna gifva. Dock, hon finge betrakta det allt som Guds gåfva.

Och så måste hon dricka té med herrskapet. Det kunde väl icke hjälpas i kväll, men hon skulle ödmjukast be att härnäst få slippa ifrån och äta med folket.

Hvad madam Ström njöt af att se Anni och sin Emma tillsammans! De sutto sida vid sida och pratade och logo och sågo så hjärtans glada ut. Midt på det trefligt uppdukade bordet stod en bukett härliga rosor, som spredo sin doft ut öfver rummet. Den fattiga madamen njöt obeskrifligt. Hon kunde aldrig minnas en dylik kväll.

När Verner, som efter vanligheten för sent hörsamat kvällsringningen, inträdde i matsalen, erfor äfven han en hemvarm känsla. Det kunde icke nekas, att lilla mutter hade förmågan att ställa det hemtrefligt.

Just som han förnöjd gjorde denna icke alldeles nya iakttagelse och på samma gång tog en snabb öfverblick öfver bordets läckerheter, slog det honom, huru blek och medtagen hans mor såg ut, där hon satt vid det ångande téköket. Hade han icke märkt det förr? Hade Annis långa sjukdom verkligen så tagit hull och färg af den trogna vårdarinna, som hvarken natt eller dag vikit från hennes sida? Ett ögonblick kände han sig hetsigt stämd emot systemen. Därpå steg ett svall af ömhet uppinom honom, och det blef honom mer än vanligt tydligt hvad allt denna mor var äfven för honom. Och han själf — uppförde han sig verkligen väl mot henne? Suckade icke hans mor ofta öfver hans vårdslösa sätt och opassande svar? Huru var det med villigheten att hjälpa henne med små handräckningar? Behöfdes verkliga förändringar i hennes kära drag, för att han skulle lära sig inse sina skyldigheter? Behöfdes det måhända, att — nej, den tanken kunde han inte tänka till slut. Han satt där och sväljde sin omelett med en underlig känsla i strupen och tyckte att han vore färdig att slå sig själf för det att han var en sådan mes till son. Kanhända kom sig allt däraf, att han så lättvindigt glömt den mäktiga hand, som en gång på ett tydligt sätt ingripit i hans lif. Borde han icke taga fatt i den handen på nytt? Ty när allt kom omkring, så var det icke mycket bevändt med ens egen bussighet. Däraf hade han en förödmjukande erfarenhet, ty sist i går frestades han till nödlögn inför en af gårdskarlarne. Men

i hvilken ända skulle han börja? Det där nya testamnet, som stod obegagnadt på hans hylla, kunde kanske gifva svar. I afton, när ingen såg det, skulle han taga ner det.

När Verner satt där i sina funderingar, råkade han se upp och möta mors blick. Dessa trofasta ögon! Han tyckte, att han velat springa upp och taga henne i famn. Men sin vana trogen, visade han på intet sätt sina känslor, utan grep sig i stället med en viss oberättigad ifver an de många goda sakerna på bordet. Det var endast hans mor, som den kvällen märkte något visst ömt och vördnadsfullt i hans sätt emot henne.

Efter kvällsvarden gjorde man ett slag genom trädgården, där en ljuflig doft ångade från rabatterna och där de sekelgamla ekarna och björkarna, vittnen om gammal odling, bredde sina yfviga, rika kronor mot den svagt rodnande aftonhimmeln. Madam Ström gick lutande, stödd mot Emmas arm, och såg sig omkring med en känsla af att hon befann sig i ett jordiskt paradiset.

När Anni slutligen följde sin vän till de resandes rum, en nyinredd gästkammare ofvanpå mejeriet, såg hon sig öfverraskad omkring på de trefliga anordningarna och sökte sin mammas och fasters blickar, där de långsamt med sin gäst kommo uppför trappan.

— Ah, nu förstår jag, ni hemlighetsfulla människor, det var således till det här rummet ni vandrade dagen lång!

Emmas mor satte sig trött på en stol med händerna i knäet. Det hade varit en så ansträngande dag med många nya intryck.

— Kära madam, vi ska genast lämna er i ro. Jag hoppas att ni kommer att trivas. Hur var det, ni lär

ha hyrt er ett vindsrum i staden? Är det större än detta lilla rum?

— Nej, fru rektorskan, blott hälften af detta. Men vi få det så billigt, och så lär det vara nog så varmt. Det enda litet opassliga — men det är inte lönt att tala om — är att en strykerska har nattplats hos oss. Men det är en god hjälp till hyran. Och så bo vi nära Emmas butik. Herrskapet vet, att Emma fått plats som butikbiträde hos fru Grön, som har tyghandel.

Det blef en liten paus. Anni suckade. Fröken Lilli harklade sig smått. — Hör nu, goda madam, kan det vara bra för en så ung flicka att så där plötsligt byta om sysselsättning? Det blir så halft med hennes utbildning.

Madam Ström blickade sorgsen på henne.

— Om fröken visste, huru gärna jag önskade hålla henne kvar vid boken, eftersom den lusten är så stor, — men . . .

— Nåväl, kära madam, jag ville bara höra er åsikt, — fröken Lillis vänliga ögon lyste, — ty jag har ett förslag att göra er. Har ni något emot att unna mig och min gamla mor ett stort nöje? Med andra ord, vill ni tillåta oss att åtaga oss Emmas uppfostran, hvad hennes studier vidkommer?

Madam Ström stirrade oafvändt på den talande. Icke ett ord kom öfver läpparna. Det låg nästan ångest i blicken.

— Jag har svårt att fatta, — hviskade hon slutligen.

— Det kunna vi godt förstå, — sade rektorskan med ett småleende, som något lugnade madam Ström. — Ty ni kan ju inte vara ensam, det veta vi alla, särskildt nu, när ni blifvit klenare och behöfver vård. Nu ville vi

bara veta, om ni hellre vill flytta in till staden och bo tillsammans med Emma i ett rum hos min svärmor, eller om ni vill bli kvar här på Gammelgård och bebo detta rum öfver vintern och för framtiden och anse det som ert helt och hållet? Jag har talt med min präktiga mejerska, som bor här vägg i vägg, och hon har lofvat se om er, så att intet skall fattas er den tid vi äro i staden. Ty ni kommer inte att återvända till ert hyrda vindsrum, det ha vi alla beslutat. Där går ni under, min goda madam. Nej, frisk luft och närande mat skall ni ha, och tillfälle att sköta om er och vara utan omsorg. Har ni lust, så kan ni flytta er väfstol hit och känna er hemmastadd. För öfrigt edra andra möbler, om ni vill. Nå, hvad tänker ni härom?

Detta var för öfvervåldigande. Madam Ström lutade stilla sitt gråa hufvud mot bordskanten och grät, medan hon knäppte händerna i skötet. — För mycken nåd, o Gud, — hviskade hon slutligen.

Och så blef det afgjordt, att madam Ström skulle bli på Gammelgård öfver vintern, ty hon tyckte icke om hufvudstadens buller och oro, och hennes Emma skulle då och då komma ut till henne. Och eftersom hon bad om sysselsättning, vore rektorskan tacksam, om hon från höstens början ville öfvervaka äggaffären — stämpla och afskicka äggen till en handlande i hufvudstaden. Ja, det var något i madam Ströms smak. Nu skulle hon känna sig nyttig. Och strumpor skulle hon förse hela Ekska huset med, — så från *den* omsorgen kunde rektorskan känna sig befriad.

Emma hade en plågsam förnimmelse af att allt var en skön dröm, en dröm från hvilken hon ogärna ville

vakna upp. Var det sant, — sant — att hon finge studera vidare utan ringaste omsorg eller oro — i ett rum, dit intet barnskrik skulle nå, och i ett hem som besjälades af en så hög lyftning? Hon kände sig förkrossad af Guds godhet.

När äntligen fullmånen stod glänsande och rund på den matt stjärnblänkande himmelen, lyste den genom trädens löfverk in till mor och dotter i det lilla gästrummet. Där lågo de i sina bäddar och kunde inte få sömn för bara glädjes skull.

Och in i Gammalgårds stora sal lyste äfven fullmånen, väfvande på vägg och golf det utsöktaste spetsmönster, bildadt af buskarnas löfverk. Dess bleka ljus föll på en trettonårig flicka med kortkrusigt svart hår, som i lång hvit nattdräkt gläntade på dörren till sängkammaren.

— Mamma, jag kan inte sofva. Hur skall jag bära mig åt? Åh, mamma, mamma, jag är alldeles hufvudyr. Tror mamma, att någonting är så roligt här i världen som att se andra människor riktigt, riktigt förfärligt glada och lyckliga?

Ungdomslektyr.

Såsom en för *ungdomen*, liksom för hemkretsen i dess helhet, särdeles väl ägnad läsning hafva samtliga de böcker blifvit af bokgranskare anbefallda, hvilka på *Lars Hökerbergs* förlag utgifvits i ett gemensamt, *smalare format* samt med **gult moaréomslag** och som på grund af både innehåll och likartad utstyrsel kunna sammanfattas under den gemensamma benämningen

Lars Hökerbergs Gula familjebibliotek.

I denna samling hafva hittills utkommit följande böcker, hvilka hvar för sig, till nedanstående pris, kunna erhållas genom närmaste välförsedda bokhandel:

VI OCH DE VÄRNLÖSA.

Några tankar af **Zach. Topelius**.

Genom Sylviaföreningen i Helsingfors samlade och till förmån för denna förening utgifna hos *Lars Hökerberg*, Stockholm. **65 öre.**

»— — en liten bok af Topelius, däri samlats några af hans tankar och uttalanden rörande ett mänskligt behandlingssätt af djuren. Dessa uttalanden ha *ofta erhållit skissens eller berättelsens form* och afspegla samtliga Topelii varma och ömsinta hjärta samt *hans sällsynta förmåga att anslå de tonfall, hvilka barn och ungdom helst lystra till*. Också kan det lilla häftet betraktas som **ett skaldens testamente till barnen.**» *Sthlns Dagblad.*

»Af den rika andliga kvarlätenskap, som den finske skalden lämnat eftervärlden i arf, utgör detta lilla häfte en ringa del men står i inre värde icke tillbaka för hans mera monumentala skapelser — — —. Mätte dessa behjärtansvärda tankar nå många sinnen!» *Hernösandsposten.*

»Dessa tankar förtjäna att spridas och läsas öfverallt inom våra bygder — — —. Den lilla boken är liksom ett testamente till skaldens landsmän — — — tillika ett ej oviktigt bidrag till Topelius' karaktäristik.» *Göteborgs Handelstidn.*

»På det varmaste rekommendera vi boken att sticka ungdomen i händerna.» *Jönköpingsposten.*

STEPHEN REMARX.

En bild ur Englands religiösa och sociala lif i våra dagar
af **James Adderley**.

Öfvers. från originalets **nionde** uppl. af *Matilda Widegren*. **Kr. 1: 25.**

»Med en ironi, som i sin bitande skärpa icke sällan påminner om Dickens, har förf. gisslat mammonsträlarnas egoism, nöjeslafvarnas tanklösa lättsinne och det välmenta men haltlösa fromleriet — — — Till hela sin läggning en tendensskrift (som dock icke lider af den hos dylika vanliga partiskheten), äger denna berättelse icke desto mindre *betydande litterära förtjänster*, men *främst har den sitt värde i den ideala tro på släktets sedliga och religiösa fullkomning, som talar från hvarje sida*. Detta inlägg i den sociala frågan är *ett ord i sinom tid*, det är ett till alla och enhvar riktadt väckelserop, *som icke borde få förklina ohördt.*»

E. N. S. i Vårt land.

»En gripande skildring från Englands religiösa lif i våra dagar — — — Af högt etiskt värde.» *Sthlmstidn:n.*

»**Ett ovanligt fängslande arbete** — — — Sundt till hela sin anläggning — — — öfversättningen god och vårdad.» *Ny Ecclesiastiktidn.*

»Man kan icke utan känslor af vördnad läsa denna bok — — — den **är af betydelse** och kan sprida välsignelse under en tid, då den sociala frågan alltmer i hela sitt allvar gör sig påmint.» *C. D. W. i Posttidn.*

SKISSER FRÅN FJÄLLEN

af **Helene Lassen**.

Bemynd. öfvers. från norskan af *S—e W.* **1 krona.**

Häraf hafva **tre** svenska upplagor utkommit.

STÄMNINGSBILDER OCH BERÄTTELSER

af **Helene Lassen**.

Bemynd. öfvers. från norskan af *S—e W.* **Kr. 1: 50.**

»Man har godt af att läsa dessa skisser, så enkla och naturliga, med all sin lefnadsglädje och sin troskraft. När man lägger

boken ifrån sig, så är det som om man supit in några drag af den rena, friska högfjällsluften.» *Gefleposten.*

»I allo är fru Lassens bok sådan, att **vi önska den spridd till tusentals svenska hem.** Den besitter en andlig hälsa, en sedlig renhet och en ljus lifstro, som angenämt kontrastera mot det myckna sjukliga, besudlade och hopplösa i litterära företeelser, de där framträda med vida större anspråk. Ur denna synpunkt synes oss det lilla häftet särskildt lämpadt att sättas i ungdomens händer.» *Vårt land.*

»Här finnes med ett ord **åtskilligt, som hör till det bästa vi någonsin läst.** Särskildt vilja vi i detta sammanhang nämna »När farmor begravdes»; det är en pärla, en äkta pärla, som angifver något mer än en betydande berättartalang.» *Norsk Skoletidende.*

»Boken är en pärla eller rättare pärlesamling, ty hvarje af dess små skisser är en pärla i sitt slag. **Synnerligt lämplig är den till högläsning i familjekretsen,**» *Ny Ecklesiastiktiden.*

Förestående utdrag ur pressen, hvilka närmast afse fru Lassens »*Skisser från fjällen*», torde hafva sin fulla tillämpning äfven på hennes »*Stämningsbilder och berättelser*», om hvilka liknande uttalanden hafva förekommit. Särskildt om »*Stämningsbilder och berättelser*» må följande anföras:

»Genom sina förut till vårt språk öfversatta och till och med i tre upplagor utgifna *Skisser från fjällen* har denna förf. blifvit populär å östra sidan om Kölen, och *detta med rätta*, ty Helene Lassen är, om också ej en stor konstnärinna, dock en intelligent, hjärtevarm kvinna, som sett rätt mycket af lifvet och som vet berättas hvad hon sett på det friska, omedelbara sätt, som fångslar och intager.» *Aftonbladet.*

»En sund lifsåskådning möter oss i hvarje berättelse, och naturskildringarna äro skärt och fint gjorda, mättade af poesi.» *Umebladet.*

»En samling stämningsbilder **lika fina och friska som hennes *Skisser från fjällen.***» *Örebladet.*

»Alla, som se lifvet ljust, skola glädjas vid läsningen af denna bok, och alla, som se det mörkt, skola af den kunna lära, att det finns vår och blommor, sol och sommar.» *Dagsposten.*

TRE JULBERÄTTELSE

af E. K. (Emmy Köhler.)

(Méry. — Två bref. — Guds julgran.) Kr. 1: 50.

»En liten nätt och vacker bok, hvilken icke saknar egen- skaper, som kunna göra den välkommen i många svenska hem — — som man ser, inga egentligen originella ämnen, men de äro *fint och känsligt behandlade.*» *Sthlns Dagblad.*

»Mycket lämpliga att under stundande juletid föreläsa i den särskildt då förtroligt slutna familjekretsen.» *Ny Ecklesiastiktidn.*

»Verkliga **pärlor**, som den uppmärksamme läsaren kan fiska upp ur jullitteraturens flod. De hafva *ett betydligt högre litterärt värde än julböcker i allmänhet och rekommenderas varmt.*» *Helsingborgsposten.*

»Trots det olikartade innehållet genomströmmas alla de tre berättelserna af samma stämning: den stämning, som besjalar en, när i skymmande midvintermorgon templets klockor klämta sitt budskap om frid på jorden för alla människor med en god vilje. Det är *bokens stora förtjänst*, att denna stämning griper läsaren så omedelbart, att han icke behöfver förebrå sig sentimentalitet, om han ock en eller annan gång känner sitt öga fuktas af en tår.» *Hufvudstadsbladet i Helsingfors.*

»Fina och stämningsfulla, läsvärda berättelser.»

Blekinge läns tidn.

»Framställningen är liflig och naturlig, genomträngd af en flärdlös och oskrymtad moral, hvilket allt gör den lilla boken *särskildt lämplig till ungdomsläsning.* Men äfven de, som ålder och erfarenhet lärt att se lifvet såsom ett mera sammansatt problem, kunna finna en behöflig vederkvickelse i förf:s obrutna, ungdomliga tro på godhetens kraft och det rättas omedelbara seger — — —. Den ypperliga kontrast förf. visat sig kunna åstadkomma mellan den fullvuxnes och barnens åskådning borde mana både större och smärre novellister att oftare än hittills begagna sig af liknande ämnen.» *Finsk tidskrift.*

MIN SOLSTRÅLE.

Berättelse af G. Aagaard.

Bemynd. öfvers. från originalets *andra* uppl. af S—e W.

Kr. 1: 50.

STARKA HÄNDER.

Berättelse af **G. Aagaard**.

Bemynd. öfversättning af *S—e W.* **Kr. 1: 75.**

Aagaards böcker hafva slagit mycket an. Af »Min solstråle» finnes f. n. kvar endast *ett ringa antal*, att på *särskild beställning* erhålla genom bokhandeln.

»En till hela sin stämning och lynne *glad* och *frisk* bok, på samma gång som en djupt *allvarlig* och *god* bok», yttrar därom
Nya Dagl. Alleh.

Liknande yttrar om »**Starka händer**» *Sognepræst Koren*, då han bl. a. säger: »Boken är ett godt vittnesbörd om att allvar och gamman passa tillsamman.»

»Den är religiös utan att vara pjunkigt sentimental, den innehåller bilder af arbete och sträfvän, af offer och pliktuppfyllelse, men äfven af kärlek och lifslycka. Och den är först och sist en bok, hvilken man kan sätta i ungdomens händer med den fulla förvissningen, att när den lästs slut, har den **lämnat något kvar, som är värdt att bevaras och behållas.**»

Nya Wermlandstidn:n.

». . . måste verka både uppfriskande och tilldragande. Och härtill komma skärpan och sanningen i karaktärsteckningen, som **ger boken lyftning högt öfver den vanliga novell-nivån.**»

Ny Ecklesiastiktidn.

»Det är värdt att läsa boken endast för att få göra B. E. Martinsens älskvärda bekantskap.»
Göteborgs Handelstidn.

VÅRSKISSER

af **Hedvig Aurelius**. (Svenskt original). **1 kr.**

»Hjärtevarma, enkla och anspråkslösa små skisser, som i sig inrymma mycket af vårens skära, hoppgivande färgskimmer. Förf:n är död — onekligen en förlust för den litteratur, som alldeles särskildt lämpar sig för familjekretsen.»

Kristianstads läns tidn.

»Ett kors och ett datum ²⁰/₈ 1901 säger oss, att förf. nyss lämnat den jord, hvares vackra natur hon **så vekt och varmt skildrar**. Är det en förkänsla af hennes egen bortgång, som gör att hon

gärna svärmar bland minnen från dem, som skilts hädan, såsom i »Starkare än döden», o. s. v. *Finsk tidskrift.*

»Den sista skissen, Vårbilder från Jämtland, är en **särdeles vacker, poetisk stämningbild.**» *Göteborgs Handelstidn.*

»Skrifna med värme och osökt enkelhet.» *D. N.*

SKISSER OCH BERÄTTELSE

af **Laura Fitinghoff.** Kr. 1: 25.

»Friska, lättlästa bitar.» *Göteborgs Handelstidn.*

»Ej blott älskvärda och intagande i sin hjärtevarma ton, utan äfven formade på ett sätt, som visar, att författarinnan i dem haft förmåga att ge konstnärligt uttryck för de tankar och känslor, som fyllt henne.» *Nya Dagl. Alleh.*

»Med aldrig svikande nöje läser man dessa väl genomförda skildringar.» *Umebladet.*

»Hufvudintrycket af det hela blir ljus och värme.» *Sthlms Dagbl.*

»I allmänhet äro dessa skisser af värde och vittna om ett poetiskt, känsligt och vaket sinne . . . verkligt intagande och grätiösa.» *C. D. W. i Vårt land.*

»Det har onekligen sitt stora behag att . . . träffa på en bok, där det verkligen berättas något för en. Den öfverraskningen beredes läsaren af Laura Fitinghoffs skisser och berättelser. När man bläddrar i den lilla boken, som genom själfva sitt trefliga format så lätt smyger sig in i handen, skall man finna, att bild på bild lika lätt smyger sig in i läsarens föreställning, efterlämnande en känsla af att man här står inför något naturligt, känt, hemvandt, framför allt att man mötts af en sund och klar uppfattning af det som rör sig ute i lifvet. Några stora, högtflygande ämnen skall man inte påträffa. Den, som har fått gåfvan — eller *gnistan*, som det nu kallas — att berätta, behöfver inte flyga högt eller gå långt för att finna stoff . . . Många af de små berättelserna skänka dock mer än en stunds förströelse; den mer granntyckte estetiske finsmakaren skall äfven känna sig tillfredsställd.» *Dagny.*

Dessa fru Fitinghoffs »Skisser och berättelser» hafva också närmast föranledt *Svenska Akademien* att upptaga

hennes namn på listan af de författare, som åtnjuta penningeanslag för sin vittra verksamhet.

LOTTI.

Berättelse af Marie von Ebner-Eschenbach.

Öfvers. fr. orig:s 4:e upplaga af Hildegard Tamm.

Kr. 1: 75.

»Under namn af gula moarébiblioteket (efter omslaget på böckerna) har förläggaren haft den goda idéen att sammanföra en del nätt skrifna noveller, berättelser och romaner, passande för unga flickor. Idéen kan glädja sig åt bästa framgång, men så är det också **mycket goda författarnamn, som här sammanförts** — — — En god ackquisition till biblioteket är äfven den österrikiska författarinnan Ebner-Eschenbachs roman, hvilken med sina ur hvardagslivet hämtade motiv och sin ideella, varm-hjärtade syn på tingen tvifvelsutan kommer att, liksom hennes böcker sedan länge gjort i hemlandet, tillvinna sig stor sympati.»

Helsingborgs Dagbl.

»Läsningen af fru E:s skrifter, äfven af *Lotti*, ger bilden af en fin gammal dam med ett halft satiriskt, intelligent leende och med en varm, sund medkänsla för alla människoöden, ur hvilken går den uppfostrande maningen, att hvar och en skall inom sitt område sträfvä att nå det högsta — — — Med stor konst har Marie von Ebner-Eschenbach diktat om människolifvets skiftningar i sol och skugga.»

Gotheborgs Handelstidn.

»Lotti är bokens hjältinna, en ung kvinnlig urmakare, hvars utvecklings- och kärlekshistoria här skildras, och detta på ett särdeles fint och konstnärligt sätt. Humor, satir och en varm medkänsla med människorna äro egenskaper, som på ett i hög grad tilltalande sätt omväxla med hvarandra i denna bok. Och de beskrifningar, som här förekomma, t. ex. på en mångskiftande ursamling af både gamla och nya kuriositeter, utmärka sig för sakkunskap och fängslande intresse. Författarinnan räknas som **en bland de allra främsta kvinnliga novellister i Tyskland och Österrike.**»

Öresundsposten.

»En sympatisk teckning af den stilla, hängifna kärleken hos en god och ädel kvinna. Den lilla boken i sitt originella format är en **synnerligen passande läsning i familjekretsen och hos den kvinnliga, mera försigkomna ungdomen.** Det hvilar en sund och ren anda öfver den.»

Helsingborgsposten.

Jämte förestående, till familjebiblioteket i gult moaré-omslag hörande arbeten anbefallas äfven nedanstående såsom särdeles lämpliga för den mera försigkomna ungdomskretsen.

I TIDERS TIDER.

Sagor för stora och små af **Elisabeth Kuylenstierna.**

Med teckningar af *Jenny Nyström.* *Inb. Kr. 2: 25.*

»En bland de böcker, som väcka *julstämning.* Den lockar fram barndomstidens vänliga tomtar och bringar i dallring de hjärtats strängar, som klinga harmonifagrast. *I tiders tider* är en bok, som **ungdomen har godt af att läsa**; den kan räknas bland dem, som vår store sagodiktare kallade **välsignade** böcker.»

Hufvudstadsbladet i Helsingfors.

»Burna af *fantasi* och *stämning* som dessa sagor äro samt därtill *vackert* och *känsligt berättade*, torde de lika gärna läsas af gammal som ung.»

Göteborgs Aftonblad.

»**Verkligen framstående** till såväl form som innehåll och kunna sägas **öfverträffa det mesta**, som i denna genre vid juletid plägar bjudas — — —. Illustrationerna **höja sig likaledes** ej obetydligt öfver den vanliga nivån.»

Posttiden.

KAMRATER EMELLAN.

Berättelse för unga flickor af **H. S. Lynges.**

Bem. öfvers. från danskan af *Elisabeth Kuylenstierna.*

Kr. 2: 25.

»**En god bok och en bok, som kommer att läsas med nöje.**»

Nya Dagl. Alleh.

»**Just en bok, sådan unga flickor vilja ha den.**»

Korrespondenten.

»**Få böcker**, afsedda till lektur för unga flickor, torde motsvara sitt ändamål i så hög grad som Lynges *Kamrater emellan.*»

Söderhamns tidn.

»En väl skriven och icke mindre väl öfversatt bok, präglad af godt, danskt lynne och med ett i allo sundt innehåll. Den är

icke af den vanliga engelska flickromantypen utan bjuder på en god dosis uppfriskande humor.» *Nya Wermlandstidn:n.*

»En så god och fångslande berättelse finner otvivelaktigt läsare bland alla åldrar och bland båda könen — —. Man njuter i hög grad af den friska och andligt sunda atmosfär, som hvilat öfver berättelsen.» *Helsingborgsposten.*

KRISTINA KRUMLILIE.

Berättelse af **Hanna Wijnbladh.** Kr. 3: 25.

»Både den fina, gamla farmodern fru Krumlilie och den praktiska, människovänliga assessorskan äro sympatiskt och väl skildrade. Ja, äfven framställningen af de konstnärskretsar, i hvilka Kristina införes, och af hennes kärlek till porträttmålaren Erik Ribbe har sina förtjänster. En ren och god ande härskar i boken från dess första till dess sista sida.» *C. D. W. i Vårt land.*

»*Kristina Krumlilie* är i ett och allt den fullständiga *mot-satsen* ej blott till »Elsa Finne» men till den modernaste fruntimmersromanen öfver hufvud. Den bjuder inga djupsökta själsanalyser, inga spännande konflikter af något slag, inga nya själfhäfvelse- och frigörelsefunderingar. Förf. tyckes nästan ha tagit till förebild själfva Fredrika Bremer — och sämre kan man välja. Jag dristar till och med påstå, att en litteratur af detta slag är att **värdera just därför att den, såsom äfven här är fallet, allt-igenom bär prägeln af god ton.** — — Fröken Wijnbladhs talang är respektabel, utan att göra anspråk på att vara öfverväldigande; hennes stil är god och fri från effektsökeri, likasom det uteslutande är goda och hederliga människor hon tecknar.»

Renholm i Varia.

»Man får icke underlåta att skänka erkännande åt bokens obestridliga förtjänster: en ljus syn på tingen samt en tilltalande enkelhet i framställningssättet.» *E. W. i Helsingborgsposten.*

TROTS ALLT!

Berättelse af **H. von Krause.**

Bem. öfversättn. från tyskan af *Hildegard Tamm.*

Kr. 2: 25.

»Denna berättelses händelseinnehåll är hvarken ovanligt eller egendomligt, men den anda, hvaraf den besjålas, är god. Hand-

lingen är en variation på ett gammalt tacksamt ämne, gud Amors blindbockslek med människors barn. Stilen är flytande med alla de kraf man ställer på underhållande förströelseläsning. Blir säkert en god julklapp i många hem, särskildt där vuxna döttrar finnas. Kan såsom god bok varmt rekommenderas.» *Umbladet,*

»Käckt, rättframt och synnerligen fängslande berättad.»
Boråsposten.

OM KONSTEN ATT UMGÅS MED DJUREN.

Med en mängd berättelser från djurvärlden
af **L. E. Björkman. 65 öre.**

»Innehåller en stor mängd delvis humoristiska drag ur husdjurens värld och är därför väl ägnad att hos de unga inplanta känslan af deras plikter mot våra stumma bröder. Den har i följd häraf grundade anspråk på att bli införlifvad med **skol- och ungdomsbiblioteken.**»
Svensk Lärartidning.

»Förvisso en förädlande läsning. Och ej minst skulle *ungdomen* hafva gagn af en närmare bekantskap med denna bok, som genom sitt lättfattliga språk, sin lifligt skildrande stil, sina många berättelser **har alla förutsättningar att intressera den.**»
Ny Ecklesiastiktidn.

Jo. barnlitt. 3.

Frosterus

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1517

x

Af samma författarinna har på Lars Hökerbergs förlag förut utgifvits

Klöfverbladet på Gammelgård

Berättelse för barn af **HANNA FROSTERUS-SEGERSTRÅLE.**

Med teckningar af författarinnan. Kr. 1,50.

Ur pressens uttalanden härom må anföras:

»Hur det lilla klöfverbladet (Verner och Anni Ek med sin kusin Minna) flyger omkring i trädgård och hage, i skog och mark, i stall, hönsgård, svinstia, ladugård och loge, det berättas på ett så friskt och naturligt sätt, att man nog kan märka, hur förf:n själf lefvat med och i detta sommarlif, hvars mera bemerkansvärda tilldragelser hon och själf illustrerat med ganska uttrycksfulla bilder.» *Sthlns Dagbl.*

»Oss veterligen är det första gången fru Segerstråle framträder som författarinna, och vare det genast sagdt, att detta hennes försök utfallit väl . . . Skildringen låter oss förstå, att allt är baserat på verkligheten, men en verklighet, som blifvit väl och riktigt uppfattad af ett förstående sinne.» *Borgåbladet.*

»Föräldrar, som framför de spännande sagorna om jättar och troll föredraga att lägga i barnens händer berättelser ur deras eget lif, hänvisas till *Klöfverbladet på Gammelgård.* Skildringen genomandas en varm kristlig uppfattning och röjer ett rent och friskt sinne, öppet för naturens och landtlifvets fröjder.» *Finsk tidskrift.*

KLÖFVERBLADET PÅ GAMMELGÅRD, hvar-
af andra upplagan nu utkommit, ägnar sig
företrädesvis för barn i den tidigare skol-
åldern;

HEMVÄRLD OCH SKOLLIF däremot för en
mognare ungdom.

I bägge böckerna rör sig emellertid handlingen till större delen inom samma familj. De, som för några år sedan läste *Klöfverbladet på Gammelgård*, kunna alltså i *Hemvärld och skollif* få nöjet fortsätta bekantskapen med Verner och Anni, deras föräldrar och mormor m. fl. Både de skildrade och de läsande ungdomarna hafva under mellantiden gått jämna steg i ålder och utveckling och torde därför ånyo mötas med odeladt nöje.